

'n Aanlyn Afrikaanse akademiese redigeerwoordeboek: Die bruikbaarheid van 'n prototipe

deur

Maret Blom

*Tesis ingelewer ter voldoening aan die vereistes vir die graad van
Magister in Lettere en Wysbegeerte in die Fakulteit Lettere en Sosiale
Wetenskappe aan die Universiteit van Stellenbosch*

Studieleier: Dr. Amanda Lourens
Medestudieleier: Prof. Ilse Feinauer

Maart 2021

Verklaring

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, dat ek die alleenouteur daarvan is (behalwe in die mate uitdruklik anders aangedui), dat reproduksie en publikasie daarvan deur die Universiteit van Stellenbosch nie derdepartyregte sal skend nie en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Maart 2021

Summary

The academic writing skills and research skills of postgraduate students at higher education institutions in the South African context are inadequate (Van Aswegen 2007: 1141), and therefore there is a growing demand for the services of editors of specifically academic texts. In a previous study conducted by me I looked in depth at the reference sources (style guides or standardisation sources) the editors of specifically Afrikaans academic texts use to ensure consistency in academic texts. After researching various Afrikaans reference works and doing an empirical study where questionnaires were given to freelance editors to determine their needs and problems in terms of current dictionaries, I found that there is a need for an Afrikaans dictionary for academic editing purposes in the field of academic editing. The current Afrikaans dictionaries and style guides are outdated and only parts thereof are useful for the academic editor. Editors of Afrikaans academic texts would therefore benefit from an Afrikaans dictionary that is especially aimed at their needs.

Fuertes-Olivera and Tarp's (2014) function theory for specialised online dictionaries was used to set up a model for an Afrikaans online dictionary for academic editing purposes, with the hope that this model would be useful in further efforts to compile such a dictionary. Fuertes-Olivera and Tarp (2014:192) divide the design, compilation and updating of a specialised online dictionary into three phases, namely the pre-compilation phase, the compilation phase and the post-compilation phase. Fuertes-Olivera and Tarp's (2014:192) pre-compilation and compilation phases were used to determine the online dictionary's functions and data types. A homepage, five articles of examples from different disciplines and a mini user guide were then drafted. The Afrikaans dictionary for academic editing purposes that will eventually be compiled on the basis of this model will attempt to fulfil the role of a style guide and standardisation source. The proposed dictionary will deal with the following issues: correct word usage; writing or spelling rules that the academic editor will find useful; information about language use in specific subject fields; and information on academic editing as specialisation area. Links to other general and specialised dictionaries (including subject field dictionaries) will also be provided.

The problem, however, is that the post-compilation phase of the model for an Afrikaans online dictionary for academic editing purposes has not been implemented and the model has therefore not been empirically tested. In an attempt to eliminate usability problems at an early stage in the compilation of the online dictionary for academic editing purposes, a usability study is therefore carried out. The rationale for executing the post-compilation phase in this paper and testing the usability of the model's data presentation and data description is based on Heid (2011), Kwaro (2013) and Du Plessis's (2017)

statement. They aver that modern lexicographic products will satisfy their users' needs if those dictionaries take the user's consulting procedures, as well as their experience and interaction with the device and software into consideration. A multidisciplinary study making use of interaction between editing, specialised lexicography, usability studies and research methods was conducted as follows:

Firstly, Blom's model (2018) for an online dictionary for academic editing purposes was used to set up a prototype. This prototype was based on editors' expectations of the Afrikaans online dictionary as determined in a pre-test questionnaire. Secondly, the effectiveness and, thirdly, user satisfaction of this prototype were evaluated by means of editing tests that determined the problems that academic editors had with the prototype's data presentation and data description. After the tests were completed, quantitative data in terms of errors and task accuracy were collected from the performance data. Qualitative data were collected from the preference data regarding the users' experience while using the prototype. Guidelines for the further improvement of the Afrikaans online dictionary for academic editing purposes were then drafted; these guidelines can be used in further studies to refine and compose this dictionary.

Opsomming

Die nagraadse studente aan hoërondewysinstellings in die Suid-Afrikaanse konteks het volgens Van Aswegen (2007:1141) onvoldoende akademiese skryfvaardighede en 'n tekort aan navorsingsvaardighede; daarom groei die aanvraag na die diens van redigeerders wat spesifiek akademiese tekste redigeer. In 'n vorige studie het ek ondersoek ingestel na die naslaanbronne (stylgidse en normeringsbronne) wat redigeerders van spesifiek Afrikaanse akademiese tekste gebruik om konsekwentheid in die akademiese tekste te verseker. Ná afloop van die ondersoek na verskillende Afrikaanse naslaanbronne asook 'n empiriese studie waar vraelyste aan vryskutredigeerders gegee is om hulle behoeftes en probleme met betrekking tot huidige naslaanbronne te bepaal, is daar tot die gevolgtrekking gekom dat daar 'n behoefte aan 'n Afrikaanse woordeboek vir akademiese redigeerdoeleindes in die veld van akademiese redigering is. Die bestaande Afrikaanse redigeerwoordeboeke en stylgidse is verouderd en bevat slegs gedeeltes wat bruikbaar is vir die akademiese redigeerder. Hierdie redigeerders benodig 'n Afrikaanse woordeboek wat gemik is op hulle eiesoortige behoeftes.

Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se funksieteorie vir gespesialiseerde aanlyn woordeboeke is gebruik om 'n model vir 'n Afrikaanse aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerdoeleindes op te stel, met die bedoeling dat hierdie model in verdere studies gebruik sou kon word om só 'n woordeboek saam te stel. Fuertes-Olivera en Tarp (2014:192) verdeel die ontwerp, samestelling en opdatering van gespesialiseerde aanlyn woordeboeke in drie fases, naamlik die presamestellingsfase, die samestellingsfase en die postsamestellingsfase. Fuertes-Olivera en Tarp (2014:192) se presamestellingsfase en samestellingsfase is gebruik om die aanlyn woordeboek se funksies en datatipes vas te stel en daarna is 'n tuisbladsy, vyf artikels van voorbeelde uit verskillende vakgebiede en 'n minigebruikersgids saamgestel. Die Afrikaanse woordeboek vir akademiese redigeerdoeleindes wat moontlik met behulp hierdie model opgestel sou kon word, behoort die rol van 'n stylgids en normeringsbron te vervul en kwessies te hanteer oor onder meer korrekte woordgebruik; skryf- of spelwyses, insluitend inligting oor taalgebruik in bepaalde vakgebiede wat die akademiese redigeerder nuttig sal vind; asook inligting oor die spesialisveld van akademiese redigering. Skakels na ander bestaande algemene en beperkte woordeboeke (insluitend vakwoordeboeke) sal ook verskaf word.

Die probleem is dat die postsamestellingsfase van die model vir 'n Afrikaanse aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerdoeleindes nog nie uitgevoer is nie en die model dus nie empiries getoets is nie. In 'n poging om bruikbaarheidsprobleme in 'n vroeë stadium in

die samestelling van die aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerdoeleindes uit te skakel, is 'n bruikbaarheidstudie uitgevoer. Die motivering om die postsamestellingsfase uit te voer en die bruikbaarheid van die model se datavoorlegging en databeskrywing te toets, is gebaseer op menings van Heid (2011), Kwary (2013) en Du Plessis (2017). Hulle voer aan dat moderne leksikografiese produkte die gebruiker se behoeftes behoort te bevredig indien hulle die gebruiker se raadplegingsprosedures, gebruikservaring en interaksie met die toestel en programmatuur in ag neem. 'n Multidissiplinêre studie met wisselwerking tussen redigering, gespesialiseerde leksikografie, bruikbaarheidstudies en navorsingsmetodes is as volg uitgevoer:

Eerstens is Blom (2018) se model vir 'n aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerdoeleindes gebruik om 'n prototipe op te stel. Hierdie prototipe is gebaseer op redigeerders se verwagtinge van die Afrikaanse aanlyn woordeboek, soos bepaal in 'n pretoetsvraelys. Tweedens is die effektiwiteit en derdens die gebruikertevredenheid van hierdie prototipe deur middel van redigeertoetse geëvalueer. Dit moes die probleme bepaal wat akademiese redigeerders met die prototipe se datavoorlegging en databeskrywing gehad het. Kwantitatiewe data oor fout- en suksesevaluering, sowel as kwalitatiewe data oor die gebruikers se ervaring tydens die gebruik van die prototipe is tydens die voltooiing van die redigeertoetse ingesamel. Verbeteringsriglyne is na aanleiding van hierdie resultate opgestel wat weer in verdere studies vir die verfyning en samestelling van hierdie woordeboek gebruik kan word.

Erkennings

- ❖ Baie dankie aan my studieleier, dr. Amanda Lourens, en my mede-studieleier, prof. Ilse Feinauer, vir al die goeie leiding en ondersteuning met die skryf van hierdie tesis.
- ❖ Dankie aan prof. Rufus Gouws vir die leksikografieboeke en kundigheid.
- ❖ Baie dankie aan my ouers, Robert en Marinda Blom, en my broers Uys en Arend Blom, julle voortdurende aanmoediging én kommentaar het my op my tone gehou.
- ❖ 'n Spesiale dankie aan Jéan de Wet vir die ongelooflike ondersteuning, geduld en liefde.
- ❖ Dankie aan Juan Steyn vir die hulp met die “bou” van my prototipe *Akademiese Redigeerwoordeboek* – jou tyd en IT-kennis was van onskatbare waarde.
- ❖ Hierdie tesis sou ook nie moontlik gewees het sonder die finansiële bystand van die Universiteit van Stellenbosch en die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns nie. Dankie aan beide partye: sonder hierdie steun sou ek nie hierdie mylpaal kon bereik nie.
- ❖ Laastens dra ek hierdie tesis graag op ter nagedagtenis aan my geliefde ouma, Pat Blom. Haar motivering was een van my grootste dryfvere om hierdie tesis te voltooi.

Inhoudsopgawe

Summary	iii
Opsomming	v
Erkennings	vii
Skermgrepe	xii
Figure	xv
Tabelle	xvii
Hoofstuk 1. Inleiding	1
1.1 Agtergrond en voorafstudie	1
1.2 Navorsingsprobleem en rasionaal	17
1.3 Navorsingsdoelwit en -vrae	17
1.4 Doel en doelwitte van die studie	18
1.5 Navorsingsmetodologie	19
1.5.1 Navorsingsbenadering en -ontwerp	19
1.5.2 Respondente	21
1.5.3 Data-insamelingsinstrumente	21
1.5.4 Data-analise en interpretasie	22
1.6 Samevatting	22
Hoofstuk 2. Literatuurstudie	24
2.1 Inleiding	24
2.2 Die metodologie van die literatuurstudie	24
2.3 Die praktyk van akademiese redigering	25
2.3.1 Die rolbeskrywing, riglyne en etiek vir akademiese redigering in die Suid-Afrikaanse konteks	26
2.3.2 Naslaanbronne vir akademiese redigeerders	32
2.4 Teoretiese benaderings vir elektroniese naslaanbronne	37
2.4.1 Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se funksieteorie vir gespesialiseerde aanlyn woordeboeke	40
2.4.1.1 Die gebruikers se eienskappe	40
2.4.1.2 Die gebruikssituasie	41
2.4.1.3 Die gebruikers se behoeftes	41
2.4.2 Beginsels van die algemene leksikografiëteorie en struktuurteorie(ë) vir die aanlyn medium	46
2.4.2.1 Woordeboekstrukture vir die <i>Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)</i>	47
2.4.2.1.1 Dataverspreiding	49
2.4.2.1.2 Makrostrukturele eenhede	52

2.4.2.1.3	Artikel- en mikrostrukturele eenhede	55
2.4.2.1.4	Toegangstruktuur	63
2.4.2.1.5	Mediostrukturele eenhede	69
2.4.2.1.6	Skermkootstruktuur	73
2.4.3	Bruikbaarheidsteorieë.....	74
2.4.3.1	Die bruikbaarheidsbenadering	74
2.4.3.2	Interaksie-ontwerp	76
2.4.4	Afleidings oor funksies, strukture en bruikbaarheid.....	79
2.5	Samevatting	80
3	Hoofstuk 3. Bruikbaarheidstoetsingmetodes	82
3.1	'n Prototipe <i>Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)</i>	82
3.1.1	Die datavoorlegging/uitleg van die prototipe-ARW	83
3.1.2	Die databeskrywing/inhoud van die prototipe-ARW.....	94
3.2	Navorsingsmetodologie	100
3.2.1	Navorsingsbenadering en -ontwerp	100
3.2.2	Navorsingsmetode.....	103
3.2.2.1	Stappe om die redigeertoetse tydens die loods- en finale studie uit te voer	104
3.2.2.2	Respondente.....	105
3.2.2.3	Data-insamelingsinstrumente	106
3.2.2.3.1	Pretoetsvraelys.....	107
3.2.2.3.2	Redigeertoetse	108
3.2.2.3.3	Posttoetsvraelys.....	109
3.2.2.4	Geldigheid en betroubaarheid.....	110
3.2.2.5	Toestemming.....	111
3.2.2.6	Data-insameling	112
3.2.2.7	Data-analise en interpretasie	112
3.2.2.7.1	Kwantitatiewe prestasiedata.....	113
3.2.2.7.2	Kwalitatiewe voorkeurdatabe	115
3.2.3	Metodologiese beperkings van die studie	115
3.3	Samevatting	116
Hoofstuk 4.	Data-analise en resultate	118
4.1	Inleiding	118
4.2	Metode van data-analise	118
4.2.1	Voorlopige data-analise: Loodsstudie.....	119
4.2.1.1	Kwantitatiewe prestasiedata.....	119

4.2.1.2	Kwalitatiewe voorkeurddata	127
4.2.1.3	Bespreking van die resultate van die loodsstudie	137
4.2.2	Volledige data-analise: Finale studie	142
4.2.2.1	Kwantitatiewe prestasiedata	143
4.2.2.2	Kwalitatiewe voorkeurddata	153
4.2.2.3	Bespreking van die finale studie se resultate	167
4.3	Samevatting	172
5	Hoofstuk 5. Bevindinge, aanbevelings en verbeteringsriglyne.....	174
5.1	Inleiding	174
5.2	Bevindinge en aanbevelings.....	174
5.2.1	Algemene bevindinge en aanbevelings.....	175
5.2.1.1	Aanlyn woordeboeksamestelling.....	175
5.2.1.2	Bruikbaarheidsevaluasie	177
5.2.1.3	Teikengebruikers.....	178
5.2.1.4	Onderrig en opleiding in aanlyn woordeboekgebruik	179
5.2.2	Spesifieke bevindinge en aanbevelings.....	180
5.2.2.1	Positiewe bevindinge	180
5.2.2.2	Negatiewe bevindinge.....	181
5.2.2.2.1	Soekfunksie in die prototipe-ARW.....	181
5.2.2.2.2	Afdelings in die prototipe-ARW	184
5.2.2.2.3	Oriëntasie en navigasie in die prototipe-ARW	185
5.2.2.2.4	Die operatiewe funksie van die prototipe-ARW.....	185
5.3	Verbeteringsriglyne vir die samestelling van 'n ARW.....	186
5.3.1	Inhoud	186
5.3.2	Aanbieding (inligtingsargitektuur)	187
5.3.3	Navigasie	188
5.3.4	Toegang.....	188
5.3.5	Ekstra hulp.....	188
5.3.6	Aanpassing (<i>customisation</i>).....	189
5.3.7	Innoverende tegnologieë	189
5.4	Beantwoording van die navorsingsvrae.....	190
5.5	Samevatting en verdere navorsingsmoontlikhede.....	192
	Bronnelys.....	195
	Bronne in skermgrepe.....	200
	Bronne in bylaes	200

Bylaag A.....	202
Bylaag B.....	210
Bylaag C.....	228

Skermgrepe

Skermgreep 1.1: Tuisbladsy van 'n aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerdoeleindes (Blom, 2018:69).

Skermgreep 1.2: Die verskillende datatipes wat vir die onderstaande vraag sal verskyn (Blom, 2018:70).

Skermgreep 1.3: Die verskillende datatipes wat vir die onderstaande vraag sal verskyn (Blom, 2018:71).

Skermgreep 1.4: Die verskillende datatipes wat vir die onderstaande vraag sal verskyn (Blom, 2018:72).

Skermgreep 1.5: Die verskillende datatipes wat vir die onderstaande vraag sal verskyn (Blom, 2018:73).

Skermgreep 1.6: Die verskillende datatipes wat vir die onderstaande vraag sal verskyn (Blom, 2018:74-75).

Skermgreep 2.1: Die verskillende datatipes in die *ARW* se woordeboekartikel vir “gene”

Skermgreep 2.2: Lys afdelings in die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.3: Artikeldeeltrajeke uit die afdeling “Afkortings en akronieme” in die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.4: Soekblok uit die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.5: Artikel van “PKR” uit die afdeling “Afkortings en akronieme” in die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.6: Artikeldeeltrajeke uit die afdeling “Afkortings en akronieme” in die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.7: Artikel oor “Persentasies” uit die afdeling “Getalle, syfers en simbole” in die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.8: Artikel van “Elektroniese redigering” uit die afdeling “Spesialisveld van akademiese redigering” in die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.9: Eksterne skakel na 'n Google-soektog op die tuisbladsy van die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.10: Die resultate vir die Google-soektog in skermgreep 2.9 wys hoe om 'n kommentaarblokkie in 'n Word-dokument te voeg

Skermgreep 2.11: Interaktiewe gebruikersleiding in die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.12: Skakels na eksterne naslaanbronne en webwerwe uit die afdeling “Vakwoordeboeke” in die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.13: Artikel van “Verwysings na sake/wetgewing” uit die afdeling “Wette en verwysings na wette” in die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.14: Lemmadeeltrajek van “Tipografie” uit die afdeling “Wette en verwysings na wette” in die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.15: Artikel van “Boeke” uit die afdeling “Akademiese verwysingstelsels” in die prototipe-*ARW*

Skermgreep 2.16: Artikel van “DNA/DNS” uit die afdeling “Afkortings en akronieme” in die prototipe-ARW

Skermgreep 2.17: Artikel van “Periodieke tabel” uit die afdeling “Vakterminologie” in die prototipe-ARW

Skermgreep 2.18: Artikel van “Verwysings na sake/wetgewing” uit die afdeling “Wette en verwysings na wette” in die prototipe-ARW

Skermgreep 2.19: Artikel van “Periodieke tabel” uit die afdeling “Vakterminologie” in die prototipe-ARW

Skermgreep 3.1: Tuisbladsy wat die meeste pretoetsvraelys-respondente verkies

Skermgreep 3.2: Tuisbladsy wat die pretoetsvraelys-respondente die tweede meeste verkies

Skermgreep 3.3: Tuisbladsy van die prototipe-ARW

Skermgreep 3.4: Woordeboekartikel wat vir die pretoetsvraelys-respondente die toeganklikste voorkom

Skermgreep 3.5: Uitleg van die woordeboekartikel vir die lemma “gene” in die prototipe-ARW

Skermgreep 3.6: Uitleg van die woordeboekartikel vir die lemma “chemiese bindings” in die prototipe-ARW

Skermgreep 3.7: Die gebruikersgids wat die pretoetsvraelys-respondente nuttig sal vind tydens die naslaanproses van die prototipe-ARW

Skermgreep 3.8: 'n Gedeeltelike skermgreep van die ikone-gebruikersgids in die prototipe-ARW

Skermgreep 3.9: Ekstra gebruikersgids wat pretoetsvraelys-respondente nuttig sal vind

Skermgreep 3.10: Gedeeltelike skermgreep van die seekroete-gebruikersgids in die prototipe-ARW

Skermgreep 3.11: Gedeeltelike skermgreep van die seekroete-gebruikersgids in die prototipe-ARW

Skermgreep 3.12: Gedeeltelike skermgreep van die seekroete-gebruikersgids in die prototipe-ARW

Skermgreep 3.13: Gedeeltelike skermgreep van die etiek-gebruikersgids in die prototipe-ARW

Skermgreep 3.14: Gedeeltelike skermgreep van die uitleg-gebruikersgids in die prototipe-ARW

Skermgreep 3.15: Gedeeltelike skermgreep van die inhoud-gebruikersgids in die prototipe-ARW

Skermgreep 3.16: Die inhoud wat die pretoetsvraelys-respondente kon gebruik om 'n paragraaf te redigeer

Skermgreep 3.17: Die inhoud wat die pretoetsvraelys-respondente kon gebruik om 'n paragraaf te redigeer

Skermgreep 5.1: Gedeeltelike skermgreep van die tuisblad van die prototipe-ARW

Skermgreep 5.2: Aanbevelings vir verbeterde soekblok

Skermgreep 5.3: Aanbevelings vir gevorderde soek- en vertoonopsies

Skermgreep 5.4: Aanbevole opskietspyskaart wat by elke afdeling verskyn

Skermgreep 5.5: Voorbeeld van *Lexikos* se navigasiekaart

Skermgreep 5.6: Voorbeeld waarin redigeerders herinner word aan die gebruik van die kommentaarfunksie tydens redigering

Figure

Figuur 2.1: Die tegniese aspekte wat in die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)* opgeneem moet word (Blom, 2018:48).

Figuur 2.2: Die taal-, spel- en interpunksiereëls wat in die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)* opgeneem moet word (Blom, 2018:49).

Figuur 2.3: Ander inligting wat in die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)* opgeneem moet word (Blom, 2018:49).

Figuur 2.4: Die ontwikkelingsproses van 'n bruikbare produk (Du Plessis, 2017:6).

Figuur 4.1: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir taak 1 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.2: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir taak 2 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.3: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir taak 3 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.4: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir redigeertoets 1 en 2 (taak 1, 2 en 3) sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.5: Respondente se positiewe verwysings na die prototipe-ARW ná afloop van die loodsstudie

Figuur 4.6: Respondente se negatiewe verwysings na die prototipe-ARW ná afloop van die loodsstudie

Figuur 4.7: Hindernisse wat die respondente in die prototipe-ARW ná afloop van die loodsstudie ervaar het

Figuur 4.8: Respondente se voorstelle oor die data-uitleg in die prototipe-ARW ná afloop van die loodsstudie

Figuur 4.9: Respondente se voorstelle oor die data-inhoud in die prototipe-ARW ná afloop van die loodsstudie

Figuur 4.10: Resultate wat respondente in die finale studie vir taak 1 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.11: Resultate wat respondente in die finale studie vir taak 2 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.12: Resultate wat respondente in die finale studie vir taak 3 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.13: Resultate wat respondente in die finale studie vir redigeertoets 1 en 2 (taak 1, 2 en 3) sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.14: Relevansie van die inhoud

Figuur 4.15: Moeilikhedsgraad van die inhoud

Figuur 4.16: Gepastheid van die detail

Figuur 4.17: Hulp van die “Etiek”-blokkies

Figuur 4.18: Hulp van voorbeeldsinne

Figuur 4.19: Toepassing van voorbeeldsinne

Figuur 4.20: Bruikbaarheid van skakels

Figuur 4.21: Ekstra hulp van notas

Figuur 4.22: Verstaanbaarheid van die etikette

Figuur 4.23: Algehele organisasie van *ARW*

Figuur 4.24: Organisasie van inligting vir elke aanduiders

Figuur 4.25: Hoeveelheid vlakke in *ARW*

Figuur 4.26: Hoeveelheid inligting wat in openingskerm verskyn

Figuur 4.27: Opspoorbaarheid van inligting

Figuur 4.28: Oriëntasie in die *ARW*

Figuur 4.29: Bruikbaarheid en navigasie deur middel van skakels in *ARW*

Figuur 4.30: Opspoorbaarheid van soekblok

Figuur 4.31: Naslaantyd van soekopsies

Figuur 4.32: Die nut van 'n lys items

Figuur 4.33: Organisasie van resultate

Figuur 4.34: Opspoorbaarheid van die gebruikersgids

Figuur 4.35: Hulp van die gebruikersgids

Figuur 4.36: Respondente se eerste indrukke van die prototipe-*ARW* ná afloop van die finale studie

Figuur 4.37: Hindernisse wat die respondente in die finale studie met die prototipe-*ARW* ervaar het

Figuur 4.38: Respondente se voorstelle oor die data-uitleg in die prototipe-*ARW* ná afloop van die finale studie

Figuur 4.39: Respondente se voorstelle oor die data-inhoud in die prototipe-*ARW* ná afloop van die finale studie

Tabelle

Tabel 1.1: Minihulp vir gebruikers van die ARW (Blom, 2018:68).

Tabel 2.1: Gebruikersprofiel vir die ARW

Tabel 2.2: Datatipes in die leksikografiese databasis vir die ARW

Tabel 3.1: 'n Uiteensetting van data wat in elke afdeling van die prototipe-ARW voorkom

Tabel 3.2: Die drie take waaruit redigeertoets 1 en 2 bestaan

Tabel 4.1: Persentasie respondente wat elke subtaak in redigeertoets 1 en 2 korrek kon voltooi tydens die tweede toetsessie van die loodsstudie (met behulp van die prototipe-ARW)

Tabel 4.2: Produkverwante rede vir gebruikersfoute en/of swak prestasie behaal tydens die tweede toetsessie van die loodsstudie (met behulp van die prototipe-ARW)

Tabel 4.3: Voorlopige verbeteringsriglyne vir die samestelling van die prototipe-ARW

Tabel 4.4: Persentasie respondente wat elke subtaak in redigeertoets 1 en 2 korrek kon voltooi tydens die tweede toetsessie van die loods- en finale studie (met behulp van die prototipe-ARW)

Tabel 4.5: Produkverwante rede vir gebruikersfoute en/of swak prestasie behaal tydens die tweede toetsessie van die finale studie (met behulp van die prototipe-ARW)

Hoofstuk 1. Inleiding

1.1 Agtergrond en voorafstudie

'n Teks moet eers deur 'n redigeerder versorg word om onder andere te verseker dat die taal, styl, uitleg, tipografie, paragrafering en inhoud van die teks konsekwent is voordat dit aan die beoogde teikenlesers bekendgestel kan word (Billingham, 2002:7). In die akademiese konteks kan die rol van 'n redigeerder afgebaken word volgens Mossop (2014:18) se beskrywing van die redigeerder as hekwagter, wat die akademiese teks regstel sodat dit aan die taal- en teksreëls van die samelewing voldoen en die doelstellings van die uitgewer bereik. In die akademiese konteks is daar verskillende soorte tekste waardeur daar akademies gekommunikeer word en elkeen van hierdie tekste moet onder andere aan die voorskrifte van die betrokke organisasie se stylboek voldoen. Die akademiese redigeerder verleen dus hulp met hierdie riglyne en konvensies van 'n akademiese teks. Dit sluit in hulp met tekste wat studente én dosente in die sfeer van akademiese instellings publiseer, soos akademiese of wetenskaplike artikels, referate en studies vir publikasiedoeleindes, konferensievoorleggings, proefskrifte en tesisse (Law, 2011:277).

Hoërondewysinstellings vereis byvoorbeeld dat studente se tesisse as deel van die samestellings- en afrondingsproses daarvan geredigeer moet word (Law, 2011:276). Boonop het baie van hierdie nagraadse studente aan hoërondewysinstellings in die Suid-Afrikaanse konteks volgens Van Aswegen (2007:1141) onvoldoende akademiese skryfvaardighede en 'n tekort aan navorsingsvaardighede, wat veroorsaak dat hulle probleme ervaar met die skryf van hulle tesisse of navorsingsverslae. Die feit dat hoërondewysinstellings redigering vereis, én studente gebrekkige akademiese skryfvaardighede het, lei tot 'n definitiewe aanvraag na die diens van redigeerders wat spesifiek akademiese tekste redigeer. Die Universiteit Stellenbosch Taalsentrum bied byvoorbeeld 'n diens vir teksredigering waar ervare taalpraktisyne 'n wye verskeidenheid tekste redigeer, insluitend dosente en nagraadse studente se tesisse, proefskrifte, artikels en werkstukke. Die onderstaande omskrywing van die US Taalsentrum se diens gee meer insig, soos Carstens en Van de Poel (2012:150) noem, oor die veelheid van take wat 'n redigeerder kan verrig en die verskeidenheid eise wat aan sy/haar vaardighede gestel word. Hierdie omskrywing lig ook uit dat akademiese redigeerders in die praktyk,

soortgelyk aan Mossop (2014), tussen verskillende *soorte*¹ en *grade*² redigering onderskei wat uitgevoer word na gelang van die gehalte van die outeur se skryfwerk (Mossop, 2014:30).

Die diens wat 'n akademiese redigeerder bied, sluit volgens die Universiteit Stellenbosch Taalsentrum (2019) twee opsies in, naamlik omvattende redigering en die redigering van die bronnelys. Indien 'n akademiese redigeerder omvattende redigering uitvoer, sluit die redigeertaak kopieredigeringsaspekte in soos die korreksie van spel-, tik- en basiese grammatikale foute, asook die nagaan van interpunksie en die uitwys van ontoepaslike woordgebruik (US Taalsentrum, 2019). Die opskrifte, afkortings en akronieme, aanhalings, verwysingstyl, interne verwysings soos kruisverwysings, bladsyverwysings, voet- en eindnootnommers, voorgeskrewe voorwerk (soos die titelblad, verklaring, opsomming in Afrikaans en Engels, dankbetuiging en inhoudsopgawe) moet ook deur die redigeerder nagegaan en, indien nodig, gekorrigeer word (US Taalsentrum, 2019). Verder fokus die redigeerders tydens omvattende redigering ook daarop om vae formulering en moontlike dubbelsinnigheid, probleme met sins- en paragraafbou en stilistiese probleme in die akademiese tekste uit te wys (US Taalsentrum, 2019). Wanneer die akademiese redigeerder slegs die bronnelys redigeer, korrigeer hy/sy dit volgens die voorgeskrewe styl en kontroleer ook of alle bronne wat in die bronnelys is, wel in die teks gebruik is (US Taalsentrum, 2019).

Die bogenoemde uiteensetting van die akademiese redigeerder se take bestaan in die praktyk, en ook soos uitgelig in Lourens (2014:267), hoofsaaklik uit werk op die vlakke van kopieredigering en styl. Die akademiese redigeerders het vir hierdie take soos Carstens en Van de Poel (2012:406) noem, die gereedskap van die teksredakteur, naamlik taalbronne (taalhulpmiddels) nodig. Die kopieredigeringsaspekte soos spel-, tik- en basiese grammatikale foute moet ook, soos vroeër verwys na die stylkonvensies in organisasies se stylboeke, volgens 'n naslaanbron soos 'n stylgids³ of normeringsbron⁴ gekorrigeer of uitgewys word. Volgens Carstens en Van de Poel (2012:406-407) beskik geen mens, insluitend teksredakteurs, oor die volledige kennis van 'n taal nie en juis

---

¹ Mossop (2014) onderskei tussen vier hoofsoorte redigering, naamlik kopie-, strukturele, stilistiese en inhoudelike redigering.

² Mossop (2014) verdeel die grade van teksredigering in (a) ligte redigering, (b) medium redigering en (c) swaar of omvattende redigering.

³ 'n Stylgids vestig huisreëls vir taalkwessies en hierdie reëls help die redigeerder om teenstrydighede in die skryfstyl, grammatika, interpunksie, spelling en voorkoms van 'n dokument uit te skakel (Thomas, 2009:2).

⁴ 'n Normeringsbron verskaf standarde waarvolgens 'n taal gebruik moet word en verskaf ook leiding oor spelling en skryfwyses. 'n Voorbeeld van 'n normeringsbron is die *Afrikaanse woordelys en spelreëls* (AWS) wat spelreëls en riglyne vir die korrekte skryfwyses van Afrikaanse woorde verskaf.

daarom moet redigeerders daarna streef “om die beste moontlike ondersteuning (dus naslaan- en kontrolebronne) te kry om probleme in die redigeerproses te kan oplos.”

In Afrikaans is daar volgens Carstens en Van de Poel (2012:407-408) ’n verskeidenheid naslaanbronne wat die redigeerders tot hulle beskikking behoort te hê, insluitend: ’n verklarende en meertalige woordeboek, toepaslike vakwoordeboeke, die nuutste uitgawe van die AWS, onlangse taalgidse, ’n betroubare taalhandboek, sinoniemwoordeboeke of tesourusse, toegang tot die internet en die stylgids van die betrokke instansie. ’n Redigeerder van Afrikaanse akademiese tekste het ook hierdie soort naslaanbronne (veral vakwoordeboeke) nodig om die nodige inligting oor byvoorbeeld kopieredigeringsaspekte te kry en dit dan konsekwent in die akademiese teks toe te pas (Blom, 2018:13). Volgens Carstens en Van de Poel (2012:408) is dit wel ’n probleem dat sommige van die bronne in Afrikaans verouderd is en van die vakwoordeboeke uit druk en moeilik bekombaar is.

In Blom (2018) is daar ondersoek ingestel na akademiese redigeerders se mening oor die Afrikaanse naslaanbronne wat tot hulle beskikking is. Vryskutredigeerders van Afrikaanse akademiese tekste het volgens genoemde bron aangedui dat daar nie ’n Afrikaanse naslaanbron is wat spesifiek gemik is op die behoeftes van hierdie redigeerders nie, en hierdie leemte is as navorsingsprobleem ondersoek. In die ondersoek na verskillende Afrikaanse naslaanbronne het die webblaaie van die Suid-Afrikaanse Vertalersinstituut (SAVI), die Professional Editors’ Guild (PEG) en die US Taalsentrum aangetoon dat daar talle Afrikaanse naslaanbronne is wat akademiese redigeerders kan gebruik. Die inhoud is egter nie primêr op hulle behoeftes gemik nie en die inligting wat wel nuttig is, is gefragmenteerd, wat veroorsaak dat ’n hele aantal bronne geraadpleeg moet word (Blom, 2018:61). In ’n empiriese studie (Blom, 2018) is 19 vraelyste van vryskutredigeerders van Afrikaanse akademiese tekste ontvang. Die resultate van hierdie studie het aangetoon dat die vryskutredigeerders se grootste behoefte in ’n Afrikaanse naslaanbron meer leiding en voorbeelde is wat spesifiek van toepassing is in die akademiese konteks (Blom, 2018:63).

Daar is met behulp van die genoemde bevindinge in Blom (2018) tot die gevolgtrekking gekom dat baie akademiese tekste, ook in die Suid-Afrikaanse konteks, in Engels as synde ’n wêreldtaal geskryf word en dat daar ’n groot verskeidenheid Engelse naslaanbronne is wat van nut is vir die akademiese redigeerder (Blom, 2018:60). Hierteenoor is dit soos Carstens en Van de Poel (2012:99) noem, “kommerwekkend dat daar nie meer gereeld nuwe bronne ... in Afrikaans verskyn nie”, veral omdat daar wêl

nog in Afrikaans geskryf word: volgens die 2017 *SciELO SA*-versameling publiseer drie⁵ van die tien mees gelese vaktydskrifte onder andere in Afrikaans, en omdat akademiese tekste in Afrikaans geskryf word, is daar óók 'n behoefte en ruimte vir 'n naslaanbron wat op die behoeftes van redigeerders van Afrikaanse akademiese tekste gemik is (Blom, 2018:61).

Die doel van Blom se studie (2018) was om 'n model (voortaan Blom se 2018-woordeboekmodel) vir 'n Afrikaanse aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerdoeleindes (voortaan *Akademiese Redigeerwoordeboek* of *ARW*) op te stel. Eerstens is 'n gebruikersprofiel vanuit die akademiese redigeerders se behoeftes en ooreenstemmende leksikografiese funksies saamgestel. Daarna is dié profiel as riglyn gebruik om 'n gebruikershandleiding, 'n tuisbladsy vir die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek* en vyf artikels van voorbeelde uit verskillende vakgebiede saam te stel.

Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se funksieteorie vir gespesialiseerde aanlyn woordeboeke is as basis vir Blom se 2018-woordeboekmodel gebruik. Fuertes-Olivera en Tarp (2014:192) verdeel die ontwerp, samestelling en opdatering van gespesialiseerde aanlyn woordeboeke in drie fases, naamlik die presamestellingsfase, die samestellingsfase en die postsamestellingsfase. Blom se 2018-woordeboekmodel is hoofsaaklik volgens Fuertes-Olivera en Tarp (2014:192) se presamestellingsfase en samestellingsfase ontwerp sodat die woordeboek se funksies en datatipes bepaal kon word.

Die presamestellingsfase sluit hoofsaaklik besluite in oor die potensiële gebruikers in 'n spesifieke situasie en die gepaardgaande leksikografies relevante inligtingsbehoefte wat hierdie gebruikers in die spesifieke situasie kan hê (Fuertes-Olivera & Tarp, 2014:197). Gebruikersbehoefte word vasgestel deur die akademiese redigeerder se behoeftes en ooreenstemmende leksikografiese funksies te bepaal met behulp van 'n oop-einde-vraelys wat Suid-Afrikaanse vryskutredigeerders van Afrikaanse akademiese tekste voltooi het (Blom, 2018). Die situasies waarin en doel waarvoor die redigeerder van Afrikaanse akademiese tekste 'n aanlyn Afrikaanse *ARW* gaan gebruik, kan saamgevat

---

⁵ Die volgende drie vaktydskrifte publiseer onder andere in Afrikaans: *PER (Potchefstroom Elektroniese Regsblad)* is 6de, *HTS (Hervormde Teologiese Studies)* is 7de en *Tydskrif vir Geesteswetenskappe* 10de op die lys van die mees gelese vaktydskrifte in Suid-Afrika.

word in die volgende drie gebruikssituasies wat leksikograwe binne die raamwerk van die funksieteorie onderskei:

1. Kommunikatiewe situasies

In kommunikatiewe situasies ervaar akademiese redigeerders probleme wat met behulp van drie⁶ kommunikasiegerigte funksies opgelos kan word, naamlik eerstens teksproduksie, wanneer hulle 'n sin of frase in 'n akademiese teks moet herformuleer; tweedens teksresepsie, wanneer hulle 'n spesifieke woord of frase eers moet verstaan voordat hulle dit kan redigeer; en derdens teksregstelling wanneer hulle kwessies oor korrekte woordgebruik, skryf- of spelwyse moet hanteer. (Sien Bergenholtz en Tarp (2003) en Tarp (2008a) se kategorisering van die vier kommunikatiewe funksies.)

2. Kognitiewe situasies

In kognitief georiënteerde probleemsituasies raadpleeg gebruikers gewoonlik woordeboeke omdat hulle agterkom dat hulle 'n gebrek aan kennis het. Hierdie gebruikers kan 'n behoefte hê aan óf algemene inligting oor byvoorbeeld 'n spesifieke vakgebied óf inligting oor 'n spesifieke onderwerp, byvoorbeeld die verskil tussen twee verwante registerspesifieke terme (Nielsen, 2010:133). Die akademiese redigeerders kan volgens Bergenholtz en Bothma (2011:58) se drieledige tipering van gebruikers gekategoriseer word as semideskundiges of leke in die spesifieke vakgebied waarin die betrokke akademiese teks geskryf is. Daarom benodig hierdie redigeerders in kognitief georiënteerde situasies ekstra inligting oor 'n vakgebied soos byvoorbeeld Biochemie. Volgens die vryskutredigeerders van Afrikaanse akademiese tekste soos ondersoek deur Blom (2018:55) moet “algemeen voorkomende redigeerprobleme” binne verskillende vakgebiede deur die vakspesialiste bespreek word en dan in 'n woordeboek opgeteken word.

3. Operatiewe situasies

Tarp (2008b:185) onderskei 'n gebruiker se optrede in operatiewe situasies van optrede in kommunikatiewe en kognitiewe situasies. Die gebruiker het raad of instruksies nodig om die redigeerhandeling in die redigeersituasie uit te voer en byvoorbeeld te verstaan

---

⁶ Volgens Bergenholtz en Tarp (2003) en Tarp (2008a) kan daar onderskei word tussen vier kommunikatiewe funksies, naamlik teksresepsie, teksproduksie, teksregstelling en vertaling. Die ARW gaan slegs die eersgenoemde drie funksies hanteer.

watter aspekte in die betrokke akademiese teks geredigeer mag word op grond van die raad of instruksies wat gegee word.

Die akademiese redigeerder kan in operatiewe situasies onder andere 'n behoefte aan redigeerriglyne hê wat raad en instruksies gee oor die mate waartoe dit eties aanvaarbaar⁷ is om die akademiese teks te redigeer. In Blom (2018) het die akademiese redigeerders aangedui dat die *ARW* inligting moet insluit oor die rol van die akademiese redigeerder. Ekstra inligting oor byvoorbeeld Mossop (2014) se indeling van die vier soorte redigering, die etiese aspekte van akademiese redigering en die formaat en verwysingstelsels in akademiese tekste sal dan nuttig te pas kom in situasies waar die redigeerders van Afrikaanse akademiese tekste verdere instruksies en stappe benodig om hierdie rol te vervul (Blom, 2018:55).

Volgens Bergenholtz en Bothma (2011:62) is een van die algemeenste naslaanbronne wat in operatiewe situasies gebruik word, 'n gebruikersgids. Die *ARW* sal dus nie slegs die rol van 'n stylgids en normeringsbron aanneem en inligting verskaf oor die betekenis van sekere woorde (teksresepsie), die korrekte woordkeuse vir die akademiese konteks (teksproduksie) of die spelling en skryfwyse van woorde (teksregstelling) nie, maar ook as 'n gebruikersgids vir die akademiese redigeerder dien en instruksies verskaf oor hoe om byvoorbeeld omvattende redigering fisies uit te voer sonder om die inhoud van die teks te verander.

Die aktiwiteite wat tydens die ontwerp, samestelling en opdatering van die *ARW* uitgevoer word, moet volgens Fuertes-Olivera en Tarp (2014:192) multidissiplinêr wees, en die span wat verantwoordelik is vir die samestelling van die *ARW* moet bestaan uit leksikograwe, ervare akademiese redigeerders, vakspesialiste van verskillende vakgebiede, asook programmeerders en IT-kenners (Blom, 2018:24). Met die doel om later as deel van 'n span 'n gebruikersgerigte *ARW* te ontwerp, is die samestellingsfase van Blom se 2018-woordeboekmodel op grond van bogenoemde gebruikssituasies en ooreenstemmende funksies voltooi. Hierdie model word weerspieël in die volgende skermgrepe van 'n tuisbladsy vir die *ARW* en vyf artikels van voorbeelde uit verskillende vakgebiede, asook 'n "mini"-gebruikersleiding (Blom, 2018:68-75):

---

⁷ Volgens Law (2014:291) moet akademiese redigering die teks slegs in so 'n mate verbeter dat die teks die outeur se ware vaardighede weerspieël, maar in die Suid-Afrikaanse konteks het studente, studieleiers, hoërondewysinstellings en redigeerders verskillende sieninge oor die mate van redigering wat eties aanvaarbaar is (Kruger & Bevan-Dye, 2010:154; Law, 2011:275).

Tabel 1.1: Minihulp vir gebruikers van die ARW (Blom, 2018:68).

IKOON	FUNKSIE
	Tik 'n woord/frase in die <i>soek</i> -blok indien jy nie seker is in watter afdeling die antwoord vir die vraag sal voorkom nie.
	Tik 'n sin in die <i>soek verder</i> -blok indien jy nie seker is in watter afdeling die antwoord vir die vraag sal voorkom nie.
	Klik op die afdeling se ikoon, byvoorbeeld <i>getalle</i> , <i>syfers en simbole</i> indien jy 'n vraag het wat binne 'n spesifieke afdeling val. Indien die kleur van die volgende skerm ooreenstem met die kleur van die afdeling se ikoon, is jy op die regte pad!
	Klik op die <i>Antwoord</i> -ikoon om 'n uitgebreide definisie van die woord, frase of sin binne die konteks van Afrikaanse akademiese tekste te kry.
	Klik op die <i>Nota</i> -ikoon vir ekstra inligting oor die woord, frase of sin, asook aanbevelings vir die gebruik van die spesifieke woord, frase of sin.
	Klik op die <i>Voorbeeld</i> -ikoon vir volsinne wat die woord of frase in 'n akademiese konteks aantoon.
	Klik op die <i>Ekstra bronne</i> -ikoon vir hiperskakels na eksterne tekste of woordeboeke om meer inligting oor die spesifieke woord of frase te kry.
	Klik op die <i>Sien ook</i> -ikoon vir hiperskakels na interne tekste om die woord of frase binne die konteks van 'n ander afdeling aan te dui.

Hierdie data is in die skermgrepe ingesluit sodat die aanlyn woordeboek kan voldoen aan die akademiese redigeerders se behoeftes aan definisies, kollokasies, voorbeelde, ekstra bronne, leksikografiese notas, proskriptiewe⁸ notas en kruisverwysings om hulle veral te help met teksresepsie, teksproduksie en teksregstelling in kommunikatiewe, kognitiewe en operatiewe situasies (Blom, 2018:28).

⁸ Proskriptiewe notas lig gebruikers in oor 'n spesifieke kwessie en maak 'n aanbeveling oor die taalgebruik of vorm van 'n woord, soos voorgestel deur die leksikograwe en vakkundiges (Fuertes-Olivera en Tarp, 2014:228).

Kies een van die volgende afdelings en/of tik die woord/frase by die *soek* of *soek verder* blok in.

Tik hier

Tik hier

SOEK

SOEK VERDER

AFKORTINGS EN AKRONIEME

AKADEMIESE VERWYSINGSTELSELS

ALGEMEENSTE FOUTE IN
AKADEMIESE TEKSTE

ALGEMENE WOORDEBOEKE

GETALLE, SYFERS EN SIMBOLE

HOOF- EN KLEINLETTERS

INTERPUNKSIE

KURSIVERING EN ROMEINSE SYFERS

SPELLING EN SKRYFWYSE – LOS EN VAS

SPESIALISVELD VAN AKADEMIESE REDIGERING

TABELLE EN GRAFIEKE

VAKWOORDEBOEKE

WETenskap, WISKUNDE EN REKENAARS

WETTE EN VERWYSINGS NA WETTE

WISKUNDIGE NOTASIE

Skermgreep 1.1: Tuisbladsy van 'n aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerdoeleindes (Blom, 2018:69).

GETALLE, SYFERS EN SIMBOLE

Wat is die korrekte formaat van chemiese bindings?

SOEK VERDER**ANTWOORD**

Die chemiese binding van 'n element kan op die volgende twee maniere aangedui word:

1. Die oksidasie-toestand van 'n chemiese element word aangedui met oksidasiegetalle wat aan elke element toegeskryf word om aan te dui hoeveel elektrone die element sal verloor of bykry indien dit met ander atome bind. Hierdie toestand word met Romeinse syfers, tussen hakies, direk ná die elementnaam of elementsimbool geskryf. Yster(II) is byvoorbeeld yster met 'n +2 oksidasie-toestand. Sien voorbeeld 1 en 2.

2. 'n Chemiese formule dui op die aantal atome van elke element in 'n verbinding. Die formule bevat die simbole van die chemiese elemente se atome wat in die verbinding voorkom, asook die aantal vir elke chemiese element, in die vorm van subskrifte. Sien voorbeeld 2.

NOTA

Daar is verskillende soorte chemiese formules en elke soort gee ander inligting oor 'n chemiese stof. Die verskillende soorte chemiese formules sluit in: molekulêre, empiriese, strukturele en gekondenseerde struktuurformules. Die eerste formule in voorbeeld 2 is 'n empiriese formule en die tweede formule is 'n molekulêre formule.

Bron vir "Antwoord en Nota": Garcia, N. 2017. What is a chemical formula? – Definition, types & examples. [Internet]. Beskikbaar: <http://study.com/academy/lesson/what-is-a-chemical-formula-definition-types-examples.html> [11 November 2017].

VOORBEELD

1. "Termodinamiese oorwegings stel 'n streng raamwerk voor vir die interpretasie van chemiese reaksies, alhoewel daar egter min eksperimentele data openlik beskikbaar is vir die gepaardgaande oplossing spesies [sic] in suur **yster(III)** sulfaat stelsels [sic]."

2. "Enkellading en kontinue **yster(III)** verminderingskinetika is gemeet en die gevolge van die aanvanklike **Fe₂(SO₄)₃**- en **H₂SO₄**-konsentrasies, temperatuur en in-situ neutralisasie [sic] is gekwantifiseer."

Bron: Biley, C. 2015. Thermodynamic and Kinetic Modelling of Iron(III) Reduction with Sulfur Dioxide Gas. PhD-tesis. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch.

EKSTRA BRONNE

Sien <http://study.com/academy/lesson/what-is-a-chemical-formula-definition-types-examples.html> vir 'n bespreking van die verskillende soorte chemiese formules.

Skermgreep 1.2: Die verskillende datatipes wat vir die onderstaande vraag sal verskyn (Blom, 2018:70).

WETENSKAP, WISKUNDE EN REKENAARS

Hoe word gene in Afrikaans geskryf?

SOEK VERDER**ANTWOORD**

Gene en mRNA-simbole moet kursief geskryf word en proteïen-simbole moet in normale teks geskryf word. Sien voorbeeld 1.

Die volle naam van elke geen moet in normale teks geskryf word wanneer die simbool die eerste keer in die teks verskyn. Sien voorbeeld 2.

NOTA

Wanneer kursivering gebruik word om gene en mRNA's aan te dui en normale teks om proteïene aan te dui, kan die leser onderskei of daar van gene, mRNA's of proteïene gepraat word. Indien hierdie kursiefreël korrek gebruik word, hoef die skrywer nie 'geen', 'mRNA' of 'proteïen' na elke simbool te skryf nie. Dit is handig wanneer 'n opsomming met 'n beperkte woordtal geskryf word.

Dit is taalkundig meer korrek om te verwys na 'n geenuitdrukking in plaas van 'n geenekspressie.

VOORBEELD

1. *EPO*-, *GH1*- en *TNF*- mRNA-uitdrukking is geanaliseer deur gebruik te maak van RT-PCR. *VEGF*-, *TGFB1*- en *P53*-proteïenuitdrukking is ondersoek deur gebruik te maak van immunohistochemie.

2. "Vloeisitometrie-analise is uitgevoer deur gebruik te maak van 'n angiogenese-merker, naamlik **vaskulêre-endoteelgroeifaktor (VEGF)**, en die invloed van ESE-15-ol en ESE-16 op angiogenese is bestudeer. SEM- en vloeisitometrie-resultate het geen noemenswaardige verandering in **VEGF**-vlakke van die bloedselle wat aan ESE-15-ol en ESE-16 blootgestel is, getoon nie."

Bron: Mqoco, T.V, Repsold, L., Wolmarans, E., Nkandeu, S., Theron, A.E., Stander, B.A. 2014. *Ex vivo* effekte van estradiol analoë op bloed: 'n Loodsstudie. *Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Natuurwetenskap en Tegnologie*. 33(1).

Skermgreep 1.3: Die verskillende datatipes wat vir die onderstaande vraag sal verskyn (Blom, 2018:71).

TABELLE EN GRAFIEKE

Waar moet tabelle en grafieke se opskrifte geplaas word en word dit in vetdruk geskryf?

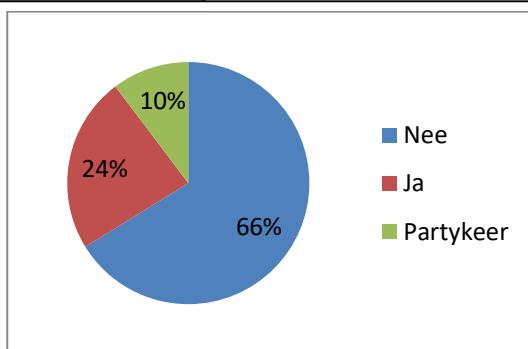
SOEK VERDER**ANTWOORD**

Die titel van 'n figuur moet onderaan die figuur geplaas word, en dié van 'n tabel boaan die tabel. Tabelle en figure se opskrifte word gedeeltelik in vetdruk geskryf, want slegs die tabel of figuur se nommer moet in vetdruk wees. Sien die voorbeeld.

NOTA

Onthou om die tabel of figuur so na moontlik aan die paragraaf waarin dit die eerste keer vermeld word, te plaas.

Die tabel of figuur moet volgens die hoofstuk waarin dit verskyn, genummer word. In hoofstuk 3 sal die eerste figuur 'Figuur 3.1' genummer word en in hoofstuk 5 sal die tweede tabel 'Tabel 5.2' genummer word. Sien die voorbeeld.

VOORBEELD

Figuur 3.1: Die persentasie studente wat hulle opstelle laat speltoets voor inlewering

Tabel 5.2: Die persentasiepunte van die top 5-studente in Sielkunde 143

Studente	Persentasiepunt
Student 1	85%
Student 2	81%
Student 3	74%
Student 4	72%
Student 5	66%

Skermgreep 1.4: Die verskillende datatipes wat vir die onderstaande vraag sal verskyn (Blom, 2018:72).

AFKORTINGS EN AKRONIEME

Moet DNA of DNS in Afrikaans gebruik word?
Moet daar punte tussen of ná die letters geskryf word?

SOEK VERDER

ANTWOORD

Albei akronieme word in die praktyk gebruik, maar DNS is Afrikaans en DNA is Engels. Sien voorbeeld.

Die akroniem word sonder enige punte geskryf.

NOTA

Die akroniem DNA is afgelei van die Engelse woord *deoxyribonucleic acid*. Die 'A' staan dus vir *acid*. Indien dieselfde reël in Afrikaans gevolg word sal DNS gebruik word aangesien *deoksiribonukleiënsuur* die Afrikaanse vertaling is en die 'S' dus vir *suur* staan.

VOORBEELD

“Toerusting om **DNS-monsters** van renosters te ontleed, is in samewerking met die departement van genetika by Onderstepoort (Universiteit van Pretoria), die Nasionale Vervolgingsgesag en die direktoraat vir prioriteitsmisdaadondersoeke ontwikkel.”

Bron: Pot Shot. 2011. DNS-monsters teen stropers. In: “Op die tuisfront: wat gons?” *Veeplaas* 2(2): 6-7.

Skermgreep 1.5: Die verskillende datatipes wat vir die onderstaande vraag sal verskyn (Blom, 2018:73).

SPESIALISVELD VAN AKADEMIESE REDIGERING

Hoe word stilistiese en inhoudelike redigering in die MS Word-program gedoen?

SOEK VERDER

ANTWOORD

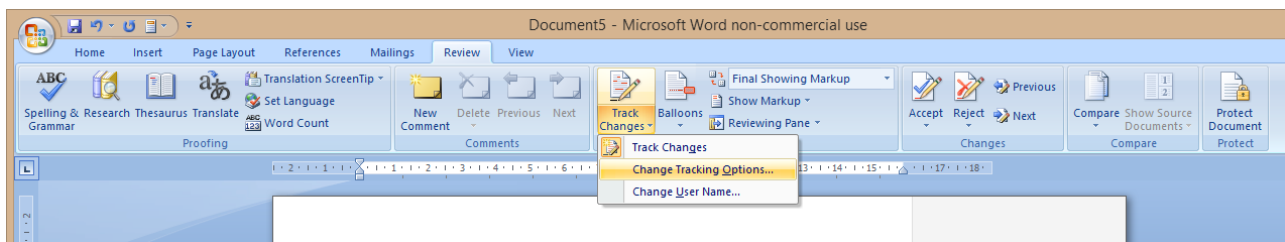
Stilisties: Die sinskonstruksies word hoofsaaklik verbeter om die teks meer leesbaar te maak. Die *track changes*-funksie moet aangeskakel word om alle teks wat ingevoeg word te kleur en te onderstreep, sodat die kliënt die veranderinge kan raaksien. Sien voorbeeld vir onderskeie stappe.

Inhoudelik: Die inhoud mag slegs op mikrovlak, insluitend feitelike, wiskundige en logiese foute, geredigeer word met behulp van kommentaarblokkies (*comments*). Sien voorbeeld.

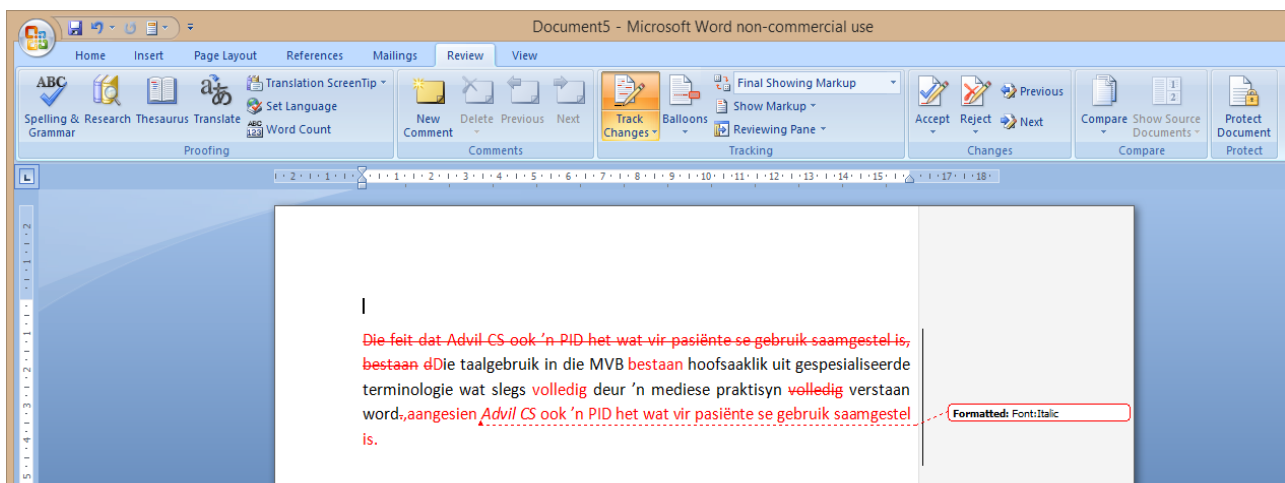
VOORBEELD

STILISTIES

Stap 1: Klik op die **Review**-nutsbalk en dan een keer op **Track Changes** om die funksie aan te skakel.

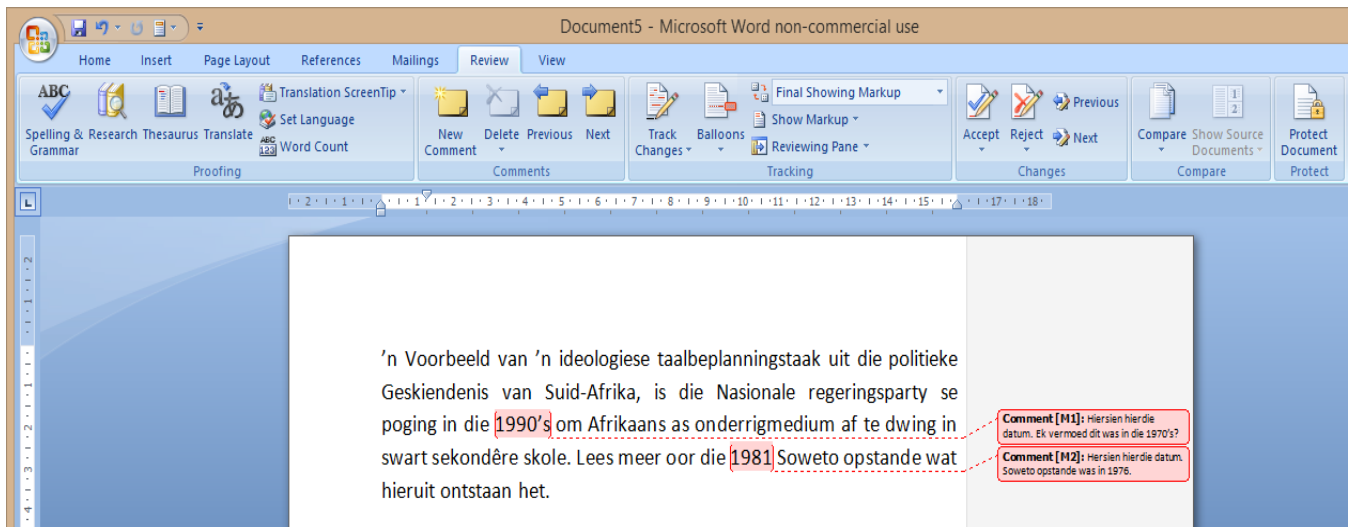

Stap 2: Klik op **Change Tracking Options** soos by stap 1. Selekteer **Colour only** onder **Insertions** en **Strikethrough** onder **Deletions**. Die woorde/sinne wat jy byvoeg kom dan slegs in kleur en 'n streep word getrek deur dié wat jy skrap.

VOORBEELD**INHOUDELIK**

Stap 1: Maak seker die teksgedeelte waaroor jy 'n opmerking wil maak is verhelder. Klik op die **Review**-nutsbalk en daarna een keer op **New Comment**. 'n Blokkie sal aan die regterkant verskyn waarin jy dan jou kommentaar kan tik.

EKSTRA BRONNE

Sien die Universiteit Stellenbosch Taaldiens se *Stylgids* (2012: 54-58) vir tegniese wenke hier: http://www0.sun.ac.za/taalsentrum/assets/files/TaaldiensDokumente/stylgids_2013_voorblad.pdf

Sien <https://www.gcfllearnfree.org/word2016/track-changes-and-comments/1/> vir stappe hoe om spoorveranderinge en opmerkings ("track changes" en "comments") met *Microsoft Word* 2016 te doen. Die bogenoemde voorbeelde is met *Microsoft Word* 2007 gedemonstreer.

Skermgreep 1.6: Die verskillende datatipes wat vir die onderstaande vraag sal verskyn (Blom, 2018:74-75).

Tydens die postsamestellingsfase moet Blom se 2018-woordeboekmodel wat ná afloop van die eerste twee fases saamgestel is, tot die akademiese redigeerders en nagraadse studente se beskikking gestel word, sodat die navorser kan vasstel of hierdie gebruikers met die produk tevrede is. In hierdie studie word die postsamestellingsfase van Blom se 2018-woordeboekmodel uitgevoer: Die model word as grondslag gebruik om 'n prototipe-ARW op te stel. Die navorser kan dus toets of die prototipe gebruik kan word deur tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente, wat verteenwoordigend is van 'n gedeelte van die teikengebruikers⁹ van die ARW wat akademiese tekste redigeer.

Du Plessis (2017:4) noem dat elektroniese naslaanbronne van nuwe tegnologiese moontlikhede vir die ontwikkeling en ontwerp van gevorderde naslaanbronne gebruik kan maak. Hy meen verder dat, in die geval van elektroniese woordeboeke, suksesvolle interaksie tussen die gebruiker en die rekenaarprogrammatuur 'n voorvereiste is vir die gebruiker se suksesvolle interaksie met die woordeboek en dat daar ook ondersoek ingestel moet word na die bruikbaarheid en die programmatuur van spesifieke elektroniese naslaanbronne (Du Plessis, 2017:4). Die navorser stem saam met Du Plessis (2017) en die interaksie tussen die akademiese redigeerder en die rekenaarprogrammatuur word onder andere getoets, om vas te stel of die ARW bruikbaar is vir die akademiese redigeerders. Volgens die ISO standaard 9241-11 (ISO 1998a), wat klem plaas op gebruikservaring binne 'n bepaalde konteks, kan bruikbaarheid gemeet word deur die mate waartoe die produk aan die volgende hoofaspekte voldoen:

1. **Effektiwiteit:** Verskaf die produk die diens wat dit veronderstel is om te verskaf?
2. **Doeltreffendheid:** Is die tyd en moeite wat 'n gebruiker aan die produk moet bestee om "diens" te lewer, in verhouding tot die taak wat voltooi moet word?
3. **Gebruikertevredenheid:** Werk die produk ten gunste van die gebruiker se verwagtinge, of selfs beter as wat verwag word?

In hierdie studie word die term *bruikbaarheid* gebruik om te verwys na die proses waar tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente as toetsdeelnemers optree in 'n bruikbaarheidstoets bestaande uit redigeertake om die effektiwiteit en gebruikertevredenheid van die prototipe-ARW te meet. Volgens Bergenholtz en Bergenholtz (2011) en Heid (2011) kan elektroniese naslaanbronne ook as

---

⁹ Die teikengebruikers vir die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)* is professionele akademiese redigeerders, asook tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente wat as deel van hulle studieverpligtinge akademiese redigering moet doen.

programmatuurprodukte geklassifiseer word en daarom kan die bruikbaarheid van die prototipe-ARW op dieselfde manier as ander programmatuurprodukte se bruikbaarheid getoets word, naamlik deur bruikbaarheidsevaluering te doen. Dit verwys na die proses waar data ingesamel word oor hoe gebruikers 'n produk gebruik/sal gebruik en of die produk geskik en aanvaarbaar is vir die gebruikers (Preece, Rogers & Sharp, 2011:433). Daar is verskillende metodes (onder andere bruikbaarheidstoetsing en inspeksiemetodes) wat gebruik kan word vir 'n bruikbaarheidsevaluering en daar is ook verskillende aspekte (onder andere navigasie en soekfunksies) wat 'n bruikbaarheidsevaluering kan assesseer.

'n Bruikbaarheidstoets word in hierdie studie uitgevoer om die geslaagdheid van die datavoorlegging en databeskrywing of inhoud van die prototipe-ARW te ondersoek en probleme met die effektiwiteit van die prototipe-ARW te identifiseer. Die ARW gaan ontwerp word om aanlyn te kan verskyn en dit is belangrik om ontwerpverwante probleme in die datavoorlegging uit te skakel, soos die samestelling van die soekbladsye, die samestelling van die data nadat die gebruiker daarvoor gesoek het en die algemene gebruikerskoppelvlak ("user interface"), aangesien hierdie aspekte grootliks bepaal of die gebruiker by die beskrywing van die data kan uitkom. Die akademiese redigeerder se tevredenheid met die datavoorlegging en databeskrywing word deur 'n posttoetsvraelys (ná afloop van die redigeertake) gemeet. In hierdie vraelys word die gebruikers gevra om die aanbieding sowel as die inhoud van die data in die prototipe-ARW ten opsigte van spesifieke bruikbaarheidskriteria te evalueer.

Hierdie teorieë en metodes wat gebruik word om die datavoorlegging en databeskrywing van die prototipe-ARW te toets, val buite die veld van leksikografie en daar moet dus benewens die teoretiese navorsing oor akademiese redigering, algemene leksikografieteorie ten opsigte van woordeboekstrukture en elektroniese leksikografieteorie ook ondersoek ingestel word na die rol van die bruikbaarheidsbenadering binne die e-leksikografie (Du Plessis, 2017) en ander bruikbaarheidsteorieë soos interaksie-ontwerp¹⁰ (sien Sharp, Rogers & Preece, 2007). Die studies van Heid en Zimmermann (2012), Ball (2016) en Ball en Bothma (2017, 2018) kan in die volgende opsig as aanvulling vir hierdie studie gebruik word. Die bruikbaarheidskriteria (ISO standaarde¹¹) asook metodes vir bruikbaarheidstoetsing (sien Dumas & Redish, 1999; Rubin & Chisnell, 2008) soos dit

---

¹⁰ Hierdie teorie van Sharp, Rogers en Pearce (2007) behels die ontwikkeling en ontwerp van interaktiewe produkte om kommunikasie te verbeter. Daar word ook ondersoek hoe tegnologie as 'n bemiddelaar tussen gebruikers en hulle omgewing optree (Sharp *et al.*, 2007: 8; Kaptelinin & Nardi, 2006:78).

¹¹ Die ISO (International Organisation of Standardisation) is 'n onafhanklike, internasionale nieregeringsorganisasie wat internasionale standaarde ontwikkel met behulp van die standaardorganisasies van sy 161 lidlande.

gebruik word in die veld van inligtingkunde (sien Dumas & Redish, 1999) kan aangewend word om bestaande elektroniese woordeboeke en prototipes van moontlike elektroniese woordeboeke se leksikografiese datavoorlegging te toets.

1.2 Navorsingsprobleem en rasionaal

Blom se 2018-woordeboekmodel vir 'n aanlyn Afrikaanse *Akademie Redigeerwoordeboek* is op grond van Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se presamestellingsfase en samestellingsfase van gespesialiseerde aanlyn woordeboeke opgestel. Die probleem wat uit die bogenoemde agtergrondinligting afgelei kan word, is dat die model nog nie empiries getoets is nie en die postsamestellingsfase van Blom se 2018-woordeboekmodel dus nog nie voltooi is nie. Die vermoede bestaan egter dat die akademiese redigeerders probleme ten opsigte van hierdie model se datavoorlegging en databeskrywing sal uitlig, wanneer hulle 'n prototipe-ARW wat op grond van Blom se 2018-woordeboekmodel opgestel is tydens 'n akademiese redigeertaak gebruik.

Die motivering om die postsamestellingsfase uit te voer en 'n prototipe-ARW op grond van Blom se 2018-woordeboekmodel op te stel en die bruikbaarheid van hierdie prototipe-ARW se datavoorlegging en databeskrywing te toets, word gebaseer op Heid (2011), Kwary (2013) en Du Plessis (2017) se menings dat indien elektroniese woordeboeke die gebruiker se raadplegingsprosedures, gebruikservaring en interaksie met die toestel en programmatuur in ag neem, moderne leksikografiese produkte van so 'n aard sal wees dat hulle die gebruiker se behoeftes bevredig. Die gebruiker en die gebruiker se behoeftes is die fondament waarop die funksieteorie gebaseer is en aangesien die ARW volgens die funksieteorie se riglyne saamgestel word, moet dié woordeboek verder ontwikkel word met inagneming van die akademiese redigeerders se behoeftes.

1.3 Navorsingsdoelwit en -vrae

Die studie word gebaseer op die volgende navorsingsdoelwit en die navorsingstappe om hierdie doelwit te kan bereik, word uitgevoer volgens die drie navorsingsvrae:

Navorsingsdoelwit

Die navorsingsdoelwit van hierdie studie is drieledig. Eerstens word Blom se 2018-woordeboekmodel aangepas om 'n prototipe-ARW op grond van die model op te stel. Tweedens word die effektiwiteit en derdens die gebruikertevredenheid van die prototipe geëvalueer om sodoende verbeteringsriglyne op te stel.

Navorsingsvrae

1. Watter verwagtinge het die akademiese redigeerders van die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)*?
2. Hoe effektief help die prototipe-*ARW* akademiese redigeerders om hul redigeertaak suksesvol te voltooi?
3. Watter probleme of tekortkominge ondervind akademiese redigeerders ten opsigte van die datavoorlegging en databeskrywing in die prototipe van dié aanlyn woordeboek?

1.4 Doel en doelwitte van die studie

Die resultate van hierdie bruikbaarheidstoets gaan gebruik word om verbeteringsriglyne op te stel wat weer in verdere studies vir die verfyning en samestelling van die *ARW* gebruik kan word. Die span leksikograwe, ervare akademiese redigeerders, vakspesialiste van verskillende vakgebiede, programmeerders en IT-kenners het met dié verbeterde aanlyn woordeboek 'n groter moontlikheid om die leemte in die akademiese redigeer- en leksikografiepraktyk te vul deur 'n Afrikaanse aanlyn woordeboek saam te stel wat spesifiek gemik is op die behoeftes van die akademiese redigeerder.

Die verbeteringsriglyne word opgestel teen die agtergrond van die antwoorde op bogenoemde drie navorsingsvrae. In antwoord op die eerste vraag word die akademiese redigeerders se verwagtinge van die *ARW* in 'n pretoetsvraelys (sien bylaag A) vasgestel en gebruik om 'n prototipe-*ARW* op te stel. In antwoord op die tweede vraag word 'n bruikbaarheidstoets uitgevoer om te bepaal of studente die prototipe effektief kan gebruik om redigeertake in 'n redigeertoets (sien bylaag B) te voltooi. In antwoord op die derde vraag moet die studente in 'n posttoetsvraelys (sien bylaag C) aandui of die tyd en moeite wat hulle moes bestee aan die prototipe om die nodige “diens” te verkry, in verhouding is tot die moeilikheidsgraad van die redigeertaak. Hulle moet ook aandui watter probleme hulle met die datavoorlegging en databeskrywing van die prototipe ondervind het. Volgens Fuertes-Olivera en Tarp (2014:230) behels die postsamestellingsfase deurlopende opdatering van die woordeboek of woordeboekmodel. Hierdie prototipe-*ARW* beweeg dus twee keer deur die “toets”-fase. Eerstens word 'n loodsstudie met derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente gedoen om te bepaal of die toetsinstrumente geldig is en die prototipe enigins bruikbaar is. Daarna word verdere bruikbaarheidsaspekte van hierdie prototipe in 'n finale studie deur tweedejaars getoets en ná afloop van die loods- én finale studie, asook

die verwerking van die posttoetsvraelyste se resultate, word 'n lys met verbeteringsriglyne vir die samestelling van 'n volledige *ARW* opgestel.

1.5 Navorsingsmetodologie

1.5.1 *Navorsingsbenadering en -ontwerp*

Die *ARW* word ontwikkel om aanlyn te verskyn en maak onder andere gebruik van rekenaarprogrammatuur. Volgens Du Plessis (2017:1) is dit belangrik dat die fisiese en tegnologiese eienskappe van e-instrumente soos aanlyn woordeboeke aan sekere internasionale vereistes voldoen. Hy meen verder dat leksikograwe juis om hierdie rede van die bruikbaarheidsbenadering asook van interdisiplinêre beginsels van ander bruikbaarheidsteorieë gebruik moet maak wanneer elektroniese woordeboeke ontwikkel word. 'n Bruikbaarheidsbenadering word in hierdie studie gevolg om 'n prototipe van die *ARW*¹² volgens die beginsels van die ISO-standaarde en interaksie-ontwerp op te stel.

'n Ondersoekende navorsingsontwerp word verder uitgevoer aan die hand van die drie vrae wat in afdeling 1.3 bespreek is om die datavoorlegging en databeskrywing in die prototipe-*ARW* te evalueer. Volgens Rubin en Chisnell (2008:29) is dit gepas om 'n ondersoekende bruikbaarheidstudie vroeg in die ontwikkelingsfase van 'n aanlyn woordeboek uit te voer, maar wanneer die gebruikersprofiel en model/taak-analise van die elektroniese produk reeds vasgestel is. Blom se 2018-woordeboekmodel asook 'n gebruikersprofiel vir die *ARW* is reeds ná afloop van Blom se 2018-studie saamgestel en dit is dus gepas om vervolgens die effektiwiteit en gebruikertevredenheid van hierdie vroeë ontwerpkonsep deur middel van 'n ondersoekende bruikbaarheidstudie te toets. Die akademiese redigeerders se ervaring met die programmatuur en hulle moontlike probleme met die prototipe se datavoorlegging en databeskrywing word vasgestel sodat hierdie probleme vroeg in die samestelling van die *ARW* uitgeskakel kan word en daar 'n beter kans is om 'n woordeboek saam te stel wat aan die akademiese redigeerders se behoeftes voldoen.

Die metode wat gevolg word om die bruikbaarheidstudie uit te voer behels bruikbaarheidstoetsing waar daar vergelykingstoetse uitgevoer word. 'n Veelvuldige-gebruikersgroeptoetsontwerp word gebruik om te bepaal wat die akademiese redigeerders

---

¹² Die prototipe-*ARW* (skakel na prototipe: <https://koala-semicircle-dctz.squarespace.com>) is slegs ontwikkel met die doel om sekere teorieë en die bruikbaarheid van die voorlopige uitleg en inhoud van hierdie woordeboek te toets, en daarom moet die prototipe as sodanig nie as woordeboek beoordeel word as deel van hierdie tesis nie. Die navorser is bewus van die prototipe-*ARW* se gebreke en die bruikbaarheidsprobleme wat die respondente ná afloop van die loods- en finale studie uitgewys het (sien hoofstuk 4), sal in 'n volgende fase hanteer word.

se e-behoefte en -tekortkominge is, en óf die prototipe woordeboek bruikbaar is vir tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente aan die Universiteit van Stellenbosch wat akademiese redigering as deel van hulle studieverpligtinge moet doen. Die bruikbaarheidstoetsing van die prototipe-ARW het in 2018 en 2019 plaasgevind en respondente het as volg in verskillende fases van die bruikbaarheidstudie deelgeneem:

1. Eerstens word derdejaar- en honneursstudente wat in 2018 redigering as vak geneem het, se verwagtinge van die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek* (ARW) vasgestel. Blom se 2018-woordeboekmodel word in 2018 en 2019 op grond van die pretoetsvraelys se antwoorde verder ontwikkel om 'n prototipe-ARW op te stel.
2. Die prototipe-ARW word vir die eerste keer in Mei 2019 tydens 'n loodsstudie objektief gemeet deur twee redigeertoetse aan derdejaar, kortkursus- en honneursstudente te gee waar hulle redigeertake bestaande uit akademiese tekste in die Natuurwetenskappeveld¹³ moet voltooi. In die eerste toets moet hulle akademiese redigeertake sonder die prototipe voltooi en in die tweede toets moet hulle dit met behulp van die prototipe voltooi. Die voorlopige bruikbaarheidsprobleme wat die prototipe oplewer, word ná afloop van die loodsstudie opgeteken en gebruik om die prototipe-ARW te verbeter vir die finale toetsronde.
3. In 'n finale, volskaalse studie in September 2019 voltooi tweedejaarstudente wat in 2019 redigering as vak geneem het dieselfde twee redigeertoetse, sonder én met behulp van die verbeterde prototipe-ARW. Hierdie finale toetsronde bepaal dan noukeuriger¹⁴ of die prototipe die veronderstelde diens verskaf het, en of die akademiese redigeerders die redigeertake meer suksesvol met behulp van die prototipe kon voltooi. Kwantitatiewe data oor fout- en suksesevaluering word tydens die voltooiing van die redigeertoetse ingesamel en ná afloop van die redigeertoetse word daar in 'n posttoetsvraelys kwalitatiewe data oor die gebruikers se ervaring tydens die gebruik van die prototipe ingesamel.

---

¹³ Akademiese redigeerders benodig volgens Blom (2018:54-55) die meeste leiding in Afrikaanse naslaanbronne vir die korrekte gebruik van taksonomiese benamings, afkortings, akronieme en persentasiegetalle in 'n veld soos die Natuurwetenskappe. Die akademiese tekste is vir die redigeeroefeninge uit hierdie veld geselekteer en die inhoud in die prototipe-ARW is in ooreenstemming met hierdie tekste saamgestel, om te toets of die prototipe-ARW nuttig sal wees tydens die redigering van die eersgenoemde aspekte in die Natuurwetenskappeveld.

¹⁴ Hierdie toetsronde is noukeuriger, aangesien die respondente in die verbeterde prototipe-ARW toegang het tot uitgebreide inhoud en 'n meer gebruikersvriendelike data-uitleg. Die respondente maak dus gebruik van 'n produk wat meer ooreenstem met 'n finale weergawe van die ARW.

1.5.2 *Respondente*

Die respondente van hierdie studie is tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente aan die Universiteit Stellenbosch (US) wat in hulle onderskeie modules onder andere leer hoe om akademiese redigering uit te voer. Die navorser het vooraf aansoek om etiese klaring gedoen en etiese goedkeuring is verleen om studente van die US as respondente vir hierdie studie te gebruik (sien aparte etiese dokumente en sien afdeling 3.2.2.5 vir 'n uiteensetting van hierdie aansoekproses). Die pretoetsvraelys is in Januarie 2019 ingevul deur 7 derdejaarstudente wat Afrikaans en Nederlands 318 as vak geneem het en in die module Afrikaanse Vertaling en Redigering onder andere geleer het hoe om akademiese redigering te doen, asook studente wat Honneurs in Vertaling gedoen het en Redigeermetodiek en -praktyk as 'n verpligte module geneem het. In 2019 het die navorser in die loodsstudie die daaropvolgende jaar se derdejaar-, honneurs- én kortkursusstudente genader en 14 respondente het ingestem om deel te neem aan die loodsstudie en redigeertoets 1 en 2 te voltooi. In die finale toetsronde het 17 tweedejaarstudente wat Afrikaans en Nederlands 278 as vak geneem het en in die module Afrikaanse Taalpraktyk onder andere geleer het hoe om akademiese redigering te doen, ingestem om deel te neem en redigeertoets 1 en 2 te voltooi. Die 31 studente wat die redigeertoetse in die loods- en finale studie afgelê het, het ook ingestem om die posttoetsvraelys in te vul.

1.5.3 *Data-insamelingsinstrumente*

Die drie navorsingsvrae is die stappe waarop die bruikbaarheidstoetsing in hierdie studie gebaseer is. Die data-insamelingsinstrumente wat gebruik is om die eerste en derde navorsingsvraag te beantwoord, is onderskeidelik 'n pre- en posttoetsvraelys wat uit sowel oop as geslote vrae bestaan. Hierdie vraelyste bepaal onderskeidelik die respondente se eerste indrukke en verwagtinge van die prototipe-ARW, asook hulle tevredenheid met die funksionering van die prototipe-ARW (Rubin & Chisnell, 2008:174, 192). Die antwoord op die tweede navorsingsvraag is met behulp van redigeertoets 1 en 2 ingesamel waarin akademiese redigeertake voltooi is. Die bruikbaarheidstoetsing wat in hierdie studie gedoen is, is taakgebaseerd en akademiese redigeerders het werklike akademiese redigeertake uitgevoer in 'n redigeeropset, wat bestaan uit 'n lokaal met 'n standaardrekenaar waarop die prototipe aktief gebruik kon word.

1.5.4 Data-analise en interpretasie

Rubin en Chisnell (2008:245) verdeel die data wat tydens 'n ondersoekende bruikbaarheidstudie ingesamel word in die respondente se prestasie-data (in hierdie studie ná afloop van redigeertoets 1 en 2 saamgestel) en voorkeurdata (uit die pre- en posttoetsvraelyste saamgestel). Die prestasie-data van die loods- en finale studie is opgesom aan die hand van die akkuraatheid waarmee die akademiese tekste in die toetse geredigeer is. Hierdie akkuraatheid is met behulp van 'n vooropgestelde memorandum (sien bylaag B) bepaal. Die opsomming van die data van die loods- en finale studie is daarna statisties ontleed en 'n gemengdemodel-variensie-analise is gebruik om te bepaal of daar 'n beduidende verskil tussen redigeertoets 1 en 2 se resultate was. Indien daar wel beduidende verskille tussen hierdie toetsresultate is, sal die navorser kan bepaal of die prototipe van hulp was tydens die redigering van die akademiese tekste.

Die voorkeurdata van die pretoetsvraelys is volgens Rubin en Chisnell (2008:254) se riglyne vir geslote vrae opgesom en in hoofstuk 3 gebruik om vir die navorser aan te dui watter funksies die akademiese redigeerders verwag die *ARW* tydens die redigeerproses moes vervul. Die prototipe-*ARW* is na aanleiding van die resultate van hierdie vraelyste opgestel. Die posttoetsvraelys se geslote vrae is ook met behulp van Rubin en Chisnell (2008:254) se riglyne opgesom, en verder is *A Brief Guide to the Analysis of Open-Ended Survey Questions* (Cerritos College, 2016) se ses stappe waarvolgens oop-einde-vraelyste geanalyseer kan word, gebruik om die data van die oop vrae in die posttoetsvraelys op te som en te analiseer en daarna interpretasies van die data weer te gee. Die kwalitatiewe data van die loodsstudie is ook gebruik om die voorlopige en mees voor die hand liggende probleme en foute in die prototipe-*ARW* op te spoor en sodoende aanpassings aan die prototipe vir die finale studie te maak. In die finale studie is die kwantitatiewe en kwalitatiewe data gebruik om verdere bruikbaarheidsprobleme vas te stel en 'n finale verslag met verbeteringsriglyne vir die samestelling van 'n *ARW* op te stel.

1.6 Samevatting

Die studie is georganiseer in vyf hoofstukke. In die eerste hoofstuk is agtergrondinligting ten opsigte van Blom se studie (2018) gegee en om aan te toon dat Blom se 2018-woordeboekmodel nog nie empiries getoets is nie en dat dit aanleiding gegee het tot die navorsingsprobleem en motivering om in hierdie studie 'n prototipe-*ARW* saam te stel en empiries te toets. Die doelwit van die studie is ook vasgestel en verbeteringsriglyne is opgestel wat vir die samestelling van die volledige *ARW* gebruik kan word. Daar is ook

kortliks bespreek watter navorsingsbenadering gevolg is, watter navorsingsmetode en -instrumente gebruik is, en wie as respondente gebruik is om die studiedoelwit te ondersoek en te bereik. Die tweede hoofstuk is 'n literatuurstudie waarin daar eerstens na die aard van redigeerwerk ten opsigte van akademiese tekste gekyk word, met die klem op etiese kwessies ten opsigte van akademiese redigering. Die reeds bestaande Afrikaanse naslaanbronne vir akademiese redigeerders word ook in hoofstuk twee ondersoek. Laastens word die algemene leksikografieteorie en bruikbaarheidsteorieë bespreek en aangepas soos wat dit van toepassing is op die *ARW*. Die prototipe-*ARW* word op grond van hierdie teoretiese beginsels in hoofstuk 3 beskryf. Die navorsingsmetodologie, insluitend die stappe wat gevolg is om die data in te samel en 'n uiteensetting van die data-insamelingsinstrumente, word verder in hoofstuk 3 bespreek. Hoofstuk 4 bied die resultate van die loods- en finale studie se kwantitatiewe en kwalitatiewe data in die vorm van verslae wat onder andere grafieke en tabelle met die respondente se vraelysantwoorde bevat. In die laaste hoofstuk word die navorsingsvrae van hierdie studie beantwoord en daar word verbeteringsriglyne vir die samestelling van 'n volledige en gebruikersvriendelike aanlyn Afrikaanse *Akadiese Redigeerwoordeboek (ARW)* gegee. Ten slotte word die beperkinge van hierdie studie, asook vooruitskouings vir verdere navorsing bespreek.

Hoofstuk 2. Literatuurstudie

2.1 Inleiding

Die definitiewe rol wat 'n redigeerder speel in die samestelling- en afrondingsproses van 'n akademiese teks is reeds in hoofstuk 1 vasgestel (sien Macdonald, 2008; Kruger & Bevan-Dye, 2010; Law, 2011 en Lourens, 2014; 2016). Redigeerders wat Afrikaanse akademiese tekste redigeer, benodig naslaanbronne ongeag die soort veranderinge wat redigeerders aan hierdie akademiese tekste aanbring (Blom, 2018:13). Die inhoud van beskikbare Afrikaanse naslaanbronne het egter beperkte nut vir redigeerders van Afrikaanse akademiese tekste (Blom, 2018:58). Die behoefte aan 'n Afrikaanse woordeboek wat spesifiek gemik is op die behoeftes van die akademiese redigeerder is reeds in Blom (2018) vasgestel en Blom se 2018-woordeboekmodel is ná afloop van hierdie studie opgestel. Die langtermyn doelwit is om hierdie woordeboekmodel as raamwerk vir die samestelling van die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)* te gebruik. Soos reeds vasgestel, is die volgende stap in die samestellingsproses van dié model om 'n prototipe-*ARW* op te stel en die bruikbaarheid van die prototipe se datavoorlegging en databeskrywing empiries te toets.

Aangesien hierdie studie handel oor 'n Afrikaanse aanlyn woordeboek, spesifiek vir akademiese redigeerdoeleindes, is dit gesitueer in die akademiese velde van redigeerteorie en -praktyk sowel as dié van die metaleksikografie én leksikografiepraktyk (spesifiek gespesialiseerde leksikografie). In hierdie literatuuroorsig gaan daar ook aan die bruikbaarheidsteorie aandag gegee word.

2.2 Die metodologie van die literatuurstudie

Die rolbeskrywing, riglyne en etiek vir akademiese redigering word kortliks bespreek om die breër konteks van navorsing in die veld van akademiese redigering te skets. Daarna word daar meer spesifiek vasgestel watter naslaanbronne daar vir akademiese redigeerders in die Suid-Afrikaanse en internasionale konteks beskikbaar is. Die resultate van die empiriese navorsing wat reeds in Blom (2018) oor die moontlike ontwerp van 'n aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)* gedoen is, word ook bespreek om die relevansie vir die verdere ontwerp en uiteindelijke samestelling van 'n *ARW* te illustreer.

In die tweede gedeelte van hierdie hoofstuk word die leksikografie- en bruikbaarheidsteorieë bespreek wat as teoretiese basis vir die ontwerp en samestelling van die genoemde *ARW* gebruik word. Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se funksieteorie vir

gespesialiseerde aanlyn woordeboeke word eerstens bespreek om 'n verduideliking te gee van die gebruiker en die leksikografiese funksies van die *ARW*. Gouws (2005:59-60) meen dat een navorsingskomponent van die metaleksikografie, byvoorbeeld leksikografiese funksies, nie uitgesonder moet word in die beplanningsproses nie. Aangesien 'n woordeboek leksikografiese data bevat, bepaalde strukture vertoon en spesifieke funksies moet verrig, vereis die woordeboekkonseptualiseringsplan 'n kombinasie van hierdie drie kenmerke om die sukses van die betrokke woordeboek te verseker. Die navorser ondersteun Gouws (2005) se mening oor die kombinasie van die drie kenmerke, en die data, strukture en funksies van die *ARW* word in ooreenstemming met mekaar geselekteer, om te verseker dat die akademiese redigeerders die *ARW* suksesvol kan gebruik. Vervolgens word die beginsels van die algemene leksikografieteorie wat hoofsaaklik aandag aan woordeboekstrukture gee, ondersoek en dan word die aspekte wat van toepassing is op aanlyn woordeboeke op die *ARW* toegepas.

Laastens word die beginsels van die bruikbaarheidsteorie bespreek en word die beginsels wat van toepassing is op aanlyn woordeboeke krities ondersoek. Hierdie beginsels word dan in hoofstuk 3 verder gebruik om 'n uiteensetting van die prototipe-*ARW* te gee.

2.3 Die praktyk van akademiese redigering

In hoofstuk 1 is die aanvraag na die redigering van akademiese tekste in die Suid-Afrikaanse konteks reeds soos volg gemotiveer: Eerstens vereis hoërondewysinstellings dat studente hulle proefskrifte of tesisse redigeer en tweedens dui Van Aswegen (2007:1141) op hierdie studente se onvoldoende akademiese skryfvaardighede wat veroorsaak dat hulle probleme ervaar met die skryf van hulle tesisse of navorsingsverslae. Macdonald (2008) dui ook op 'n internasionale groeipunt binne die akademiese redigeerpraktyk en redeneer soortgelyk aan Van Aswegen (2007) dat studente se gebrekkige akademiese skryfvaardighede die eerste bydraende faktor tot hierdie groeiende aanvraag is. Tweedens is daar 'n tendens dat al hoe meer studente in Engels skryf, maar as gevolg van die feit dat Engels hulle tweede of derde taal is, benodig hulle skryfwerk professionele redigering, voordat dit vir eksaminering ingelewer kan word (Macdonald, 2008:3). Die probleem wat met hierdie groeiende aanvraag na akademiese redigering gepaardgaan, is dat daar in hoërondewysinstellings en professionele redigeerkringe wêreldwyd uiteenlopende riglyne en sienings is oor die vlak van redigering wat "toelaatbaar" in 'n akademiese teks is (Macdonald, 2008:3-4 en Barben, Burch, Linnegar, Lotz, & Lourens, 2019:5).

Hierdie probleem is internasionaal reeds hanteer deur die daarstelling van standarde vir redigering, insluitend akademiese redigering. Die redigeergenootskappe van lande soos Australië, Kanada en Nederland het dokumente saamgestel wat standarde spesifiek vir hulle redigeersektore stel (Law, 2011:275). Die Institute of Professional Editors Limited in Australië het “[Guidelines for editing research theses](#)” (2019) opgestel, Editors Canada (voorheen die Editors’ Association of Canada of EAC) het ’n [ooreenkomsvorm vir die etiese redigering van akademiese tekste](#) opgestel (2018), asook “[Guidelines for ethical editing of student texts](#)” (2018) en die Society of English-Language Professionals in the Netherlands (SENSE) het “[Guidelines for proofreading student texts](#)” (2016) opgestel.

In ’n poging om Suid-Afrikaanse standarde vir die redigering van akademiese tekste te ontwikkel, is die veld van akademiese redigering in die Suid-Afrikaanse konteks die afgelope dertien jaar vanuit verskillende uitgangspunte ondersoek. Hierdie navorsing word in afdeling 2.3.1 verder bespreek deur spesifiek te kyk na wat die rolbeskrywing van die akademiese redigeerder behels, watter redigeertake hierdie redigeerders volgens bestaande riglyne mag uitvoer en watter etiese dilemma moontlik kan bestaan, indien hierdie riglyne nie nagevolg word nie. In afdeling 2.3.2 beweeg die navorser na die “gereedskap” wat hierdie redigeerders tydens hulle redigeertake kan gebruik. Daar word ondersoek ingestel na bestaande naslaanbronne vir akademiese redigeerders, en maniere word uitgelig waarop ’n nuwe Afrikaanse naslaanbron verskillende gapings in hierdie veld kan vul.

2.3.1 Die rolbeskrywing, riglyne en etiek vir akademiese redigering in die Suid-Afrikaanse konteks

Van Aswegen (2007) het begin deur onder andere ondersoek in te stel na die rol van die taalversorger in nagraadse tekste. Op daardie stadium was daar nog geen ooreenkoms of riglyne oor die vlak van redigering wat toegelaat word in tesse of proefskrifte tussen die redigeer- en vertaalverenigings in die Suid-Afrikaanse redigeerbedryf (die Suid-Afrikaanse Vertalersinstituut of SAVI en die Professional Editors’ Group of PEG) en academia nie. PEG het wel toestemming gehad om die Australiese standarde aan lede en belangstellendes te versprei (Van Aswegen, 2007:1146). Law en Kruger (2008) het ’n jaar later vasgestel dat die professionele status van redigeerders grootliks ongedefinieerd bly en het in ooreenstemming met die professionalisering en akkreditasieprosesse vir redigeerders in Australië en Kanada voorstelle vir die professionalisering van die redigeerbedryf in Suid-Afrika gemaak. Hierteenoor het Law (2011:275) egter uitgelig dat die plaaslike redigeerpraktik van die internasionale riglyne kan kennis neem, maar dat die

ontwikkeling van die standaarde in verskillende lande daarop dui dat standaarde nie net gedupliseer en toegepas kan word op dieselfde redigeersektor in 'n ander land nie. 'n Stel redigeerriglyne spesifiek vir die Suid-Afrikaanse redigeerpraktyk kan juis help om die professionele status van die beroep te verbeter (Blaauw & Boets, 2003; Law, 2011) en verder kan dit die kliënte en gebruikers van die bedryf help om hulle verwagtinge van redigering aan te pas. Dit kan ook help om riglyne daar te stel aan die hand waarvan 'n kurrikulum vir die opleiding van nuwe akademiese redigeerders opgestel kan word (Law, 2011:276).

Tot op hede het Lourens (2014) ondersoek ingestel na “werkbare en etiese riglyne wat die realiteite van die Suid-Afrikaanse tersiêre onderrigkonteks in ag neem” (Lourens, 2014:268). Lourens (2014:276-277) het Editors Canada se “Guidelines for ethical editing of theses/dissertations” as 'n maatstaf gebruik en sekere wysigings en byvoegings aangebring om hierdie riglyne meer geskik te maak vir Suid-Afrikaanse toestande, waar swak akademiese geletterdheid onder andere 'n groot probleem is (in die daaropvolgende paragrafe sal daar meer oor hierdie kwessies uitgebrei word). Lourens se opvolgstudie (2016) het verdere riglyne verskaf aan redigeerders van akademiese tekste wat 'n prosesbenadering¹⁵ volg. Volgens Lourens (2014:267) kon riglyne vir akademiese redigering slegs opgestel word, nadat redigeerders en studieleiers se perspektiewe van die akademiese redigeertaak in ag geneem is. In Lourens (2014; 2016) is Kruger en Bevan-Dye (2010; 2013) se studies oor die rolbeskrywing en etiek van akademiese redigering en die realiteite van die Suid-Afrikaanse tersiêre onderrigkonteks hoofsaaklik as agtergrond gebruik, om 'n groter projek te konseptualiseer en uit te vind watter take redigeerders werklik in hulle redigeerpraktyk uitvoer. Hierdie agtergrond en voorafstudie kan as volg opgesom word:

Akademiese redigeerders in die Suid-Afrikaanse konteks sien hulle eie rol tydens die redigering van 'n proefskrif of tesis as redelik beperk (Kruger en Bevan-Dye, 2010:161). Hulle beskou die take wat kopieredigering en stilistiese redigering¹⁶ behels, as aanvaarbaar

¹⁵ 'n Prosesgeoriënteerde benadering tot redigering beteken dat die teksredigeerder as 'n fasiliteerder optree in 'n proses wat die student se betrokkenheid in sy/haar eie skryfproduk beklemtoon (Lourens, 2014: 261). In hierdie benadering kan die redigeerder van die opmerkingsfunksie (“comments”) in die MS Word-program gebruik maak om voorstelle aan die student oor te dra.

¹⁶ Volgens Mossop (2014: 42) behels kopieredigering die werk wat op mikrovlak plaasvind. Die redigeerder moet spel-, tik- en basiese grammatikale foute in ooreenstemming met byvoorbeeld 'n stylgids korrigeer. Stilistiese redigering is werk wat probeer om die teks te verbeter eerder as te korrigeer. Dit behels byvoorbeeld die verbetering van sinstruktuur om die teks leesbaarder te maak (Mossop, 2014: 63). (Sien ook hoofstuk 1 vir 'n soortgelyke omskrywing van die US Taalsentrum se ligte en omvattende redigering.)

tydens die redigering van 'n tesis of proefskrif en die take wat met inhoud en struktuur te doen het, as onaanvaarbaar. Hierteenoor beskou studieleiers slegs die take wat kopieredigering behels, as deel van die redigeerder se werk, terwyl die take op stilistiese vlak die student se eie verantwoordelikheid is (Kruger en Bevan-Dye, 2013:895). Studieleiers het dus 'n meer beperkte siening van die redigeerder se rol en volgens Kruger en Bevan-Dye (2013:895-896) stem hierdie siening ooreen met die riglyne by sommige hoërondewysinstellings in Suid-Afrika, asook die riglyne vir die redigering van proefskrifte en tesse in ander lande (sien byvoorbeeld die riglyne soos opgestel deur [The Australian Institute of Professional Editors Limited](#) (IPEd) (2019) en [Editors Canada](#) (EAC) (2016)). Daar is wel uitsonderings waar hoërondewysinstellings soos die US Taalsentrum die redigeerder se rol as meer omvattend sien (Kruger en Bevan-Dye, 2010:156). Die US Taalsentrum se taakomsyrywing van die akademiese redigeerder stem tot 'n mate meer ooreen met die redigeerder se siening van sy/haar rol, behalwe dat die US Taalsentrum die redigeerder óók toelaat om probleme ten opsigte van sin- en paragraafstruktuur aan te dui.

Volgens Kruger en Bevan-Dye (2010:153) veroorsaak die gebrek aan eksplisiete beleidsriglyne vir die redigering van proefskrifte en tesse en hierdie variasie tussen hoërondewysinstellings, soos die US Taalsentrum se stelle riglyne, en studieleiers se sienings, 'n moontlike etiese dilemma, met potensiële gevolge vir die redigeerder, die nagraadse student en die hoërondewysinstelling waar die kwalifikasie verwerf moet word. Redigeerders, studente, studieleiers en hoërondewysinstellings het nie sekerheid oor die mate van redigering wat eties aanvaarbaar is vir 'n redigeerder van akademiese werkstukke nie, en hierdie onsekerheid lei tot die etiese dilemma waar die redigeerders té veel aan die akademiese teks verander en hoërondewysinstellings ná afloop van die redigeerproses nie met sekerheid kan sê of die werk van die student/outeur sy/haar eie opinie en vaardighede weerspieël nie (Kruger en Bevan-Dye, 2010:154). Kruger en Bevan-Dye (2013:896) voeg ook hierby dat studieleiers en sommige hoërondewysinstellings se beperkte siening van die redigeerder se rol hoofsaaklik toegeskryf kan word aan die etiese dilemma dat oormatige redaksionele ingryping die vermoëns van die student verkeerd sal voorstel.

Na aanleiding van hierdie etiese dilemma en die onsekerheid omtrent die rol van die akademiese redigeerder, het Lourens (2014:264) die volgende vasgestel. In hoërondewys- en professionele instellings (soos SAVI en PEG) is daar 'n duidelike behoefte aan die standaardisering van akademiese redigering, wat 'n refleksie oor die rol en professionele identiteit van die redigeerder insluit. Dit is belangrik dat die rolbeskrywing

die omvang en aard van die aanpassings wat 'n redigeerder aan nagraadse studente se proefskrifte en tesse mag aanbring in 'n duidelike stel riglyne vir die redigeerder uiteengesit word. Terselfdertyd kan die student en studieleier ook baat by hierdie riglyne, deurdat die verhouding tussen student, studieleier en redigeerder omskryf word en elkeen se take uiteengesit word (Lourens, 2014:294).

In die Suid-Afrikaanse situasie is daar, soos reeds gemeld, egter besondere uitdagings wat veroorsaak dat nagraadse studente gereeld probleme met akademiese skryfwerk ondervind (Van Aswegen, 2007; Kruger & Bevan-Dye, 2013:896-897), en Mouton (2007:1078) lys die volgende bykomende kwessies wat die samestelling van 'n algemeen aanvaarde stel redigeerriglyne kan beïnvloed: Probleme in die Suid-Afrikaanse onderwysstelsel; onvoldoende taalvaardighede; 'n gebrek aan moedertaalgebruik in akademiese omgewings; swak akademiese geletterdheid; leeromgewings wat nie toegerus is met die nodige materiaal en bronne nie; en die algemene sosiale uitdagings wat met ontwikkelende lande geassosieer word. Teen hierdie agtergrond en gegewe die feit dat nagraadse studente in Suid-Afrika skryfvaardighede identifiseer as 'n aspek van die nagraadse navorsingsproses waarmee hulle meer hulp benodig, meen Kruger en Bevan-Dye (2013:897) dat dit dalk tyd geword het om die beperkte rol van die redigeerder (soos gesien deur studieleiers) aan te pas en voorsiening te maak vir groter betrokkenheid deur redigeerders. In hierdie opsig moet daar eerstens seker gemaak word of die akademiese redigeerder in die praktyk 'n ontwikkelingsrol in die student se leerproses speel, en met ander woorde 'n prosesgeoriënteerde siening het, en óf die akademiese redigeerder se rol slegs is om die finale produk te redigeer ('n produkgeoriënteerde siening) (Kruger en Bevan-Dye, 2013:897). Kruger en Bevan-Dye (2010) noem dat die mening wat redigeerders oor hulle eie rol het, nie noodwendig ooreenstem met die take wat hulle in die redigeerpraktyk uitvoer nie en daarom het Lourens (2014; 2016) probeer vasstel of daar in die redigeerpraktyk 'n proses- of produkbenadering gevolg word.

Volgens Lourens (2014:266) "kan die redigeerder se siening van sy/haar taak voorgestel word as geleë op 'n kontinuum met onderskeidelik die produk- en die prosesgeoriënteerde benadering tot redigering as die twee ekstreme daarvan", maar ná afloop van Lourens (2014) se ondersoek van watter redigeertake tydens drie geredigeerde tesse uitgevoer is, kon daar tot die gevolgtrekking gekom word dat daar meestal 'n kombinasie van hierdie twee benaderings teenwoordig is. Lourens (2014:294-295) noem egter dat daar in verdere studies met 'n groter en meer verteenwoordigende steekproef verder ondersoek ingestel moet word na die voorkoms van die produk- of prosesbenadering tydens redigering. In

hierdie gevolgtrekking lig Lourens (2014) ook twee ander belangrike kwessies uit, naamlik dat die vraag gestel moet word, in ooreenkoms met Kruger en Bevan-Dye (2013:897) se opinie, of die taakoms krywing van die akademiese redigeerder nie uitgebrei moet word sodat hy/sy meer advies oor byvoorbeeld teksboukwessies kan gee nie. In die opleiding van redigeerders moet die eise van akademiese redigering as 'n spesifieke soort redigering hanteer word, sodat die redigeerders in die praktyk weet hoe om tekste op 'n eenvormige wyse te redigeer, nie die grense van etiese redigering te oorskry nie en opmerkings korrek in die redigeerproses te gebruik (Lourens, 2014:295).

Die studie van Lourens (2016) wat op die 2014-studie volg, is 'n verdere ondersoek na die aktiwiteite wat redigeerders tydens die redigering van akademiese tekste uitvoer, en die redigeerders se gebruik van opmerkings as deel van die redigeerstrategie word spesifiek beskryf en geëvalueer. Lourens (2016:1-2) noem dat die uitgangspunt van hierdie studie is dat “verantwoordbare of eties begronde redigering tydens akademiese redigering nagestreef moet word” en dat opmerkings juis in hierdie opsig 'n nuttige hulpmiddel vir die redigeerders is, waardeur hulle tekstuele probleme aan die outeur kan kommunikeer, sodat dit sy/haar eie verantwoordelikheid is om dit op te los, al dan nie. Lourens (2016) verskaf ná afloop van 'n ontleding van die wysigings en opmerkings in agt geredigeerde akademiese artikels 'n moontlike redigeerstrategie vir akademiese tekste. Volgens Lourens (2016:4) sal hierdie riglyne redigeerders kan help “om te weet wanneer om slegs 'n opmerking te verskaf, wanneer om die probleem reg te stel en 'n verduidelikende opmerking in te voeg, en wanneer om die probleem bloot [met behulp van spoorveranderinge] reg te stel.” (Sien Lourens (2016) vir 'n uiteensetting van die riglyne waarvolgens akademiese redigeerders inhoudelike probleme, strukturele probleme (intern), strukturele probleme (ekstern), stilistiese probleme en kopieredigering mag toepas.) Ten slotte meen Lourens (2016:13) dat die effektiwiteit van hierdie riglyne eers bepaal moet word, deur byvoorbeeld terugvoer van outeurs ná afloop van die redigeerproses te kry, en daarna die terugvoer te gebruik om die riglyne te verfyn en prakties werkbaar te maak.

Die gevolgtrekking oor die rolbeskrywing, riglyne en etiek vir akademiese redigering in die Suid-Afrikaanse konteks is dat die praktyk van akademiese redigering steeds in die proses is om gestandaardiseer te word aangesien hierdie riglyne eers deur outeurs en redigeerders geëvalueer moet word, en daarna in die redigeerpraktyk versprei en aanvaar moet word. Die verspreiding van standarde (soos opgestel deur Lourens (2014; 2016)) binne verenigings soos SAVI en PEG kan dien as 'n toets om te bepaal hoe die

redigeerders die standarde aanvaar en ook om die proses vir die standaardisering van die Suid-Afrikaanse redigeerbedryf aan die gang te sit (Law, 2011:287). Nog 'n manier om hierdie riglyne te versprei, is om dit as deel van die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek* (ARW) se operatiewe funksie op te neem en vir die gebruikers instruksies te gee ten opsigte van die mate waarin dit eties aanvaarbaar is om aspekte oor inhoudelike, strukturele, stilistiese en kopieredigering in 'n akademiese teks te redigeer.

Tydens die samestelling van die ARW is dit dus belangrik dat die inligting in die ARW oor die spesialisveld van akademiese redigering byvoorbeeld opgestel moet word in ooreenstemming met Lourens (2014; 2016) se etiese riglyne vir redigering in die Suid-Afrikaanse konteks. Die leksikograaf moet ook op hoogte wees van die ekstra uitdagings in die Suid-Afrikaanse akademiese redigeerbedryf (soos uitgelig deur Van Aswegen (2007); Mouton (2007) en Kruger en Bevan-Dye (2013)), en sosiale kwessies soos 'n gebrek aan moedertaalgebruik in akademiese omgewings in ag neem. Indien die inhoud van die ARW dan volgens Lourens (2014; 2016) se etiese riglyne opgestel word, kan hierdie woordeboek byvoorbeeld die volgende aspekte insluit: In elke afdeling van die woordeboek, byvoorbeeld in die afdelings oor "Getalle, syfers en simbole" of "Wette en verwysings na wette" kan daar vir die redigeerder 'n stel riglyne gegee word oor tipiese redigeerprobleme in daardie afdeling, en in terme van die sosiale kwessies, soos die gebrek aan moedertaalgebruik, kan daar ook 'n tabel gegee word met algemene etiese riglyne vir die redigeerder van 'n akademiese teks van 'n niemoedertaalstudent, sowel as 'n merklys van take wat 'n redigeerder byvoorbeeld tydens kopieredigering moet afhandel. Hierdie aspekte sal daartoe bydra dat die ARW 'n operatiewe funksie vervul en mettertyd 'n bron word wat akademiese redigeerders kan raadpleeg om te verseker dat hulle redigering voldoen aan die ARW se stel riglyne oor etiese redigering in die Suid-Afrikaanse redigeerbedryf.

In die volgende afdeling verskuif die fokus na naslaanbronne wat akademiese redigeerders tot hulle beskikking het om tydens die redigeerproses te raadpleeg. Die fokus word spesifiek geplaas op watter Afrikaanse naslaanbronne daar vir redigeerders van Afrikaanse akademiese tekste beskikbaar is en die webblaaie van onder andere SAVI, PEG en die US Taalsentrum word geraadpleeg vir skakels na verskillende Afrikaanse naslaanbronne. Daar is reeds in hoofstuk 1 genoem dat die inligting oor die bestaande naslaanbronne op hierdie webblaaie en die resultate van Blom (2018) se empiriese studie as agtergrond gedien het op grond waarvan Blom se 2018-woordeboekmodel opgestel is. Die bruikbare inhoud vir akademiese redigeerders wat in hierdie bestaande naslaanbronne is, kan verder ook in die

prototipe-ARW verskyn sodat die ARW 'n eenstopdiens vir die akademiese redigeerder is met al die belangrikste inligting op een plek beskikbaar.

2.3.2 Naslaanbronne vir akademiese redigeerders

Wanneer daar ondersoek ingestel word na naslaanbronne wat spesifiek gemik is op die akademiese redigeerder as teikengebruiker is dit belangrik dat daar eers melding gemaak word van die bronne wat in die internasionale konteks beskikbaar is, sodat die samestelling van die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek* (ARW) in hierdie studie binne die breër konteks van naslaanbronne vir akademiese redigeerders gesitueer word. Die volgende aanlyn bronne kan gelys word in die veld van akademiese skryfwerk: [Collocaid](#) ('n prototipe teksredigeerder wat woordeskat en vlotheid van akademiese skryfwerk verbeter) wat deur die UK Arts and Humanities Research Council (AHRC) befonds word, die Leuven Taalinstituut se [Academic writing assistant](#) en die twee Suid-Afrikaanse weergawes van die voorafgaande, naamlik die Engelse *Write-it* (multimodale akademiese skryfhulp) en die Afrikaanse [Skryfhulp](#) wat deur The South African Centre for Digital Language Resources (SADiLaR) befonds word. Dit is belangrik om te noem dat die teikengebruiker van hierdie bronne meestal die student is wat akademiese skryfwerk moet doen. Daar is nog nie binne die Internasionale of Suid-Afrikaanse konteks 'n aanlyn naslaanbron wat spesifiek vir die akademiese redigeerder as teikengebruiker saamgestel is nie (let wel, hier word slegs gekyk na die aanlyn medium – die gedrukte medium kom later in hierdie afdeling aan bod).

In hoofstuk 1 is daar reeds vasgestel dat redigeerders se behoefte aan 'n nuwe Afrikaanse naslaanbron 'n leemte in die veld van akademiese redigering is en die fokus in hierdie studie op die Suid-Afrikaanse konteks en meer spesifiek Afrikaanse naslaanbronne is. Die opname van bestaande Afrikaanse naslaanbronne en empiriese data wat in Blom (2018) ingesamel is, is dus die enigste agtergrondinligting tot op hede wat die samestelling en toets van 'n prototipe-ARW motiveer.

Eerstens het Blom se ondersoek (2018) na huidige Afrikaanse naslaanbronne wat akademiese redigeerders moontlik kan gebruik, bewys dat daar heelwat terminologielyste in Afrikaans beskikbaar is (sien die hiperskakels onder die hulpbronne-skakel op SAVI se webblad na byvoorbeeld *Verkiesingsterminologie* of *Wiskundeterminologie* en op [Prolingua](#) se webblad die skakels na die *Prolingua-termlys* en *Ander woordelyste* byvoorbeeld *Water- en Rioolterme*). Daar is op [PEG](#) se webblad 'n dokument wat opgestel is deur Janse van Rensburg (2020) genaamd: "E-gids hulpbronne vir Afrikaans teksredigering", wat onder

andere soorte naslaanbronne lys en voorbeelde gee van bestaande bronne in elke kategorie wat 'n redigeerder tot sy of haar beskikking moet hê. Buiten die algemene woordeboeke, soos die *Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal (HAT)* (sesde uitgawe, 2015) en *Pharos Afrikaans-Engels/Engels-Afrikaans Woordeboek/Dictionary* (tweede uitgawe, 2010), word daar ook gespesialiseerde woordeboeke gelys, soos bronne oor die teoretiese aspekte en spesialisveld van teksredigering soos *Teksredaksie* (hersiene uitgawe, 2010); handboeke oor styl soos *Norme vir Afrikaans* (sesde uitgawe, 2018) en *Stylboek: Riglyne vir paslik skryf* (tweede uitgawe, 2015); en spesialiswoordeboeke vir spesifieke vakgebiede soos *Regsterminologie: Straf-, Strafproses- en Bewysreg* (2015) en *Woordeboek vir die Gesondheidswetenskappe* (tweede uitgawe, 2011). Die US Taalsentrum se webblad bied onder andere skakels na die volgende hulpbronne vir taalpraktisyns: Die Taalsentrum se *Stylgids* (2012), *Style Guide* (2014) en *Afr/Eng Vertaalekwivalentlys*. Daar is ook 'n skakel na 'n nuwe *Drietalige terminologiebron* (2019) wat terme in Afrikaans, Engels en isiXhosa bevat en reeds uit ongeveer 6 000 terme bestaan.

Dié Afrikaanse naslaanbronne wat versprei is oor die webblaaie van SAVI, PEG, die US Taalsentrum en Prolingua is slegs ten dele nuttig vir die akademiese redigeerders, aangesien een van die bogenoemde vakwoordeboeke byvoorbeeld net regsterminologie behandel, of een van die stylhandboeke slegs taal- en stylkwessies behandel. Hierteenoor sal 'n gestandaardiseerde naslaanbron wat spesifiek gemik is op akademiese redigeerders en vir redigeerders skakels na hierdie reeds bestaande algemene en beperkte/vakwoordeboeke verskaf, 'n groter sin van eenheid onder redigeerders skep, aangesien al die inligting wat akademiese redigeerders moontlik kan benodig op een plek beskikbaar sal wees. Dit sal ook die verwarring oor spesifieke taal-, spel-, interpunksie-, tegniese en etiese kwessies voorkom wat 'n akademiese redigeerder kan ervaar (Blom, 2018:55). Die akademiese redigeerder se redigeereienskappe, -behoeftes en -gebruiksituasie is verder in Blom (2018) se empiriese studie ondersoek sodat die uiteindelijke samestelling van die *ARW* hiervolgens kan plaasvind. Volgens Tarp (2000:198) is die ondersoek na bogenoemde aspekte die enigste manier om tot 'n wetenskaplike gevolgtrekking te kom van wat in 'n naslaanbron ingesluit moet word. Daarom is Blom se 2018-woordeboekmodel gebaseer op hierdie behoeftes en die ooreenstemmende leksikografiese funksies van die akademiese redigeerder.

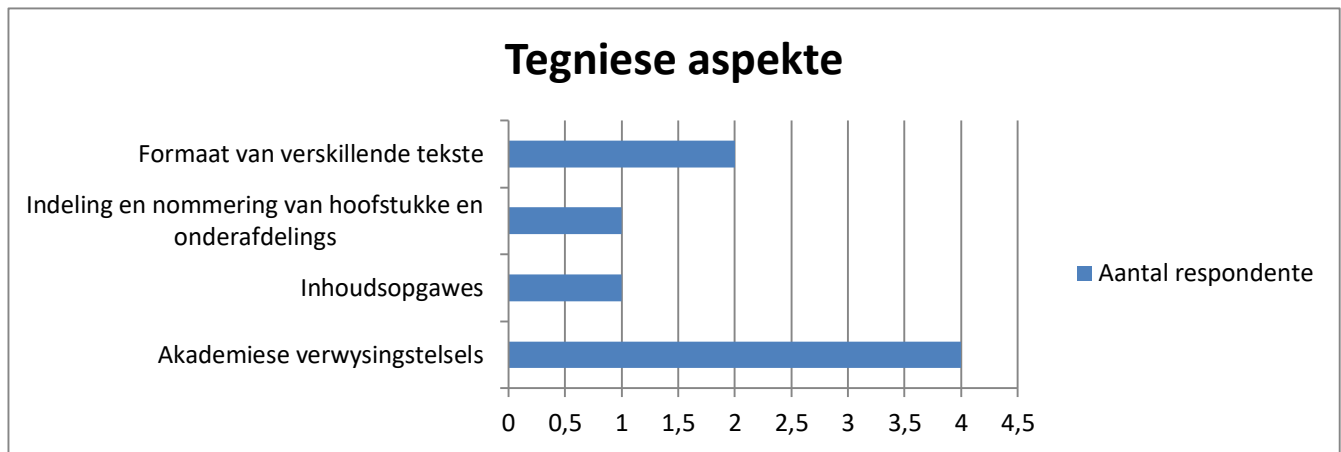
Die mening van redigeerders van meestal Afrikaanse akademiese tekste oor die bestaande naslaanbronne wat tot hulle beskikking is, is vir die empiriese studie in Blom (2018)

ingesamel deur 'n oop-einde-vraelys aan die redigeerders te stuur. Die resultate van hierdie vraelys het aangetoon dat die bronne wat hierdie akademiese redigeerders die meeste raadpleeg, die *HAT*, *Afrikaanse woordelys en spelreëls* (AWS), *Skryf Afrikaans van A tot Z* (SAAZ), *Pharos Aanlyn*, die elektroniese *WAT Aanlyn* en Google is (Blom, 2018:63). Die redigeerders het in een van die vrae aangetoon dat dié naslaanbronne vir die meeste van die redigeerprobleme voldoende is, maar dat hulle tog eerder Engelse naslaanbronne raadpleeg om die Engelse ekwivalent op te soek, aangesien die Afrikaanse bronne nie met voorbeeldmateriaal vir die akademiese konteks aangevul is nie, of glad nie 'n akademiese weergawe van die woord lys nie (Blom, 2018:55). Een van die redigeerders het as rede waarom die AWS nie voldoende vir akademiese redigeerders is nie, aangevoer dat die redigeerder nie seker is oor die toepassing van die reëls in die AWS nie en gewoonlik beperkte tyd het vir die navors van die korrekte metode of toepassing van die reël (Blom, 2018:55).

Dit is egter belangrik om te noem dat daar wel inligting in byvoorbeeld die AWS en SAAZ is wat vir die akademiese redigeerder bruikbaar is. Dit sluit in: 'n afdeling oor die gespesialiseerde gebruik van leestekens, bylaes met gebruiksriglyne oor die Internasionale eenheidstelsel (SI-stelsel), hoofsaaklik met inligting vir wetenskaplike en wiskundige velde; 'n lys voorbeelde en verduidelikings van die algemeenste soorte foute wat in Afrikaanse skryf- en redigeerwerk gemaak word; en 'n afdeling oor verwysings in skryfwerk. Die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek* (ARW) moet dus vir die redigeerders skakels na hierdie afdelings in die AWS en SAAZ gee en ook verder aangevul word met die volgende inligting wat volgens die redigeerders se vraelysantwoorde in die ARW opgeneem moet word (Blom, 2018:48-49):

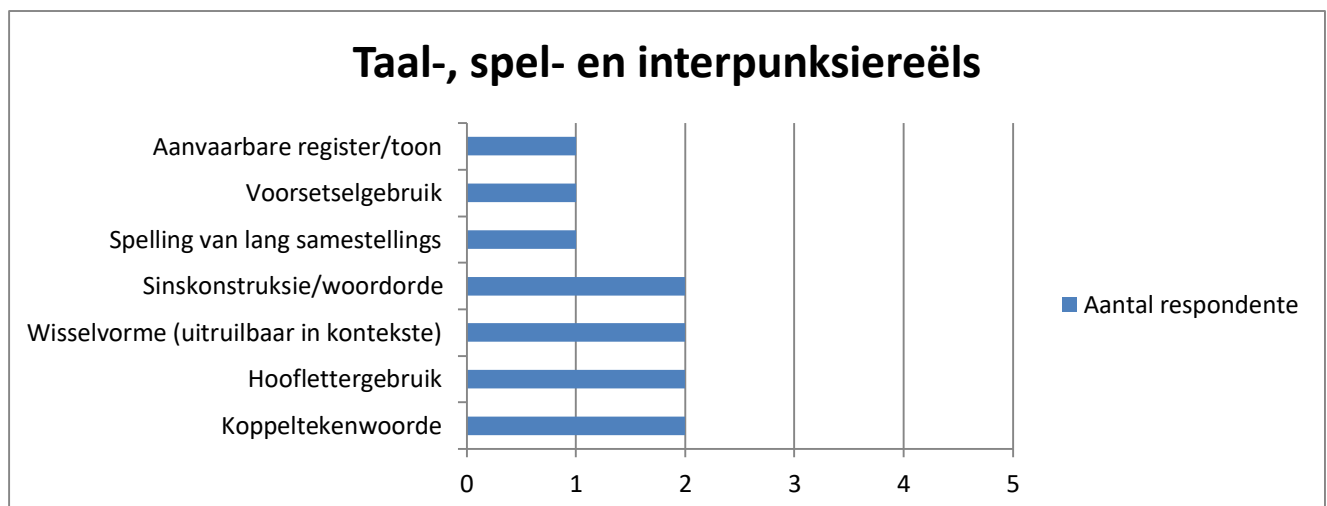
Die eerste vereiste vir die ARW is die tegniese aspekte van akademiese tekste (sien figuur 2.1), soos 'n uiteensetting van die verskillende soorte akademiese verwysingstelsels (onder andere Harvard en APL), die korrekte formaat van die inhoudsopgawe, asook hoe die hoofstukke in 'n akademiese teks ingedeel en genommer moet word.

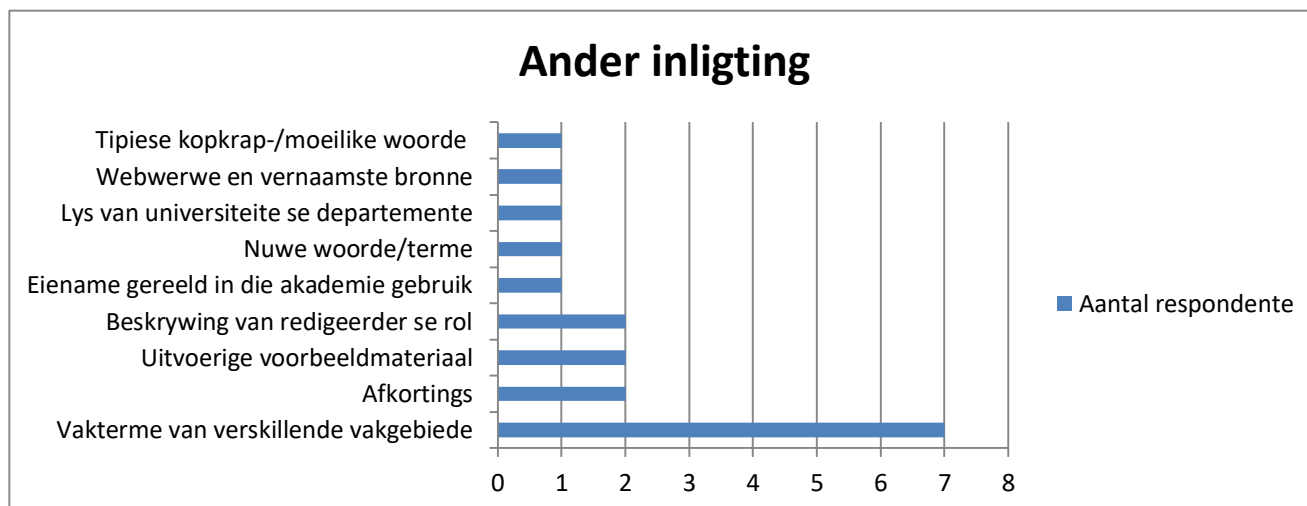
Figuur 2.1: Die tegniese aspekte wat in die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeringwoordeboek* (ARW) opgeneem moet word (Blom, 2018:48).

Die taal-, spel- en interpunksiereëls is die tweede vereiste vir die ARW. Die inligting oor koppeltekenwoorde en hooflettergebruik kan gedeeltelik met inligting uit die AWS aangevul word, maar daar sal ook bykomende voorbeeldmateriaal verskaf word wat spesifiek van toepassing is op die akademiese konteks. Net so kan die taalreëls oor sinsbou in Afrikaans uit byvoorbeeld Carstens (2018) se *Norme vir Afrikaans* geneem word en aangevul word met voorbeelde vir die akademiese konteks.

Figuur 2.2: Die taal-, spel- en interpunksiereëls wat in die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeringwoordeboek* (ARW) opgeneem moet word (Blom, 2018:49).

Figuur 2.3: Ander inligting wat in die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)* opgeneem moet word (Blom, 2018:49).

Die grafiek in figuur 2.3 toon ander inligting wat akademiese redigeerders ook in die *ARW* benodig. Dit is duidelik dat die akademiese redigeerders vakverwante terminologie van verskillende vakgebiede die nodigste het. Die *ARW* kan baat by Alberts (2017:42-43) se voorstelle dat verskillende instansies soos SAVI, die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns, Viva, CtexT en Afrilex saam met Prolingua moet werk om die data van vakwoordeboeke te digitiseer en vir almal beskikbaar te stel. Die *ARW* sal redigeerders dan juis kan verwys na hierdie vakterminologie wat reeds ontwikkel is. Dit is noodsaaklik om die akademiese redigeerder optimale toegang tot soveel moontlik ekstra bronne te gee, want soos reeds genoem wil die *ARW* 'n eenstopdiens wees wat inligting wat tans in die bestaande naslaanbronne versprei is, volledig saamvat. Skakels na die bestaande naslaanbronne en terminologielyste kan by hierdie eenstopdiens ingesluit word en daar kan ook in samewerking met vakspesialiste en akademiese redigeerders 'n lys opgestel word van redigeerprobleme binne spesifieke vakgebiede, asook voorstelle oor hoe hierdie redigeerprobleme voorkom kan word (Blom, 2018:55).

Een ander afdeling wat spesifiek belangrik is vir die *ARW* en dit van ander aanlyn hulpmiddels vir redigeerders onderskei, is 'n afdeling oor die spesialisveld van akademiese redigering, waar daar onder andere na die redigeerder se rol verwys kan word. In hierdie afdeling sal Aalbrecht en Wagenaar (2015) se *Handboek voor de redacteur* byvoorbeeld as 'n goeie riglyn en grondslag kan dien waarvolgens hierdie afdeling opgestel kan word. Die afdelings in Aalbrecht en Wagenaar se handboek oor "De opdracht", "Voorbereiding op de redactie", "Tekst redigeren", "Redactionele conventies en huisstijlregels", "Proeven en

webpagina's corrigeren" en "Omgaan met opdrachtgevers en auteurs" sal byvoorbeeld in Afrikaans verwerk en in die *ARW* opgeneem kan word. Verder kan daar ander nuwe woordeboekafdelings vir die *ARW* saamgestel word, soos aangetoon in die grafieke hier bo.

Die samestelling en toets van die prototipe-*ARW* is in hierdie studie die volgende stap in die uiteindelijke samestelling van die volledige aanlyn Afrikaanse *Akademie Redigeerwoordeboek (ARW)*. Na aanleiding van bogenoemde agtergrondinligting oor die data wat die *ARW* moet insluit, gaan die prototipe-*ARW* onder andere vakverwante terminologie uit die Natuurwetenskappeveld vir die akademiese redigeerder beskikbaar stel. Redigeeroefeninge gaan soos reeds genoem aan tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente gegee word waar hulle akademiese tekste in die Natuurwetenskappeveld met behulp van en sonder die prototipe-*ARW* moet redigeer.

Net soos Blom se 2018-woordeboekmodel op grond van 'n teoretiese basis opgestel is, moet die samestelling van die prototipe-*ARW* ook binne 'n teoretiese raamwerk plaasvind om volgens Gouws (2014a:157) aan die gebruikers se verwagtinge te voldoen. Daar is 'n tekort aan 'n algemene leksikografieteorie wat ook gerig is op elektroniese naslaanbronne en daarom moet die elektroniese leksikografie gebruik maak van die teorieë wat oorspronklik geskep is vir die gedrukte medium (Du Plessis, 2015:34). Die volgende afdeling handel oor die leksikografie- en bruikbaarheidsteorieë wat vir die doeleindes van hierdie studie afgebaken is tot die teorieë wat in die elektroniese sfeer toegepas kan word om 'n prototipe-*ARW* op te stel.

2.4 Teoretiese benaderings vir elektroniese naslaanbronne

Voordat die teoretiese benaderings vir naslaanbronne in die elektroniese sfeer ondersoek word, is dit belangrik om te noem dat die ontwikkeling van die aanlyn leksikografie-praktyk volgens Gouws (2018c:181) in verskillende fases plaasgevind het. Aanvanklik het woordeboeke wat elektronies beskikbaar gestel is, hoofsaaklik bestaan uit gedigitaliseerde weergawes van gedrukte woordeboeke wat op 'n CD ROM gelaai is en elektronies deurgeblaai kon word (Gouws, 2018c:181). Daarna het dieselfde woordeboeke se bladsybeeld en -uitleg begin verskil van dié van gedrukte woordeboeke en gebruikers kon vinniger by hulle verlangde seekroetes uitkom. Die artikels in hierdie woordeboeke het grootliks nog dieselfde vorm as dié in gedrukte woordeboeke gehad. Verdere ontwikkeling het daartoe gelei dat woordeboeke van die begin af as aanlyn woordeboeke saamgestel is

met nog beter soekmoontlikhede as voorheen. Gouws (2018c:181) meen ook dat laasgenoemde die werklike aanlyn woordeboeke is.

Bogenoemde ontwikkelinge word nie altyd in ag geneem wanneer daar oor naslaanbronne in die elektroniese sfeer gepraat word nie, aangesien navorsers soms op dieselfde manier na woordeboeke wat volledig aanlyn verskyn en digitale weergawes van gedrukte woordeboeke verwys. Verwarring hieroor word in hierdie studie voorkom deur die volgende onderskeid tussen elektroniese, digitale en aanlyn woordeboeke te tref:

Elektroniese woordeboek: Enige naslaanbron wat in elektroniese formaat gestoor is en byvoorbeeld inligting oor spelling, betekenis of woordgebruik weergee (De Schryver, 2003:145). Dit is dus 'n sambreelterm wat digitale en aanlyn/e-woordeboeke insluit.

Digitale woordeboek: 'n Gedrukte woordeboek wat in elektroniese vorm verskyn en soortgelyk aan die gedrukte weergawe se formaat is (byvoorbeeld 'n CD ROM waarop die gedrukte woordeboek verskyn of 'n PDF-dokument van die gedrukte woordeboek).

Aanlyn woordeboek: 'n Woordeboek wat op 'n netwerkgekoppelde rekenaar (met ander woorde deur middel van 'n regstreekse internetverbinding) verskyn en deur veelvuldige gebruikers geraadpleeg kan word (De Schryver, 2003 in Klosa, 2013:2). Die woordeboekartikels is dinamies en bevat dinamiese data, met ander woorde die artikels verskil van konsultasie tot konsultasie op grond van hulle leksikografiese inhoud (Fuentes-Olivera & Tarp, 2014:16). Sommige navorsers verwys ook na aanlyn woordeboeke as “e-woordeboeke”.

Die tipologiese klassifikasie van die ARW is 'n elektroniese woordeboek¹⁷ wat van nuuts af as 'n sogenaamde “werklike aanlyn woordeboek” saamgestel word om volledig aanlyn te verskyn. Hierdie aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerders gaan as 'n stylgids/normeringsbron aangewend word en aangesien daar slegs 'n beperkte deel van die Afrikaanse leksikon opgeneem word, beteken dit dat die naslaanbron 'n beperkte en gespesialiseerde¹⁸ aanlyn woordeboek sal wees. Fuentes-Olivera en Tarp (2014:13)

---

¹⁷ In die res van die hoofstuk word die term “aanlyn woordeboeke” meestal gebruik, maar waar daar wel van elektroniese woordeboeke gepraat word, sluit die beskrywing aanlyn woordeboeke in.

¹⁸ Gespesialiseerde woordeboeke is naslaanbronne soos woordeboeke, ensiklopedieë, lexika, woordelyste en ander inligtingsbronne wat velde behandel en taal gebruik wat buite die veld van algemene kulturele kennis en die ooreenstemmende Taal vir Algemene Doeleindes (TAD) val (met ander woorde die taalgebruik van die gemiddelde moedertaalspreker wat die meeste gebruikers herken). Hierdie bronne sluit onder andere dissiplines in wat verwant is aan

verdeel verskillende tipes gespesialiseerde aanlyn woordeboeke in vyf hoofkategorieë op grond van die mate waarin die woordeboek die beskikbare tegnologieë en tegnieke inkorporeer.

Die eerste drie¹⁹ kategorieë bestaan uit woordeboeke wat die nuwe beskikbare tegnologieë en tegnieke wat die aanlyn medium bied óf minimaal, óf verkeerd benut en daarom is daar besluit om die *ARW* so saam te stel dat hierdie gespesialiseerde aanlyn woordeboek binne Fuertes-Olivera en Tarp (2014:16-17) se vierde en vyfde kategorie val. Volgens die beskrywing van die vierde kategorie sal die *ARW* van nuuts af ontwerp word met dinamiese artikels wat veroorsaak dat gebruikers die datatipe wat hulle soek, kan selekteer en op die rekenaarskerm laat verskyn. In sommige van die artikels sal hiperskakels na verskillende algemene en vakwoordeboeke, asook speltoetsers en 'n gereelde skakel na die internet bygevoeg word, sodat reeds bestaande data ook die akademiese redigeerders se behoeftes kan bevredig. Verdere ontwikkeling van die *ARW* sal poog om na die vyfde kategorie te beweeg en vir akademiese redigeerders die opsie te gee om vooraf sekere afdelings in die *ARW* te selekteer (die redigeerders bou dus hulle eie profiele op), sodat hulle na 'n voorbereide databasis geneem kan word waaruit relevante inligting herontwerp en nuut voorgestel word in dinamiese oplossings.

Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se funksieteorie vir gespesialiseerde aanlyn woordeboeke is verder ondersoek en toegepas om die samestellingsproses van die *ARW* met behulp van die funksieteorie uiteen te sit. Hierdie teorie is eerstens gebruik na aanleiding van Tarp (2000:198) se mening dat die funksies van 'n woordeboek as die hoofbeginsel van alle woordeboeke beskou word. Tarp (2000:198) noem dat 'n woordeboek se inhoud en struktuur nie bepaal kan word sonder om die funksies van die woordeboek in ag te neem nie. Tweedens het hierdie gespesialiseerde *ARW* 'n gevorderde teorie nodig om leksikograwe en ander spesialiste te lei in die ontwerp en produksie van die woordeboek (Fuertes-Olivera & Tarp, 2014:17). Dit is ook moontlik om 'n uiteensetting te gee van 'n geïntegreerde model van 'n leksikografiese naslaanbron op grond van die naslaanbron se

---

tegnologie, nywerheid, ekonomiese lewe, die handel, regte, natuur-, sosiale en geesteswetenskappe (Fuertes-Olivera & Tarp, 2014:7).

¹⁹ Fuertes-Olivera en Tarp (2014:13-16) beskryf die eerste drie kategorieë as volg: Die eerste kategorie bestaan uit gedrukte woordeboeke wat geskandeer of gekopieer is en as PDF-dokumente op die Internet geplaas word (ook as nabootsers of "copycats" gesien); die tweede kategorie uit woordeboeke wat met behulp van skakeltegnieke vinniger konsultasie toelaat (dus vinniger bronne oftewel "faster horses" as eersgenoemde) en in die derde kategorie word daar van nuwe tegnieke vir die tegnologieëse omgewing gebruik gemaak, maar die leksikograwe het óf te min tegnieke toegepas, óf slegs tegnieke toegepas om die gebruiker te beïndruk en te vermaak (daarom gesien as "verdwaalde" woordeboeke of "stray bullets" wat nog nie volwaardig aanlyn is nie).

funksies (Tarp, 2000:198). Blom se 2018-woordeboekmodel is om hierdie rede saamgestel op grond van die funksieteorie en die aanpassings wat Fuertes-Olivera en Tarp (2014) aan hierdie teorie ten opsigte van gespesialiseerde woordeboeke gemaak het.

Met inagneming van die beginsels van die funksieteorie waar die gebruiker as vertrekpunt geneem word, moet die postsamestellingsfase²⁰ van Blom se 2018-woordeboekmodel in hierdie studie uitgevoer word om die akademiese redigeerder se gebruikservaring van die voorlopige woordeboek vas te stel. In afdeling 2.4.1 volg 'n beskrywing van die belangrike aspekte van die funksieteorie soos reeds in Blom (2018) toegepas met die samestelling van Blom se 2018-woordeboekmodel. In afdeling 2.4.2 word woordeboekstrukture wat relevant is vir aanlyn woordeboeke ondersoek, gevolg deur 'n uiteensetting van die moontlike toepassing daarvan op die ARW in afdeling 2.4.2.1. In afdeling 2.4.3 word daar ondersoek ingestel na bruikbaarheidsteorieë en ander studies waarin bruikbaarheidsteorieë gebruik is om die bruikbaarheid van naslaanbronne te toets.

2.4.1 *Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se funksieteorie vir gespesialiseerde aanlyn woordeboeke*

Fuertes-Olivera en Tarp (2014) het navorsing oor aanpassings aan die funksieteorie vir die elektroniese sfeer gedoen en hulle het 'n opgedateerde weergawe van die funksieteorie, met spesifieke fokus op gespesialiseerde leksikografie, saamgestel. In hierdie afdeling volg 'n opsomming van die kernidees in Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se verduideliking van die funksieteorie, asook 'n verduideliking van hoe hierdie idees in Blom (2018) toegepas is om 'n gebruikersprofiel en datatipes vir die ARW saam te stel. Die funksieteorie fokus op die gebruiker en die gebruiker se behoeftes en volgens Tarp (2000:196) moet die gebruikers, die gebruikers se eienskappe, die gebruiksituasie en die gebruikers se behoeftes vir 'n spesifieke woordeboek eers vasgestel word voordat die leksikografiese funksies van die woordeboek bepaal kan word. Tarp (2000:194-196) se uiteensetting hiervan, soos toegepas op die gebruikers vir die ARW, is as volg:

2.4.1.1 *Die gebruikers se eienskappe*

Die primêre eienskappe van gebruikers wat van belang is vir 'n gespesialiseerde woordeboek is hulle kennis oor en taalvaardigheid in 'n spesifieke vakgebied. Die gebruikers van die ARW se eienskappe sal wissel na gelang van die vakgebied, maar hierdie gebruikers is meestal leke in 'n spesifieke vakgebied, soos Biochemie. Die

---

²⁰ Sien hoofstuk 1 vir 'n beskrywing van Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se drie fases in die samestellingsproses van 'n gespesialiseerde aanlyn woordeboek.

sekondêre eienskappe is die gebruikers se naslaanvaardighede en algemene ervaring van woordeboekgebruik. In die geval van 'n aanlyn woordeboek is dit belangrik dat die gebruiker se tegnologiese vaardighede ook in ag geneem moet word, sodat aanlyn woordeboeke nie die gebruiker vervreem van huidige e-gebruikerverwagtinge soos kitstoegang tot data nie (Du Plessis, 2017:2).

2.4.1.2 Die gebruikssituasie

Die akademiese redigeerder se vaardighede ten opsigte van die gebruik van die *ARW* se inhoud sal lei na die situasie waarin en doel waarvoor die gebruikers die *ARW* gaan gebruik. Daar kan tussen drie gebruikssituasies onderskei word, naamlik kommunikatiewe, kognitiewe en operatiewe situasies (Tarp, 2000:195; Tarp, 2008b:185). In hoofstuk 1 is beskryf hoe akademiese redigeerders kommunikatiewe, kognitiewe en operatiewe situasies kan ervaar. Hierdie situasies wys dan ook op die onderstaande soort behoeftes wat 'n akademiese redigeerder in een van hierdie situasies kan hê.

2.4.1.3 Die gebruikers se behoeftes

Nadat die akademiese redigeerders se eienskappe en gebruikssituasies vasgestel is, moet die *ARW* voldoen aan die behoeftes wat in 'n spesifieke situasie na vore kom. Primêre gebruikersbehoefte rig die akademiese redigeerder om die *ARW* te begin gebruik. In 'n kommunikatiewe situasie kan akademiese redigeerders 'n drieledige stel behoeftes hê aangesien die redigeerders wat 'n teks in 'n spesifieke vaktaal moet redigeer, 'n woordeboek dikwels gelyktydig raadpleeg vir teksresepsie (om 'n woord/frase te verstaan voordat dit geredigeer kan word), teksproduksie (byvoorbeeld vir grammatikale data wat 'n redigeerder benodig om 'n woord of frase in 'n akademiese teks te redigeer), of vir teksregstelling (wanneer redigeerders onder andere inligting benodig oor korrekte woordgebruik). In kognitiewe situasies het die akademiese redigeerder byvoorbeeld 'n behoefte aan ekstra inligting om 'n woord of frase binne 'n spesifieke vakgebied te begryp sodat hulle dit korrek kan redigeer (Blom, 2018:21). In operatiewe situasies het akademiese redigeerders 'n behoefte aan raad of instruksies, soos redigeerriglyne wat vir hulle aandui hoe om die redigeerhandeling uit te voer. Wanneer die akademiese redigeerders reeds besig is om die *ARW* te gebruik, kan hulle sekondêre gebruikersbehoefte ervaar en byvoorbeeld 'n behoefte hê om algemene inligting te onttrek oor leksikografie of inligting oor hoe om die spesifieke woordeboek te gebruik. (Sien Fuertes-Olivera en Tarp (2014:46-57) vir 'n breedvoerige verduideliking van gebruikersbehoefte, asook verskillende maniere om gebruikersbehoefte te bepaal.)

Fuertes-Olivera en Tarp (2014) verskaf op grond van die teoretiese beginsels van die funksieteorie riglyne vir die praktiese ontwerp van 'n gespesialiseerde aanlyn woordeboek. In Fuertes-Olivera en Tarp (2014:193-238) se boek word daar in hoofstuk 9 'n uiteensetting gegee van hoe die *Accounting Dictionaries* en/of die *Diccionarios de Contabilidad*²¹ ontwerp, saamgestel en opgedateer is op grond van die beginsels van die funksieteorie. In Blom (2018:23-30) is hierdie hoofstuk uit Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se boek soos volg toegepas om die ontwerp en samestelling van die ARW uiteen te sit: 'n Gebruikersprofiel van die akademiese redigeerder se gebruikersbehoefte is in Blom (2018) saamgestel en intussen aangepas en opgedateer vir die samestelling van die prototipe-ARW in hierdie studie. In tabel 2.1 hier onder word die akademiese redigeerders se eienskappe en gebruikersbehoefte gelys. Die situasies waarin hulle die ARW moontlik kan benodig en die ooreenstemmende funksies wat die ARW moet bevat, word ook gelys.

Tabel 2.1: Gebruikersprofiel vir die ARW

Teikengebruikers en eienskappe	1. Gevorderde akademiese redigeerders en tweedejaar-, derdejaar- en nagraadse studente (semideskundiges/leke t.o.v. die verskillende vakgebiede).
Gebruikersbehoefte	<p>1. Primêre gebruikersbehoefte:</p> <p>Akademiese redigeerders het 'n behoefte aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tegniese aspekte (akademiese verwysingstelsels; formaat van verskillende tekste; inhoudsopgawes; indeling en nommering van hoofstukke; formaat van tabelle, lysie en grafieke) - taal-, spel- en interpunksiereëls (hooflettergebruik, sinskonstruksie, koppeltekenwoorde) - vakterme van verskillende vakgebiede - afkortings en akronieme - beskrywing van die redigeerder se rol

²¹ Die woordeboeke waarna daar verwys word as die *Accounting Dictionaries* en/of die *Diccionarios de Contabilidad* is opgestel as 'n resultaat van 'n gesamentlike projek tussen spanne van die Centre for Lexicography by die Aarhus Universiteit in Denemarke en die International Centre for Lexicography by die Universiteit van Valladolid in Spanje (Fuertes-Olivera & Tarp, 2014:192).

	-eiename gereeld in die akademie gebruik -uitvoerige voorbeeldmateriaal wat van toepassing is op akademiese Afrikaans 2. Sekondêre gebruikersbehoefte: 'n Gebruikersleiding wat vir die redigeerders aandui hoe om die aanlyn woordeboek te gebruik.
Gebruiksituasies en ooreenstemmende funksies	1. Kommunikatiewe situasies -Teksresepsie, teksproduksie, teksregstelling 2. Kognitiewe situasies - Inligting oor die spesifieke vakgebied waarin teks geskryf is, byvoorbeeld chemie. 3. Operatiewe situasies - Redigeerriglyne wat instruksies gee t.o.v die mate waarin dit eties aanvaarbaar is om 'n akademiese teks te redigeer. - Inligting oor die spesialisveld van akademiese redigering.

In Blom (2018) is daar ook op verskillende datatipes besluit nadat daar in haar empiriese studie vasgestel is watter inligting die akademiese redigeerder onder andere in die *ARW* wil hê. Die gebruikersprofiel in tabel 2.1 is in Blom (2018) as vertrekpunt gebruik om die onderstaande datatipes in tabel 2.2 te selekteer (opgedateer uit Blom, 2018:28). Die datatipe word in die linkerkantste kolom gelys en die ooreenstemmende rede waarom elke datatipe in die *ARW* se databasis gaan verskyn, word in die regterkantste kolom gelys.

Tabel 2.2: Datatipes in die leksikografiese databasis vir die *ARW*

Datatipe	Rasionaal
Lemma	Die meeste woordeboeke beskryf lemmas.
Grammatikale data	Verbuigings van die woord waarna die lemma verwys om die redigeerders te help met teksproduksie, asook reëls oor korrekte sinskonstruksie.
Betekenisparafrase	Die betekenis(e) van die lemma om die redigeerders te help in kommunikatiewe situasies: teksproduksie, teksregstelling en moontlik teksresepsie.

Kollokasies	Kort en lang frases om die redigeerders te help in kommunikatiewe situasies: teksproduksie en teksregstelling.
Voorbeelde	Volsinne wat die lemma in gebruik aantoon om die redigeerders te help in kognitiewe en kommunikatiewe situasies: teksproduksie en teksregstelling.
Ekstra bron	Hiperskakels na eksterne tekste ²² om die redigeerders te help in kognitiewe, operatiewe en kommunikatiewe situasies: teksproduksie, teksresepsie en teksregstelling.
Leksikografiese notas	Gebruiksnotas wat geadresseer is aan die lemma en spesifieke gebruik en kulturele besonderhede aantoon om die redigeerders te help in kognitiewe en operatiewe situasies.
Proskriptiewe notas	Notas wat gebruik word vir die aanbeveling van spesifieke lemmas om die redigeerders te help in kommunikatiewe situasies: teksproduksie, teksregstelling en moontlik teksresepsie. Die notas kan ook as etiese riglyne aangebied word wat vir die redigeerder in operatiewe situasies riglyne gee oor hoe baie hy/sy mag redigeer aan 'n spesifieke kwessie.
Kruisverwysings	Hiperskakels na interne tekste ²³ om die redigeerders te help in kognitiewe en kommunikatiewe situasies: teksproduksie, teksresepsie en teksregstelling.

Volgens Fuertes-Olivera en Tarp (2014:192) is IT-kenners en leksikograwe se eerste doelwit in die samestelling van 'n aanlyn woordeboek die omskakeling van die beplande werk se leksikografiese visie in 'n bergingsstelsel of leksikografiese databasis. Bogenoemde datatipes verskyn dus in 'n databasis of bergingsstelsel wat volgens Bergenholtz en Nielsen (2013:79) as 'n gestruktureerde versameling waardes beskryf kan word. Hierdie gestruktureerde versameling kan byvoorbeeld 'n tabel wees met waardes, met ander woorde die entiteite wat gekies word om in die databasis gestoor te word in die vorm van getalle, datums, ensovoorts. Wanneer hierdie waardes op 'n gestruktureerde manier gestoor word, word die databasisbestuurstelsel ("database management system" of DBMS)²⁴ toegelaat om na gegewe waardes te soek, alle waardes van 'n spesifieke soort op te roep, of 'n gegewe versameling waardes te sorteer (Bergenholtz & Nielsen, 2013: 80).

²² Eksterne tekste verwys na ander bronne of woordeboeke wat die gebruiker met behulp van die hiperskakel op die internet kan opspoor.

²³ Interne tekste verwys na ander inskrywings in die aanlyn woordeboek wat die gebruiker met behulp van die hiperskakel kan opspoor.

²⁴ 'n Databasisbestuurstelsel ("database management system" of DBMS) is stelselprogrammatuur wat vir die skep en bestuur van databasisse gebruik word. 'n DBMS maak dit vir eindgebruikers moontlik om data in 'n databasis te skep, te lees, op te dateer en uit te vee. Die DBMS dien basies as 'n koppelvlak tussen die databasis en eindgebruikers of toepassingsprogramme, en verseker dat data konsekwent georganiseer is en maklik toeganklik bly (Rouse, 2019).

Tot in hierdie stadium is dit slegs die IT-spesialis wat met behulp van die DBMS die data kan oopmaak en aanpas en daarom is dit vir die leksikograwe en woordeboekgebruikers nodig om van 'n gebruikerskoppelvlak ("user interface" of UI) gebruik te maak as die ruimte waar interaksie tussen mense en masjiene plaasvind. Volgens Bergenholtz en Nielsen (2013:80) kan daar dus gesê word dat 'n databasis nuttige inligting deur die DBMS vir die gebruiker in 'n gebruikerskoppelvlak gee. 'n Databasis bevat data wat op verskillende maniere gesoek en aangebied kan word. In die geval van 'n leksikografiese databasis beteken dit dat die databasis nie 'n woordeboek is nie en dat daar uit een databasis verskillende naslaanbronne geskep kan word. 'n Leksikografiese databasis kan dus verskillende gebruikerskoppelvlakke hê: een vir die leksikograaf om die data op te dateer, en dan ook vir ander gebruikers wat 'n teks wil skryf (teksproduksie) of gebruikers wat meer wil leer van 'n spesifieke woord (teksresepsie) (Bergenholtz & Nielsen, 2013:81).

Vir 'n breedvoeriger verduideliking van die kernaspekte wat in ag geneem moet word tydens die ontwerp van 'n leksikografiese databasis kan daar na die studies van Bergenholtz (2011), Nielsen en Almind (2011:142-148), en Bergenholtz en Nielsen (2013) gekyk word. In hierdie studie gaan slegs 'n prototipe-ARW opgestel word met behulp van 'n program genaamd [Squarespace](#) wat programmatuur bied as 'n diens vir die bou van webwerwe. Hierdie program het vooraf geboude webwerf-template met opsies om onder andere teksblokke in te voeg. Die navorser het daarom nie nodig om kennis te dra van kodering (die proses waar kodes vir 'n rekenaarprogram geskryf word) nie, en dit is ook nog nie nodig om 'n volledige databasis van nuuts af vir hierdie prototipe te ontwerp nie.

Tarp (2000:198) meen dat alles in 'n woordeboek, met ander woorde die woordeboekstruktuur en inhoud, medebepaal word deur die woordeboek se funksies. In hierdie studie word dieselfde aanslag gevolg, want die funksies van die ARW soos dit in Blom (2018) vasgestel is, word as raamwerk gebruik om te besluit oor die woordeboekstrukture wat aangewend moet word om aan die akademiese redigeerder toegang tot die datatipes (soos uiteengesit in tabel 2.2) te gee en in hulle moontlike behoeftes binne 'n kommunikatiewe, kognitiewe en/of operatiewe situasie (soos uiteengesit in tabel 2.1) te voorsien. Die funksies, inhoud en strukture kan as drie integrale dele van woordeboeke beskou word en Gouws (2018b:218) noem dat hierdie drietal ook die basis van aanlyn woordeboeke moet vorm. Gouws (2018b) se mening word in hierdie studie in ag geneem en buiten die funksies en inhoud van die ARW wat reeds in Blom (2018) bepaal is, word die verskillende relevante woordeboekstrukture vir die ARW in die volgende afdeling vasgestel. 'n Goeie uiteensetting van die funksies, inhoud en strukture van die

ARW sal help om 'n beter gebruiksinstrument daar te stel, een wat sterk gerig is op die bevrediging van die akademiese redigeerder se behoeftes.

2.4.2 *Beginnels van die algemene leksikografieteorie en struktuurteorie(ë) vir die aanlyn medium*

Die metaleksikograaf Herbert Ernst Wiegand se navorsing oor woordeboekstrukture het gelei tot 'n algemene leksikografieteorie. In Wiegand se navorsing gaan dit oor woordeboeke wat draers van tekssoorte is (hulle is opgebou uit verskillende soorte tekste) en oor 'n teorie wat op die woordeboekvorm fokus as deel van 'n teorie oor die strukture van leksikografiese tekste (Gouws, 2018c:180). Wiegand gee omvattende uiteensettings (byvoorbeeld Wiegand 1984; 1989a; 1989b; 1991; 1996; 1998; 2002a; 2002b; 2009) van 'n wye reeks strukture, dit wil sê tekstuele strukture, wat hoofsaaklik op gedrukte woordeboeke gerig is.

Wanneer daar na woordeboekstrukture vir die aanlyn medium gekyk word, is die realiteit dat minder goeie aanlyn woordeboeke, waar die nodige metaleksikografiese onderbou (onder andere woordeboekstrukture) ontbreek, besig is om vinnig op die mark te verskyn. Gouws (2018c:181) is juis van mening dat woordeboekmakers moet probeer verhoed dat die verhouding tussen teorie en praktyk in die ontwikkeling van aanlyn woordeboeke 'n herhaling word van wat in die geval van gedrukte woordeboeke gebeur het, naamlik dat die praktyk die teorie voorafgaan. Hy meen dat daar "vrae gestel moet word oor of die tradisionele leksikografiese strukture wat vir gedrukte woordeboeke ontwerp is ook ter sake is vir aanlyn woordeboeke" en of "'n algemene leksikografieteorie vir gedrukte woordeboeke ook aanlyn woordeboeke insluit" (Gouws, 2018c:181-182).

In hierdie studie is die navorser net soos Gouws (2014b;2018d) ten gunste van een algemene leksikografieteorie wat vir die eiesoortighede van gedrukte en aanlyn woordeboeke voorsiening maak en terselfdertyd die gemeenskaplike kenmerke van albei hierdie mediums in ag neem (Gouws, 2014b:484). Gouws noem dat "[d]ie optrede van strukture in e-woordeboeke binne 'n algemene leksikografieteorie se subteorie oor woordeboekstrukture aan die orde [moet] kom" (Gouws, 2014b:492). Verder stem die navorser saam met Du Plessis (2015:45) dat dit ook belangrik is dat daar nie te veel afgewyk word van die gebruiker se verwagting van hoe 'n woordeboek moet lyk nie, sodat die woordeboekstrukture nie die gebruiker vervreem nie. Gouws (2014a; 2014b; 2018a; 2018b; 2018c; 2018d) en Klosa en Gouws (2015) wil juis die huidige leksikografieteorieë met spesifieke fokus op leksikografiese strukture so ontwikkel dat die opstellers van aanlyn

woordeboeke ook ondersteuning daardeur kry. Müller-Spitzer (2013) vergelyk byvoorbeeld die tekstuele strukture van aanlyn woordeboeke met dié van gedrukte woordeboeke en noem dat dit nuttig is om nie van die gevestigde metaleksikografiese terme af te wyk nie, aangesien die aanbiedingsvlak²⁵ in aanlyn woordeboeke tot 'n mate verband hou met die aanbiedingsvlak in gedrukte woordeboeke (Gouws, 2014b:485).

Die metaleksikografiese terminologie wat woordeboekstrukture vir die gedrukte medium beskryf, gaan dus ondersoek word en dié terme wat spesifiek bydra tot die vervulling van die reeds vasgestelde leksikografiese funksies van die *ARW* sal in hierdie studie gebruik word. Alhoewel tradisionele terminologie gebruik word, gaan die strukture in die *ARW* terselfdertyd nie weg beweeg van standaardpraktyke en -benaderings van die web nie (Rundell, 2015), maar aanpas by die internetkonteks en -eienskappe wat gebruikers daaglik ervaar. Gouws (2018c:181) sluit ook hierby aan en noem dat daar opnuut aandag gegee moet word aan die aanpassings wat woordeboekstrukture vir die aanlyn medium vereis, omdat leksikografiese strukture vir die aanlyn medium, anders as vir die gedrukte medium, tot 'n dinamiese inligtingstelsel moet bydra. Oorspronklike strukture en data-aanbiedings gaan dus gebruik word om die akademiese redigeerders effektief en vinnig toegang tot leksikografiese data in die *ARW* te gee. Volgens Prinsloo, Heid, Bothma en Faaß (2012:291) kan elektroniese woordeboeke 'n meer gevorderde dimensie betree omdat gebruikers se meer gesofistikeerde behoeftes vervul word deur middel van veelvuldige toegangsroetes. Die uitdaging is om te evalueer watter e-leksikografiese oplossings die beste werk (en vir wie, en onder watter omstandighede), sodat elektroniese woordeboeke in die toekoms meer effektief as die reeds beskikbare gedrukte en elektroniese woordeboeke sal wees (Lew, 2012:1). In afdeling 2.4.2.1 word daar teen die agtergrond van die studies van onder andere Müller-Spitzer (2013), Gouws (2014a; 2014b; 2018a; 2018b; 2018c; 2018d) en Klosa en Gouws (2015) meer uitgebrei oor dataverspreiding-, makro-, artikel-, mikro-, toegang-, medio- en skermkootstruktuur om te bepaal watter kenmerke van hierdie strukture vir die samestelling van die *ARW* geld.

2.4.2.1 *Woordeboekstrukture vir die Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)*

Die strukture in aanlyn woordeboeke kan slegs volledig begryp word deur, soos Müller-Spitzer (2013:370) noem, 'n onderskeid te tref tussen die aanbiedingsvlak en die

---

²⁵ 'n Aanlyn woordeboek is nie beperk tot 'n konkrete stel elemente en inhoud soos gedrukte woordeboeke nie. Wanneer jy na 'n aanlyn woordeboek kyk, kan slegs 'n virtuele gedeelte van die woordeboek gesien word, alhoewel daar twee vlakke betrokke is, naamlik die aanbiedingsvlak en die databasisvlak. (Sien ook Bergenholtz en Nielsen (2013) se verduideliking van 'n leksikografiese databasis.)

databasisvlak. In hierdie studie is die fokus hoofsaaklik op die strukture wat van toepassing is op die aanbiedingsvlak van die prototipe-*ARW*, maar voordat die makro-, artikel-, mikro-medio-, toegang- en skermkootstruktuur noukeuriger in hierdie afdeling ondersoek word, is dit belangrik om ook melding te maak van die databasisvlak en die rol wat die databasis in die *ARW* gaan speel.

Een van die onderafdelings in die woordeboekkonseptualiseringsplan is dataversameling en in hierdie proses is dit belangrik dat daar vir die databasis leksikografiese korpora²⁶ en gepaste data saamgestel en opgespoor word sodat die data op 'n gestruktureerde wyse in die databasis kan verskyn en daar dan op grond van hierdie data woordeboekartikels geskep kan word (Atkins & Rundell, 2008:264). 'n Leksikografiese databasis word uitsluitlik beskou as 'n hulpmiddel vir datastoring en alhoewel die data deur middel van waardes gestruktureer is, gaan die gebruiker van die *ARW* nie kan sinmaak van die data in hierdie formaat nie. Die gebruiker moet eers gebruik maak van die gebruikerskoppelvlak en dan moet die data wat nodig is vir elke konsultasie aangebied word in die vorm van gestruktureerde woordeboekartikels (Tarp, 2015:220). Die databasisstruktuur is nie verwant aan die wyse waarop die data in gestruktureerde woordeboekartikels op die skerm uitgelê gaan word nie, want daar is nie tweedimensionele datarangskikking moontlik waar die data in die databasis versprei en gestoor word nie. Dit bied dus meer speling en moontlikhede om die data te struktureer soos wat dit uiteindelik in die verskillende artikels in die *ARW* gaan vertoon (Tarp, 2015:234).

Die dataverspreiding van die datatipes (sien tabel 2.2 vir die verskillende datatipes in die *ARW*) is die eerste stap wat uitgevoer moet word voordat enige ander strukture vir die *ARW* saamgestel kan word. Volgens Tarp (2015:223) is die dataverspreidingsstruktuur die basiese leksikografiese struktuur wat die ander strukture bepaal en moontlik maak. Nuwe struktuurtipes, naamlik die woordeboekportaalstruktuur²⁷ en datatrekkingstruktuur,²⁸ is ook hier van belang (Gouws, 2018c).

²⁶ 'n Leksikografiese korpus is 'n versameling tekste wat ook dié op die internet insluit, aangesien leksikograwe met die samestelling van aanlyn woordeboeke al hoe meer die tradisionele korpora begin aanvul met datatipes wat hulle vanaf die internet bekom het (Fuertes-Olivera, 2012:51; Tarp & Fuertes-Olivera, 2016:277).

²⁷ Die woordeboekportaalstruktuur bepaal dat aanlyn woordeboeke nie slegs as geïsoleerde bronne optree nie, maar deel vorm van 'n woordeboekportaal, waar 'n bladsy of 'n stel onderling gekoppelde bladsye op 'n rekenaarskerm toegang bied tot 'n stel elektroniese woordeboeke (wat ook as selfstandige produkte geraadpleeg kan word) (Engelberg & Müller-Spitzer, 2013:1024).

²⁸ Die datatrekkingstruktuur bevat stappe wat 'n gebruiker kan volg om vanuit sy/haar gegewe posisie in die aanlyn woordeboek (byvoorbeeld 'n aanduiding in 'n woordeboekartikel) toegang tot woordeboeksterne bronne te kry (Gouws, 2018c:189).

2.4.2.1.1 Dataverspreiding

Müller-Spitzer (2013:12) noem dat dataverspreiding in die konteks van elektroniese woordeboeke eerder as 'n proses gesien moet word en nie as 'n vaste struktuur nie. Die verspreiding van leksikografiese data is 'n proses wat plaasvind vanaf die databasisvlak (met ander woorde vanaf die leksikografiese databasis) na die aanbiedingsvlak, oftewel gebruikerskoppelvlak. Hierdie proses bepaal die rol wat data-eenhede in die aanbiedingsvlak speel. Die verspreiding van leksikografiese data in die *ARW* moet 'n sirkulêre proses wees wat van nuuts af begin ná elke versoek wat die akademiese redigeerder stel. Die verspreidingsstrukture en -prosesse wat in die *ARW* aanwesig is, kan na aanleiding van die volgende voorbeelde beskryf word:

'n Akademiese redigeerder wil byvoorbeeld weet hoe gene in Afrikaans geskryf word, sodat hy/sy dit in 'n akademiese teks kan korreger. Die redigeerder is dus in 'n kommunikatiewe situasie en wil die teksregstellingfunksie van die *ARW* gebruik om redigering te kan doen. Hierdie behoefte lei daartoe dat die redigeerder in die soekblok op die tuisbladsy van die *ARW* die woord "gene" intik. Hierdie versoek word na die databasis gestuur. Wanneer dit kom by die samestelling en strukturering van 'n leksikografiese databasis, is dit belangrik om te noem dat die velde, soos *lemma*, *kollokasies*, *voorbeelde* en *internetskakels*, wat die leksikograaf voorstel, nie heeltemal in ooreenstemming is met die velde wat die databasisspesialis voorstel nie. Die spesialis kan dalk die velde wat deur die leksikograaf voorgestel is in twee of meer subvelde verdeel. Die leksikograaf stel byvoorbeeld 'n veld genaamd *internetskakel* voor wat die spesialis dan in twee subvelde verdeel, naamlik een veld vir die volledige internetadres en een vir die korter naam wat deur die leksikograaf gegee word en op die gebruikerskoppelvlak sal verskyn (Bergenholtz & Nielsen, 2013:83). Soos reeds genoem, kan 'n leksikografiese databasis verskillende gebruikerskoppelvlakke hê. Daar word dus deur middel van die tegniese prosesse²⁹ wat in die *ARW* se databasis plaasvind, die volgende verbinding gemaak: Die artikel met die woord "gene" as lemma kom in die afdeling "Wetenskap, wiskunde en rekenaars" voor en 'n woordeboekartikel moet op die akademiese redigeerder se rekenaarskerm verskyn, sodat die inskrywing vir die datatipe "Antwoord" dadelik vertoon en daar aan die gebruiker se behoefte aan die teksregstellingfunksie voldoen word.

---

²⁹ Die data in 'n leksikografiese databasis word meestal gestruktureer in 'n tabel en volgens waardes (soos getalle) gestoor. Hierdie waardes kan slegs deur 'n databasisbestuurstelsel ("database management system" of DBMS) opgesoek en gesorteer word, sodat IT-spesialiste 'n programmatiese onttrekking van die waardes kan gebruik om data te skep en op te dateer wat dan aan die leksikograaf of gebruiker in 'n gebruikerskoppelvlak verskyn (Bergenholtz & Nielsen, 2013:81).

WETENSKAP, WISKUNDE EN REKENAARS
GENE <i>Hoe word gene in Afrikaans geskryf?</i>
<p>- ANTWOORD</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 5px 0;"> <p><i>Inligting.</i>   Sien voorbeeld 1</p> <p><i>Inligting.</i>   Sien voorbeeld 2</p> </div> <p>+ VOORBEELD</p> <p>+ NOTA</p> <p>+ EKSTRA BRONNE</p>

Skermgreep 2.1: Die verskillende datatipes in die *ARW* se woordeboekartikel vir “gene”

Die akademiese redigeerder kan daarna ’n behoefte hê om ’n voorbeeldsin te sien waar gene in ’n Afrikaanse akademiese teks geskryf is. Soos geïllustreer in Skermgreep 2.1 kan die gebruiker dan óf op die hiperskakel “Sien voorbeeld 2”, óf op die datatipe “Voorbeeld” klik. ’n Verbindeenis word dan in die *ARW* se databasis met die inskrywing vir die datatipe “Voorbeeld” (wat in dieselfde artikel voorkom) gemaak. Daar verskyn weereens ’n woordeboekartikel van die lemma “gene” in die afdeling “Wetenskap, wiskunde en rekenaars”, maar hierdie keer word die inskrywing vir die datatipe “Voorbeeld” gegee. Indien die gebruiker die inskrywings vir die ander datatipes in skermgreep 2.1, naamlik “Nota” en “Ekstra bronne”, wil hê, kan hy/sy daarop klik en die proses sal herhaal word. Die inskrywing vir die datatipe “Ekstra bronne” verskaf byvoorbeeld aan redigeerders ’n hiperskakel wat hulle sal neem na ’n video op ’n eksterne webblad waarin ’n demonstrasie vir die korrekte skryfwyse van gene gegee word. Deur middel van hierdie internetskakels word die *ARW* se sentrale teks aangevul met buitekomponente, wat tekste of datahouers is wat buite die grense van die woordeboek se alfabetiese komponent val. Tot in hierdie stadium word daar dus van ’n **uitgebreide dataverspreidingsstruktuur**³⁰ gebruik gemaak (Gouws, 2018c:183).

³⁰ ’n Uitgebreide dataverspreidingsstruktuur kom voor waar die sentrale teks van ’n gedrukte of aanlyn woordeboek aangevul is met buitetekste (of buitekomponente in die geval van aanlyn woordeboeke) wat ook as draers van leksikografiese data gebruik word (Gouws, 2018c:183).

Die dataverspreiding in die *ARW* is egter nie beperk tot die posisies in die artikels of buitekomponente (soos hier bo verduidelik) nie, want die *ARW* kan die akademiese redigeerders ook toegang gee tot ander aanlyn woordeboeke. Die redigeerders kan byvoorbeeld op die openingsbladsy van die afdeling “Vakwoordeboeke” toegang kry tot een van die gelyste aanlyn bronne (onder andere *Pharos Aanlyn*, *Prolingua* en *VivA*) indien hulle op ’n ikoon van die spesifieke bron klik. Die *ARW* gaan dus nie slegs as ’n geïsoleerde naslaanbron optree nie, maar gaan deel vorm van ’n woordeboekportaal. Die nuwe struktuur wat dan volgens Gouws (2018c:184) hier ter sprake kom, is die **woordeboekportaalstruktuur**. Die woordeboekportaal wat in die *ARW* aanwesig is, staan volgens Engelberg en Müller-Spitzer (2013:1027) as ’n woordeboekversameling bekend. Hulle definieer dit as die eenvoudigste tipe woordeboekportaal en dit bestaan uit webbladsye met skakels na ander aanlyn woordeboeke (sien Engelberg en Müller-Spitzer (2013:1027) vir meer inligting oor die drie tipes woordeboekportale). Volgens Gouws (2018c:185) vereis die toetrede van woordeboekportale tot die aanlyn leksikografie dat **omvattende dataverspreidingstrukture**³¹ in werking gestel word.

In die voorbeeld hier bo waar die hiperskakel die redigeerder na ’n “video-demonstrasie van gene” neem, word die internet regstreeks as korpus gebruik en die akademiese redigeerder onttrek data daaraan in hierdie spesifieke leksikografiese bewerking. In hierdie geval bly die aanlyn leksikografie ’n stootmedium, met ander woorde die *ARW* gee slegs spesifieke data aan die akademiese redigeerder, want die akademiese redigeerder het geen sê in watter data uit die internet gebruik word nie. In die voorbeeld waar die redigeerder toegang tot ander aanlyn woordeboeke kan kry, word die *ARW* ook gekoppel aan hierdie woordeboeke. Dit help dan akademiese redigeerders wat op soek is na bykomende hulp in byvoorbeeld *Pharos Aanlyn* om hulle behoeftes aan kognitiewe inligting te vervul deur bykomende inligting oor die los en vas skryfwyse van woorde in die *AWS* (wat deel vorm van *Pharos Aanlyn*) op te spoor. Volgens Gouws (2018c:191) is hierdie soort toegang ’n voorbeeld van ’n gedeeltelike trekbenadering, want alhoewel akademiese redigeerders kies waar hulle ekstra hulp nodig het en watter data dan aan die woordeboek se eksterne bron (soos *Pharos Aanlyn*) onttrek word, het die leksikograaf steeds hierdie bron gekies en die data deur ’n stootbenadering tot die akademiese redigeerder se beskikking gestel.

---

³¹ ’n Omvattende dataverspreidingstruktuur bepaal dat daar voorsiening gemaak word vir die tradisionele dataverspreidingstruktuur van die individuele aanlyn woordeboek, asook vir die verspreiding van die data in die woordeboekportaal (Gouws, 2018c:185).

In die finale en volledige weergawe van die *ARW* kan daar ondersoek ingestel word na die moontlikheid om van 'n ware trekbenadering gebruik te maak waar die internet as geheel 'n deel van die *ARW* se datastruktuur is. Hierdie benadering sal volgens Gouws (2018c:192) vereis dat 'n klein opskietkieslys verskyn indien die akademiese redigeerder enige aanduiders in 'n woordeboekartikel uitlig. In die kieslys sal 'n lys datatipes, byvoorbeeld voorbeeldsinne en etimologiese inligting, verskyn. Wanneer die redigeerders op een van hierdie aanduiders klik, word hulle na 'n teks in die internet gelei waar die nodige databystand verkry kan word. Akademiese redigeerders kan dan aktief deelneem en deur middel van hierdie geordende stel opeenvolgende stappe toegang tot 'n baie wye data-aanbod kry en self data uit die internet as leksikografiese data ontgin. Volgens Gouws (2018c:192) moet die databasis wel op so 'n manier saamgestel word dat die redigeerder met die klik op een van die kieslysitems in die regte rigting na die internet gestuur word. In hierdie opsig sal daar gebruik gemaak moet word van 'n **datatrekkingstruktuur** wat volgens Gouws (2018c:189) binne die bestek van 'n **oorkoepelende datastruktuur**³² geplaas word.

2.4.2.1.2 Makrostrukturele eenhede

Makrostrukture sluit in die ordening en aanbieding van al die elemente van die “data memories” wat bydra tot die daarstelling van die woordeboektype, asook die ordening van die gidselemente in die woordeboek (Wiegand & Gouws, 2013:78). Die makrostruktuur bly volgens Gouws (2018c:182) 'n ordeningstruktuur in aanlyn woordeboeke, maar dit bied nie meer dieselfde soort oorsig oor die lemmaversameling van 'n bepaalde woordeboek nie. Die *ARW* word ook nie saamgestel om 'n tradisionele makrostruktuur te vertoon nie. Aangesien die woordeboek 'n sentrale tuisblad en 'n soekenjin gaan hê wat 'n kitssoekproses moontlik gaan maak, verval die behoefte om die makrostrukturele ordening te handhaaf wat in gedrukte woordeboeke gebruik word. Die ordeningstrukture in die *ARW* gaan die volgende makrostrukturele kenmerke vertoon:

In die *ARW* gaan 'n tematiese ordening gebruik word waar die inhoud in die woordeboek volgens afdelings georganiseer is. Die akademiese redigeerder kan op 'n afdeling (skermgreep 2.2), byvoorbeeld “Afkortings en akronieme”, op die tuisbladsy klik.

---

³² 'n Oorkoepelende datastruktuur bied nuwe vorme van datatoegang in aanlyn woordeboeke, omdat gebruikers van 'n aanlyn woordeboek inligting aan 'n verskeidenheid woordeboeksterne bronne kan onttrek (Gouws, 2018c:189).

Klik op een van die onderstaande **afdelings** om die verskillende onderafdelings te sien en/of tik **die woord** by die *soek-blok*, bo-aan die bladsy, in:

Afkortings en akronieme

Akademie se verwysingstelsels

Algemeenste foute in akademiese tekste

Algemene woordeboeke

Getalle, syfers en simbole

Hoof- en kleinletters

Interpunksie

Kursivering en Romeinse syfers

Spelling en skryfwyse - los en vas

Spesialisveld van akademiese redigering

Tabelle en grafieke

Vakterminologie

Vakwoordeboeke

Wetenskap, wiskunde en rekenaars

Wette en verwysings na wette

Wiskundige notasie

Skermgreep 2.2: Lys afdelings in die prototipe-ARW

Die lemmas in die spesifieke afdeling word in alfabetiese volgorde gelys (sien “DNA/DNS”, gevolg deur “PKR” in skermgreep 2.3).

Afkortings en Akronieme

DNA/DNS

Moet DNA of DNS in Afrikaans gebruik word? Moet daar punte tussen of na die letters geskryf word?

+ Antwoord

+ Nota

+ Voorbeeld

PKR

Hoe word die akroniem in Afrikaans geskryf?

Wat is PKR?

+ Antwoord

+ Voorbeeld

Skermgreep 2.3: Artikeldeeltrajekte uit die afdeling “Afkortings en akronieme” in die prototipe-ARW

Indien die akademiese redigeerder nie weet in watter afdeling die bewerking vir die woord wat hy/sy soek, is nie, kan hy/sy die soekwoord(e), byvoorbeeld “Stilistiese redigering”, in die soekblok op die openingskerm invul. ’n Subtematiese ordening sal verskyn wat die woorde “stilistiese redigering” asook “redigering” as komponent binne die spesifieke afdelings in die ARW bevat. Die gebruiker kan net op die verlangde afdeling, byvoorbeeld “Spesialisveld van akademiese redigering” of “Wetenskap, wiskunde en rekenaars”, klik om toegang tot die betrokke lemma in hierdie spesifieke afdeling in die ARW te kry. Sien skermgreep 2.4 vir ’n illustrasie:

Skermgreep 2.4: Soekblok uit die prototipe-ARW

In die finale ARW kan daar ondersoek ingestel word na die moontlikheid om 'n alfabetbalk net onder die soekblok of aan die linker- of regterkant van die tuisbladsy te plaas om aan die redigeerders 'n bykomende toegangsroete na die lemmas in die ARW te bied. Indien die redigeerder byvoorbeeld op die letter "d" klik, sal daar 'n lemmadeeltrajek verskyn en sal hy/sy toegang kry tot 'n register van woorde wat met die betrokke letter begin. Gouws (2014b:502) moedig die gebruik van alfabetbalke in elektroniese woordeboeke aan en noem dat dit 'n belangrike toegangshulpmiddel is wat bykomende toegangsroetes na artikel- en lemmatrajekte bied. In die onderstaande bespreking word daar uitgebrei op die wyse waarop die ARW die artikelstruktuur asook die ander hoofordeningstruktuur, die mikrostruktuur, gaan implementeer.

2.4.2.1.3 Artikel- en mikrostrukturele eenhede

Artikelstruktuur

Gouws (2014a:175) meen dat dit belangrik is dat die artikelstruktuur steeds in aanlyn woordeboeke gehandhaaf word, solank dit net met 'n ander fokus is. Volgens Gouws (2014a:164) stel die dinamiese aard van aanlyn woordeboeke leksikograwe in staat om te beweeg van 'n statiese na 'n dinamiese data-aanbod wat die gebruik van 'n artikelstruktuur insluit wat uit veelvoudige lae bestaan. Gouws (2014a:160) onderskei tussen drie soorte strukturele komponente in woordeboekartikels, naamlik teksgedeeltes, kommentaartipes en soeksones. Voordat die teenwoordigheid van hierdie drie komponente in die ARW bespreek word, is dit belangrik om 'n onderskeid te tref tussen *soekveld*, *soekarea* en *soeksone* om verwarring oor die gebruik van hierdie terme te voorkom. Die *soekveld* bestaan onder andere uit die makrostrukturele alfabeties geordende sentrale lemmalys. Binne hierdie sentrale lemmalys word die *soekareas* gevind (elke afsonderlike woordeboekartikel verteenwoordig 'n soekarea). In die soekarea word elke bepaalde

datatipe in 'n afsonderlike *soeksone* aangebied (wat in hierdie afdeling bespreek word) (Wiegand, Beer & Gouws, 2013:63, aangehaal in Du Plessis, 2015).

Die eerste komponent wat in die woordeboekartikels voorkom, is die **teksgedeeltes**. By teksgedeeltes kan onderskei word tussen aanduiders en struktuurmerkers (Gouws, 2014a:161). Die aanduiders in die *ARW* is datadraers waaruit die akademiese redigeerder spesifieke inligting oor die woordeboekonderwerp kan onttrek. Die “antwoord” vir die akroniem PKR in skermgreep 2.5 is byvoorbeeld 'n aanduider, aangesien die gebruiker inligting oor die akroniem uit hierdie inskrywing kan onttrek. Volgens Gouws (2014a:161) word aanduiders as deel van die mikrostruktuur gegee. (Daar sal later meer uitgebrei word oor die aanduiders as deel van die mikrostruktuur in die *ARW*.) Die struktuurmerkers is nie inligtingdraers nie, maar identifiseer net sekere aanduiders of artikelgleuwe en vorm deel van die artikelstruktuur (Gouws, 2014a:161).

In die prototipe-*ARW* is daar tipografiese en nietipografiese struktuurmerkers teenwoordig. Daar word meestal van tipografiese struktuurmerkers soos kursivering, vetdruk en letterkleur gebruik gemaak om sekere aanduiders in die *ARW* uit te lig. In skermgreep 2.5 en 2.6 kan gesien word dat die vrae onder die lemmas “pH”, “PKR” en “PVM” (omkring in groen) gekursiveer is om die gebruiker se aandag daarop te vestig en aan gebruikers 'n idee te gee van watter inligting hulle kan verwag indien hulle op die antwoord-ikoon klik. In hierdie spesifieke afdeling van die *ARW*, naamlik “Afkortings en akronieme”, verskyn die volledige term vir die lemma in vetdruk. Sien byvoorbeeld die woord “polimerasekettingreaksie” (omkring in rooi) in skermgreep 2.5 op die bladsy 58. Sodoende kan die gebruiker wat slegs die volledige term vir die afkorting of akroniem wil kry, vinniger daarby uitkom. Die data-identifiserende inskrywings, naamlik “Antwoord”, “Voorbeeld” en “Nota”, word in oranje en groter letters aangedui sodat die gebruiker 'n onderskeid kan tref tussen die lemma en die datakategorieë, asook tussen die verskillende soeksone wat elke data-identifiserende inskrywing dan aandui.

Die enigste nietipografiese struktuurmerker in die *ARW* wat eie aan die elektroniese sfeer is (aangesien dit interaktief is) is die “sien meer”-ikoon (+). Die gebruikers wat vertrou is met die rekenaar- en webruimte sal hierdie struktuurmerker herken en weet dat die inligting vir die spesifieke datakategorie sal verskyn wanneer hulle daarop klik. Volgens Gouws (2014a:161) is data-identifiserende inskrywings spesifiek in aanlyn woordeboeke soos die *ARW*, byvoorbeeld “Antwoord”, “Voorbeeld” en “Nota” (omkring in blou in skermgreep 2.5 en 2.6), ook struktuurmerkers wat 'n eksplisiete identifikasie gee van die tipe data wat in

die betrokke soeksone opgeneem word. Hierdie data-identifiserende inskrywings in die *ARW* word ook as struktuurmerkers gesien omdat die akademiese redigeerder inligting oor die onderwerp van die *ARW* daaruit kan onttrek.

Volgens Gouws (2014a:162) is die **kommentaartipes** in aanlyn woordeboeke soos die *ARW* nie noodwendig dieselfde as in gedrukte woordeboeke nie, maar word hulle eerder gebruik om verskillende toegangsroetes na verskillende leksikografiese datatipes te bied. Die openingskerm vir die hantering van die lemma “PKR” (sien skermgreep 2.5) in die *ARW* illustreer dat die datatipes in die artikel georganiseer is volgens formele opskrifte soos “Antwoord” en “Voorbeeld”. Die opskrif “Antwoord” dui daarop dat die inligting onder hierdie opskrif antwoorde sal bied op die twee vrae, omkring in groen, onder die lemma “PKR”. Vir die afdeling “Afkortings en akronieme” in die *ARW* is die eerste vraag gewoonlik gerig op die spelling van die afkorting/akroniem en die tweede vraag op ’n betekenisparafrase vir die afkorting/akroniem. Die vrae onder die lemma en die opskrifte soos “Antwoord” en “Voorbeeld” vervang die tradisionele vormkommentaar wat die “vorm” van die lemma weerspieël, byvoorbeeld spelling of meervoudsvorme en ook semantiese kommentaar wat onder andere betekenisparafrases en vertaalekwivalente bied.

Akademie Redigeerwoordeboek Tuis Afdelings Gebruikersgids Oor die ARW Kontak

Afkortings en Akronieme

PKR

Hoe word die akroniem in Afrikaans geskryf?
Wat is PKR?

+ Antwoord

Die akroniem PKR, staan vir **polimerasekettingreaksie** en verwys na 'n laboratoriumtegniek wat gebruik word om miljoene kopieë van 'n spesifieke teikenarea van DNS te maak. Die teikenarea kan byvoorbeeld 'n geen wees waarvan die navorser die funksie wil weet. Sien voorbeeld. Sien ook DNA/DNS voorbeeld 2.

Bron: Khan Academy. 2019. Polymerase chain reaction (PCR). [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.khanacademy.org/science/biology/biotech-dna-technology/dna-sequencing-pcr-electrophoresis/a/polymerase-chain-reaction-pcr0> [13, Mei 2019].

+ Voorbeeld

“Die metode is gebaseer op **polimerasekettingreaksie (PKR)** wat akkurate en onbevangen opsporing van virusse binne ure moontlik maak.”

Bron: InnovUS. 2017. Innovus-Lisensieooreenkoms tot voordeel van plaaslike wingerdbedryf. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.innovus.co.za/afrikaans-archived-news/afrikaans-innovus-licence-agreement-to-benefit-local-grapevine-industry.html1> [12, Mei 2019].

Skermgreep 2.5: Artikel van “PKR” uit die afdeling “Afkortings en akronieme” in die prototipe-ARW

Opskrifte soos “Antwoord” of “Voorbeeld” wat elke datatipe bekendstel, help met die eksplisiete en vinnige toegang tot die relevante datatipes en het tot gevolg dat die behoefte aan samehang wat deur die verdeling in twee verskillende kommentaartipes gelewer word, oorbodig is. Verskillende lae van die artikel word vertoon en omdat hulle afsonderlik verkry kan word, het die akademiese redigeerder 'n beter kans om die verlangde data op te spoor en nie daarmee saam oorlaai te word met data nie. Indien die akademiese redigeerder wel oorlaai voel met die data wat onder elke datatipe verskyn, kan daar vir die finale ARW ondersoek ingestel word na 'n verdere onderskeiding van die datatipes deur byvoorbeeld 'n opskrif/veld vir spelling, betekenis, sinonieme, oorsprong, grammatika en kombinasies daarvan te skep.

The screenshot shows a web page titled "Afkortings en Akronieme" (Abbreviations and Acronyms) under the header "Akademiese Redigeerwoordeboek". The page has navigation links: "Tuis", "Afdelings", "Gebruikersgids", "Oor die ARW", and "Kontak".

pH

Waarvoor staan pH? Hoe werk die pH-skaal?

+Antwoord

+Voorbeeld

PKR

Hoe word die akroniem in Afrikaans geskryf?
Wat is PKR?

+ Antwoord

+ Voorbeeld

PVM

Waarvoor staan PVM?
Ekstra inligting oor "PVM"?

+Antwoord

+Nota

Skermgreep 2.6: Artikeldeeltrajekte uit die afdeling "Afkortings en akronieme" in die prototipe-ARW

Die derde kategorie van strukturele komponente wat Gouws (2014a:169) onderskei, is **soeksones**, wat die onderafdelings van woordeboekartikels is (elke datatipe word in 'n afsonderlike soeksone aangebied). Volgens Gouws (2014a:169) is een van die voordele van 'n goed uitgedinkte soeksonestruktuur dat dit die gebruikersvriendelikheid van die woordeboek heelwat verhoog as gevolg van die duidelike afbakening van gleuwe vir die verskillende datatipes. Soos reeds genoem en omkring in blou in skermgreep 2.6, bevat die ARW duidelike data-identifiserende inskrywings, soos "Antwoord", "Nota" en "Voorbeeld"

wat elk in 'n afsonderlike soeksone aangebied word (sien die soeksone vir “Antwoord” en “Voorbeeld” in skermgreep 2.5). Gouws (2014a:170) meen dat hierdie data-identifiserende inskrywings die tipiese nietipografiese strukturele aanwysers in aanlyn woordeboeke is. In die *ARW* is daar ook besluit om “Antwoord”, “Voorbeeld” en “Nota” as nietipografiese struktuurmerkers te gebruik, sodat hulle volgens Gouws (2014a:170) die akademiese redigeerder na die relevante soeksone kan lei. Die voordeel hiervan is verder dat die akademiese redigeerders ook nie, soos Gouws (2014a:170) noem, die waarde van 'n reeks simbole hoef te leer wat gewoonlik as nietipografiese aanwysers gebruik word nie.

Wanneer die beplanning vir die hantering van lemmata vir die finale *ARW* plaasvind, moet leksikograwe die moontlikheid oorweeg, soos voorgestel deur Gouws (2014a:174), om soeksone in lae te struktureer, sodat die akademiese redigeerder verskillende artikels, elk met sy eie unieke artikelstruktuur, vir 'n enkele lemma kan kry. Die funksie en die behoeftes van die akademiese redigeerder bepaal dus die artikelstruktuur, inhoud en aanbieding van die data. Die *ARW* het byvoorbeeld 'n kognitiewe funksie; daarom moet die akademiese redigeerder toegang hê tot verskillende datatipes wat ingesluit is as deel van die kognitiewe taak wat vir die *ARW* geïdentifiseer is. Dit bly steeds die gebruikers se keuse of hulle die voorafbeplande en -opgestelde artikelstruktuur wil gebruik en of hulle 'n gebruikersprofiel wil saamstel waar die gebruikers se soektog hulle sal lei na die inligting wat voldoen aan die spesifieke behoeftes van die gebruikers, ten opsigte van die gegewe gebruikersprofiel (Gouws, 2014a:174).

Gouws (2014a:174) brei hierop uit deur te sê dat daar nie slegs verskillende artikels van dieselfde lemma verkry moet word nie, maar dat daar, soos Bergenholtz en Nielsen (2013:82) noem, uit een databasis toegang verkry moet word tot verskillende woordeboeke wat die lemma hanteer. Dit is belangrik dat die aanduiders wat vir die verskillende woordeboeke benodig word in 'n spesifieke mikrostruktuur opgeneem word, wat deel uitmaak van die artikelstruktuur, en dat daar vir elke woordeboek verskillende soorte mikrostrukture oorweeg moet word om die beste struktuur te kry vir die ordening van die aanduiders in die spesifieke artikels (Gouws, 2014a:175).

Mikrostruktuur

Volgens Gouws en Prinsloo (2005:138) moet leksikograwe tydens die beplanning van 'n nuwe woordeboek besluit tussen die twee hooftipes mikrostrukture, naamlik 'n geïntegreerde en 'n niegeïntegreerde mikrostruktuur. Die onderskeid tussen hierdie twee mikrostrukture word volgens Gouws en Prinsloo (2005:138) in 'n spesifieke artikel bepaal

op grond van die afstand en verhouding tussen elke inskrywing wat die betekenisparafrase (verduideliking van die betekenis) verteenwoordig en die ondersteunende koteksinskrywing³³ wat die voorbeeldmateriaal verteenwoordig.

In die prototipe-*ARW* word daar van 'n geïntegreerde mikrostruktuur gebruik gemaak om die verspreiding van data in die woordeboekartikels te reguleer en te orden. Volgens Gouws en Prinsloo (2005:138) vertoon 'n geïntegreerde mikrostruktuur 'n nabyheid tussen 'n koteks- of koteksinskrywing en die relevante betekenisparafrase. In skermgreep 2.7, waar die artikel oor “persentasies” aangedui word, kan daar gesien word dat die bykomende inligting, in hierdie geval die voorbeeldsin (omkring in rooi), direk volg op die betekenisparafrase (omkring in blou), om die tipiese gebruik van persentasies in daardie opsig aan te dui. In hierdie artikel verskyn die betekenisparafrase en koteksinskrywing, soos die voorbeeldsin in 'n enkel soekveld van die artikel, “persentasies”, en volgens Gouws en Prinsloo (2005:139) vertoon 'n artikel 'n geïntegreerde mikrostruktuur wanneer die betekenisparafrase en koteksinskrywing, soos in hierdie geval, in dieselfde integraat (of soekveld) voorkom.

Gouws en Prinsloo (2005:139) meen verder dat hierdie nabyheid tussen die betekenisparafrase en koteksinskrywing dit vir die gebruiker makliker maak om vinnig inligting oor die lemma, soos aangebied in die betekenisparafrase en gepaardgaande koteksinskrywing, te onttrek. In die prototipe-*ARW* word die koteksinskrywings ook gemerk om 'n direkte verhouding met 'n spesifieke aanduiders in die semantiese subkommentaar, soos die betekenisparafrase, aan te dui. In skermgreep 2.8 word die verhouding tussen die betekenisparafrases, soos aangedui onder die antwoord-ikoon, en die relevante geadresseerde bykomende inligting, soos aangedui onder die voorbeeld-ikoon, duidelik vir die akademiese redigeerder aangedui deurdat voorbeeld 1 (omkring in blou) en voorbeeld 2 (omkring in rooi) in afsonderlike teksblokke verskyn en met behulp van die frases “Sien voorbeeld 1 vir onderskeie stappe” en “Sien voorbeeld 2” geadresseer is aan 'n spesifieke betekenisparafrase onder die antwoordikoon. Die gebruiker behoort dus vinniger by die relevante inligting in die artikel uit te kom.

---

³³ Die koteks verwys na die sintaktiese omgewing waarin die betrokke lemma tipies gebruik word. Dit word gewoonlik aangedui deur middel van voorbeeldmateriaal soos kollokasies, voorbeeldfrases en sinne (Gouws & Prinsloo, 2005:127).

Getalle, syfers & simbole

Persentasies

Hoe word persentasies as deel van 'n sin geskryf?

+ Antwoord

Wanneer die persentasieteken, in plaas van die woord 'persent' in 'n sin gebruik word, **moet die teken vas aan die getal geskryf word**. Sien voorbeeld.

+ Voorbeeld

“Die werkloosheidskoers in Suid-Afrika staan tans amptelik op **32,6%** en nieamptelik word dit selfs so hoog gestel as **50%**.”

Bron: Maree, J.G.; Olivier, E.C. & Swanepoel, A.C. 2004. Die 2004 senior Harmony Suid-Afrikaanse Wiskundeolimpiade: 'n Analise van die resultate van die senior groep, tweede ronde. *Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Natuurwetenskap en Tegnologie*, 23(3): 52–60.

Skermgreep 2.7: Artikel oor “Persentasies” uit die afdeling “Getalle, syfers en simbole” in die prototipe-ARW

Spesialisveld van akademiese redigering

Elektroniese redigering:

Hoe word stilistiese en inhoudelike redigering in die MS Word-program gedoen?

+ Antwoord

Stilisties:

Die sinskonstruksies word hoofsaaklik verbeter om die teks meer leesbaar te maak. Die “**track changes**”-funksie moet **aangeskakel** word om alle teks wat ingevoeg word te kleur en te onderstreep, sodat die kliënt die veranderinge kan raaksien. Sien voorbeeld 1 vir onderskeie stappe.

Inhoudelik:

Die inhoud mag **slegs op mikrovlak**, insluitend feitlike, wiskundige en logiese foute, geredigeer word met behulp van **kommentaarblokkies (comments)**. Sien voorbeeld 2.

+ Nota

+ Voorbeeld 1

+ Voorbeeld 2

Skermgreep 2.8: Artikel van “Elektroniese redigering” uit die afdeling “Spesialisveld van akademiese redigering” in die prototipe-ARW

Verder is dit belangrik om te kyk na die wyse waarop die data in genoemde artikels van die *ARW* georden is. Soos reeds tydens die bespreking van die *ARW* se artikelstruktuur genoem, kan woordeboekinskrywings verdeel word in aanduiders en struktuurmerkers. Buiten die *ARW* se tipografiese struktuurmerkers (vraagsin in kursief, lemma en verkorte antwoord in vetdruk en data-identifiserende inskrywings in oranje) en nietipografiese struktuurmerkers (“sien meer”-ikoon (+) en data-identifiserende inskrywings soos “Antwoord”) is die aanduiders in die *ARW* hoofsaaklik die definisies of antwoorde op die vrae oor die onderskeie lemmas. In skermgreep 2.7 is die antwoord “*Wanneer die persentasieteken in plaas van die woord ‘persent’ in ’n sin gebruik word, moet die teken vas aan die getal geskryf word*”, ’n aanduider in die betrokke artikel, aangesien die akademiese redigeerder inligting oor die lemma “persentasie” uit hierdie inskrywing kan onttrek. Voordat die akademiese redigeerder die inligting kan onttrek, moet hy/sy eers ’n bepaalde soekroete volg om die inskrywing in die *ARW* te bereik. Vervolgens gaan daar gekyk word na die toegangstrukture wat aangewend kan word om te verseker dat die akademiese redigeerders optimale toegang tot die data in die *ARW* kan kry en dit suksesvol kan onttrek.

2.4.2.1.4 Toegangstruktuur

Wanneer gebruikers ’n woordeboek raadpleeg, bepaal die toegangstruktuur die soekroetes wat hulle volg om by spesifieke inskrywings in die woordeboek uit te kom (Gouws & Prinsloo, 2005:165). Die moontlikheid om deur middel van hierdie soekroetes toegang tot data sonder enige vertraging te kry én die relevante data op te spoor, hang van die toegangstruktuur, maar ook van die mikro-, artikel-, medio- en dataverspreidingstruktuur af. Die verband en oorvleueling tussen hierdie strukture met betrekking tot soektogte in die *ARW* gaan in die onderstaande paragrawe uiteengesit word. Vir hierdie bespreking moet daar eerstens onderskei word tussen eksterne en interne toegangstrukture, wat lei tot eksterne en interne soekroetes.

Die eksterne toegangstruktuur bepaal in gedrukte woordeboeke die eksterne toegangsroetes tot die sentrale lys, voor- en agtertekste, en die woordeboekindeks (Gouws & Prinsloo, 2005:165-167). Die makrostruktuur oorvleuel hier met die toegangstruktuur, aangesien die makrostrukturele elemente soos die lemmalys, lemmas as aanduiders, en die artikeltrajekte as eksterne toegangselemente dien wat die gebruiker help om die verlangde woordeboekartikel te bereik (Gouws, 2018a:40). In die prototipe-*ARW* word daar gedeeltelik van ’n tradisionele eksterne toegangstruktuur gebruik gemaak, maar daar word meer gesteun op die woordeboek se soekenjin. In die prototipe-*ARW* bied die eksterne

toegangstruktuur hoofsaaklik twee eksterne soekroetes na 'n spesifieke woordeboekartikel; dit volg 'n soort sistematiese toegangsprosedure.

Eerstens, soos reeds bespreek as deel van die *ARW* se makrostrukturele elemente, kan die akademiese redigeerder 'n woord/frase in die soekblok op die tuisbladsy intik. Daarna verskyn 'n lys resultate met die bewerking van die soekopsie in verskillende afdelings in die *ARW*. Wanneer die redigeerder op een van die resultate klik, beweeg dit in die volgende skermgreep na die spesifieke afdeling waarin die soekopsie verskyn. Die redigeerder moet steeds deur die bladsy beweeg om by die spesifieke lemma uit te kom. In die finale *ARW* sal hierdie soekroete versnel word, deurdat die gebruikers met behulp van die soekblok direk na die verlangde lemma geneem sal word. Hierdie soekroete moet dit vir gebruikers moontlik maak om vinnige toegang tot individuele aanduiders binne die woordeboekartikel te kan kry. Indien die gebruiker byvoorbeeld 'n sin/frase intik wat twee of meer woorde van 'n vaste uitdrukking bevat, moet hy/sy onmiddellik na die vaste uitdrukking as 'n aanduiders binne 'n woordeboekartikel geneem word. Behalwe die soekblok kan die redigeerders ook op een van die afdelings op die tuisbladsy klik en deur 'n alfabetiese lys lemmas vir daardie spesifieke afdeling blaai om by die verlangde woord uit te kom. In die prototipe-*ARW* is die enigste verskil tussen hierdie twee soekroetes die feit dat die soekblok in die eerste soekroete gebruikers wys in watter afdeling die woord/frase voorkom waarna hulle soek, sonder dat hulle blindelings op een van die afdelings hoef te klik, soos in die tweede soekroete. Gouws (2018d:45) noem ook in hierdie verband dat 'n gebruiker wat met 'n spesifieke woordeboek vertrou is, sommige fases in die eksterne toegangsproses kan oorslaan, terwyl iemand wat hierdie woordeboek nie ken nie, deur al die stappe in die eksterne soekroete moet gaan voordat hy/sy die lemma-teken bereik van die artikel waarin die aanduiders voorkom wat die vereiste data aanbied.

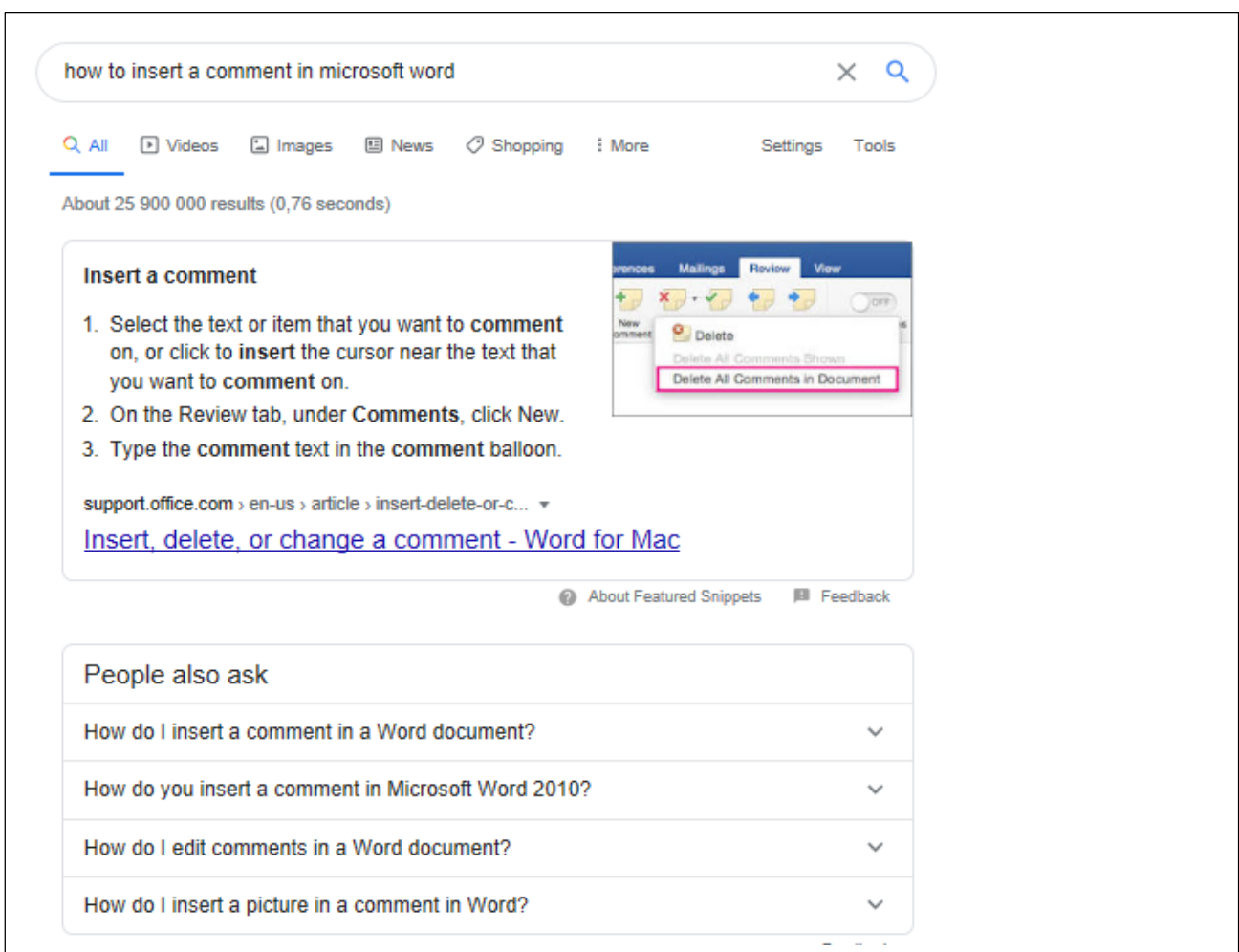
Verder definieer Wiegand en Gouws (2013:113) die soekroete na buitetekste ook as deel van die eksterne toegangstruktuur. Klosa en Gouws (2015) stel 'n nuwe vorm van buitetekste vir die aanlyn medium bekend, naamlik “outer features” of buitetekstuele kenmerke, aangesien elektroniese woordeboeke elemente in die eksterne ruimte betrek wat nie noodwendig teksgebonde is nie. In die prototipe-*ARW* word daar van verskeie buitetekssoorte gebruik gemaak. Op die tuisbladsy/openingskerm van die prototipe-*ARW* word daar aan gebruikers, soos hier onder in skermgreep 2.9 en 2.10 gedemonstreer word, die skakel “kommentaarblokkie” (omkring in rooi) gegee, wat die gebruiker dan na 'n Google-soektog (skermgreep 2.10) lei waar daar getoon word hoe om 'n kommentaarblokkie in 'n Microsoft Word-dokument te voeg.

WELKOM BY DIE AKADEMIESE REDIGEERWOORDEBOEK

*Die ARW is ontwerp om redigeerders van Afrikaanse akademiese tekste te help om **kopie-, strukturele, inhoudelike en stilistiese redigering** op 'n etiese wyse aan te bring.*

Dit is baie belangrik dat u op die onderstaande **etiek-blok** klik en seker maak of 'n redigeerkwessie met of sonder 'n **kommentaarblokkie** hanteer moet word.

Skermgreep 2.9: Eksterne skakel na 'n Google-soektog op die tuisbladsy van die prototipe-ARW

Skermgreep 2.10: Die resultate vir die Google-soektog in skermgreep 2.9 wys hoe om 'n kommentaarblokkie in 'n Word-dokument te voeg

Die tuisbladsy bied ook 'n interaktiewe gebruikersleiding, waar die verskillende blokke (omkring in rooi in skermgreep 2.11) die gebruiker na 'n nuwe skermgreep lei waar 'n demonstrasie en verduideliking van die betrokke aspek volg. Gouws (2018d:47) meen dat,

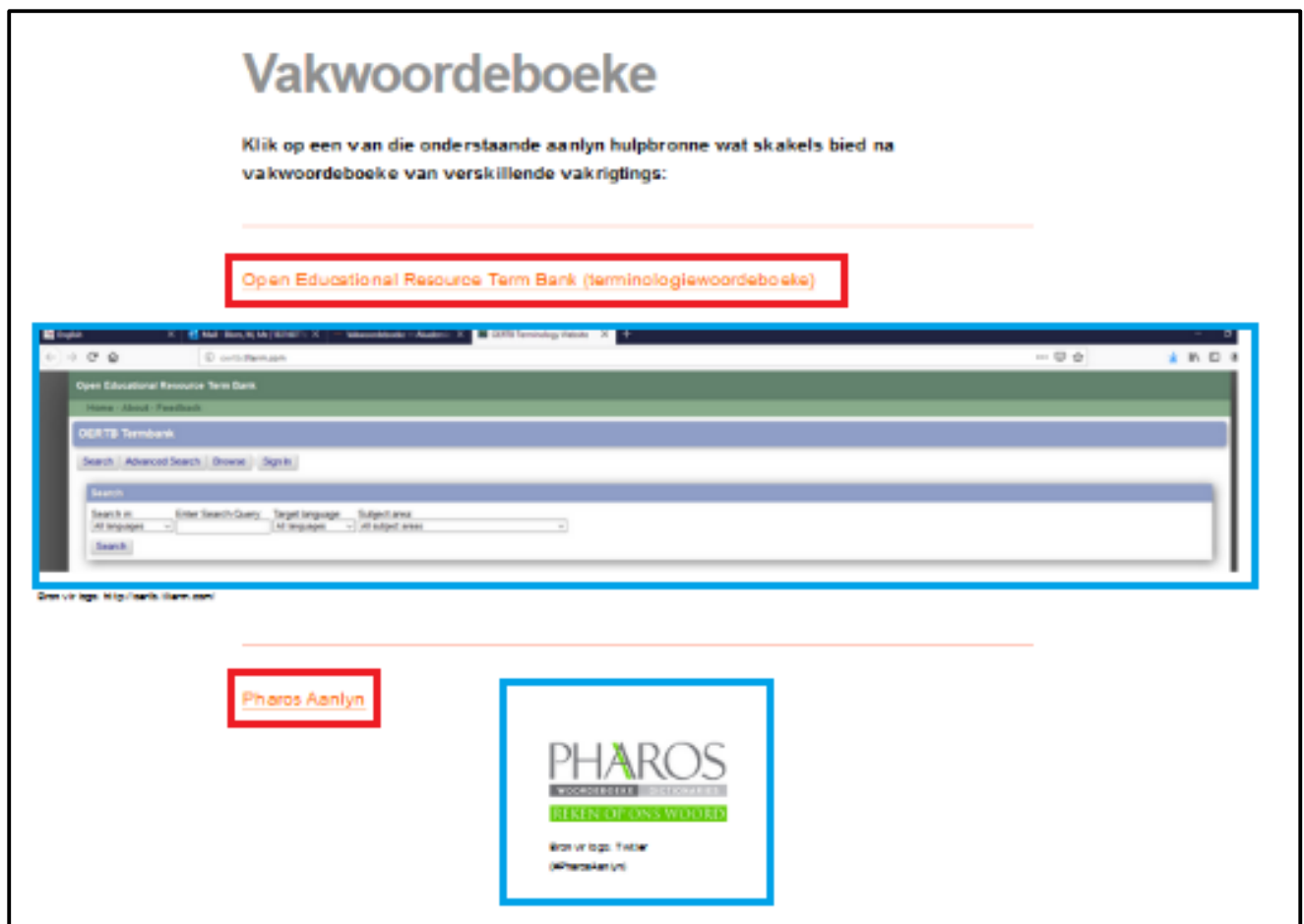
indien toegang nodig is na data wat toegeken is aan bronne buite die woordeboekartikels, gebruikers ekstra hulp nodig het om hulle bewus te maak van hierdie bronne en om 'n soekroete te bepaal wat optimale onttrekking van die verlangde data sal verseker. Hierdie raad van Gouws word ook in die prototipe-ARW gevolg, deurdat die inligting op die soekroetesbladsy 'n verduideliking gee van die verskillende soekroetes in die ARW en ook deurdat inligting op die uitlegbladsy onder andere die uitleg van die woordeboekartikels in die ARW demonstreer. Verder word daar op die etiekbladsy 'n uiteensetting van etiese redigering gegee wat aan die akademiese redigeerder noem watter soort veranderinge in 'n spesifieke situasie aangebring mag word. Die ikone- en inhoudbladsy gee onderskeidelik 'n uiteensetting van wat elke ikoon in die ARW beteken en watter data in elke afdeling van die ARW voorkom. Hierdie ekstra hulp behoort die akademiese redigeerder te help om data in die ARW so vinnig en akkuraat moontlik op te spoor.

Skermgreep 2.11: Interaktiewe gebruikersleiding in die prototipe-ARW

In skermgreep 2.12 word daar in die prototipe-ARW se afdeling “Vakwoordeboeke” toegang tot eksterne naslaanbronne en webwerwe gegee, deur skakels (omkring in rooi) en logo's (omkring in blou) van die betrokke webwerwe te verskaf.

Skermgreep 2.12: Skakels na eksterne naslaanbronne en webwerwe uit die afdeling “Vakwoordeboeke” in die prototipe-ARW

Nadat akademiese redigeerders suksesvol deur die eksterne toegangstruktuur na die artikel gelei is, bepaal die interne toegangstruktuur die interne soekroete wat die redigeerder binne die relevante artikel oriënteer om by 'n bepaalde aanduiding of datakategorie uit te kom (Gouws & Prinsloo, 2005:170; Wiegand & Gouws, 2013:139). Gouws en Prinsloo (2005:170) meen dat die leksikograaf die artikelstruktuur op so 'n manier moet ontwerp dat die datavoorlegging dit vir gebruikers maklik maak om enige datakategorie op die vinnigste moontlike manier te kan opspoor. In hierdie verband is die tipografiese en nietipografiese struktuurmerkers belangrik om vinnige toegang te verseker, en die gebruiker nie noodwendig elke stap van die interne soekroete hoef te voltooi nie, maar sekere afdelings kan oorslaan om die verlangde soeksone vinniger te bereik (Gouws & Prinsloo, 2005:170).

In skermgrepe 2.13, 2.14 en 2.15 word kursivering, vetdruk en kleur as tipografiese struktuurmerkers gebruik om sekere aanduiders uit te lig sodat gebruikers vinnige toegang tot 'n bepaalde datakategorie kan kry.

Die vraag onder die lemma in skermgreep 2.13 (omkring in blou) is gekursiveer om die gebruiker se aandag daarop te vestig en hulle 'n idee te gee van die inligting wat hulle kan verwag indien hulle op die antwoord-ikoon klik. Die lemma in skermgreep 2.13 (omkring in rooi) en die kernaspekte van die antwoord in skermgreep 2.14 is in vetdruk om gebruikers se aandag dadelik op hierdie aspekte te vestig wanneer hulle op die data-identifiserende inskrywing “Afkortings” klik.

Wette en verwysings na wette

Verwysings na sake/wetgewing:

Hoe moet 'n saak en/of wet in die hoofteks en voetnote verwys word?

+ Sake

Daar moet altyd na die gerapporteerde weergawe van 'n saak verwys word en die samestellende elemente is:

Staat v Maki = opponerende partye

1994 (2) = die jaar en volume van die SA hofverslae

SASV = Suid-Afrikaanse Strafrechtsverslae (Sien afkortings vir ander)

630 = bladsy waarop die saak eerste vermeld word

(OK) = Oos-Kaapse Afdeling (Sien afkortings vir ander)

Skermgreep 2.13: Artikel van “Verwysings na sake/wetgewing” uit die afdeling “Wette en verwysings na wette” in die prototipe-ARW

Wette en verwysings na wette

+ Afkortings

- **Afkortings** word **nie in die hoofteks** gebruik nie, maar so ver as moontlik **in voetnote**.
- Indien daar na 'n **eienaam** verwys word, moet die **volle naam** die **eerste keer in die teks** gebruik word, gevolg deur die **afgekorte vorm** daarvan **binne dubbelaanhalingstekens en hakies** (gekursiveer in die geval van 'n saaknaam). Hiermee word die langer bronnaam na iets korter verander wat dan daarna in die teks gebruik kan word.

Byvoorbeeld: Volgens artikel 25 van die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996 (“Grondwet”) ... óf

In Staat v Dlamini (“*Dlamini*”) is die volgende vermeld oor hierdie bepaling...

Sien ook ekstra bronne vir 'n skakel na die Universiteit Stellenbosch Skryfgids vir 'n lys afkortings wat gereeld in die voetnote van regsartikels gebruik word (bl. 47) en 'n lys van afkortings van Suid-Afrikaanse regsbronne (bl. 162).

Skermgreep 2.14: Lemmadeeltrajek van “Tipografie” uit die afdeling “Wette en verwysings na wette” in die prototipe-ARW

Die data-identifiserende inskrywings in skermgreep 2.13, 2.14 en 2.15 (omkring in groen) is in oranje, sodat die gebruiker duidelik tussen die verskillende datakategorieë kan onderskei. Die data-identifiserende inskrywings dien elkeen as aanwysers in die onderskeie artikels aangesien hulle die gebruiker na die relevante soeksone lei en 'n eksplisiete identifikasie gee van die tipe data wat in die betrokke soeksone opgeneem word. Die “sien meer”-ikoon (+) voor elke inskrywing, soos gedemonstreer in skermgreep 2.15, dui verder aan dat die inligting vir die spesifieke datakategorie sal verskyn wanneer gebruikers daarop klik.

Skermgreep 2.15: Artikel van “Boeke” uit die afdeling “Akademiese verwysingstelsels” in die prototipe-ARW

In die finale ARW sal daar ook van kruisverwysings as hiperskakels in die mikrostruktuur gebruik gemaak word om die toegang tot bepaalde aanduiders of datakategorieë te verbeter. Die volgende woordeboekstruktuur wat bespreek gaan word, is die kruisverwysingstelsel of mediostruktuur, asook die wyse waarop die data in die ARW meer toeganklik vir die gebruikers gemaak word deur middel van die mediostruktuur.

2.4.2.1.5 Mediostrukturele eenhede

Volgens Du Plessis (2015:71) moet 'n woordeboek data tussen soekvelde, soekareas, en/of soeksone integreer of weergee. Volgens Gouws en Prinsloo (2005:177) maak hierdie integrasie of weergawe die data toegankliker vir gebruikers en vestig dit die verhouding tussen woordeboekkomponente. Hiervoor word die mediostruktuur of

kruisverwysingstruktuur gebruik. Ongeag die feit dat dit nie altyd nodig is om 'n kruisverwysingsmerker in aanlyn woordeboeke te gebruik nie (kruisverwysings is eerder interaktief en multidimensioneel), is dit steeds belangrik dat die leksikograaf moet onthou dat hierdie struktuur se gegewe komponente op 'n konsekwente wyse aangewend moet word sodat die gebruiker die inligting maklik aan die kruisverwysingsverhouding kan onttrek (Wiegand & Smit, 2013:217).

Die kruisverwysings in die finale ARW gaan meestal die gebruikers direk deur middel van hiperskakels (in oranje) na die interne of eksterne kruisverwysingsadres neem. In skermgreep 2.16 kan daar gesien word dat die interne kruisverwysings in die prototipe-ARW (omkring in rooi) in hierdie stadium slegs in vetdruk aangedui word en nog nie interaktief is nie. Die gebruiker word hier deur middel van die kruisverwysingsinskrywing “Sien voorbeeld” vanaf die kruisverwysingsposisie “Antwoord” na 'n interne kruisverwysingsadres, naamlik “Voorbeeld”, geneem.

Afkortings en Akronieme

DNA/DNS

Moet DNA of DNS in Afrikaans gebruik word? Moet daar punte tussen of na die letters geskryf word?

+ Antwoord

Albei akronieme word in die praktyk gebruik, maar DNS is Afrikaans en DNA is Engels. **Sien**

voorbeeld.

Die akroniem word sonder enige punte geskryf.

+ Nota

+ Voorbeeld

Skermgreep 2.16: Artikel van “DNA/DNS” uit die afdeling “Afkortings en akronieme” in die prototipe-ARW

Die eksterne kruisverwysings in die prototipe-ARW word ook in vetdruk aangedui. In skermgreep 2.17 (omkring in rooi) kan daar gesien word dat die gebruiker deur middel van die kruisverwysingsinskrywing “Sien ook Wetenskap, wiskunde en rekenaars” van die

kruisverwysingsposisie “Antwoord” na ’n eksterne kruisverwysingsadres, naamlik ’n ander afdeling in die woordeboek (in hierdie geval “Wetenskap, wiskunde en rekenaars”) geneem word.

Vakterminologie

Periodieke tabel:

+ Antwoord

Die periodieke tabel van elemente is ’n **metode waarvolgens die chemiese elemente in ’n tabel gerangskik is volgens toenemende atoomgetalle**. Hierdie elemente is ook in periodes en groepe verdeel. ’n Groep is ’n vertikale kolom op die periodieke tabel wat elemente met soortgelyke eienskappe bevat en daar word na elke ry verwys as ’n periode. **Sien ekstra bronne** vir ’n skakel na ’n interaktiewe weergawe van die periodieke tabel.

Sien ook Wetenskap, wiskunde en rekenaars vir ’n meer in-diepte bespreking van die ontstaan en uitleg van die periodieke tabel.

Bron: Siyavula Education. 2019. Hoofstuk 5: Die periodieke tabel. In: *Everything science: graad 10 Fisiese Wetenskappe*. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.siyavula.com/read/science/grade-10/the-periodic-table/05-the-periodic-table-01> [2019, 16 Mei].

Skermgreep 2.17: Artikel van “Periodieke tabel” uit die afdeling “Vakterminologie” in die prototipe-ARW

Die woordeboeksterne kruisverwysings in die prototipe-ARW word deur hiperskakels (in oranje) aangedui. In skermgrepe 2.18 en 2.19 kan daar gesien word dat die gebruiker van die kruisverwysingsposisies (“Lys Suid-Afrikaanse wette” in skermgreep 2.18 en “Ekstra bronne” in skermgreep 2.19) deur middel van hiperskakels (omkring in rooi) na woordeboeksterne kruisverwysingsadresse geneem word. Hierdie adresse is onder andere ’n webwerf waar die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika uiteengesit word (skermgreep 2.18), asook ’n webwerf waar ’n interaktiewe weergawe van die periodieke tabel en ’n meertalige lys van die elemente gegee word (skermgreep 2.19).

Wette en verwysings na wette

Verwysings na sake/wetgewing

+ Sake

+ Wetgewing

+ Lys van Suid-Afrikaanse wette

Klik op een van die onderstaande skakels wat lei na 'n webwerf of dokument wat die betrokke Suid-Afrikaanse wet bevat:

[Constitution of the Republic of South Africa, Act 200 of 1993](#)

[Criminal Procedure Second Amendment Act 75 of 1995](#)

[Die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996](#)

Skermgreep 2.18: Artikel van “Verwysings na sake/wetgewing” uit die afdeling “Wette en verwysings na wette” in die prototipe-ARW

Vakterminologie

Periodieke tabel:

+ Antwoord

+ Ekstra bronne

Klik op hierdie [skakel](#) om 'n interaktiewe weergawe van die periodieke tabel in Afrikaans te kan sien met dinamiese uitleg van name, elektrone, skuifskale, visualisasietendense, orbitale en isotope. Sien hierdie [lys](#) wat 'n Afrikaans/Engelse vertaling van die elemente, asook elkeen se atoomgetal en simbool aandui.

Skermgreep 2.19: Artikel van “Periodieke tabel” uit die afdeling “Vakterminologie” in die prototipe-ARW

Bogenoemde kruisverwysingstruktuur in die ARW maak dit dus moontlik om verskillende datatipes maklik met mekaar te skakel. Daarby kan die skakels na woordeboeksterne naslaanbronne die akademiese redigeerders na die groot naslaanruimte van die internet verwys.

2.4.2.1.6 Skermskootstruktuur

Die skermskootstruktuur is die laaste struktuurtype wat ter sake is vir die uiteensetting van die woordeboekstrukture in die *ARW*. Volgens Du Plessis (2015:76) word die skermskootstruktuur onder andere bepaal deur die skermgrootte van die elektroniese toestel waarop die aanlyn woordeboek vertoon. Die *ARW* word saamgestel om hoofsaaklik op 'n rekenaarskerm te verskyn en die skermskootstruktuur bied ruimte op die rekenaarskerm aan dele van die struktuurtypes wat reeds bespreek is, naamlik die makro-, mikro-, artikel- en toegangstruktuur. Hierdie struktuurtypes is so georganiseer dat die akademiese redigeerders nie oorlaai word met data of deur te veel vlakke moet klik voordat hulle by die verlangde data uitkom nie.

Soos reeds genoem, bepaal die makrostrukturele ordening in die *ARW* dat die data in verskillende afdelings volgens 'n tematiese ordening georganiseer word. Hierdie afdelings word in twee blokke op die *ARW* se tuisbladsy gerangskik, sodat die gebruiker al 16 afdelings in een skermgreep kan sien en nie deur 'n lys hoef te blaai nie. Verder is die lettertype eenvoudig genoeg vir die gebruiker om vinnig deur die inskrywings op elke skermgreep te kan lees. In die finale *ARW* sal die lettergrootte van die lemma, byvoorbeeld "Periodieke tabel", en die data-identifiserende aanduiders, byvoorbeeld "Antwoord" en "Ekstra bronne" (sien skermgreep 2.19), wel omgeruil word sodat die klem op die lemma geplaas word en die gebruiker die lemma eerste sal raaksien. Hierdie aanpassing sal verseker dat meer aanduiders van die artikel in een skermgreep kan verskyn en die gebruiker nie deur te veel data hoef te blaai nie. Die oranje kleur wat vir die aanduiders en hiperskakels gebruik word, staan uit teenoor die wit agtergrond en word konsekwent gebruik. Dit verseker dat die akademiese redigeerder nie sal sukkel om tussen die data-inskrywings op die skerm te onderskei nie. Buiten die oranje kleur help die tipografiese merkers (vraagsin in kursief, lemma en verkorte antwoord in vetdruk en data-identifiserende inskrywings in oranje) en nietipografiese merkers ("sien meer"-ikoon (+) en data-identifiserende inskrywings soos "Antwoord") ook om tussen data-inskrywings op die skerm te onderskei. Die verskillende lemmas en betrokke woordeboekartikels in 'n spesifieke afdeling word verder deur middel van 'n oranje streep geskei (sien die onderskeid tussen pH, PKR en PVM in skermgreep 2.6). Laastens is die oorgang van een skermgreep na 'n ander vinnig en kan die gebruiker kies watter data in die artikel op die skerm moet verskyn. Die skerm is dus nooit oorvol nie en die gebruiker word nie met data oorlaai nie.

Soos reeds aan die begin van hierdie afdeling genoem, is die funksie, inhoud en struktuur drie integrale dele van woordeboeke. Indien die genoemde woordeboekstrukture behoorlik

en konsekwent aangewend word, sal die akademiese redigeerder toegang tot verskillende datatipes kry en sal daar in hulle moontlike behoeftes binne 'n kommunikatiewe, kognitiewe en/of operatiewe situasie voorsien word. Volgens Du Plessis (2015:77) is dit nodig dat die nuwe eise wat die elektroniese sfeer aan leksikograwe stel nie slegs volgens leksikografiese beginsels aangepak word nie, aangesien die funksie- en algemene leksikografieteorie nie aandag aan die tegnologiese eienskappe en bruikbaarheid van elektroniese naslaanbronne gee nie. In die volgende afdeling sal daar ook aandag aan die bruikbaarheidsbenadering gegee word deur die beginsels van die ISO-standaarde en die toepassing van die interaksie-ontwerp op die samestellingsproses van die prototipe-ARW te ondersoek.

2.4.3 *Bruikbaarheidsteorieë*

2.4.3.1 *Die bruikbaarheidsbenadering*

Wanneer digitale hulpmiddele soos 'n aanlyn woordeboek ontwikkel word, is die interaksie tussen die woordeboek en die rekenaarprogrammatuur asook die interaksie tussen die gebruiker en die programmatuur belangrik, aangesien hierdie interaksies bepaal hoe effektief die aanlyn woordeboek deur die gebruikers benut kan word (Du Plessis, 2017:4). Die bruikbaarheid van hierdie hulpmiddel is dus belangrik (Ball & Bothma, 2017:79). In hoofstuk 1 is daar reeds vasgestel dat die *bruikbaarheid* van 'n hulpmiddel soos die ARW berus op die effektiwiteit waarmee die akademiese redigeerders inligting kan waarneem en onttrek om spesifieke redigeertake te voltooi (Du Plessis, 2015:81). Du Plessis (2017:4) erken dat bruikbaarheid nie 'n konstante element is nie en van produk tot produk verskil, maar is nogtans van mening dat dit op sekere regulasies en riglyne gebaseer is. Volgens Du Plessis (2015:80) is drie hoofstukke uit die ISO-standaard 9241 van belang vir die skep van bruikbare elektroniese naslaanbronne (sien die ISO-standaard 9241-110:2020 (2006); die ISO-standaard 9241-11:2018 (1998a) en die ISO-standaard 9241-12:2017 (1998b)). Hy noem dat elkeen van hierdie hoofstukke regulasies en beginsels vir die ontwerp van gebruikersgerigte rekenartoestelle en -programmatuur bevat en dat hierdie beginsels so nou verwant is aan mekaar dat hulle geïntegreer kan word as een oorkoepelende stel beginsels vir mens-rekenaarinteraksie. Volgens Du Plessis (2017:5) vorm hierdie beginsels die basis van enige bruikbaarheidstudie en moet dit met aanlyn woordeboeke geïntegreer en daarop toegepas word.

Die bruikbaarheidsbenadering, wat Du Plessis (2015; 2017) se genoemde stel beginsels van die ISO-standaarde insluit, word in hierdie studie met die reeds bestaande

leksikografiese beginsels van die funksieteorie en algemene leksikografie geïntegreer om 'n bruikbare prototipe-ARW op te stel. Nadat die beginsels van die bruikbaarheidsbenadering toegepas is, verskuif die fokus na gebruikersgerigte toetsing, oftewel maniere om die bruikbaarheid van die prototipe-ARW deur middel van gebruikerstoetse te meet om vas te stel of die prototipe-ARW die akademiese redigeerders se behoeftes effektief in 'n bepaalde konteks/redigeertaak bevredig. (In hoofstuk 3 word ook verwys na Rubin en Chisnell (2008) se handboek oor bruikbaarheidstoetsingmetodes, asook na Ball (2016) en Ball en Bothma (2018) se kriteria om aanlyn woordeboeke te evalueer.)

Die volgende beginsels uit Du Plessis (2015; 2017), wat klem plaas op die aanbieding van die data en die gebruiker se ervaring met die programmatuur, moet in ag geneem word tydens die samestelling van die prototipe-ARW:

1. *Taakgepastheid*: Die gebruikerskoppelvlak van die ARW moet geskik wees om 'n reeks take (kommunikatiewe, kognitiewe en operatiewe take) te prosesseer en die data op so 'n manier aan te bied dat die akademiese redigeerder dit kan interpreteer.
2. *Selfbeskrywings*: Die gebruikerskoppelvlak van die ARW moet vir die akademiese redigeerder duidelike terugvoering oor die program kan lewer, byvoorbeeld terugvoer oor onsuksesvolle soektogte.
3. *Duidelikheid en netheid*: Die data in die ARW moet in gepaste kleure, lettertipes en lettergroottes verskyn, sodat die akademiese redigeerders dit maklik kan raaksien en lees.
4. *Beheerbaarheid en diskrimineerbaarheid*: Die akademiese redigeerders moet in beheer van die interaktiewe elemente van ARW wees. 'n Hoofspyskaart kan byvoorbeeld help om na bepaalde woordeboekdele te beweeg.
5. *Ooreenstemming met gebruikersverwagtinge (konsekwentheid)*: Die aanbieding van die data in die ARW moet ooreenstem met die akademiese redigeerders se verwagtinge van hoe data in aanlyn woordeboeke moet vertoon. Hierdie data moet ook konsekwent aangebied word deur deurgaans gebruik te maak van dieselfde artikelstruktuur en vertoningsformaat.
6. *Bondigheid en opspoorbaarheid*: 'n Woordeboekartikel in die ARW moet die akademiese redigeerder se aandag slegs na die relevante inligting trek, sodat die gebruiker nie oorlaai word met data of sukkel om die relevante data op te spoor nie.

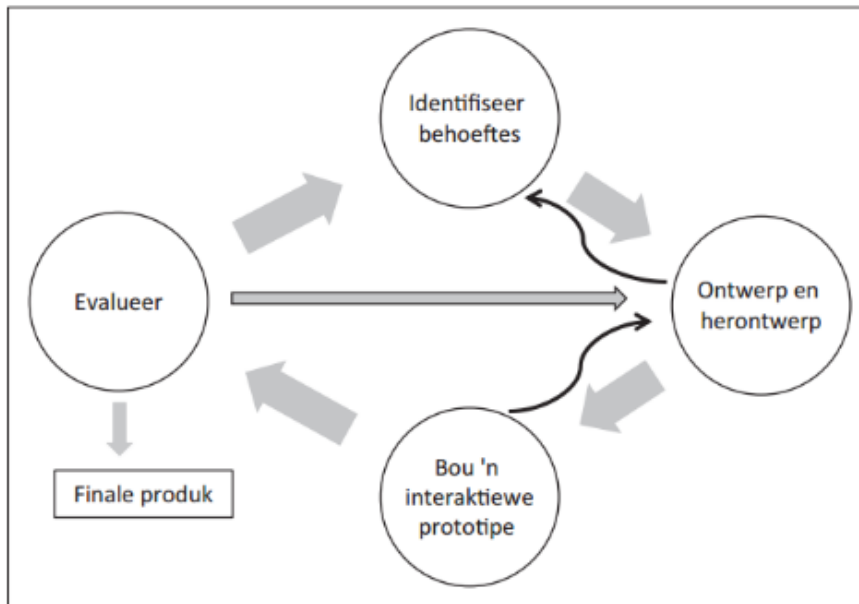

7. *Foutkontrolle*: Die ARW moet die akademiese redigeerders in die regte rigting lei wanneer hulle foute maak, byvoorbeeld wanneer 'n term verkeerd in die soekblok gespel is.
8. *Individugepastheid*: Die gebruikerskoppelvlak van die ARW moet gemanipuleer kan word sodat elke gebruiker sy/haar eie profiel kan skep.
9. *Leergepastheid*: Die ARW moet eenvoudig genoeg wees dat alle akademiese redigeerders dit kan verstaan. Hulle moet ook in staat wees om byvoorbeeld vorige soektogte en gunstelingsoektogte te stoor .

Volgens Du Plessis (2017:5) is bruikbaarheid nie nét gebaseer op die genoemde ISO-standaarde nie, maar ook op ander teoretiese bane soos die interaksie-ontwerp ("interaction design") (Sharp, Rogers & Preece, 2007) wat die kernbeginsels van die ISO-standaarde en ander mens-rekenaarinteraksiebeginsels vanuit die informasietegnologie saamvoeg. Die volgende teoretiese beginsels van die interaksie-ontwerp sluit direk aan by bruikbaarheidstudies en stem ook ooreen met Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se beginsels vir die samestelling van gespesialiseerde aanlyn woordeboeke en is daarom ook van belang vir die samestellingsproses van die prototipe-ARW.

2.4.3.2 *Interaksie-ontwerp*

Die interaksie-ontwerp bestaan uit die ontwikkeling en ontwerp van interaktiewe produkte met die gebruikers en hulle individuele ervaring as die sentrale eienskap van die interaksie-ontwerp. Volgens Du Plessis (2017:5) berus die interaksie-ontwerp en funksieteorie op dieselfde beginsel, naamlik dat die ontwerper/leksikograaf aanvanklik die potensiele gebruikers moet identifiseer. (Sien byvoorbeeld Fuertes-Olivera en Tarp, 2014:197 vir 'n uiteensetting van die presamestellingsfase van 'n aanlyn woordeboek, waar daar ook besluite oor die potensiele gebruikers geneem moet word.) Sharp *et al.* (2007:430) voer verder aan dat die ontwerper/leksikograaf moet vasstel watter ervaring hierdie gebruikers soek wanneer hulle die produk gebruik. Sharp *et al.* (2007:428-429) noem dat die gebruikerervaring van 'n aanlyn woordeboek nie ontwerp kan word nie, maar wel in 'n raamwerk kan plaasvind wat opgebou kan word uit vier stappe/aktiwiteite (soos geïllustreer in figuur 2.4). Eerstens moet die gebruikersbehoefte en verlangde gebruikerervaring bepaal word, daarna moet konseptuele of fisiese modelle van die produk ontwerp word, derdens moet prototipes gebou word om die produk verder te analiseer en laastens moet die produk ten opsigte van bruikbaarheidsbeginsels geëvalueer word, sodat die finale produk vervaardig kan word.

Figuur 2.4: Die ontwikkelingsproses van 'n bruikbare produk (Du Plessis, 2017:6).

As gevolg van die oorvleueling tussen die interaksie-ontwerp en funksieteorie is die *ARW* se teikengebruikers en hulle behoeftes, asook die samestelling van Blom se 2018-woordeboekmodel reeds soos volg volgens die eerste twee stappe van die interaksie-ontwerp in die bruikbaarheidsbenadering gevestig:

Volgens Sharp *et al.* (2007:428-429) is die eerste stap van die interaksie-ontwerp die identifisering van die gebruikersbehoefte en die vasstelling van die vereistes waaraan 'n interaktiewe rekenaarstoestel of -program moet voldoen om aan gebruikers 'n suksesvolle ervaring met die produk te verseker. Soos reeds genoem, stem hierdie stap ooreen met Fuertes-Olivera en Tarp (2014:197) se eerste stap, naamlik die presamestellingsfase van 'n aanlyn woordeboek. Die teikengebruikers van die *ARW* is reeds in Blom (2018) geïdentifiseer as redigeerders van Afrikaanse akademiese tekste en die behoeftes van hierdie redigeerders is ook reeds vasgestel as, onder andere, 'n behoefte aan vakterme van verskillende vakgebiede, taal-, spel- en interpunksiereëls en 'n beskrywing van die redigeerder se rol (Blom, 2018:66). Daarna is Fuertes-Olivera en Tarp (2014:198) se tweede stap, naamlik die samestellingsfase van die woordeboek/woordeboekmodel, uitgevoer om Blom se 2018-woordeboekmodel op te stel. Weereens stem hierdie fase ooreen met Sharp *et al.* (2007) se tweede stap, wat vereis dat modelle opgestel moet word om gebruikersbehoefte te bevredig.

Die derde stap, naamlik die bou van interaktiewe weergawes van hierdie modelle, word in hierdie studie uitgevoer om 'n prototipe-*ARW* op grond van Blom se 2018-

woordeboekmodel op te stel en dit dan in stap vier te evalueer ten opsigte van bruikbaarheid, aanvaarbaarheid en effektiwiteit (Sharp *et al.* 2007:428-429). Fuertes-Olivera en Tarp (2014:230) se postsamestellingsfase stel voor dat die leksikograwe die woordeboek aan die gebruikers beskikbaar moet stel, moet waarneem hoe dit werk en bepaal of die gebruikers tevrede is daarmee. Hierdie fase, wat by Sharp *et al.* (2007) se laaste twee stappe aansluit, behels ook deurlopende opdatering van die woordeboek. Soos reeds in hoofstuk 1 genoem, word die postsamestellingsfase van die voorlopige ARW in hierdie studie uitgevoer om vas te stel of die akademiese redigeerders tevrede is met die ARW. Dit is juis in die postsamestellingsfase waar daar 'n leemte in die funksieteorie is, aangesien daar, soos Du Plessis (2015:43) noem, nie verwys word na die werk wat in die bruikbaarheidsbenadering gedoen is nie. Die teoretiese beginsels van die bruikbaarheidsbenadering en interaksie-ontwerp word dus in die postsamestellingsfase gebruik om die prototipe-ARW op te stel en bruikbaarheidstoetse word uitgevoer waarin die prototipe-ARW aan prototipiese akademiese redigeerders gegee word om te toets. Die resultate word geëvalueer en aanpassings word aan die ARW gemaak totdat die woordeboek geskik is vir die akademiese redigeerders (Du Plessis, 2017:6).

Volgens Du Plessis (2015:85) steun hierdie prosesse van die interaksie-ontwerp op die ISO-standaarde oor bruikbaarheid. Hy noem verder dat die teoretiese beginsels van die bruikbaarheidsbenadering en interaksie-ontwerp oorvleuel, aangesien die ISO-standaard 9241 (ISO 2010) se beginsels oor mens-rekenaarinteraksie geïntegreer is in die nege beginsels uit ISO (1998a; 1998b; 2006). Sharp *et al.* (2007:20) se omskrywing van die bruikbaarheidsbeginsels uit ISO-standaard 9241-11;110 (International Organisation of Standardisation, 1998;2006) kan ook as volg in ag geneem word tydens die samestelling van die prototipe-ARW:

1. *Effektiwiteit*: Die ARW moet die diens verskaf wat dit veronderstel is om te verskaf, deur byvoorbeeld vir die akademiese redigeerders relevante data in 'n spesifieke woordeboekafdeling of -artikel te gee.
2. *Doeltreffendheid*: Die ARW moet die akademiese redigeerder help om sy/haar redigeertaak doeltreffend te voltooi.
3. *Veiligheid*: Die ARW moet die akademiese redigeerders help in ongewenste situasies, soos om byvoorbeeld sy/haar gebruikersbesonderhede te verander, indien nodig, of om na 'n vorige soektog terug te keer.
4. *Nuttigheid*: Die algehele funksionaliteit van die ARW moet die akademiese redigeerders help om hulle leksikografiese behoeftes te bevredig.

5. *Leerbaarheid*: Die ARW moet maklik toeganklik op enige rekenaar wees en die woordeboek moet ook ekstra hulp verskaf sodat die akademiese redigeerders vinnig vertrouwd kan raak met die gebruik van die ARW.
6. *Herinneringsvermoë*: Die funksies en/of opsies in die ARW moet eenvoudig genoeg wees sodat die akademiese redigeerders dit kan onthou wanneer hulle die woordeboek weer gebruik.

Die toepassing van die bruikbaarheidsbenadering (ISO-standaarde) sowel as die teoretiese beginsels van interaksie-ontwerp op die samestelling van die prototipe-ARW fokus grootliks op die akademiese redigeerder en hoe effektief, doeltreffend en tevrede hy/sy met die ARW omgaan (Du Plessis, 2017:6). Die span leksikograwe, ervare akademiese redigeerders, programmeerders en IT-kenners wat verantwoordelik is vir die vervaardiging van die finale ARW moet ook let op hierdie bruikbaarheidseienskappe sodat hulle 'n gebruikersgerigte en funksionele woordeboek kan vervaardig (Du Plessis, 2015:156).

2.4.4 *Afleidings oor funksies, strukture en bruikbaarheid*

In afdeling 2.4.1 is die beginsels van Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se funksieteorie toegepas om 'n uiteensetting van die ARW-gebruikers se behoeftes, eienskappe en gebruiksituasies te gee. Die ARW bestaan egter nie slegs uit funksies nie, maar gaan ook bepaalde strukture vertoon (Gouws, 2018b:218) en aangesien die funksieteorie nie aandag gee aan die aanbieding van data nie en die belangrikheid van struktuurelemente onderskat (Du Plessis, 2015:43), is die algemene leksikografieteorie en aanpassings van hierdie teorie vir die elektroniese sfeer (Gouws, 2014b; 2014c; 2018a; 2018b; 2018c; 2018d) in afdeling 2.4.2.1 toegepas om 'n uiteensetting van relevante woordeboekstrukture vir die ARW te verskaf. Buiten die leksikografiese beginsels van die funksieteorie en algemene leksikografieteorie moet die ARW, soos Du Plessis (2017:6) noem, ook op grond van die teoretiese beginsels van die ISO-standaarde en interaksie-ontwerp opgestel word, soos uiteengesit in afdeling 2.4.3.1 en 2.4.3.2. Na aanleiding van die ooreenkoms in afdeling 2.4.3.2 tussen die stappe van die interaksie-ontwerp en die drie stappe in die samestelling van Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se funksieteorie vir gespesialiseerde aanlyn woordeboeke stem hierdie navorser saam met Du Plessis (2015; 2017) dat daar 'n skakel tussen bruikbaarheid en leksikografie is. Die leksikografiese beginsels oor onder andere data-aanbieding, funksies en gebruikerervaring is reeds gevestig in die bruikbaarheidsbenadering. Soos reeds genoem, maak die funksieteorie nie voorsiening vir die wisselwerking tussen struktuur, funksies, gebruiker en toestel nie (Du Plessis, 2015:43) en vir die elektroniese sfeer moet daar juis ook aandag aan die interaksie tussen die

gebruiker en die rekenaarprogrammatuur gegee word (Du Plessis, 2017:4). Die beginsels van die bruikbaarheidsteorieë moet toegepas word om te verseker dat hierdie interaksie tussen die akademiese redigeerder en *ARW* optimaal is, sodat die akademiese redigeerders die *ARW* effektief en doeltreffend kan gebruik om redigeertake te voltooi. Dit dui weereens daarop dat die *ARW*, soos Fuertes-Olivera en Tarp (2014:192) voorstel, nie slegs deur leksikograwe opgestel moet word nie, maar ook die kennis van programmeerders en IT-kenners moet gebruik en dit sluit die insae van rekenaarwetenskaplikes en bruikbaarheidkundiges in (Du Plessis, 2015:88).

2.5 Samevatting

In die eerste gedeelte van hierdie hoofstuk is daar meer uitgebrei oor die praktyk van akademiese redigering. Die rolbeskrywing van die akademiese redigeerder, asook die riglyne en etiek vir akademiese redigering in die Suid-Afrikaanse konteks is eerstens in afdeling 2.3.1 bespreek. Teen die agtergrond van die internasionale standaarde vir akademiese redigering, Kruger en Bevan-Dye (2010; 2013) se uiteensetting van akademiese redigeerders en studieleiers se uiteenlopende sienings van akademiese redigeertake en die realiteite van die Suid-Afrikaanse tersiêre onderrigkonteks, het Lourens (2014; 2016) verskillende geredigeerde tesse en akademiese artikels geëvalueer en op grond hiervan voorlopige riglyne vir die etiese redigering van akademiese tekste geformuleer. Hierdie riglyne is veronderstel om vir akademiese redigeerders 'n soort raamwerk te wees waarvolgens hulle inhoudelike, strukturele, stilistiese en kopieredigering (hoofsaaklik met behulp van opmerkings) eties uitvoer, sodat die outeur betrokke is in sy/haar skryfproses en die finale verantwoordelikheid vir die teks moet dra (Lourens, 2016:2). Daar is aan die einde van hierdie onderafdeling uitgewys dat hierdie riglyne vinniger kan versprei, indien dit onder andere as deel van die operatiewe funksie in die *ARW* opgeneem word. Daarna is daar in afdeling 2.3.2 verder uitgebrei oor watter inligting in die verskillende afdelings van die *ARW* opgeneem kan word om in die akademiese redigeerders se behoeftes in kommunikatiewe, kognitiewe en operatiewe situasies te voorsien.

In die tweede gedeelte van hierdie hoofstuk is leksikografie- en bruikbaarheidsteorieë ondersoek om vas te stel wat die beste manier is om hierdie inligting in die *ARW* aan te bied. Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se funksieteorie vir gespesialiseerde aanlyn woordeboeke, Gouws (2014a; 2014b; 2018a; 2018b; 2018c; 2018d) se aanpassings van die algemene leksikografieterie en die ISO-standaarde en interaksie-ontwerp (soos gebruik in Du Plessis 2015;2017) is ondersoek. Daar is tot die gevolgtrekking gekom dat

daar in hierdie studie van 'n geïntegreerde teorie, wat uit al hierdie teorieë bestaan, gebruik gemaak word om vervolgens 'n uiteensetting van die prototipe-*ARW* in hoofstuk 3 te gee.

3 Hoofstuk 3. Bruikbaarheidstoetsingmetodes

Hierdie studie het ten doel om die effektiwiteit van die prototipe-ARW deur middel van bruikbaarheidstoetse te bepaal en die gebruikertevredenheid van die prototipe deur middel van vraelyste te bepaal en dan op grond van die resultate van die bruikbaarheidstoetse en vraelyste verbeteringsriglyne op te stel wat vir die verfyning en samestelling van die volledige ARW gebruik kan word. Ten einde verbeteringsriglyne vir die samestelling van hierdie woordeboek op te stel, is drie navorsingsvrae geformuleer en stapsgewys in 'n ondersoekende bruikbaarheidstudie beantwoord. Eerstens het derdejaar- en honneursstudente van die Universiteit Stellenbosch wat in 2018 as deel van hulle studieverpligtinge akademiese redigering moes doen, in 'n pretoetsvraelys (sien bylaag A) aangedui wat die verwagtinge is wat hulle aan die ARW stel (sien afdeling 3.2.2.3.1 vir 'n uiteensetting van die pretoetsvraelys se vrae en doelwitte). Die resultate van die pretoetsvraelys word saam met die agtergrondinligting in hoofstuk 2 oor die akademiese redigeerders se behoeftes (Fuertes-Olivera & Tarp, 2014); die relevante woordeboekstrukture vir die ARW (Gouws, 2014a; 2014b; 2018a; 2018b; 2018c; 2018d) en die teoretiese beginsels van die bruikbaarheidsteorieë (Du Plessis, 2015; 2017) gebruik om die prototipe-ARW op grond van hierdie gebruikersverwagtinge en leksikografie- en bruikbaarheidsteorieë saam te stel.

Volgens Sharp *et al.* (2007) is dit belangrik om 'n interaktiewe prototipe te bou voordat die bruikbaarheidsevaluasie van 'n produk kan plaasvind. In afdeling 3.1 is daar 'n uiteensetting van hoe die datavoorlegging en databeskrywing van die prototipe-ARW op 'n rekenaarskerm gaan vertoon. In afdeling 3.2 word daar dan meer aandag gegee aan die bruikbaarheidstoetsingmetode wat gebruik word om die bruikbaarheid van hierdie prototipe te toets.

3.1 'n Prototipe Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)

Die *Akademiese Redigeerwoordeboek* (ARW) is 'n prototipe vir 'n aanlyn woordeboek wat 16 verskillende afdelings met data oor afkortings en akronieme; akademiese verwysingstelsels; algemeenste foute in akademiese tekste; algemene woordeboeke; getalle, syfers en simbole; hoof- en kleinletters; interpunksie; kursivering en Romeinse syfers; spelling en skryfwyse – los en vas; die spesialisveld van akademiese redigering; tabelle en grafieke; vakterminologie; vakwoordeboeke; wetenskap, wiskunde en rekenaars; wette en verwysings na wette en wiskundige notasie bevat. Die doel van die ARW is om inligting te bied vir redigeerders wat Afrikaanse akademiese tekste soos tesisse,

proefskrifte en wetenskaplike artikels redigeer. Die prototipe-ARW is ontwikkel om die funksionaliteit van die woordeboek se datavoorlegging en databeskrywing te toets. Die ontwerp van die prototipe-ARW is soos reeds genoem gebaseer op leksikografie- en bruikbaarheidsteorieë en is met behulp van 'n webwerfbouer genaamd Squarespace³⁴ saamgestel om aanlyn te kan verskyn. Volgens die webwerf [Website Builder Expert](#) is Squarespace ontwerp om mense te help om hulle eie webwerwe te bou en daarna hulle werk te vertoon, ongeag hulle tegniese vaardighede of koderingskennis (Squarespace Review, 2020). Alhoewel hierdie webwerfbouer hoofsaaklik daarop gerig is om webwerwe te bou en nie noodwendig gebruik kan word om 'n volledige woordeboek saam te stel nie, is hierdie program, met koste, tyd en die navorser se gebrek aan koderingskennis in ag genome, voldoende om 'n eenvoudige prototipe-ARW saam te stel.

3.1.1 Die datavoorlegging/uitleg van die prototipe-ARW

In skermgreep 3.3 op bladsy 85 word die tuisbladsy van die prototipe-ARW aangetoon met 'n soekblok, ikone wat die akademiese redigeerder lei na verduidelikings van hoe die prototipe se soekroetes, uitleg, ikone, inhoud en etiek gevolg en geïnterpreteer moet word (sien blok wat in groen gemerk is), asook skakels na die 16 verskillende afdelings waaruit die akademiese redigeerders inligting kan onttrek (omkring in rooi). Die datavoorlegging of uitleg van die prototipe se tuisbladsy is opgestel in ooreenstemming met die beginsels uit Du Plessis (2015; 2017) wat klem plaas op die aanbieding van die data en die gebruiker se ervaring met die programmatuur (sien ook hoofstuk 2, afdeling 2.4.3.1). Die resultate van die pretoetsvraelys is ook in ag geneem. Eerstens is daar aandag aan die *duidelikheid en netheid* van die data op die tuisbladsy gegee. Die wit agtergrond in skermgreep 3.3 maak dit vir die gebruikers makliker om die swart en oranje letters te lees, terwyl die hoof- en kleinletters, vetdruk en skuinsdruk belangrike data vir die gebruikers uitlig. Tweedens help die hoofspyskaart in skermgreep 3.3 (omkring in blou) en 16 interaktiewe afdelings die gebruikers met *beheerbaarheid en diskrimineerbaarheid*, sodat hulle na verskillende dele in die prototipe-ARW kan beweeg. Derdens is die prototipe-ARW se tuisbladsy in skermgreep 3.3 in *ooreenstemming met gebruikersverwagtinge* opgestel. In die pretoetsvraelys het die respondente aangedui dat hulle die uitleg van die tuisbladsy soos gesien in skermgreep 3.1 op die volgende bladsy verkies en dat hulle skermgreep 3.2 as tweede opsie kies. Die soekblok, hoofspyskaart en kleurskema van die tuisbladsy van die

³⁴ Squarespace is 'n privaat Amerikaanse onderneming wat in New York gevestig is. Hulle lewer programmatuur as 'n diens vir die bou en aanbieding van webwerwe, waar die kliënte voorafgeboorde webwerftemplate kan gebruik en elemente van een deel van die rekenaarskerm na 'n ander deel kan beweeg om webbladsye te skep. (Sien Wikipedia vir meer inligting oor Squarespace.)

prototipe-ARW in skermgreep 3.3 is dus na aanleiding van skermgreep 3.1 opgestel en die 16 verskillende afdelings is na aanleiding van skermgreep 3.2 ook op die tuisbladsy van die prototipe-ARW ingesluit.

(c)

AKADEMIESE REDIGEERWOORDEBOEK

pH skaal
pH-skaal definisie
PH-skaal van melk
pH-skaal kleure
pH-skaal voorbeelde

SOEK

[Help my soek](#)

SOEK VERDER

☐ Presiese frase   ☐ Enige van hierdie woorde

Jy soek tans deur 15/15 afdelings. [Verander](#)

TUIS
OOR ONS
SOEK
AFDELINGS
HULP
KONTAK ONS

Skermgreep 3.1: Tuisbladsy wat die meeste pretoetsvraelys-respondente verkies

(b)

AKADEMIESE REDIGEERWOORDEBOEK
TUIS
SOEK
HELP MY SOEK
KONTAK ONS

Kies een van die onderstaande afdelings en/of tik die woord/frase by die *soek* blok in.

- Afkortings en akronieme
- Akademiese verwysingstelsels
- Algemeenste foute in akademiese tekste
- Algemene woordeboek
- Getalle, syfers en simbole
- Hoof- en kleinletters
- Interpunksie
- Kursivering en romeinse syfers
- Spelling en skryfwyse - los en vas
- Spesialisveld van akademiese redigering
- Tabelle en grafieke
- Vakwoordeboeke
- Wetenskap, wiskunde en rekenaars
- Wette en verwysings na wette
- Wiskundige notasie

Jy soek tans deur 15/15 afdelings.

[Verfyn soekproses](#)

AFDELINGS (kies een)	DETAIL (kies een)
☐ Kies almal	☐ Slegs antwoord
☐ Maak kieslys skoon	☐ Antwoord & voorbeeld
☐ Aanvaar	☐ Antwoord, voorbeeld en nota

Skermgreep 3.2: Tuisbladsy wat die pretoetsvraelys-respondente die tweede meeste verkies

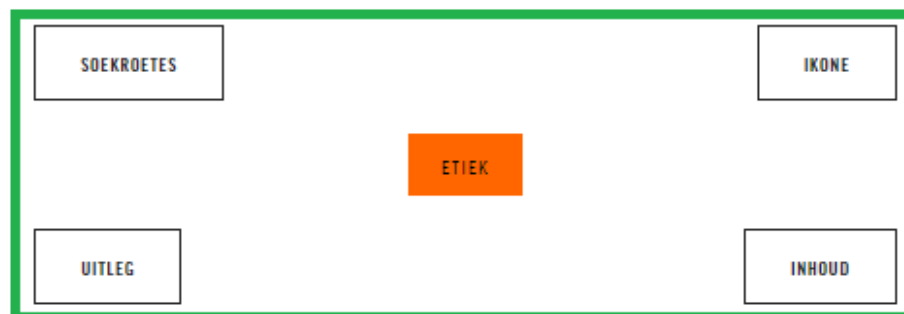
Soek

WELKOM BY DIE AKADEMIESE REDIGEERWOORDEBOEK

Die ARW is ontwerp om redigeerders van Afrikaanse akademiese tekste te help om **kopie-, strukturele, inhoudelike en stilistiese redigering** op 'n etiese wyse aan te bring.

Dit is baie belangrik dat u op die onderstaande **etiek-blok** klik en seker maak of 'n redigeerkwessie met of sonder 'n **komentaarblokkie** hanteer moet word.

Die inhoud in die ARW is verdeel in verskillende afdelings. Klik op die onderstaande blokke vir 'n verduideliking van die woordeboek se **soekroetes, uitleg, ikone, inhoud en etiek**:

Klik op een van die onderstaande **afdelings** om die verskillende onderafdelings te sien en/of tik die woord by die **soek-blok**, bo-aan die bladsy, in:

Afkortings en akronieme	Spelling en skryfwyse - los en vas
Akademiese verwysingstelsels	Spesialisveld van akademiese redigering
Algemeenste foute in akademiese tekste	Tabelle en grafieke
Algemene woordeboeke	Vakterminologie
Getalle, syfers en simbole	Vakwoordeboeke
Hoof- en kleinletters	Wetenskap, wiskunde en rekenaars
Interpunksie	Wette en verwysings na wette
Kursivering en Romeinse syfers	Wiskundige notasie

Skermgreep 3.3: Tuisbladsy van die prototipe-ARW

Die data-uitleg van die woordeboekartikels in die prototipe-ARW is ook in ooreenstemming met Du Plessis (2015; 2017) se uiteensetting van die beginsels van die ISO-standaarde (9241-110; 9241-11; 9241-12) én die resultate van die pretoetsvraelys opgestel. Ná afloop van die pretoetsvraelys het die meeste respondente aangedui dat hulle die data-uitleg in skermgreep 3.4 verkies, aangesien dit eenvoudig genoeg is en duidelik uiteengesit is. In skermgreep 3.5 en 3.6 is die woordeboekartikels vir die lemmas “gene” en “chemiese bindings” in die prototipe-ARW in *ooreenstemming met gebruikersverwagtinge* opgestel, aangesien dieselfde artikelstruktuur as in skermgreep 3.4 gebruik is. Verder is die data in skermgreep 3.5 en 3.6 ook konsekwent aangebied deur gebruik te maak van dieselfde artikelstruktuur en vertoningsformaat in albei skermgrepe. Die *bondigheid en opspoorbaarheid* van die woordeboekartikels in die prototipe-ARW word verseker deur die data onder elke ikoon eers te versteek (sien skermgreep 3.5). Indien die akademiese redigeerder besluit om byvoorbeeld op die voorbeeld-ikoon te klik (sien skermgreep 3.6), word die belangrikste data in vetdruk geplaas. Sodoende word die akademiese redigeerder nie oorlaai met data nie.

(c) **GETALLE, SYFERS EN SIMBOLE**

Wat is die korrekte formaat van chemiese bindings? **SOEK**

ANTWOORD

Die chemiese binding van 'n element kan op die volgende twee maniere aangedui word:

1. Die oksidasie-toestand van 'n chemiese element word aangedui met oksidasiegetalle wat aan elke element toegeskryf word om aan te dui hoeveel elektrone die element sal verloor of bykry indien dit met ander atome bind. Hierdie toestand word met Romeinse syfers, tussen hakies, direk ná die elementnaam of elementsimbool geskryf. Yster(II) is byvoorbeeld yster met 'n +2 oksidasie-toestand. Sien voorbeeld 1 en 2.
2. 'n Chemiese formule dui op die aantal atome van elke element in 'n verbinding. Die formule bevat die simbole van die chemiese elemente se atome wat in die verbinding voorkom, asook die aantal vir elke chemiese element, in die vorm van subskrifte. Sien voorbeeld 2.

VOORBEELD

1. “Termodinamiese oorwegings stel 'n streng raamwerk voor vir die interpretasie van chemiese reaksies, alhoewel daar egter min eksperimentele data openlik beskikbaar is vir die gepaardgaande oplossingspesies [sic] in suur **yster(III)** sulfaatstelsels [sic].”
2. “Enkellading en kontinue **yster(III)** verminderingskinetika is gemeet en die gevolge van die aanvanklike **Fe₂(SO₄)₃**- en **H₂SO₄**-konsentrasies, temperatuur en in-situ-neutralisasie [sic] is gekwantifiseer.”

Skermgreep 3.4: Woordeboekartikel wat vir die pretoetsvraelys-respondente die toeganklikste voorkom

Gene

Hoe word kursivering gebruik om tussen 'n geen en sy ooreenstemmende proteïen te onderskei?

+ Antwoord

+ Nota

+ Voorbeeld

+ Ekstra bronne

Skermgreep 3.5: Uitleg van die woordeboekartikel vir die lemma “gene” in die prototipe-ARW

Chemiese bindings

Wat is chemiese bindings?

Wanneer word subskrifte en Romeinse syfers in chemiese formules gebruik?

+ Antwoord

+ Nota

+ Voorbeeld

1. “Termodinamiese oorwegings stel 'n streng raamwerk voor vir die interpretasie van chemiese reaksies, alhoewel daar egter min eksperimentele data openlik beskikbaar is vir die gepaardgaande oplossing spesies [sic] in suur **yster(III)** sulfaat stelsels [sic].”
2. “Enkellading en kontinue **yster(III)** verminderingskinetika is gemeet en die gevolge van die aanvanklike **Fe₂(SO₄)₃- en H₂SO₄-konsentrasies**, temperatuur en in-situ neutralisasie [sic] is gekwantifiseer.”

Bron: Biley, C. 2015. Thermodynamic and Kinetic Modelling of Iron(III) Reduction with Sulfur Dioxide Gas. Ongepubliseerde PhD. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch.

+ Ekstra bronne

Skermgreep 3.6: Uitleg van die woordeboekartikel vir die lemma “chemiese bindings” in die prototipe-ARW

In die pretoetsvraelys is daar ook vrae oor die respondente se gebruikerseienskappe gestel. Die respondente moes onder andere aantoon of hulle al vantevore aanlyn woordeboeke geraadpleeg het sodat die navorser hul ervaring in hierdie verband kon vasstel. Die respondente se raadplegingservaring van aanlyn woordeboeke is redelik en sommige het aangetoon dat hulle al vantevore bronne soos *Pharos Aanlyn*, *HAT Aanlyn* en *WAT Aanlyn* geraadpleeg het, maar aangesien sommige van die respondente nog geen aanlyn woordeboeke geraadpleeg het nie, is dit ook nodig om aandag aan die gebruikersleiding in die prototipe-ARW te gee. Buiten die vrae oor die uitleg van die tuisbladsy en woordeboekartikels moes die respondente ook aandui hoe die uitleg van die gebruikersgids in die prototipe-ARW moet lyk. Die respondente het aangetoon dat hulle die uitleg van skermgreep 3.7 verkies, aangesien hulle slegs vir die relevante ikoon hoef te soek en so vinnig by die nodige inligting kan uitkom. Die uitleg van die ikone-gebruikersgids in die prototipe-ARW is in *ooreenstemming met gebruikersverwagtinge* opgestel (sien skermgreep 3.8 op die volgende bladsy vir 'n uiteensetting van die prototipe-ARW se ikone-gebruikersgids).

GEBRUIKERSGIDS	
(b) IKOON	FUNKSIE
SOEK	Tik 'n woord/frase in die <i>soek</i> -blok indien jy nie seker is in watter afdeling die antwoord vir die vraag sal voorkom nie.
SOEK VERDER	Tik 'n sin in die <i>soek verder</i> -blok indien jy nie seker is in watter afdeling die antwoord vir die vraag sal voorkom nie.
GETALLE, SYFERS EN SIMBOLE	Indien jy 'n vraag het wat binne 'n spesifieke afdeling val, klik op die afdeling se ikoon, byvoorbeeld <i>getalle, syfers en simbole</i> . Indien die kleur van die volgende skerm ooreenstem met die kleur van die afdeling se ikoon, is jy op die regte pad!
ANTWOORD	Klik op die <i>Antwoord</i> -ikoon om 'n uitgebreide definisie van die woord, frase of sin binne die konteks van Afrikaanse akademiese tekste te kry.
NOTA	Klik op die <i>Nota</i> -ikoon vir ekstra inligting oor die woord, frase of sin, asook aanbevelings vir die gebruik van die spesifieke woord, frase of sin.
VOORBEELD	Klik op die <i>Voorbeeld</i> -ikoon vir volsinne wat die woord of frase in 'n akademiese konteks aantoon.
EKSTRA BRONNE	Klik op die <i>Ekstra bronne</i> -ikoon vir hiperskakels na eksterne tekste of woordeboeke om meer inligting oor die spesifieke woord of frase te kry.
SIEN OOK	Klik op die <i>Sien ook</i> -ikoon vir hiperskakels na interne tekste om die woord of frase binne die konteks van 'n ander afdeling aan te dui.

Skermgreep 3.7: Die gebruikersgids wat die pretoetsvraelys-respondente nuttig sal vind tydens die naslaanproses van die prototipe-ARW

Ikone

Sien die onderstaande beskrywing vir elke ikoon in die ARW:

SOEK

Tik 'n woord in die *soek*-blok indien jy nie seker is in watter afdeling die antwoord vir die vraag oor hierdie woord sal voorkom nie.

ETIEK

Klik op die *Etiek*-ikoon vir raad of instruksies oor hoe om die redigeerhandeling uit te voer en te verstaan watter aspekte in die betrokke akademiese teks geredigeer mag word.

GETALLE, SYFERS EN SIMBOLE

Indien jy 'n vraag het wat binne 'n spesifieke afdeling val, klik op die afdeling se ikoon, byvoorbeeld *getalle, syfers en simbole*.

ANTWOORD

Klik op die *Antwoord*-ikoon om 'n uitgebreide definisie van die woord, frase of sin binne die konteks van Afrikaanse akademiese tekste te kry.

Skermgreep 3.8: 'n Gedeeltelike skermgreep van die ikone-gebruikersgids in die prototipe-ARW

Een van die respondente het ná afloop van die pretoetsvraelys ook aangedui dat die gebruikersgids in skermgreep 3.7 “miskien beter vir vertroude en gereelde gebruikers van aanlyn woordeboeke” is en dat bykomende hulp aan die gebruikers soortgelyk aan skermgreep 3.9 op die volgende bladsy verskaf moet word. Behalwe vir die prototipe-ARW se gebruikersgids soos aangetoon in skermgreep 3.8, kan daar in skermgreep 3.3 op die tuisbladsy van die prototipe-ARW in die groen blok gesien word dat vier ander aspekte, naamlik “soekroetes”, “etiek”, “uitleg” en “inhoud” ook deur middel van gebruikersgidse aan die akademiese redigeerders verduidelik word. Die soekroete-gebruikersgids wat in die prototipe-ARW verskyn, word na aanleiding van die eerste vraag in skermgreep 3.9, “Hoe soek ek deur sekere afdelings?”, opgestel. (Sien in skermgrepe 3.10, 3.11 en 3.12 hoe die uitleg van die soekroete-gebruikersgids in die prototipe-ARW vertoon.)

(c)	HULP
Hoe soek ek deur slegs sekere afdelings? Ek wil byvoorbeeld nie die uitslae van die interpunksie-afdeling hê nie.	^
Klik op die "Verander"-knoppie om jou keuses uit te oefen. Klik op "Maak kieslys skoon" om al die afdelingkeuses uit te vee. Selekteer jou gekose afdelings deur op die blokkie langs elke afdeling te klik. Klik op "Kies alles" om alle afdelings te kies. Klik op "Aanvaar" om jou keuses te stoor.	
Kan ek 'n frase soek?	v
Hoe soek ek vir 'n woord as ek onseker is oor die spelling?	^
Gebruik 'n asterisk (*) in plek van die letter(s) waaroor jy twyfel. Die resultate sal inskrywings wat die letters bevat wat jy ingetik het en letters in plek van die asterisk insluit. Byvoorbeeld, as jy *oom in die soekbalk intik, sal dit resultate soos boom, soom, room lewer, en resultate soos vroom, droom, skroom ens.	
Hoe werk die <i>soek verder</i> -funksie?	v

Skermgreep 3.9: Ekstra gebruikersgids wat pretoetsvraelys-respondente nuttig sal vind

Gebruikers kan op die volgende drie maniere by die verlangde inligting in die woordeboek uitkom:

1. 1 Tik die **woord/frase** in die **soekblok** indien u onseker is in watter afdeling dit gaan voorkom. Die **afdelings** waarin die woord/frase voorkom sal daarna **gelys** word en die **woord sal in kursief verskyn**. Klik dan op die afdeling waarin die woord in die sin konteks gebruik word waarvoor u soek.

☐ akademiese

Akademiese verwysingstelsels
Akademiese verwysingstelsels ...

Spesialisveld van akademiese redigering
 Spesialisveld van *akademiese* redigering Vier tipes redigering: Mossop verdeel redigering in die ... vereis. Hierdie soort redigering is egter nie deel van die *akademiese* redigeerder se rolbeskrywing nie ... of *akademiese* tydskrif 'n huisstylgids het en indien wel, moet kopiëredigering daarvolgens ... aangebring word. Die onderstaande aspekte moet gekorrigeer word in 'n *akademiese* teks wanneer ... : Etiese oorwegings is uiters belangrik tydens die redigering van *akademiese* tekste en daarom moet die ... Spesialisveld van *akademiese* redigering ...

Algemeenste foute in akademiese tekste
 afdeling sal ook nuweling *akademiese* redigeerders help om vinniger meer vertrouwd te raak met die kwessies ... wat in die praktyk voorkom. *Akademiese* redigeerders kan hulle mede-redigeerders help deur ... te help om foute wat algemeen in *akademiese* tekste gemaak word, vinnig te kan opspoor! Hierdie ... Algemeenste foute in *akademiese* tekste ... Algemeenste foute in *akademiese* tekste Die doel van hierdie afdeling is om *akademiese* redigeerders ...

Spesialisveld van akademiese redigering-7.jpg
 Spesialisveld van *akademiese* redigering-7.jpg ...

Kontak
 Stuur gerus enige voorstelle oor inligting wat 'n *akademiese* redigeerder nuttig sal vind! Kontakbesonderhede: Maret Blom (18316077@sun.ac.za) ...

Skermgreep 3.10: Gedeeltelike skermgreep van die seekroete-gebruikersgids in die prototipe-ARW

1. 2 Indien daar na meer as een woord in 'n afdeling gesoek word of u 'n **hele afdeling wil raadpleeg**, klik op een van die onderstaande afdelings, soos aangedui in oranje. Klik ook op die "inhoud-ikoon" op die tuisbladsy indien u 'n idee wil kry oor wat in elke afdeling behandel word.

Klik op een van die onderstaande **afdelings** om die verskillende onderafdelings te sien en/of tik **die woord** by die soek-blok, bo-aan die bladsy, in:

[Afkortings en akronieme](#)

[Spelling en skryfwyse - los en vas](#)

[Akademiese verwysingstelsels](#)

[Spesialisveld van akademiese redigering](#)

[Algemeenste foute in akademiese tekste](#)

[Tabelle en grafieke](#)

[Algemene woordeboeke](#)

[Vakterminologie](#)

[Getalle, syfers en simbole](#)

[Vakwoordeboeke](#)

[Hoof- en kleinletters](#)

[Wetenskap, wiskunde en rekenaars](#)

[Interpunksie](#)

[Wette en verwysings na wette](#)

[Kursivering en Romeinse syfers](#)

[Wiskundige notasie](#)

Skermgreep 3.11: Gedeeltelike skermgreep van die seekroete-gebruikersgids in die prototipe-ARW

1. 3 Die derde seekroete bied vir u die opsie om na **webtuistes buite die woordeboek** te gaan en op daardie webtuistes toegang te kry tot skakels na ander aanlyn bronne. Hierdie opsie is spesifiek handig in die geval van vakterminologie (**sien "vakwoordeboeke"-afdeling**), want aangesien die ARW nog nie heeltemal volledig is nie, behandel die woordeboek slegs 'n beperkte lys van vakterme.

Vakwoordeboeke

Klik op een van die onderstaande aanlyn hulpbronne wat skakels bied na vakwoordeboeke van verskillende vakrigtings:

[Pharos aanlyn](#)

[Professional Editors' Guild.](#)

[Prolingua](#)

[Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns](#)

[Universiteit Stellenbosch Taalsentrum](#)

[VivA](#)

OF

Klik op die onderstaande vakterme in die ARW-woordelys om die betekenis van die woord/frase te vertoon:

Skermgreep 3.12: Gedeeltelike skermgreep van die seekroete-gebruikersgids in die prototipe-ARW

In skermgreep 3.9 op bladsy 90 word daar ook gevra, “Hoe werk die *soek verder*-funksie?”, maar aangesien die prototipe-ARW nie ’n *soek verder*-funksie het nie, het die navorser besluit om ’n gebruikersgids saam te stel vir die *etiek*-funksie in die prototipe-ARW. Die etiese riglyne is baie belangrik in die praktyk van akademiese redigering. In hierdie gedeelte van die gebruikershulp word daar riglyne gegee omtrent veranderinge wat redigeerders in ’n spesifieke situasie (volgens die verskillende afdelings van die prototipe) mag aanbring. Sien skermgreep 3.13 vir ’n gedeeltelike skermgreep van die etiek-gebruikersgids in die prototipe-ARW se uitleg.

Etiese redigering

Sien die onderstaande uiteensetting van watter veranderinge in ’n spesifieke situasie aangebring mag word:

Volgens Lourens (2014: 266) mag redigeerders binne die grense van etiese redigering, **nie groot veranderinge aan akademiese tekste** aanbring nie, veral nie indien hierdie veranderinge nie deur die redigeerder aangedui word nie.

Indien daar onsekerheid oor enige redigeeraksie ontstaan is die goue reël om eerder ’n kommentaarblokkie in te voeg, sodat die skrywer steeds die finale besluit oor die moontlike wysiging het.

AFKORTINGS EN AKRONIEME

- Indien ’n afkorting of akroniem verkeerd in ’n akademiese teks gespél is, kan die **spelfout gekorrigeer** word.
- Maak seker dat die afkorting of akroniem in die res van die teks korrek gespél is en indien die spelfout **op meer as een plek** voorkom, kan ’n **kommentaarblokkie** ingevoeg word om die skrywer se aandag hierop te vestig.
- Indien ’n **omskeywing (m.a.w inhoudelike fout)** van ’n afkorting of akroniem gegee word wat vermoedelik verkeerd is, **MOET ’n kommentaarblokkie** ingevoeg word.

Skermgreep 3.13: Gedeeltelike skermgreep van die etiek-gebruikersgids in die prototipe-ARW

Laastens word die uitleg van die woordeboekartikels en inhoud in die prototipe-ARW ook met behulp van gebruikersgidse vir die akademiese redigeerders verduidelik. In skermgreep 3.14 verskyn 'n gedeelte van die prototipe-ARW se uitleg-gebruikersgidse en in skermgreep 3.15 verskyn 'n gedeelte van die prototipe-ARW se inhoud-gebruikersgidse. Die uitleg van die inhoud-gebruikersgidse is soortgelyk aan dié van die ikone-gebruikersgidse in skermgreep 3.8 op bladsy 89 aangesien die respondente hierdie uitleg as “maklik verstaanbaar en eenvoudig” verklaar het.

Afkortings en Akronieme

DNA/DNS

Moet DNA of DNS in Afrikaans gebruik word? Moet daar punte tussen of na die letters geskryf word?

+Antwoord

Albei akronieme word in die praktyk gebruik, maar DNS is Afrikaans en DNA is Engels. **Sien** voorbeeld.

Die akroniem word sonder enige punte geskryf.

+Nota

Die akroniem DNA is afgelei van die Engelse woord deoxyribonucleic acid. Die 'A' staan dus vir acid. Indien dieselfde reël in Afrikaans gevolg word sal DNS gebruik word aangesien deoksiribonukleïensuur die Afrikaanse vertaling is en die 'S' dus vir suur staan.

+Voorbeeld

1. "Toerusting om **DNS-monsters** van renosters te ontleed, is in samewerking met die departement van genetica by Onderstepoort (Universiteit van Pretoria), die Nasionale Vervolgingsgesag en die direktoraat vir prioriteitsmisdaadondersoeke ontwikkel."

Bron: Pot Shot. 2011. DNS-monsters teen stropers. In: "Op die tuisfront: wat gons?" Veeplaas 2 (2): 6-7.

Afdeling/vakrigting

Term/vooraf vraag oor die term

Definisie van die term/antwoord op die spesifieke vraag

Ekstra inligting oor die term of wenke hoe om die term korrek te gebruik

Voorbeeldsinne van hoe die term in akademiese skryfwerk gebruik word

Skermgreep 3.14: Gedeeltelike skermgreep van die uitleg-gebruikersgidse in die prototipe-ARW

Inhoud

Sien die onderstaande uiteensetting van watter data in elke afdeling van die ARW voorkom:

AFKORTINGS EN AKRONIEME

Hierdie afdeling bevat 'n lys van afkortings en akronieme wat tipies in akademiese tekste sal voorkom. Elke afkorting/akroniem word onder die "antwoord-ikoon" volledig uitgeskryf en daar word in sommige gevalle ook 'n omskrywing van die afkorting/akroniem gegee. Ekstra inligting oor byvoorbeeld die herkoms van die afkorting/akroniem word ook onder die "nota-ikoon" gegee. Die "voorbeeld-ikoon" gee voorbeeldsinne waarin die afkorting/akroniem in akademiese tekste gebruik word. Die redigeerder kan hier sien hoe om die afkorting/akroniem korrek in 'n akademiese konteks te gebruik.

Skermgreep 3.15: Gedeeltelike skermgreep van die inhoud-gebruikersgidse in die prototipe-ARW

3.1.2 Die databeskrywing/inhoud van die prototipe-ARW

Die databeskrywing of inhoud van die prototipe-ARW is in ooreenstemming met die prototipe se funksies (kommunikatief, kognitief en operatief), woordeboekstrukture (datavoorlegging) en resultate van die pretoetsvraelys geselekteer. Aangesien die prototipe slegs 'n voorlopige weergawe van die woordeboek is en spesifiek saamgestel is om die effektiwiteit van die inhoud te toets, is die inhoud ook opgestel in ooreenstemming met die redigeertoetse wat tydens die bruikbaarheidstoetsing geskryf word. Soos reeds in hoofstuk 1 genoem, moet die respondente naas die pretoetsvraelys ook twee redigeertoetse voltooi waar hulle redigeertake met behulp van die prototipe moet doen. Hierdie redigeertake bestaan uit akademiese paragrawe uit die Natuurwetenskappeveld en daarom is die grootste gedeelte van die inhoud in die prototipe-ARW ook op redigeerprobleme in die Natuurwetenskappeveld gerig. Die eerste vraag in die pretoetsvraelys het vasgestel of die respondente Fisiese of Lewenswetenskappe tot in matriek gehad het, sodat die navorser onder andere kon bepaal hoeveel ekstra inligting die respondente oor kwessies in hierdie vakgebied benodig. Die respondente het aangetoon dat hulle meestal leke ten opsigte van die Natuurwetenskappeveld is en daarom word die inhoud in die prototipe-ARW so eenvoudig en breedvoerig as moontlik weergegee.

Verder moes die respondente in die pretoetsvraelys ook vrae oor die inhoud van die woordeboekartikels beantwoord. Daar is na aanleiding van 'n paragraaf uit die Afrikaanse opsomming van 'n Magisterstudie oor "The occurrence of Shiga-toxin producing *Escherichia coli* in South African game species" wat die respondente moes redigeer, vir hulle gevra watter skermgreep hulle gebruik het en hoekom hulle daardie spesifieke skermgreep gebruik het. Die meeste van die respondente het skermgrepe 3.16 en 3.17 op die volgende bladsy gebruik, aangesien die inligting daar logies uiteengesit is en hulle dit beter verstaan het as die inligting op ander skermgrepe wat vir hulle gegee is (sien bylaag A). Die respondente het wel genoem dat hulle meer inligting oor die spesifieke vakkwessie benodig en dat die skermgrepe nie heeltemal die gebrek aan vakkennis oorbrug het nie.

(a)

GRAMMATIKA	ALGEMENE WOORDEBOEKE	VAKWOORDEBOEKE
Afkortings en akronieme 2 Hoof- en kleinletters Interpunksie Kursivering en Romeinse syfers Spelling en skryfwyse - los en vas	A B 3 C D E F G H	DMil Doctor Militaris DMus Doctor Musicae 4 d.m.v deur middel van DNA kyk DNS ← dnr. dienaar DNS deoksiribonukleïensuur ← DO. (i) direkteur van onderwys (ii) dataoorsending

Albei akronieme word in die praktyk gebruik, maar DNS is Afrikaans en DNA is Engels.
Die akroniem word sonder enige punte geskryf.

Moet DNA of DNS in Afrikaans gebruik word?
Moet daar punte tussen of na die letters geskryf word? 1 **SOEK**

Skermgreep 3.16: Die inhoud wat die pretoetsvraelys-respondente kon gebruik om 'n paragraaf te redigeer

(b)

Hoe word gene in Afrikaans geskryf? **SOEK**

AFDELINGS (kies een)	DETAIL (kies een)
☐ Tabele en grafieke ☐ Vakwoordeboeke ☒ Wetenskap, wiskunde en rekenaars ☐ Wette en verwysings na wette	☐ Slegs antwoord ☒ Antwoord & voorbeeld ☐ Antwoord, voorbeeld en nota

ANTWOORD

Gene en mRNA-simbole moet kursief geskryf word en proteïen-simbole moet in normale teks geskryf word. Sien voorbeeld 1.

Die volle naam van elke geen moet in normale teks geskryf word wanneer die simbool die eerste keer in die teks verskyn. Sien voorbeeld 2.

VOORBEELD

1. *EPO*-, *GH1*- en *TNF*- mRNA-uitdrukking is geanaliseer deur gebruik te maak van RT-PCR. VEGF-, TGFB1- en P53-proteïenuitdrukking is ondersoek deur gebruik te maak van immunohistochemie.

2. "Vloeisitometrie-analise is uitgevoer deur gebruik te maak van 'n angiogenese-merker, naamlik **vaskulêre-endoteelgroeifaktor (VEGF)**, en die invloed van ESE-15-ol en ESE-16 op angiogenese is bestudeer. SEM- en vloeisitometrie-resultate het geen noemenswaardige verandering in **VEGF**-vlakke van die bloedselle wat aan ESE-15-ol en ESE-16 blootgestel is, getoon nie."

Skermgreep 3.17: Die inhoud wat die pretoetsvraelys-respondente kon gebruik om 'n paragraaf te redigeer

Die inhoud wat in die prototipe-*ARW* verskyn, moet dus genoeg aandag gee aan die vakterme van spesifiek die Natuurwetenskappeveld. Verder moet daar ook ter wille van die teksresepsie-, teksproduksie-, teksregstellings- en operatiewe funksie van die *ARW* die volgende aspekte in die prototipe ingesluit word: tegniese aspekte oor akademiese tekste, taal-, spel- en interpunksiereëls, afkortings, 'n beskrywing van die redigeerder se rol, eiename wat gereeld in die akademie gebruik word en breedvoerige voorbeeldmateriaal wat van toepassing is op akademiese Afrikaans.

Soos reeds met die uitleg van die prototipe se tuisbladsy verduidelik, word die inhoud in die prototipe-*ARW* in 16 verskillende afdelings verdeel. Daar is nog nie 'n volledige weergawe van die *ARW* saamgestel nie en aangesien die afdelings “Algemeenste foute in akademiese tekste”, “Romeinse syfers”, “Spelling en skryfwyse – los en vas”, “Wetenskap, wiskunde en rekenaars” en “Wiskundige notasie” nie noodsaaklik is om die redigeertake te voltooi nie, het hierdie afdelings nog min of geen data-inskrywings. Hierteenoor het die akademiese redigeerders data in die afdelings “Afkortings en akronieme”, “Getalle, syfers en simbole”, “Hoof- en kleinletters”, “Interpunksie” en “Tabelle en grafieke” nodig gehad om kopie- en strukturele aspekte in die redigeertake te voltooi. Verder het hulle ook die afdeling “Akademiese verwysingstelsels” nodig om te verseker dat die bronverwysings in die redigeertaak konsekwent aangebring is. Die afdelings “Algemene woordeboeke”, “Vakterminologie”, “Vakwoordeboeke” en “Wette en verwysings na wette” is nodig om redigeerprobleme in spesifieke vakgebiede, hoofsaaklik die Natuurwetenskappeveld, te voltooi. In hierdie verband bied die afdelings oor “Algemene woordeboeke” en “Vakwoordeboeke” skakels na bronne wat die akademiese redigeerders kan raadpleeg om inligting te verkry. Laastens bied die afdeling oor die “Spesialisveld van akademiese redigering” riglyne oor die hantering van elke redigeerkwessie, asook hulp met die gebruik van die “track changes”-funksie op die MS Word-program. Die inhoud van die prototipe-*ARW* en die wyse waarop dit vir die akademiese redigeerders as 'n gebruikersgids in die prototipe uiteengesit is, word in tabel 3.1 op bladsy 97-99 weergegee. Sien die onderskeie afdelings in hierdie tabel vir 'n uiteensetting van die data wat in elke afdeling van die prototipe-*ARW* opgeneem is.

Tabel 3.1: 'n Uiteensetting van data wat in elke afdeling van die prototipe-ARW voorkom**Afkortings en akronieme**

Hierdie afdeling bevat 'n lys afkortings en akronieme wat tipies in akademiese tekste voorkom. Elke afkorting/akroniem word onder die “antwoord”-ikoon volledig uitgeskryf en daar word in sommige gevalle ook 'n omskrywing van die afkorting/akroniem gegee. Ekstra inligting oor byvoorbeeld die herkoms van die afkorting/akroniem word ook onder die “nota”-ikoon gegee. Die “voorbeeld”-ikoon gee voorbeeldsinne waarin die afkorting/akroniem in akademiese tekste gebruik word. Die redigeerder kan hier sien hoe om die afkorting/akroniem korrek in 'n akademiese konteks te gebruik.

Akademiese verwysingstelsels

In hierdie afdeling word daar voorlopig slegs op die **Harvard-verwysingstelsel** gefokus, maar die volledige woordeboek sal ook 'n uiteensetting van ander verwysingstelsels soos APA en Vancouver gee. Die basiese kenmerke van die Harvard-stelsel word gegee, asook 'n uiteensetting van die wyse waarop daar na die verskillende soort bronne, soos boeke, akademiese tydskrifte en internetbronne inteks en in die bronnelys verwys moet word.

Algemeenste foute in akademiese tekste

Die doel van hierdie afdeling is om akademiese redigeerders te help om foute wat algemeen in akademiese tekste gemaak word, vinnig te kan opspoor. Hierdie afdeling sal ook nuwelingredigeerders help om vertrouwd te raak met tipiese probleme wat in die praktyk voorkom.

Let wel: die afdeling is nog nie voltooi nie, aangesien die bron wat u nou gebruik slegs 'n prototipe is.

Algemene woordeboeke

'n Lys skakels na algemene woordeboeke word in hierdie afdeling gegee. Dit sluit onder andere die **Elektroniese WAT Aanlyn**, **HAT** en **Longman Aanlyn** en **Pharos Aanlyn** in. Daar word ook skakels na woordeboeke in ander tale buiten Afrikaans verskaf, byvoorbeeld **Deutsch-Englisch-Wörterbuch** (Duits/Engels woordeboek) en **Van Dale** (Nederlandse woordeboek).

Getalle, syfers en simbole

In hierdie afdeling word daar onder andere gefokus op die korrekte formaat waarin die **chemiese binding van 'n element** aangedui moet word. Daar is ook voorbeeldsinne ter illustrasie daarvan. Daar word verduidelik hoe om **super/subskrif** en die **en-streep** in 'n Word-dokument aan te bring. Verder word die korrekte manier gegee waarop **grade Celsius (°C)** en **persentasies** geskryf word.

Hoof- en kleinletters

Algemene beginsels oor die gebruik van hoof- en kleinletters word puntsgewys in hierdie afdeling uiteengesit. Daar word ook ’n skakel na hoofstuk 9 van die AWS gegee, waar daar meer uitgebreide verduidelikings van die gebruik van hoof- en kleinletters is.

Interpunksie

Die begrip “interpunksie” word in hierdie afdeling verduidelik en daarna word lees- en skryftekens in ’n aparte onderafdeling bespreek. Die gebruik van die **aandagstreep**, **aanhalingsteken** en **komma** word onder “Leestekens” verduidelik en die gebruik van die **koppelteken** onder “Skryftekens”. Daar word ook skakels na hoofstuk 12 en 13 van die AWS gegee, waar daar meer uitgebreide verduidelikings oor die gebruik van die koppelteken en leestekens is.

Kursivering en Romeinse syfers

Die algemene norme vir die gebruik van **kursivering** word in hierdie afdeling uiteengesit. Daar word onder die hoof funksies, naamlik **beklemtoning**, **woorde of frases van vreemde herkoms**, **titels** en **ander gebruike**, puntsgewys oor elke funksie uitgebrei.

Let wel: die afdeling oor Romeinse syfers is nog nie voltooi nie, aangesien die bron wat u nou gebruik slegs ’n prototipe is.

Spelling en skryfwyse – los en vas

Die algemene norme oor los en vas skryf word in hierdie afdeling uiteengesit. Daar word ook ’n spellys gegee van woorde wat gereeld verkeerd gebruik word in akademiese tekste. (Let wel, hierdie lys bestaan slegs uit drie voorbeelde en sal nog aangevul word met behulp van die voorbeelde wat akademiese redigeerders aanstuur.)

Spesialisveld van akademiese redigering

Die **vier tipes redigering**, naamlik kopie-, stilistiese, strukturele en inhoudelike redigering, soos verduidelik deur Mossop (2014), word in hierdie afdeling uiteengesit. Daar word ook verduidelik wat presies redigeerders van akademiese tekste tydens die redigeerproses mag doen. (In hierdie afdeling word ’n **tabel** gegee, wat aandui **watter aspekte die redigeerder in elke kategorie behoort te redigeer**.)

’n Onderskeid tussen elektroniese redigering en redigering op gedrukte materiaal word getref en daar word ook ’n tabel gegee van proefleestekens, asook die **stappe** wat gevolg moet word om die **“track changes”-funksie in die MS Word-program** te gebruik.

Tabelle en grafieke

In hierdie afdeling word daar meer op die tegniese aspekte van ’n akademiese teks gefokus. Daar word met behulp van voorbeeldmateriaal gedemonstreer of tabelle en grafieke op- of onderskrifte kry, en die formaat van elk word beskryf.

Vakterminologie

Hierdie afdeling bestaan uit 'n lys vakterme. Elke term word beskryf en dan word bykomende inligting en ander bronne (wat meestal 'n skakel na 'n video-beskrywing van die term is) gegee.

Let wel: die inligting in hierdie afdeling word nie in ander afdelings soos “Wetenskap, wiskunde en rekenaars” herhaal nie. Vir die definisie van 'n spesifieke term moet jy hierdie afdeling raadpleeg.

Vakwoordeboeke

Hierdie afdeling bestaan uit aanlyn hulpbronne wat skakels bied na vakwoordeboeke van verskillende vakrigtings, soos die **Professional Editors' Guild**, **Prolingua**, die **Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns** en **VivA**.

Wetenskap, wiskunde en rekenaars

In hierdie afdeling word aspekte wat belangrik is **vir akademiese skryfwerk in die wetenskap** behandel. Daar word byvoorbeeld verduidelik hoe **gene** geskryf moet word, asook wat presies die **periodieke tabel** van elemente is. Daar is 'n skakel na 'n interaktiewe weergawe van die periodieke tabel in Afrikaans.

Let wel: die afdeling oor wiskunde en rekenaars is nog nie voltooi nie, aangesien die bron wat u nou gebruik slegs 'n prototipe is.

Wette en verwysings na wette

Hierdie afdeling verduidelik hoe **kursivering** en **hoofletters** in akademiese werk in die regsvelde gebruik moet word. Daar word ook 'n lys **afkortings** gegee wat algemeen in die regsvelde gebruik word, asook 'n **lys met skakels na Suid-Afrikaanse wette**. Verder word daar verduidelik hoe daar na **sake** en **wetgewing** in die hoofteks en in voetnote verwys moet word. As ekstra bronne word daar 'n lys aanlyn hulpbronne gegee met skakels na styl- en skryfgidse en na verskeie verskeie webwerwe wat nuttig is vir die regsdisipline.

Wiskundige notasie

Let wel: die afdeling is nog nie voltooi nie, aangesien die bron wat u nou gebruik slegs 'n prototipe is.

Die volgende stap in die ontwikkelingsproses van die prototipe-ARW is om 'n bruikbaarheidsevaluasie te doen en te toets of die tegnologieë in hierdie prototipe suksesvol gebruik is om die datavoorlegging en databeskrywing van die prototipe op so 'n manier weer te gee dat die akademiese redigeerders die prototipe-ARW kon gebruik om redigeertake effektief te voltooi.

3.2 Navorsingsmetodologie

In die vorige afdeling is Fuertes-Olivera en Tarp (2014) se funksieteorie, algemene leksikografieteorie en bruikbaarheidsteorieë geïntegreer om Blom se 2018-woordeboekmodel aan te pas en op grond van hierdie model 'n prototipe-ARW op te stel. Die prototipe-ARW word dan tydens 'n ondersoekende bruikbaarheidstudie en bruikbaarheidstoetse geëvalueer. Die keuse om hierdie navorsingsbenadering, navorsingsontwerp en navorsingsmetode uit te voer, word in groter diepte in afdeling 3.2.1 en 3.2.2 bespreek. Daar word onderskeid getref tussen navorsingsontwerp of -strategieë en navorsingsmetodes, want volgens Denscombe (2010:4) is die strategieë die plan wat die benadering en ontwerp van die studie insluit, terwyl metodes die instrumente is wat gebruik word om data te versamel, byvoorbeeld vraelyste en redigeertoetse (vraestelle). In afdeling 3.2.1 word daar uiteengesit hoekom 'n bruikbaarheidsbenadering in hierdie studie gevolg is en daarna word die tipe ontwerp, naamlik 'n ondersoekende bruikbaarheidstudie, asook die doelwitte wat die navorser hierdeur wou bereik, bespreek. In afdeling 3.2.2 word die navorsingsmetode (bruikbaarheidstoetsing, die individuele stappe wat in die navorsingsproses uitgevoer is, die respondente wat in hierdie studie gebruik is, en die soort instrumente wat gebruik is om die data in te samel) bespreek. Die prosedures wat daarna gebruik is vir data-analise en interpretasie word ook verduidelik, asook die etiese prosedures wat vooraf gevolg is. Ten slotte word die metodologiese beperkings van hierdie studie in afdeling 3.2.3 bespreek.

3.2.1 Navorsingsbenadering en -ontwerp

Die volledige aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek* (ARW) wat ná afloop van hierdie studie opgestel kan word, moet gebruik maak van die moontlikhede wat inligtingstegnologie vir die veld van leksikografie inhou, sodat die woordeboek onder andere vinnig toegang tot data kan verskaf (sien Verlinde & Peeters, 2012); soek-moontlikhede kan bied wat meer doeltreffende soektogte moontlik maak (sien Lew, 2012) en aangepas kan word volgens die gebruiksituasie, die soort gebruiker of die soort inligting wat benodig word (sien Bothma, 2011; De Schryver, 2003; Gouws, 2014a; Tarp, 2011). In die

skermgrepe in afdeling 3.1 is dit duidelik dat die prototipe-*ARW* reeds gebruik maak van verskeie tegnologieë soos gevorderde vertoonopsies, deurblaai-opsies (“browsing options”) en skakels na eksterne bronne wat meer data verskaf. Volgens Ball en Bothma (2017:79) is dit noodsaaklik dat digitale produkte soos die *ARW* bruikbaar is en effektief en doeltreffend gebruik kan word. Die realiteit is egter dat hierdie tegnologieë nie altyd doeltreffend ingespan word nie, wat veroorsaak dat aanlyn woordeboeke nie gebruikersvriendelik is nie, die gebruiker kan oorweldig en sodoende die gebruik van die woordeboek kan ontmoedig (Ball & Bothma, 2018:154).

Aangesien die *ARW* ’n aangename ervaring vir die akademiese redigeerder wil skep, is ’n bruikbaarheidsbenadering tydens die beplanning en voorlopige samestelling van hierdie aanlyn woordeboek gevolg. Volgens hierdie benadering word gebruikerservaring, produk-effektiwiteit, en produk-mens-interaksie (die gebruiker se ervaring met die programmatuur) in ag geneem (Du Plessis, 2017:5). In hoofstuk 2 is daar ook reeds aangetoon dat bruikbaarheid op die teoretiese beginsels van die ISO-standaarde en interaksie-ontwerp gegrond is en volgens hierdie beginsels gaan bruikbaarheid hoofsaaklik oor die gebruikereffektiwiteit en gebruikeffektiwiteit, gebruikdoeltreffendheid en gebruiksatisfaksie (Du Plessis, 2017:10). Soos uiteengesit in afdeling 3.1 is die datavoorlegging van die prototipe-*ARW* onder andere volgens die eienskappe van mens-rekenaar-interaksie (sien hoofstuk 2, afdeling 2.4.3.1 en 2.4.3.2 vir ’n uiteensetting van die beginsels van die ISO-standaarde en interaksie-ontwerp) ontwerp om ’n goeie wisselwerking tussen die prototipe-*ARW*, die toestel (hoofsaaklik ’n rekenaar) en die akademiese redigeerder te verseker.

Buiten die toepassing van bogenoemde beginsels in die samestelling van die *ARW* kan evaluasie ook help om ’n bruikbare *ARW* te skep (Preece, Rogers & Sharp, 2011:15). Soos reeds in hoofstuk 2 aangetoon, word ’n bruikbaarheidsevaluasie gedoen om die prototipe-*ARW* onder andere te meet aan Ball (2016) en Ball en Bothma (2017; 2018) se bruikbaarheidsevaluasiekriteria wat spesifiek vir aanlyn woordeboeke ontwerp is. In hierdie studie word daar spesifiek van bruikbaarheidstoetsing,³⁵ wat ’n ondersoekende navorsingsontwerp behels, gebruik gemaak om die prototipe-*ARW* te evalueer. Rubin en Chisnell (2008:29) spesifiseer dat ’n ondersoekende studie vroeg in die ontwikkelingsiklus van ’n elektroniese produk uitgevoer moet word, maar eers wanneer die gebruikersprofiel en model/taak-analise van die produk reeds vasgestel is. Aangesien die ontwerp en

---

³⁵ Volgens Ball en Bothma (2017:80) is daar verskillende metodes om bruikbaarheid te evalueer. Fernandez, Insfran en Abrahao (2011:796-797) tref ’n onderskeid tussen die volgende bruikbaarheidsevaluasie-metodes: bruikbaarheidstoetsing, inspeksie, ondersoek, analitiese modelle en simulasie.

produkonskrywing van die *ARW* steeds in die beginstadium is, is dit gepas om 'n bruikbaarheidstudie met 'n ondersoekende navorsingsontwerp uit te voer. Rubin en Chisnell (2008:30) beklemtoon ook dat hierdie soort vroeë analise en navorsing oor 'n produk baie belangrik is, aangesien die ontwerpsbesluite wat in hierdie fase geneem word, ook 'n invloed op latere besluite oor die produk sal hê.

Die hoofdoel van 'n ondersoekende navorsingsontwerp is om idees en insigte oor 'n spesifieke situasie te verkry ten einde dit beter te verstaan. Die hoofdoel van 'n bruikbaarheidstudie wat spesifiek 'n ondersoekende navorsingsontwerp volg, is om meer insig oor die effektiwiteit van die voorlopige ontwerpkonsepte, soos 'n woordeboekmodel of prototipe, te kry (Rubin & Chisnell, 2008:29). Volgens Rubin en Chisnell (2008:29) kan die effektiwiteit van die ontwerpkonsep bepaal word deur onder andere vas te stel in watter mate die prototipe-*ARW* se gebruikerskoppelvlak die akademiese redigeerders ondersteun in die voltooiing van redigeertake en in die mate waarin gebruikers toegelaat word om van skerm na skerm te beweeg of binne 'n spesifieke skerm te navigeer. Rubin en Chisnell (2008:30) noem verder dat 'n navorser in 'n ondersoekende bruikbaarheidstudie nie slegs op hierdie aspekte van die produk moet fokus nie, maar ook sy/haar aannames oor die gebruiker moet kontroleer en byvoorbeeld vasstel of die akademiese redigeerders vertrou is met die etiese aspekte van akademiese redigering.

Die bruikbaarheid van die prototipe-*ARW* is, soos in hoofstuk 1 genoem, stapsgewys deur middel van die drie navorsingsvrae hier onder getoets. Nadat die prototipe-*ARW* opgestel is, is die effektiwiteit en die gebruikertevredenheid daarvan deur middel van 'n bruikbaarheidstoets bepaal (sien Rubin & Chisnell, 2008:29-30).

1. Watter verwagtinge het die akademiese redigeerders van die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)*?
2. Hoe effektief help die prototipe-*ARW* akademiese redigeerders om hul redigeertaak suksesvol te voltooi?
3. Watter probleme of tekortkominge ondervind akademiese redigeerders ten opsigte van die datavoorlegging en databeskrywing in die prototipe van dié aanlyn woordeboek?

Die antwoorde op die eerste vraag is, soos in afdeling 3.1 uiteengesit, gebruik om 'n prototipe-*ARW* op te stel sodat die prototipe getoets kan word en die navorser meer insig oor die bruikbaarheid van die datavoorlegging en databeskrywing van hierdie voorlopige ontwerpkonsep kan kry. 'n Bruikbaarheidstoets is uitgevoer om vraag 2 en 3 te beantwoord

en te bepaal of die prototipe-ARW die redigeerproses en -uitkoms verbeter en, indien nie, watter probleme redigeerders met die prototipe ondervind. In die volgende afdeling word daar onder andere meer uitgebrei op hierdie navorsingsmetode, die stappe wat gevolg is en die data-insamelingsinstrumente en kriteria wat gebruik is om die bruikbaarheidsprobleme van die prototipe-ARW vas te stel.

3.2.2 Navorsingsmetode

Rubin en Chisnell (2008:21) verduidelik in die hoofstuk oor “usability testing” dat die term “bruikbaarheidstoetsing” dikwels onoordeelkundig gebruik word om na enige tegniek te verwys wat gebruik word om ’n produk of stelsel te evalueer. Hulle gebruik die term bruikbaarheidstoetsing in hulle boek *Handbook of usability testing* om te verwys na enige proses waar mense wat verteenwoordigend is van die teikengebruikers as toetsdeelnemers gebruik word om te meet tot watter mate die produk aan spesifieke bruikbaarheidskriteria voldoen. In hierdie studie word dieselfde aanslag gebruik, en akademiese redigeerders word waargeneem terwyl hulle die prototipe-ARW gebruik om redigeertake te voltooi. Die mate waarin die ARW aan Ball (2016) en Ball en Bothma (2017; 2018) se bruikbaarheidskriteria vir aanlyn woordeboeke voldoen, word ook gemeet om te bepaal of die woordeboek suksesvol gebruik kan word. Rubin en Chisnell (2008) se handboek oor bruikbaarheidstoetsing is hoofsaaklik as riglyn gebruik om die toetse in hierdie studie te beplan, te ontwerp en uit te voer, asook om die resultate te analiseer en te interpreteer.

Rubin en Chisnell (2008:27) identifiseer die metodes van bruikbaarheidstoetsing wat paslik is vir elke fase van ’n produk se ontwikkelingsiklus. Hulle bespreek drie bruikbaarheidstoetse, naamlik die ondersoekende, assesserings- en geldigheidstoetse (sien Rubin en Chisnell, 2008:27-28). Daar is ook ’n vierde soort toets, naamlik die vergelykingstoets, wat nie met ’n spesifieke fase in die lewensiklus van die ontwikkeling van ’n produk geassosieer word nie, maar as ’n integrale deel van enige van die ander drie toetse gebruik word. In die vorige afdeling is reeds genoem dat ’n ondersoekende bruikbaarheidstudie én -toets uitgevoer word omdat die ARW in ’n vroeë stadium van ontwikkeling is. Tydens hierdie ondersoekende bruikbaarheidstoets van die prototipe-ARW poog die akademiese redigeerders om verteenwoordigende take uit te voer sodat spesifieke aspekte van die woordeboekkonsep en programmatuur getoets kan word (sien afdeling 3.2.2.3 vir ’n uiteensetting van hierdie take). Verder is daar ook ’n element van vergelyking in hierdie ondersoekende bruikbaarheidstoets, aangesien twee verskillende redigeertoetse afgelê moet word om te bepaal of die prototipe-ARW die redigeerders help om beter resultate in hulle redigeertoetse te behaal. Volgens Rubin en Chisnell (2008:37)

help vergelykende toetse ook om die voordele en nadele van voorlopige ontwerpe soos die prototipe-ARW beter te verstaan. In hierdie studie vind daar herhaalde toetsing deur die loop van die ontwikkelingsiklus van die prototipe-ARW plaas. Die prototipe-ARW is eers tydens 'n loodsstudie getoets, sodat die funksionaliteit en inhoud daarvan op grond van die loodsstudie se resultate uitgebrei kon word. Daarna is dieselfde navorsingsontwerp, stappe en redigeertoetse gebruik om die prototipe tydens 'n finale toetsing te evalueer. In die onderstaande onderafdelings word die toetsproses vir hierdie ondersoekende bruikbaarheidstoets in stappe uiteengesit en word die respondente, data-insamelingsinstrumente en data-analise beskryf.

3.2.2.1 Stappe om die redigeertoetse tydens die loods- en finale studie uit te voer

1. Die navorser het twee redigeertoetse opgestel wat saamgestel is uit akademiese tekste wat uit die veld van die Natuurwetenskappe gekies is. Hierdie redigeertoetse is in twee aparte redigeeroefeninge van 60 minute elk afgelê.
2. Die respondentgroepe vir die loods- en finale studie is gelykop verdeel in twee groepe. Tydens die loodsstudie is 14 respondente verdeel sodat elke groep se respondente uit 7 derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente bestaan het en tydens die finale studie is 'n groep van 17 tweedejaarstudente verdeel sodat die een groep uit 8 en die ander groep uit 9 tweedejaarstudente bestaan het.
3. Hierdie groepe het akademiese redigeertoetse onder gekontroleerde omstandighede in Humarga (die rekenaarlokaal vir die Fakulteit Lettere en Sosiale Wetenskappe) afgelê. Die redigeertoetse was nie verpligtend nie, maar die studente is in kennis gestel dat die toetse hulle sou help met die formele assessering vir die modules oor redigering wat hulle gedoen het. Die deelnemers moes inwillig dat hulle toetsuitslae vir navorsingsdoeleindes gebruik mag word en elke respondent wat ingestem het om deel te neem aan hierdie studie het 'n toestemmingsvorm ingevul, wat verduidelik het dat die vraelys- en redigeertoetsresultate slegs vir data-analise en interne verslae gebruik sou word. Hulle moes die vorm saambring na die toetssessie toe.
4. In die eerste redigeeroefening het die navorser 10 minute gebruik om die redigeeroefening aan die deelnemers te verduidelik. Daarna het die twee groepe van sewe respondente (in die loodsstudie) sowel as 'n groep van agt en 'n groep van nege respondente (in die finale studie) elk die redigeertake in toets 1 of toets 2

sonder die prototipe-*ARW* of enige ander naslaanbronne in 60 minute afgehandel. Sodra hulle klaar was, het die respondente hulle voltooië toetse per e-pos aan die navorser teruggestuur en elke toets is gestoor onder 'n ander identifiseerder soos R1 en R2 (vir respondent 1 en respondent 2) op die navorser se rekenaar wat met 'n wagwoord beskerm is.

5. In die tweede redigeeroefening is die toetse van die twee respondentgroepe vir die loods- en finale studie omgeruil om die oordrag-effek te voorkom indien die respondente die toets van die eerste redigeeroefening onthou. In hierdie oefening kon studente die prototipe-*ARW*, wat aan die begin van die tweede sessie per e-pos as 'n webskakel aan hulle gestuur is, gebruik om die redigeertake te voltooi. Die respondente kon van geen ander naslaanbronne gebruik maak nie en moes die oefening binne 60 minute voltooi. Die navorser het dieselfde proses as in die eerste sessie gevolg om die voltooië toetse in te samel en te stoor.
6. Ná afloop van die tweede redigeeroefening het elke deelnemer 30 minute gekry om 'n aanlyn posttoetsvraelys op SUNLearn in te vul en vrae oor die prototipe-*ARW* se datavoorlegging en databeskrywing te beantwoord. Hierdie vraelyste is outomaties op SUNLearn onder 'n ander identifiseerder, naamlik Participant 1, Participant 2, ens. gestoor.

3.2.2.2 *Respondente*

Die gebruikersprofiel van die *ARW* is, soos Rubin en Chisnell (2008:122-124) voorstel, in Blom (2018) gedokumenteer en in verskillende kategorieë volgens die gebruiker se ervaring as akademiese redigeerder verdeel. Die gebruikersprofiel van die *ARW* bestaan uit professionele akademiese redigeerders sowel as studente wat akademiese redigering doen. Aangesien die professionele redigeerders in Blom (2018) as respondente gebruik is, is daar besluit om 'n gerieflikheidsteekproef wat studente gedoen het en tot die navorser se beskikking is, vir die huidige studie te gebruik. Die kundigheid van die studente van die Universiteit Stellenbosch wat as deelnemers in die huidige studie gebruik is, kan in terme van akademiese redigering omskryf word deur hulle in groepe te verdeel volgens hulle akademiese jaar. Hierdie veranderlike bepaal in watter module en tot watter mate hulle geleer het om onder andere akademiese redigering te doen. Die navorser het die tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente gebruik. Rubin en Chisnell (2008:146-147) stel juis voor dat die mins bevoegde gebruikers of MBG's ("least competent users" of LCUs) ook in die gebruikersprofiel getoets moet word. In hierdie geval is dit die

tweedejaarstudente omdat hulle die minste agtergrondkennis van akademiese redigering het. Indien die MBG's (tweedejaarstudente) dan volgens Rubin en Chisnell (2008:146) die prototipe-ARW suksesvol kan gebruik, kan die navorser aanneem dat die meeste derdejaar-, honneurs- en kortkursusstudente ook in staat sal wees om die woordeboek te gebruik. Hierdie studente het as volg ingestem om in die verskillende fases van die studie deel te neem:

In die eerste fase is die pretoetsvraelys ingevul deur sewe derdejaar- en honneursstudente wat almal Afrikaans en Nederlands 318 as vak geneem het en in die module Afrikaanse Vertaling en Redigering onder andere geleer het hoe om akademiese redigering te doen. Dié wat Honneurs in Vertaling of die Kortkursus Redigering (hierdie studente is in die tweede fase gebruik) gedoen het, moes Redigeermetodiek en -praktyk as 'n verpligte module neem. In die tweede en derde fase is die prototipe-ARW deur verskillende groepe studente in toetsomstandighede gebruik om bruikbaarheidsprobleme op te spoor. Nielsen (1990) noem dat 80% van alle bruikbaarheidsprobleme opgespoor word met slegs vier of vyf respondente en Virzi (1992:460) noem dat 95% van die bruikbaarheidsprobleme met nege respondente opgespoor kan word. Rubin en Chisnell (2008:126) stem ook hiermee saam en is van mening dat slegs vier of vyf deelnemers uit elke gebruikersgroep nodig is indien die navorser soveel as moontlik bruikbaarheidsprobleme in 'n kort tyd wil ontbloot. In hierdie studie wil die navorser nie net bruikbaarheidsprobleme opspoor nie, maar ook inferensiële statistiek gebruik om die resultate van die twee redigeertoetse (een sonder die hulp van die prototipe en een met behulp van die prototipe) met mekaar te vergelyk en 'n afleiding te maak oor die prototipe se bydrae tot die resultate. Volgens Rubin en Chisnell (2008:266) is 'n groter respondentegroep – ten minste tien tot twaalf deelnemers per kategorie dan nodig vir 'n statistiese ontleding van die resultate van die objektiewe toetsing. Die navorser het vir die tweede fase 32 derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente genader, waarvan 14 studente ingestem het om deel te neem aan die loodsstudie. In die derde fase is 26 tweedejaarstudente, wat Afrikaans en Nederlands 278 as vak geneem het en in die module Afrikaanse taalpraktyk onder andere geleer het hoe om akademiese redigering te doen, genader en 17 studente het aan die finale bruikbaarheidstoetsing van die prototipe deelgeneem.

3.2.2.3 Data-insamelingsinstrumente

Soos in afdeling 3.2.1 genoem, is die drie navorsingsvrae in hierdie studie elk beantwoord deur middel van data wat met spesifieke data-insamelingsinstrumente ingesamel is. Hierdie instrumente is in ooreenstemming met die betrokke vraag gekies. Die eerste vraag vereis

dat die akademiese redigeerders se verwagtinge van 'n *ARW* bepaal word. Volgens Rubin en Chisnell (2008:174) word 'n pretoetsvraelys onder andere gebruik om 'n gebruiker se eerste indrukke en houding teenoor 'n produk vas te stel en daarom het die navorser besluit om 'n pretoetsvraelys aan derdejaar- en honneursstudente te stuur om hulle behoeftes ten opsigte van die *ARW* te bepaal. Vir die beantwoording van die tweede vraag moes tweedejaar-, derdejaar-, honneurs- en kortkursusstudente twee redigeertoetse, wat uit drie verskillende redigeertake bestaan het, aflê sodat die navorser kon vasstel of die respondente die data in die prototipe-*ARW* kon gebruik om die redigeertake effektief te voltooi. Vir die beantwoording van die derde vraag is 'n posttoetsvraelys aan die toetsrespondente gegee sodat hulle ná afloop van die redigeertoetse die mate van tevredenheid met die prototipe-*ARW* kon aandui. Die navorser kon hierdeur voorkeurligting van die studente insamel ten einde 'n beter begrip van die prototipe-*ARW* se sterk- en swakpunte te kry (Rubin & Chisnell, 2008:192).

3.2.2.3.1 Pretoetsvraelys

Die pretoetsvraelys (sien bylaag A) bestaan uit agt vrae wat in drie afdelings verdeel is. In die eerste afdeling probeer die navorser deur middel van algemene vrae die studente se gebruikerseienskappe en raadplegingservaring van aanlyn woordeboeke vasstel. Rubin en Chisnell (2008:181) stel voor dat die gebruikers se kennis in 'n spesifieke area, in hierdie geval die Natuurwetenskappe, vasgestel moet word, sodat die respondente se vlak van kundigheid in hierdie veld gekontroleer kan word en die navorser later kan help om hulle resultate te evalueer. In die tweede afdeling word vrae gestel oor die voorkoms van die datavoorlegging, met ander woorde die respondente se verwagtinge ten opsigte van die uitleg van die tuisbladsy, woordeboekartikels en gebruikersgids in die prototipe-*ARW*. Die derde afdeling handel oor die databeskrywing of inhoud wat in die woordeboekartikels en gebruikersgids van die prototipe-*ARW* moet verskyn. In hierdie afdelings word daar soos Rubin en Chisnell (2008:175) voorstel "pregebruik"-data oor die respondente se houding en eerste indrukke van die datavoorlegging en databeskrywing in die prototipe-*ARW* ingesamel. Hierdie data kan die navorser later in die studie ook help om die respondente se gedrag te verklaar, wanneer hy/sy sukkel om by die relevante data in die artikel uit te kom as gevolg van die uitleg van 'n woordeboekartikel (Rubin & Chisnell, 2008:175). Die hoofdoel van hierdie vraelys was dus om die gebruikers se verwagtinge van die prototipe-*ARW* vas te stel, sodat die navorser die prototipe volgens hierdie verwagtinge kon opstel. Die resultate van die pretoetsvraelys is reeds in afdeling 3.1 gebruik om die prototipe-*ARW*

uiteen te sit. Die prototipe-ARW is deur middel van die onderstaande reeks redigeertake getoets.

3.2.2.3.2 Redigeertoetse

Twee redigeertoetse (sien bylaag B) is soos reeds genoem hoofsaaklik opgestel uit akademiese tekste in die Natuurwetenskappeveld. Die inhoud in die prototipe-ARW is in ooreenstemming met hierdie toetse opgestel, sodat die prototipe genoeg funksionaliteit kon hê om die redigeerprobleme in die toetse te hanteer. Die navorser weet dus, soos Rubin en Chisnell (2008:182) noem, presies hoe funksioneel die prototipe is en watter tekortkominge daar is voordat die toetssessies uitgevoer word.

In die onderstaande tabel kan daar in die linkerkantse kolom gesien word dat albei toetse uit drie take bestaan wat volgens die ARW se kommunikatiewe, kognitiewe en operatiewe situasies geselekteer is, sodat die taak-scenario's volgens Rubin en Chisnell (2008:182) voorstellings is van werklike werk wat die deelnemers moontlik met behulp van die ARW sou uitvoer. Rubin en Chisnell (2008:183) noem ook dat hoe nader die take aan die realiteit is, hoe meer betroubaar die toetsresultate sal wees. Die gedetailleerde doelwitte van elke taak word in die regterkantse kolom gelys. In die eerste taak is die deelnemers in 'n *kommunikatiewe* situasie geplaas en moes hulle die aspekte wat aangedui is in die tabel regstel of redigeer. Die tweede taak fokus op die *kognitiewe* funksie van die woordeboek, waar die gebruiker byvoorbeeld ekstra inligting oor 'n spesifieke vakgebied benodig om 'n teks te kan voltooi. In die derde taak is die deelnemers onder andere in 'n *operatiewe* situasie geplaas en het hulle riglyne nodig gehad om te weet watter veranderinge hulle aan 'n paragraaf in 'n akademiese teks kon aanbring. Die volgorde van hierdie take stem, soos Rubin en Chisnell (2008:183) voorstel, ooreen met die soort redigeertake wat die deelnemers heel moontlik in die praktyk moet uitvoer, en is daarbenewens in die volgorde waarin redigeerders in hul opleiding geleer is om redigeertake uit te voer. Daar is dus meer basiese redigeerprobleme in taak 1 en dit is daarin ook makliker om die korrekte redigeerriglyne toe te pas en te weet wanneer om eerder kommentaar op 'n inhoudelike probleem te lewer.

Tabel 3.2: Die drie take waaruit redigeertoets 1 en 2 bestaan

	Taak	Doel van die taak
1.	Teksregstelling: (kommunikatiewe situasie) Redigeerders moet probleme met korrekte woordgebruik, skryf- of spelwyse hanteer Teksregstelling van:	- Die doel van taak 1 is om te toets of die deelnemers na verskillende afdelings in die woordeboek kon gaan en in elke afdeling die

	<ul style="list-style-type: none"> - Op/onderskrifte van tabelle en figure - Bronnelynskrifwings - Spelling en skryfwyse (los en vas), interpunksie, woordorde, getalle, syfers en simbole 	korrekte onderafdeling kon opspoor wat relevant is vir die vraag. - Taak 1 is ook ontwerp om te toets of die deelnemers reeds geweet het of met behulp van die woordeboek uitgevind het wat kopie- en strukturele redigering behels.
2.	Teksvoltooiing: (kognitiewe situasie) Redigeerders moet meer inligting oor spesifieke vakterme in die Natuurwetenskappeveld opspoor en invul	Taak 2 is ontwerp om uit te vind hoe die deelnemers die verduideliking van 'n vakterm ondervind het en of hulle dit kon gebruik om die sinne te voltooi.
3.	Nakoming van etiese riglyne: (operatiewe situasie) Redigeerders moet redigeerriglyne gebruik om 'n paragraaf in 'n akademiese teks te redigeer tot die mate waartoe dit eties aanvaarbaar is Redigering van: - Definisies en gebruik van vakterme (inhoud)	Taak 3 is ontwerp om te kyk of deelnemers die etiese riglyne van die woordeboek kon opspoor en dit kon gebruik om te bepaal watter veranderinge aangebring moes word, asook die wyse waarop die veranderinge aan die paragraaf aangebring moes word, byvoorbeeld die invoeging van opmerkings deur middel van kommentaarblokkies.

3.2.2.3.3 Posttoetsvraelys

Die posttoetsvraelys (sien bylaag C) is, soos reeds genoem, ná afloop van die redigeertoetse vir die respondente gegee sodat hulle hul menings en gevoelens kon gee oor die gemak waarmee hulle die prototipe-ARW (datavoorlegging en databeskrywing) kon gebruik (Rubin & Chisnell, 2008:192). In die eerste 22 vrae is data versamel oor die tevredenheid van die respondente met die prototipe wat hulle in die tweede toetssessie gebruik het. In hierdie vrae is daar gefokus op sake wat slegs geïmpliseer kan word en nie definitief deur observasie beantwoord kan word nie, soos onder andere die organisasie van die inligting vir elke aanduiders in 'n woordeboekartikel en die mate waarin die kolpunte en vetgedrukte woorde daarmee gehelp het. Ball (2016) en Ball en Bothma (2018) se sewe hoofkategorieë³⁶ van evalueringskriteria vir aanlyn woordeboeke is as riglyn gebruik om vrae te stel oor die inhoud, aanbieding, navigasie, toegang en ekstra hulp in die prototipe-ARW. Die antwoorde op hierdie 22 vrae is opgestel volgens die SUS (System Usability Scale) wat deel vorm van die ISO Standaard 9241 waar "usability" gedefinieer word (Rubin & Chisnell, 2008:194). Die respondent moes op 'n skaal van 1 tot 5, waar 1 "verskil sterk" en 5 "stem sterk saam" is, aandui hoe hulle oor die spesifieke stelling voel.

³⁶ Ball (2016) en Ball en Bothma (2018) onderskei tussen inhoud, inligtingsargitektuur, navigasie, toegang, hulp, aanpassing en innoverende tegnologieë.

Laastens is daar ses oop vrae waarin die respondente onder andere hulle aanvanklike indruk van die prototipe moes noem, enige aspekte kon bespreek wat vir hulle 'n hindernis was en voorstelle kon maak oor moontlike verbeteringe aan die uitleg van die onderskeie afdelings in die prototipe en die inhoud van die woordeboekinskrywings. In hierdie oop vrae kon die respondente self besluit oor die bewoording en lengte van hul antwoorde, asook oor die sake en probleme wat hulle wou bespreek (Denscombe, 2010:165).

3.2.2.4 Geldigheid en betroubaarheid

Volgens Kimberlin en Winterstein (2008:2276) is die belangrikste aanwysers vir die kwaliteit van 'n meetinstrument die geldigheid en betroubaarheid van hierdie meetinstrumente. Die geldigheid van die pre- en posttoetsvraelyste, asook die redigeertoetse hang af van die mate waarin die vraelyste en toetse meet wat dit voorgee om te meet (Kimberlin & Winterstein, 2008:2278). Kimberlin en Winterstein (2008:2278) voeg ook hierby dat geldigheid nie 'n eienskap van die meetinstrument self is nie, maar eerder van die mate waarin die interpretasies van die resultate van 'n vraelys of toets gewaarborg of regverdig kan word en hierdie waarborg hang van die vraelys of toets se beoogde gebruik af. In die vorige afdeling is daar reeds vasgestel dat die pretoetsvraelys ten doel het om die respondente se verwagtinge en indrukke van, en behoeftes met betrekking tot die prototipe-ARW vas te stel sodat hierdie terugvoer gebruik kon word om die prototipe-ARW op te stel. Die navorser het na aanleiding van hierdie doel geslote vrae gestel oor die respondente se indrukke van spesifieke datavoorleggings en databeskrywings in die prototipe-ARW om te waarborg dat hierdie resultate wel vir die opstel van onder andere die prototipe-ARW se tuisbladsy en gebruikersgids gebruik kon word. Dit is ook belangrik om te noem dat die inhoudsgeldigheid van meetinstrumente subjektief deur die navorser of groepe vakkundiges beoordeel word (Kimberlin & Winterstein, 2008:2279). Die inhoudsgeldigheid van die redigeertoetse is verseker deur redigeertake op grond van die Universiteit Stellenbosch Taaldiens (2019) se uiteensetting van die akademiese redigeerder se rol op te stel om te waarborg dat die resultate van die redigeertoetse 'n weerspieëling is van redigeerders se gebruik van die ARW in werklike redigeersituasies. Ball (2016) en Ball en Bothma (2017; 2018) se sewe hoofkategorieë van evalueringskriteria vir aanlyn woordeboeke is ook as riglyn gebruik om geslote vrae in die posttoetsvraelys oor die inhoud, aanbieding, navigasie, toegang en ekstra hulp in die prototipe-ARW te stel, sodat die resultate van hierdie vraelys werklik vir die navorser 'n beter begrip van die prototipe se sterk- en swakpunte in terme van die data-aanbieding en datavoorlegging kon gee. In die samestellingsproses is deurgaans op laasgenoemde gefokus.

Volgens Kimberlin en Winsterstein (2008:2277) vereis bogenoemde geldigheid van die vraelyste en redigeertoetse dat hierdie instrumente ook betroubaar is en elke keer dieselfde resultate tot gevolg sal hê, ongeag deur wie en wanneer die instrumente gebruik word. In hierdie studie is die betroubaarheid van die redigeertoetse en vraelyste verseker deur eers 'n loodsstudie met derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente af te lê en daarna dieselfde meetinstrumente met 'n ander gebruikersgroep, naamlik tweedejaarstudente, te gebruik. Die herhaalde toetsing het vasgestel dat hierdie instrumente wel betroubaar is, aangesien dit die dieselfde resultate op verskillende tye en met verskillende respondentgroepe gelever het.

3.2.2.5 Toestemming

Die etiese riglyne van die Universiteit Stellenbosch (US) vereis dat alle navorsing waarin mense as deelnemers gebruik word eers aan die Departementale Etiek Siftingskomitee (DESK) voorgelê moet word. Verder word daar vereis dat indien die deelnemers verbonde is aan die Universiteit Stellenbosch, daar ook aansoek om institusionele klaring gedoen moet word. Aangesien tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente van die US in hierdie studie gebruik is, moes die navorser by DESK én die US Afdeling vir Inligtingbestuur aansoek om institusionele klaring doen.

Die navorser het 'n gedeelte van die data nodig gehad voordat daar verder met die studie voortgegaan kon word om 'n prototipe-ARW op te stel. Daar was dus twee fases van etiese klaring. Tydens fase 1 is aansoek om etiese klaring gedoen vir die pretoetsvraelys wat die derdejaar- en honneursstudente moes invul voordat die prototipe-ARW teen die agtergrond van hierdie vraelys se resultate opgestel kon word. Hierdie aansoek is deur NEK: Geesteswetenskappe goedgekeur met die voorskrif dat die navorser eers 'n wysigingsvorm wat die besonderhede van fase 2 bevat, moes indien voordat werwing en data-insameling vir fase 2 kon begin. Die navorser het ná afloop van hierdie goedkeuring die pretoetsvraelys en 'n inwilligingsvorm per e-pos aan die studente gestuur, sodat dié wat ingestem het weer die twee vorms aan die navorser kon terugstuur.

Tydens fase 2 is daar aansoek om etiese klaring gedoen vir die redigeertoetse wat deur die derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente afgelê is, asook vir die posttoetsvraelys wat hulle daarna moes invul. Die wysigingsvorm vir fase 2 is deur NEK: Geesteswetenskappe goedgekeur. Die navorser het daarna 'n e-pos aan hierdie studente gestuur waarin daar gevra is of hulle aan die studie wou deelneem. Die studente wat wel ingestem het, moes 'n inwilligingsvorm invul om skriftelike toestemming vir hulle deelname

aan die studie te gee. Ná afloop van die redigeertoetse se resultate het die navorser besluit op nog 'n toetsfase, sodat die prototipe-ARW verder ontwikkel kon word en daar sodoende meer bruikbaarheidsprobleme uitgeskakel kon word. 'n Derde fase van etiese klaring was nodig en die navorser het 'n nuwe wysigingsvorm ingedien waarin aansoek gedoen is om etiese klaring om die tweede fase te herhaal en tweedejaarstudente as respondente te gebruik. Die wysigingsvorm vir fase 3 is deur NEK: Geesteswetenskappe goedgekeur en die navorser kon voortgaan om die proses van fase 2 met die nuwe respondente te herhaal.

3.2.2.6 Data-insameling

Volgens Rubin en Chisnell (2008:165) moet die soort data wat ingesamel word direk verbind wees aan die navorsingsvrae en probleme wat die navorser probeer oplos. In hierdie studie is data (wat in twee hoofkategorieë georganiseer kan word) soos volg ingesamel om die drie navorsingsvrae te beantwoord en verbeteringsriglyne vir die samestelling van 'n ARW op te stel::

Kwantitatiewe prestasiedata is in Mei 2019 en September 2019 deur middel van elektroniese data-insameling gedoen. Altesaam 31 studente het redigeertoetse in die formaat van 'n Microsoft Word-dokument afgelê om te toets hoe hulle presteer indien hulle die prototipe-ARW gebruik. In Januarie, Mei en September 2019 is kwalitatiewe voorkeurddata deur middel van elektroniese en aanlyn data-insameling gedoen. Die navorser het sewe respondente se menings en gevoelens deur middel van 'n pretoetsvraelys ingesamel wat op Microsoft Word-dokumente ingevul is en 31 respondente het posttoetsvraelyste aanlyn ingevul via die Universiteit Stellenbosch se webgebaseerde platform SUNLearn.

3.2.2.7 Data-analise en interpretasie

Volgens Rubin en Chisnell (2008:246) is daar vier belangrike stappe wat gevolg moet word om data te analiseer en aanbevelings/verbeterings te ontwikkel. Eerstens moet die data saamgestel en opgesom word en tweedens moet die data geanaliseer word, sodat daar derdens aanbevelings ontwikkel kan word. Laastens moet 'n finale verslag geskryf word. In hierdie studie is die data wat ingesamel is, soos reeds in die vorige afdeling genoem, in kwantitatiewe prestasiedata en kwalitatiewe voorkeurddata verdeel. Hierdie twee hoofkategorieë van data word op grond van die riglyne in hoofstuk 11 (Analyze data and observations) van Rubin en Chisnell (2008) se boek *Handbook of Usability Testing* in hoofstuk 4 van hierdie studie opgesom en geanaliseer. Aanbevelings- en verbeteringsriglyne vir die samestelling van die ARW word dan in hoofstuk 5 verskaf.

3.2.2.7.1 Kwantitatiewe prestasiedata

Rubin en Chisnell (2008:247) stel voor dat die insameling, samestelling en organisering van data gelyktydig moet plaasvind om die algehele proses van analise te versnel en sodat die navorser kan seker maak dat die korrekte data ingesamel word. Hulle stel ook voor dat 'n voorlopige verslag geskryf word om die grootste probleme vas te stel. Die ontwerpers kan dan onmiddellik aan hierdie probleme begin werk sonder dat hulle vir die finale verslag hoef te wag (Rubin & Chisnell, 2008:245). In die vorige afdeling is reeds genoem dat kwantitatiewe en kwalitatiewe data-insameling van die bruikbaarheidstoetse en die resultate van die posttoetsvraelys twee keer in hierdie studie plaasgevind het. Die navorser het dus onder andere die kwantitatiewe prestasiedata van die loodsstudie in 'n voorlopige verslag (sien hoofstuk 4, afdeling 4.1) saamgestel en opgesom om die grootste bruikbaarheidsprobleme te bepaal en as 'n raamwerk te gebruik om die prototipe-ARW vir die finale toetsronde aan te pas. Ná afloop van die finale toetsronde is 'n finale verslag (sien hoofstuk 4, afdeling 4.2) opgestel wat soos Rubin en Chisnell (2008:245) voorstel al die bevindinge van die voorlopige verslag sowel as moontlike opgedateerde bevindinge bevat het, asook al die ander analyses en bevindinge wat nie voorheen behandel is nie. Die opsomming en analise van die kwantitatiewe data is as volg uitgevoer:

Die respondente se redigeertoetse is volgens 'n memorandum (sien bylaag B) gemerk en hulle punte vir elke redigeertaak in redigeertoets 1 en 2 (een toets sonder die prototipe en een toets met behulp van die prototipe) is in 'n Excel-bladsy ingevoer. Rubin en Chisnell (2008:258) stel voor dat die navorser taak-georiënteerd bly wanneer die data opgesom en geanaliseer word, aangesien die taak die gebruikers se doelwit(te) verteenwoordig. In afdeling 3.2.2.3 is daar reeds genoem dat die drie verskillende redigeertake in die redigeertoetse volgens die drie situasies opgestel is waarin die akademiese redigeerder hom/haarself meestal bevind. Die redigeertoetse se resultate is volgens hierdie drie take opgesom om die navorser te forseer om vanuit die akademiese redigeerder se perspektief na die situasie te kyk en te bepaal watter komponent(e) in die prototipe-ARW veroorsaak dat hulle byvoorbeeld nie 'n taak kon voltooi wanneer hulle die prototipe gebruik het nie. Rubin en Chisnell (2008:258-263) stel voor dat hierdie data-opsommings volgens die volgende vier stappe geanaliseer moet word:

1. *Identifiseer die take wat nie die sukses-kriteria behaal het nie:* Die sukses-kriteria vir elke taak in hierdie studie is deur middel van die puntetelling op die memorandum bepaal en indien 'n spesifieke taak 'n sukseskoers van onder 70% het en ten minste 70% van die deelnemers die taak nie suksesvol kon voltooi nie, is dit as "moeilik" of

“problematies” geïdentifiseer en het die navorser in die analise en verslaggewing aandag daaraan gegee. Hierdie take verteenwoordig gewoonlik ook die gedeeltes van die produk wat aandag benodig.

2. *Identifiseer gebruikersfoute en -probleme*: Nadat die niekriteria-take geïdentifiseer is, is die foute wat die verkeerde prestasie veroorsaak het, ook geïdentifiseer. In die geval van hierdie studie is 'n fout op grond van die memorandum bepaal.
3. *Voer 'n bron-van-fout-analise uit*: Die oorsprong van elke fout is, indien moontlik, geïdentifiseer deur te let op die gedeelte van die prototipe-ARW wat daarvoor verantwoordelik kon wees. In hierdie stap was daar 'n verskuiwing van taak-georiënteerde na produk-georiënteerde analise aangesien daar spesifiek gefokus is op 'n produkverwante rede vir die gebruikers se probleme of swak prestasie. Die agtergrond van die gebruikers wat die fout gemaak het, is ook in ag geneem om te bepaal watter invloed hierdie veranderlike op die fout kon hê.
4. *Prioritiseer die probleme*: Die probleme wat reeds ná afloop van stap 3 vasgestel kon word, is nou geprioritiseer. Daar is met ander woorde gekyk na die erns van 'n probleem en die moontlikheid dat dit weer kon voorkom. Die laaste stap help die navorser om die werk te prioritiseer wat nodig is om die prototipe te verbeter.

Volgens Rubin en Chisnell (2008:249) kan hierdie opsomming van die data ook gebruik word om te bepaal of daar verskille tussen verskillende groepe se prestasie was, of verskille in prestasie wanneer verskillende weergawes van 'n produk gebruik is. In die geval van hierdie studie het die navorser met behulp van die opsomming van redigeertoets 1 en 2 se data in die voorlopige verslag vasgestel of die respondente beter toetsuitslae met behulp van die prototipe-ARW kon behaal. Die navorser het tot dusver beskrywende statistieke gebruik om die eienskappe van die data op maniere te beskryf wat help om patrone in prestasie raak te sien en bruikbaarheidsprobleme vas te stel (Rubin & Chisnell, 2008:265). Aangesien twee redigeertoetse betrokke was en hulle met mekaar vergelyk is, het die navorser ook besluit om die toetsresultate (soos uiteengesit in die Excel-bladsy) na 'n statistiese ontleder te stuur sodat inferensiële statistiek en meer spesifiek 'n gemengdemodel-variëansie-analise gedoen kon word om te bepaal of die resultate statisties beduidend is. Indien dit wel die geval is, kan die navorser aanneem dat dieselfde resultate verkry sou word indien die studie oor en oor met verskillende mense met dieselfde ervaring en agtergrond uitgevoer word (Rubin & Chisnell, 2008:266). Die navorser kan dan ook van die kleiner steekproef van toetsdeelnemers aflei dat die prototipe-ARW 'n groter populasie van akademiese redigeerders sal help om redigeertake beter te voltooi.

3.2.2.7.2 Kwalitatiewe voorkeurdata

In die vorige afdeling oor data-insameling is daar reeds genoem dat die kwalitatiewe voorkeurdata wat ingesamel is, uit die resultate van 'n pre- en posttoetsvraelys bestaan. Aangesien die resultate van die pretoetsvraelys 'n voorvereiste vir die prototipe se samestelling was, is dit reeds aan die begin van hoofstuk 3 met die uiteensetting van die prototipe-ARW geïntegreer. Die pretoetsvraelys het hoofsaaklik uit geslote vrae bestaan en Rubin en Chisnell (2008:254) stel in die geval van geslote vrae voor dat die antwoorde vir elke vraag, posisie en gradering opgesom moet word, sodat die navorser kan sien hoeveel respondente elke moontlike keuse gekies het. Aangesien slegs sewe respondente die pretoetsvraelys ingevul het, was dit nie nodig om die gemiddelde tellings vir elke vraag te bereken nie. Hierteenoor bestaan die posttoetsvraelys uit geslote en oop vrae en aangesien altesaam 31 respondente die vraelys ingevul het, is die gemiddelde tellings van die geslote vrae bepaal om moontlike neigings uit te wys. Die antwoorde vir die oop vrae is soos Rubin en Chisnell (2008:254) voorstel gelys en soortgelyke antwoorde is in twee kategorieë, naamlik “positiewe verwysings na die prototipe-ARW” en “negatiewe verwysings na die prototipe-ARW” gegroepeer. Hierdie groepering stel die navorser in staat om vinniger deur die resultate te werk en 'n algemene aanduiding van die hoeveelheid positiewe en negatiewe kommentaar te kry (Rubin & Chisnell, 2009:254). Die antwoorde van die oop vrae is ook verder verfyn deur gebruik te maak van die ses stappe in Cerritos College (2016) se *A brief guide to the analysis of open-ended survey questions*. Koderingskategorieë is ontwikkel en elke antwoord is met minstens een of twee koderingskategorieë geëtiketteer, sodat die navorser belangrike patrone en tendense ten opsigte van die datavoorlegging en databeskrywing van die prototipe-ARW kon identifiseer. Hierdie opsomming van die kwalitatiewe data van die loods- en finale studie is saam met die kwantitatiewe data in die voorlopige verslag (hoofstuk 4, afdeling 4.1) en finale verslag (afdeling 4.2) uiteengesit.

3.2.3 Metodologiese beperkings van die studie

Die geldigheid van die pretoetsvraelys wat aan die derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente uitgestuur is, kon as gevolg van tydsbeperking nie deur middel van 'n loodsstudie vasgestel word nie. Die resultate van die pretoetsvraelys het wel die respondente se verwagtinge van die datavoorlegging en databeskrywing in die prototipe-ARW opgelewer, maar 'n loodsstudie sou nuttig gewees het om vir die navorser aan te dui dat meer in-diepte vrae oor die respondente se gebruikersprofiel gevra moes word om die studente se kennis en ervaring in akademiese redigering voor die bruikbaarheidstoetse vas te stel. Soos reeds aangedui, is die gebruikersprofiel wat in Blom (2018) op grond van die

vryskutredigeerders se behoeftes saamgestel is in hierdie studie gebruik om die prototipe-*ARW* op te stel, terwyl dit ook nuttig sou wees om die prototipe op grond van die minder ervare akademiese redigeerders se vlakke van kundigheid op te stel.

Verder noem Rubin en Chisnell (2008:26) dat bruikbaarheidstoetsing nie noodwendig sukses verseker of bewys dat 'n produk bruikbaar is nie, aangesien toetsing sekere beperkinge inhou. Hulle voer eerstens aan dat toetsing altyd 'n kunsmatige situasie sal wees, soos die toetsing van die prototipe-*ARW* in die rekenaarlokaal onder gekontroleerde omstandighede inderdaad was. Dit was slegs 'n uitbeelding van die werklike gebruikssituasie van die prototipe-*ARW*. Tweedens is die respondente wat gebruik word selde volkome verteenwoordigend van die teikengebruikers, aangesien respondente slegs so verteenwoordigend is soos wat die navorser die teikengebruikers verstaan en klassifiseer (Rubin & Chisnell, 2008:26). In die geval van hierdie studie is slegs 'n gedeelte van die *ARW* se teikengebruikers (naamlik die tweedejaar-, derdejaar, kortkursus- en honneursstudente) as respondente gebruik omdat die navorser toegang tot hulle gehad het. Indien vryskutredigeerders ook as respondente gebruik is, sou die toetsing dus 'n beter verteenwoordiging van die werklike gebruikssituasie van die prototipe-*ARW* weerspieël het. Laastens meen Rubin en Chisnell (2008:26) dat toetsing nie altyd die beste tegniek is om produkte te evalueer en verbeter nie, maar dat heuristiese evaluasie, waar kenners 'n sisteem volgens 'n stel kriteria evalueer, in veral die vroeë stadiums van 'n produk se ontwikkeling meer effektief is. Die prototipe-*ARW* kon benewens die bruikbaarheidstoetse ook deur 'n kenner geëvalueer word om meer potensiële probleme in die vroeë stadium van die woordeboek se ontwikkelingsfase te identifiseer.

3.3 Samevatting

Die bruikbaarheidstoetsingmetode wat die navorser gevolg het, is in hierdie hoofstuk in twee onderafdelings beskryf. In afdeling 3.1 is 'n uiteensetting van die datavoorlegging en databeskrywing van die prototipe-*ARW* verskaf en in afdeling 3.2 is die navorsingsmetodologie wat gevolg is om die bruikbaarheid van die prototipe-*ARW* te toets, uiteengesit.

Die navorser het in afdeling 3.1 soos ander wetenskaplikes voorstel (sien onder andere Du Plessis, 2015; 2017) inligtingstegnologie met leksikografieteorieë geïntegreer om die akademiese redigeerders se ervaring van die tegnologiese aspekte van die woordeboek te verbeter. Na aanleiding daarvan is daar in afdeling 3.2 verduidelik dat die rede waarom die beginsels van 'n bruikbaarheidsbenadering gebruik is om die prototipe-*ARW* op te stel,

hoofsaaklik gegrond is op Du Plessis (2017) se mening dat hierdie benadering gebruikerservaring, produk-effektiwiteit en produk-mens-interaksie in ag neem. Verder is daar verduidelik dat 'n ondersoekende bruikbaarheidstudie (navorsingsontwerp) en -metode gepas is vir hierdie studie omdat idees en insigte oor die effektiwiteit van die prototipe-ARW so verkry kan word, moontlike bruikbaarheidsprobleme vroegtydig geïdentifiseer kan word en wysigings aangebring kan word om te verhoed dat sodanige probleme 'n negatiewe impak op latere ontwerpbesluite sal hê. Die gebruik van 'n pretoetsvraelys, redigeertoetse en posttoetsvraelys is gemotiveer ten opsigte van die drie navorsingsvrae wat beantwoord moes word om eerstens vir die navorser meer insig in die respondente se verwagtinge van 'n prototipe-ARW te verskaf, tweedens aan te dui of die prototipe-ARW die uitvoer van redigeertake verbeter en derdens vas te stel wat volgens die respondente die sterk- en swakpunte van die prototipe is. Die riglyne vir die analise van die kwantitatiewe prestatiedata van die redigeertoetse en kwalitatiewe voorkeurdadata van die pre- en posttoetsvraelyste is ook in hierdie hoofstuk uiteengesit sodat die data-analise en resultate in hoofstuk 4 op grond van hierdie teoretiese raamwerk verskaf kan word.

Hoofstuk 4. Data-analise en resultate

4.1 Inleiding

In hierdie hoofstuk word die kwantitatiewe en kwalitatiewe data wat tydens die loods- en finale studie deur die redigeertoetse (sien bylaag B) en posttoetsvraelyste (sien bylaag C) ingesamel is, volgens Rubin en Chisnell (2008:246) se riglyne saamgestel en opgesom en daarna geanaliseer. In hoofstuk 5 word hierdie resultate gebruik om die navorser se bevindinge te lys en om aanbevelings- en verbeteringsriglyne vir die samestelling van die *ARW* te beskryf.

In hoofstuk 3 is genoem dat die data wat in hierdie studie ingesamel is, verdeel kan word in twee kategorieë: eerstens kwantitatiewe prestasiedata, aangesien die respondente se toetsuitslae vir redigeertoets 1 en 2 bereken en statisties ontleed word en tweedens kwalitatiewe voorkeurdatabe, aangesien die respondente se terugvoer oor die datavoorlegging en databeskrywing van die prototipe-*ARW* onder andere deur middel van oop vrae in die posttoetsvraelys bepaal is. Die metodes wat gebruik is om die kwantitatiewe en kwalitatiewe data op te som en te analiseer, word in die volgende afdeling bespreek.

4.2 Metode van data-analise

Volgens Rubin en Chisnell (2008:245) vind die analise van die data wat ná afloop van 'n bruikbaarheidstoets ingesamel is in twee afsonderlike prosesse plaas, en dit lewer twee verskillende uitsette. Die eerste proses behels 'n voorlopige data-analise waar die navorser die loodsstudie se resultate opteken en analiseer om solank die grootste bruikbaarheidsprobleme vas te stel en daarvolgens veranderinge aan die prototipe-*ARW* vir die finale toetsronde aan te bring (afdeling 4.2.1). Die tweede proses bestaan uit 'n volledige data-analise waar die navorser die resultate van die finale studie opteken en analiseer. Resultate wat nie tydens die voorlopige analise bespreek is nie, word ook nou ingesluit (afdeling 4.2.2).

Die ingesamelde kwantitatiewe data van die redigeertoetse wat in die loods- en finale studie afgeleë is, word afsonderlik in afdelings 4.2.1.1 en 4.2.2.1 aangebied. Rubin en Chisnell (2008:258-263) se tegnieke om die eienskappe van data te klassifiseer en sodoende patrone in die data raak te sien, word gebruik om die kwantitatiewe data in hierdie studie in twee tabelle op te som. In die eerste tabel word die respondente se prestasiepunte vir elke subtaak in redigeertoets 1 en 2 weergegee en in die tweede tabel word die niekriteria-take (met ander woorde die redigeertake wat nie deur meer as 70% van die respondente

sukcesvol voltooi is nie) uitgelig om 'n moontlike produkverwante rede vir elke fout aan te dui. Daar word ook grafieke aangebied waarin redigeertoets 1 en 2 se resultate statisties ontleed is om die verskil in prestasie tussen die twee toetssessies aan te dui.

Die kwalitatiewe data wat ná afloop van die posttoetsvraelyste in die loods- en finale studie ingesamel is, word onderskeidelik in afdelings 4.2.1.2 en 4.2.2.2 in grafieke aangebied en die respondente se bykomende redes vir hulle antwoorde word gelys. Koderingskategorieë is ontwikkel om patrone en onderwerpe uit te lig wat in die antwoorde van die posttoetsvraelys voorkom (Cerritos College, 2016), en hierdie kategorieë is ook gebruik om die kwalitatiewe data bondiger in die grafieke weer te gee. Die kwantitatiewe en kwalitatiewe data, wat in afdelings 4.2.1 en 4.2.2 in die tabelle en grafieke en as bykomende redes weergegee is, word onderskeidelik in afdelings 4.2.1.3 en 4.2.2.3 meer in diepte bespreek.

4.2.1 Voorlopige data-analise: Loodsstudie

4.2.1.1 Kwantitatiewe prestasiedata

In die eerste gedeelte van hierdie afdeling maak die navorser gebruik van beskrywende statistiek om, soos reeds in hoofstuk 3 genoem, die eienskappe van die data op maniere te beskryf wat help om patrone in prestasies raak te sien en bruikbaarheidsprobleme vas te stel (Rubin & Chisnell, 2008:265). In die loodsstudie het die 14 derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente van die Universiteit Stellenbosch redigeertoets 1 en 2 afgelê. Hierdie redigeertoetse bestaan uit drie take (sien bylaag B) waarin die respondente tydens taak 1 in drie afsonderlike subtake teksregstelling moes doen en onder andere op- en onderskrifte, bronnelys-inskrywings en interpunksie moes korrigeer. Tydens taak 2 moes die respondente drie sinne voltooi deur die korrekte woord in te vul en tydens taak 3 moes die respondente 'n paragraaf redigeer deur onder andere woorde en frases met meer gepaste opsies te vervang.

Die subtake in elke redigeertaak is volgens 'n memorandum (sien bylaag B) gemerk en die prestasie wat die betrokke 14 respondente in elke subtaak in redigeertoets 1 en 2 met behulp van die prototipe-ARW verkry het, word in tabel 4.1 weergegee. Die subtake in tabel 4.1 wat minder as 70% van die respondente kon regkry, word in tabel 4.2 as niekriteria-subtake gelys. Die foute wat die lae prestasie in elke niekriteria-subtaak veroorsaak het, word ook in tabel 4.2 gelys, sodat die navorser die produkverwante oorsaak, met ander woorde die komponente of kombinasie van komponente in die prototipe-ARW wat verantwoordelik was vir elke fout, kan identifiseer.

Tabel 4.1: Persentasie respondente wat elke subtaak in redigeertoets 1 en 2 korrek kon voltooi tydens die tweede toetssessie van die loodsstudie (met behulp van die prototipe-ARW)

Take waaruit redigeertoets 1 en 2 bestaan	Subtake	Persentasie deelnemers wat subtaak volgens memo kon regkry	
		Redigeertoets 1	Redigeertoets 2
Taak 1: Teksregstelling	1. Korrigeer op- en onderskrifte in figure en tabelle	29%	43%
	2. Korrigeer bronnelynskrywings volgens die Harvard-metode	43%	57%
	3. Pas kopieredigering toe en korrigeer: - spelling en skryfwyse (insluitend los en vas) - interpunksie - woordorde - getalle, syfers en simbole	71%	14%
Taak 2: Teksvoltooiing	Voltooi sinne sodat definisie van vakterme volledig is	43%	43%
Taak 3: Tekservanging	1. Pas inhoudelike redigering toe en lewer kommentaar op die skryfwyse van wette (redigeertoets 1) of gene (redigeertoets 2)	29%	14%

	2. Pas stilistiese redigering toe en verander: - woordkeuses vir akademiese konteks - sinstruktuur	43%	57%
	3.(a) Bring hoof- en kleinletters konsekwent aan	71%	71%
	(b) Bring kursivering konsekwent aan	57%	29%

Tabel 4.2: Produkverwante rede vir gebruikersfoute en/of swak prestasie behaal tydens die tweede toetsessie van die loodsstudie (met behulp van die prototipe-ARW)

Niekriteria-subtaak	Redigeertoets 1 of 2	Gebruikersfoute	Produkverwante oorsaak van fout
Korrigeer op- en onderskrifte in figure en tabelle	1 en 2	- Posisie en nommering van op- en onderskrif foutief en vetdruk ontbreek	- In die afdeling “Tabelle en grafieke” is daar nie genoeg voorbeelde van die korrekte gebruik van op- en onderskrifte by tabelle en grafieke nie

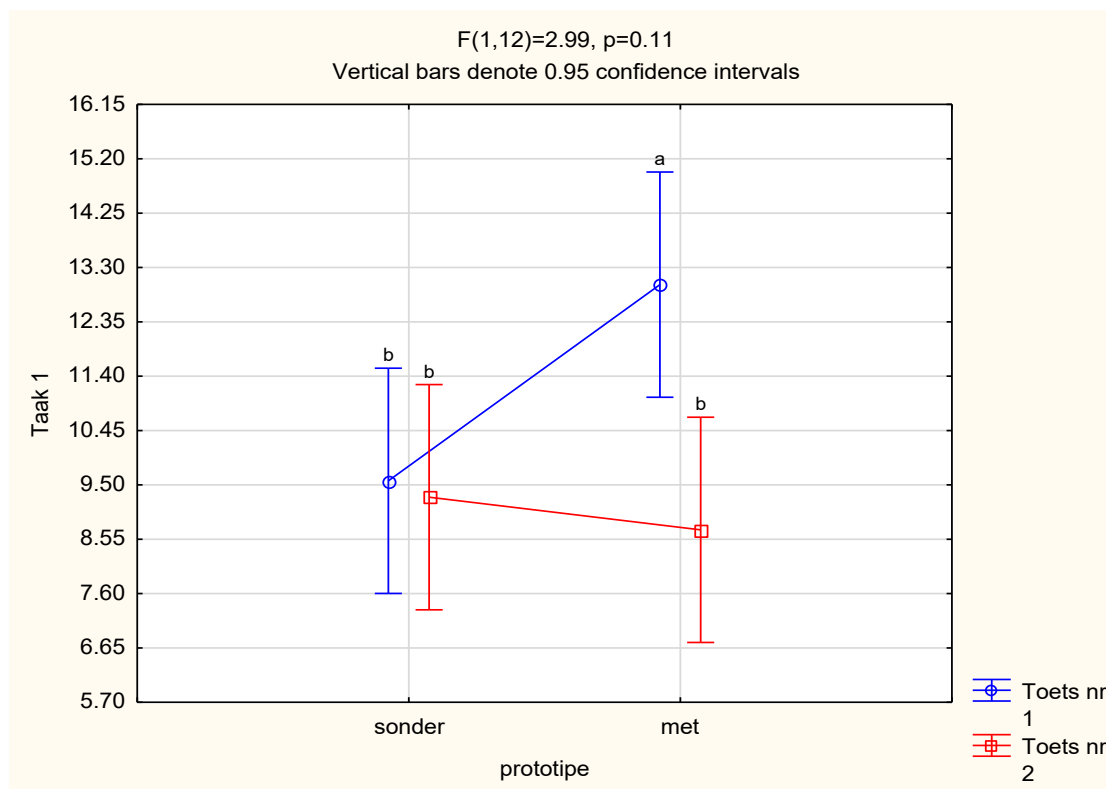
Korrigeer bronnelysinskrywings volgens die Harvard-metode	1 en 2	<ul style="list-style-type: none"> - Verkeerde kursivering - Alle inligting is nie in Afrikaans aangebring nie (byvoorbeeld plekname) 	<ul style="list-style-type: none"> - Kursivering in die afdeling “Akademiese verwysingstelsels” ontbreek - Die uitleg van hierdie afdeling is verwarrend en daar is nie ’n nota wat spesifiek aandui dat daar gelet moet word op die taal van die plekname nie
<p>Pas kopieredigering toe en korrigeer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spelling en skryfwyse (insluitend los- en vasskryf) - interpunksie - woordorde - getalle, syfers en simbole 	2	<ul style="list-style-type: none"> - Woordorde nie gekorrigeer nie - Getalle, syfers en simbole verkeerd aangebring (spesifiek die korrekte skryfwyse van “CO₂-konsentrasie” en “1,4 °C en 5,8 °C”) 	<ul style="list-style-type: none"> - Daar nie ’n afsonderlike artikelinskrywing vir “sinsbou in Afrikaans” wat die woordorde en posisie van die werkwoord uiteensit nie - Artikelinskrywings vir chemiese bindings en grade Celsius is nie breedvoerig genoeg nie en bevat te min voorbeeldsinne
Voltooi sinne sodat definisie van vakterme volledig is	1 en 2	<ul style="list-style-type: none"> - In toets 1 is die definisie van “titrasie” meestal verkeerd - In toets 2 is die definisie van “foto-elektriese effek” meestal verkeerd 	Die onderskeie inskrywings vir hierdie vakterme is nie breedvoerig en helder genoeg nie

Pas inhoudelike redigering toe en lewer kommentaar op die skryfwyse van wette (redigeertoets 1) of gene (redigeertoets 2)	1 en 2	- Respondente bring veranderinge aan sonder om dit eers in kommentaarblokkies voor te stel	- Die inligting oor die toepas van etiese redigering en die korrekte gebruik van 'n kommentaarblokkie is te moeilik om op te spoor in die afdeling "Spesialisveld van akademiese redigering"
Pas stilistiese redigering toe en verander: - woordkeuses vir akademiese konteks - sinstruktuur	1 en 2	- In toets 1 is die regsterminologie nie korrek aangepas nie - In toets 2 is die woordkeuses (vir die Natuurwetenskappe-konteks) en sinstruktuur nie korrek aangepas nie	- Die afdeling "Wette en verwysings na wette" bevat nie genoeg inligting oor die verwysing na wette in 'n teks nie en die skakels na Suid-Afrikaanse wette en ander bronne is foutief - Artikelinskrywing vir stilistiese redigering gee nie genoeg leiding oor wat om in hierdie opsig te redigeer nie - Daar is 'n tekort aan vakterme in die Natuurwetenskappeveld
Bring kursivering konsekwent aan	1 en 2	- Die verkeerde kursivering van regsterme in toets 1 is nie gekorrigeer nie - Die ontbrekende kursivering van gene is nie aangebring nie	- Die prototipe dui nie kursief aan nie en die artikelinskrywing oor gene bevat nie genoeg voorbeelde om die respondente met die redigeertake te help nie

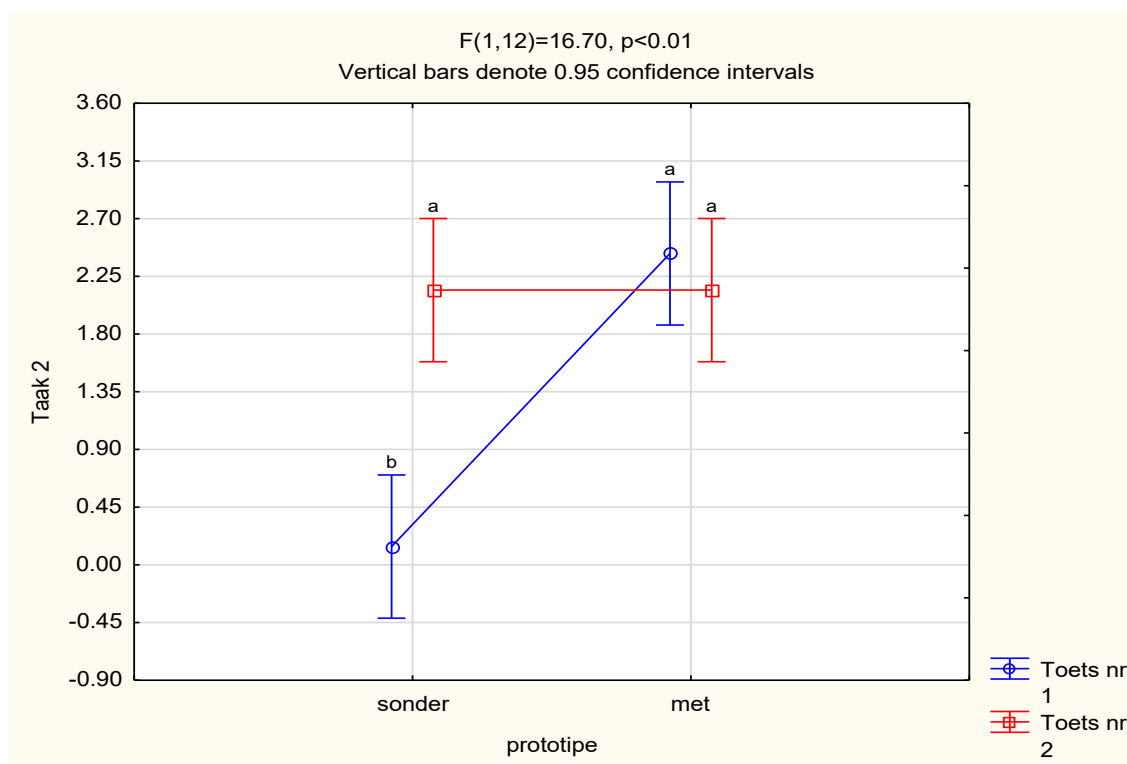

Die tweede gedeelte van hierdie afdeling bestaan uit die resultate wat ná afloop van die gemengdemodel-variensie-analise verkry is. Die grafieke in figuur 4.1, 4.2, 4.3 en 4.4 op die volgende twee bladsye dui onderskeidelik die 14 respondente wat aan die loodsstudie deelgeneem het se uitslae vir taak 1, taak 2, taak 3 en die totaal vir al drie take wat hulle vir redigeertoets 1 en 2 sonder én met behulp van die prototipe-ARW behaal het. Die p-waarde wat bo-aan elke grafiek staan, dui ook aan of hierdie uitslae statisties beduidend is, met ander woorde of die verskille tussen die toetsessies sonder en met behulp van die prototipe betekenisvol genoeg is of slegs per toeval van mekaar verskil. Indien die p-waarde kleiner as of gelyk aan 0,05 is, is die verskil tussen die toetsessies statisties beduidend en is daar slegs 'n 5% kans dat dit aan toeval toegeskryf kan word.

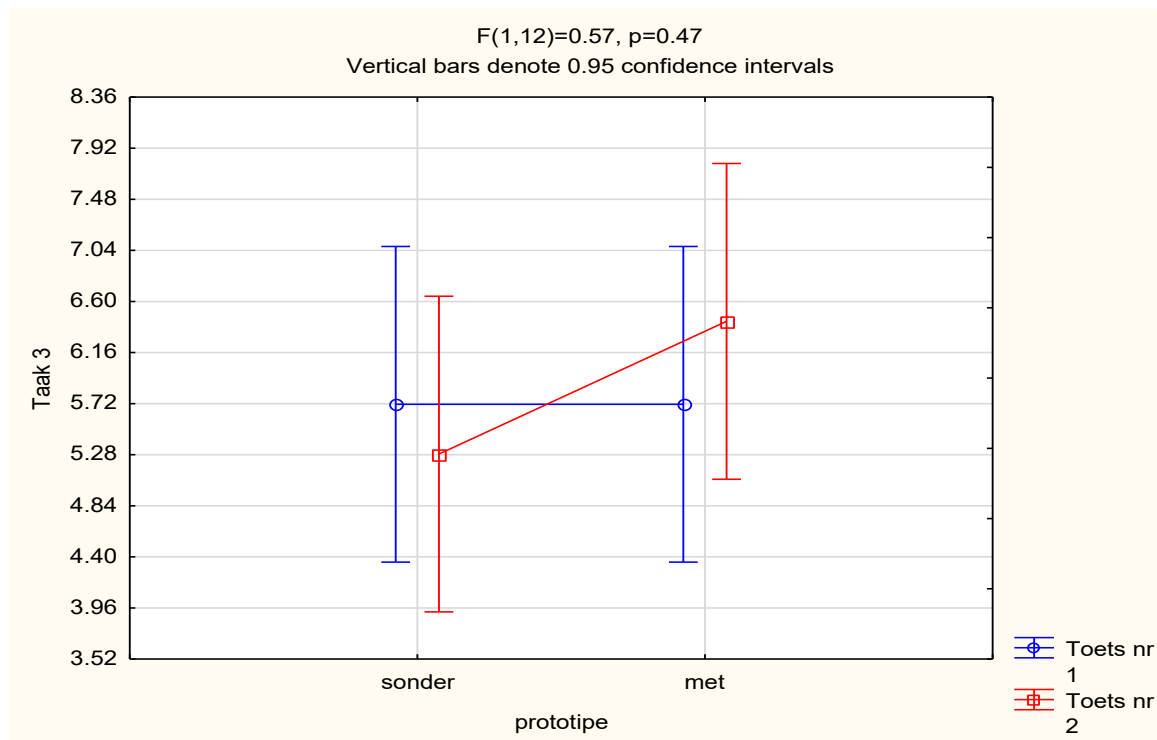
Die p-waarde in figuur 4.1 is $p=0.11$ wat aandui dat hierdie uitslae nie statisties beduidend is nie, maar die navorser kon steeds aflei dat die respondente in taak 1 van redigeertoets 1 beter gevaar het met behulp van die prototipe-ARW en dat die prototipe nie van hulp was vir taak 1 van redigeertoets 2 nie. In figuur 4.2 is die p-waarde $p<0.01$ wat beteken dat hierdie uitslae wel statisties beduidend is en dat die gebruik van die prototipe-ARW in taak 2 'n wesenlike verskil gemaak het. Daar kan ook gesien word dat die respondente in taak 2 van redigeertoets 1 heelwat beter met behulp van die prototipe gevaar het en in taak 2 van redigeertoets 2 dieselfde resultate met behulp van die prototipe gekry het. In figuur 4.3 is die p-waarde $p=0.47$, wat aandui dat hierdie uitslae nie statisties beduidend is nie. Die navorser kon egter steeds aflei dat die prototipe nie van hulp was in taak 3 van redigeertoets 1 nie, maar dat die respondente in redigeertoets 2 wel beter gevaar met behulp van die prototipe. Die p-waarde vir die totaal (taak 1, 2 en 3) in figuur 4.4 is $p=0.13$, wat aandui dat hierdie uitslae nie statisties beduidend is nie. Die grafiek toon wel aan dat die prototipe-ARW van hulp was in redigeertoets 1, asook tot 'n baie mindere mate in redigeertoets 2. Die moontlike redes waarom die uitslae van taak 1, 3 en die totaal nie statisties beduidend is nie en die respondente se resultate in hierdie drie take van redigeertoets 1 en 2 verskil, word in afdeling 4.2.1.3 in meer diepte bespreek.

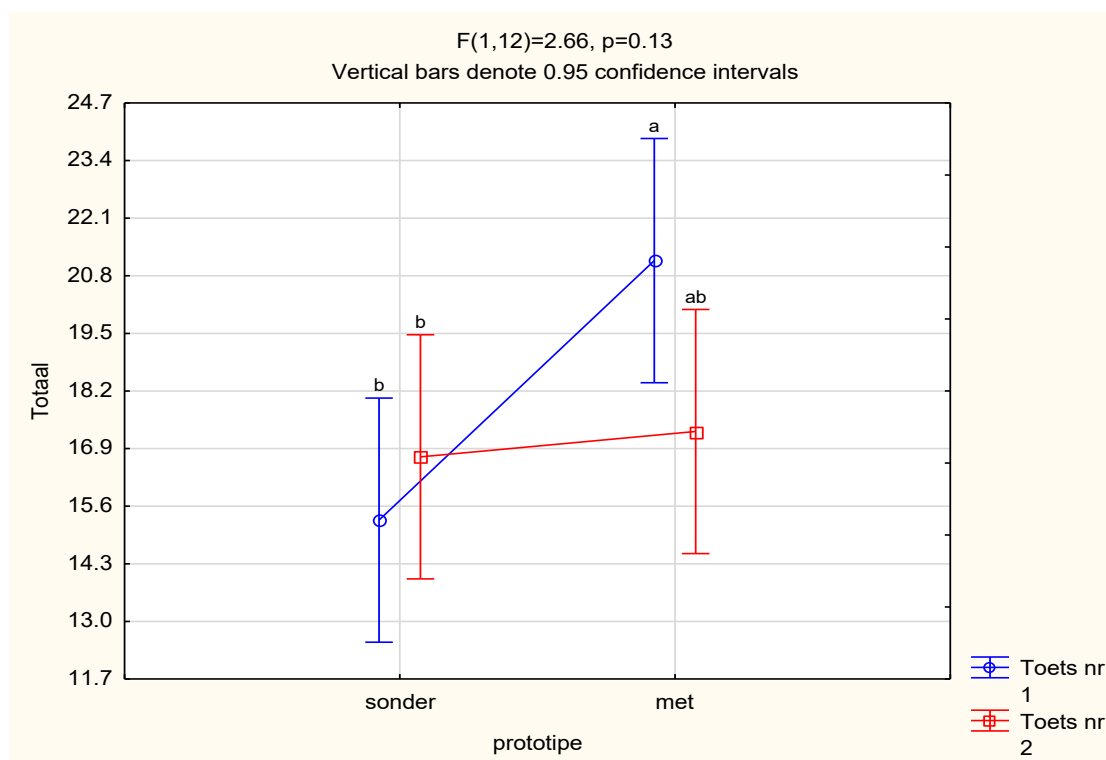
Figuur 4.1: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir taak 1 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.2: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir taak 2 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.3: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir taak 3 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

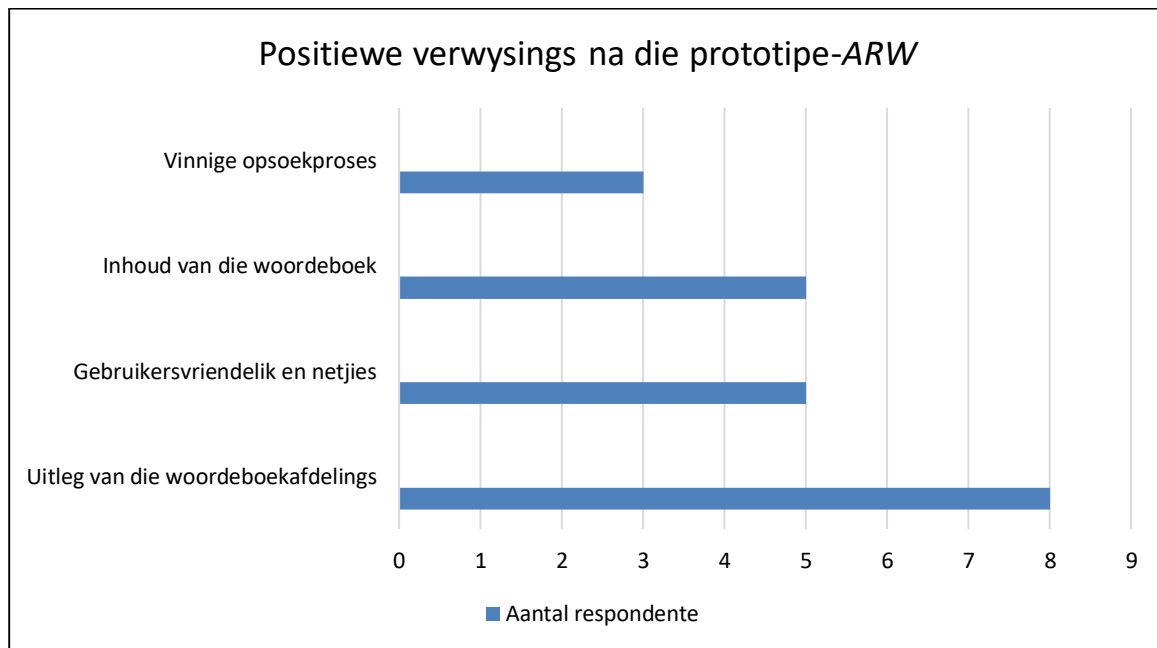
Figuur 4.4: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir redigeertoets 1 en 2 (taak 1, 2 en 3) sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

4.2.1.2 Kwalitatiewe voorkeurdataby

Die posttoetsvraelys (sien bylaag C) wat die respondente ná afloop van die twee toetssessies moes invul, bestaan uit 28 vrae. In die eerste 22 vrae moes respondente volgens die SUS (System Usability Scale) op 'n skaal van 1 tot 5 aandui hoe sterk hulle met 'n stelling saamstem of verskil. Die resultate van hierdie vrae is nie ná afloop van die loodsstudie opgesom nie, aangesien Rubin en Chisnell (2008:254) voorstel dat dit nie nodig is om die gemiddelde tellings van 'n klein steekproef te bereken om die tendense (of in hierdie geval bruikbaarheidsprobleme met die prototipe-ARW) raak te sien nie. Die resultate van die eerste 22 vrae word in die volledige data-analise in afdeling 4.2.2.2 saam met die resultate van die finale studie opgesom om die gemiddelde tellings van die reaksies van die twee respondentgroepe in sirkeldiagramme aan te dui.

In hierdie afdeling word die resultate van die oorblywende ses vrae in die posttoetsvraelys opgesom. Die vrae is meestal oop vrae. By vraag 23, 25, 26 en 27 kon respondente hulle eie antwoorde gee en by vraag 24 en 28 kon hulle semi-gestruktureerde antwoorde gee – hulle moes 'ja' of 'nee' antwoord en 'n motivering vir hulle antwoord gee. Aangesien al 14 respondente by hierdie twee vrae 'ja' geantwoord het, word die motiverings vir hulle antwoorde slegs gelys. Die resultate van vraag 23 word volgens positiewe verwysings na die prototipe-ARW en negatiewe verwysings na die prototipe-ARW in staafgrafieke aangedui en die respondente se uitgebreide antwoorde word ook onder die grafieke gelys. Die hindernisse wat die respondente met die prototipe-ARW by vraag 25 aangedui het, word in 'n staafgrafiek opgesom en hulle uitgebreide redes vir elke hindernis word ook gelys. Die resultate van vraag 26 en 27 word afsonderlik opgesom in staafgrafieke. Dit dui respondente se voorstelle vir die data-uitleg (vraag 26) en data-inhoud (vraag 27) van die prototipe-ARW aan. Die respondente se uitgebreide antwoorde vir elke voorstel word ook onder die grafieke gelys.

Vraag 23: *Beskryf jou aanvanklike indruk van die woordeboek.*

Figuur 4.5: Respondente se positiewe verwysings na die prototipe-ARW ná afloop van die loodsstudie

Uitleg van die woordeboekafdelings

- “Die kategorieë is logies verdeel met goeie voorbeelde wat verstaanbaar is.”
- “Die woordeboek se uitleg, organisasie en kleurskema is eenvoudig en aantreklik genoeg dat dit nie oorweldigend is nie.”
- “Ek hou van die uitleg en van die eksterne skakels wat aangebied word.”
- “Dit is behulpzaam en duidelik uiteengesit.”
- “Verder is die uitleg gebruikersvriendelik en maklik verstaanbaar.”
- “Ek dink dit is goed uiteengesit en maklik om te gebruik.”
- “Basiese redigeringskwessies word duidelik uiteengelê.”
- “Ek hou van die feit dat die tuisblad duidelik melding maak van al die verskillende afdelings in die woordeboek, en die afdelings is boonop sinvol en duidelik verdeel.”

Gebruikersvriendelik en netjies

- “Die woordeboek lyk professioneel en netjies.”
- “Dit is gemaklik en gebruikersvriendelik.”
- “My aanvanklike indruk van die woordeboek was dat dit goed uiteengesit en gebruikersvriendelik was.”

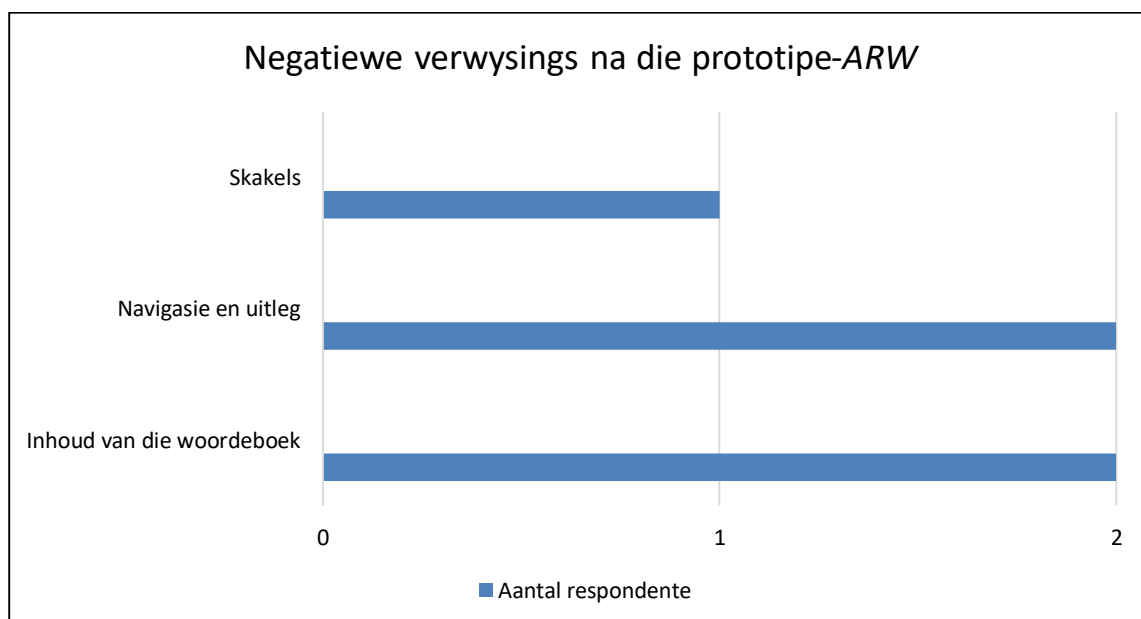
- “Dit is gebruikersvriendelik en ’n mens kan nie verlore word in skakels wat oneindig aanhou om na mekaar te verwys nie.”
- “Dit is netjies saamgevat en duidelik uiteengesit.”

Inhoud van die woordeboek

- “Daar is baie nuttige skakels en afdelings beskikbaar [in] die woordeboek.”
- “Die ekstra inligting wat aangebied word, is ’n groot hulp om terme te verstaan en voorbeelde te sien van hoe ’n woord of leesteken ens. gebruik moet word.”
- “Dit is lekker om iets te hê wat sê hoe ’n teks volgens verskeie elemente geredigeer moet word.”
- “Die eenvoud van die voorbeelde word waardeer. Ek hoef nie ver te soek voor ek iets vind nie.”
- “Die inligting is relevant, maklik verstaanbaar en op die man af.”

Vinnige opsoekproses

- “Die verskeie kategorieë wat gegee word, het die indruk geskep dat ek vinnig sou kry waarvoor ek soek, wat presies die geval was.”
- “Dit is nie oorlaai met inligting nie, so ’n mens kan vinnig deur die betrokke hofies scan om [by] dit wat jy soek uit te kom. Te veel inligting kan die soektog verleng en dit moeilik maak vir die gebruiker.”
- “Ek hoef nie lank te soek voor ek reeds raaksien wat ek soek nie.”

Figuur 4.6: Respondente se negatiewe verwysings na die prototipe-ARW ná afloop van die loodsstudie

Inhoud van die woordeboek

- “Die woordeboek is gepas vir die doel van redigering m.b.t. die toets. My indruk is net dat dit moeilik sal wees om meer informasie in ’n behulp same wyse te integreer.”
- “Die afdelings van ‘wetenskap, wiskunde en rekenaars’, ‘wette en verwysings na wette’ en ‘wiskundige notasie’ het ek aanvanklik met ‘vakwoordeboeke’ verwar, omdat ek gedink het beide bykans dieselfde inhoud kan bevat.”

Navigasie en uitleg

- “Ek kon maklik kry waarvoor ek gesoek het, maar soms was ek onseker presies waar om dit te soek bv. simbole of by wiskunde en wetenskap.”
- “Die uiteensetting van die woordeboek was eers vir my verwarrend en dit het my ’n rukkie geneem om uit werk hoe om dit te gebruik.”

Skakels

- “Die ekstra hulpbronne van ‘wette en verwysings na wette’ het nie gewerk nie. Die blaaie w[ou] nie laai nie.”

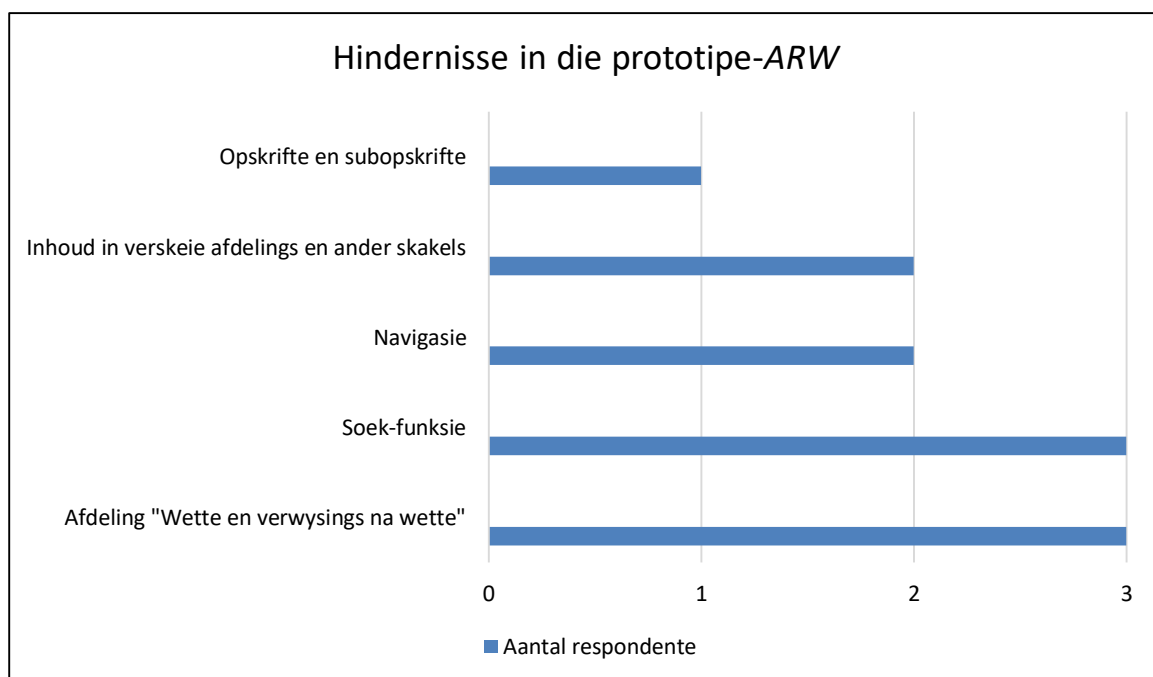
Vraag 24: Sal jy die volledige woordeboek in die toekoms gebruik wanneer jy ’n teks moet redigeer? Motiveer jou antwoord.

Motivering vir “ja”

- “Dit het handig te pas gekom veral met die taak oor wetgewing in Suid-Afrika, omdat dit verskynsels verklaar het waaroor ek oor die algemeen onseker is. Dit dien ook as goeie leiding om seker te maak dat die veranderinge wat ek aangebring het, geldig is.”
- “Dit is ’n omvattende woordeboek wat ’n klomp verskillende nuttige bronne op een plek bied – insluitende die belangrikste aanlyn woordeboeke, skryfwyses vir bronverwysings, ensovoorts.”
- “Ek dink enige bron in Afrikaans is ’n bate! Indien dit goed en volledig ontwikkel word en die uitleg effens verander word, sal ek dit wil gebruik.”
- “Dit sal natuurlik afhang van die tipe teks wat geredigeer moet word, maar die woordeboek is veral nuttig in situasies waar ek nie vertrou is met die vakgebied nie.”
- “Die woordeboek bevat al die verskillende hulpmiddels op een sentrale plek. Dit skep baie gerieflikheid omrede jy nie byvoorbeeld vier verskillende woordeboeke of handleidings met jou moet saamdra nie.”

- “Daar is goed wat ek nie geweet het na opgelet moet word nie, wat die woordeboek uitwys as mens rondsnuffel. Dit is ook baie behulpzaam om ’n korrekte antwoord te kry sonder dat Google 10 verskillende opsies gee wat moontlik verkeerd is.”
- “Ja, maar ek sal nog steeds van alternatiewe internetbronne gebruik maak.”
- “Ek het egter gevind dat ek slegs op die vakspesifieke gedeeltes van die woordeboek gekonsentreer het en dit nie veel gebruik het vir ander areas van redigering waarmee ek meer vertrouwd voel nie (bv. spelling, syfers en simbole ens.)”
- “Ja, ek sal dit graag gebruik, maar nie as my enigste bron nie. Dit sal my wel baie tyd spaar.”
- “Beslis, omdat dit my baie tyd spaar en dit ’n gekondenseerde weergawe van byvoorbeeld die AWS is, waardeur ek vir ewig moet blaai voor ek ’n voorbeeld vind wat my redigeerprobleem aanspreek.”
- “Dit is ’n bondige samevatting van ’n klomp bronne. Dit is gerieflik om al die inligting op een plek te kan kry en dit is maklik om die inligting in die woordeboek te vind. Dit is ook baie handig om skakels na eksterne bronne en woordeboeke van die onderskeie vakgebiede tot my beskikking te hê.”

Vraag 25: Kon jy maklik regkom met die verskillende afdelings van die woordeboek en die interaktiwiteit daarvan? Bespreek enige aspek van die woordeboek wat dalk vir jou ’n hindernis was.

Figuur 4.7: Hindernisse wat die respondente in die prototipe-ARW ná afloop van die loodsstudie ervaar het

Afdeling “Wette en verwysings na wette”

- “By die afdeling oor wette en verwysings na wette was die skakels na die lys van Suid-Afrikaanse wette en ekstra bronne foutief, dit het gelei tot ‘bad request’. Elkeen van die skakels by Vakwoordeboeke het almal na PharosAanlyn gegaan.”
- “Ek het gesukkel met die regsafdeling, en ek dink dit is omdat ek geen regs kennis het nie. Ek het nie al die verskillende afkortings, simbole en verwysings verstaan nie, en het ook nie geweet wat presies [die] korrekte uitdrukking vir bv. ‘die reg het om’ [is nie].”
- “Die skakel na die Grondwet het nie gewerk toe ek daarop geklik het nie, maar dit kan dalk net my rekenaar gewees het.”

Soekfunksie

- “Nog iets waarmee ek gesukkel het, was die soekfunksie. Wanneer ek bv. ’n woord gesoek het, het dit my wel na die korrekte afdeling geneem, maar ek sou wil hê dat dit my na die presiese woord in die afdeling neem, sodat ek nie weer deur die afdeling hoef te soek vir die woord nie.”
- “Die soekfunksie moet beslis op elke bladsy aangebring word, en nie net op die tuisblad nie (Soos Pharos se ‘terug na bo’- en ‘soek weer’-funksies).”
- “Die soekfunksie was nie heeltemal behulpsaam nie en ’n paar van die afdelings kan saam gegroepeer word.”

Navigasie

- “Die enigste klein probleem wat ek gehad het, is dat ek een of twee keer weer na bo moes ‘scroll’ om seker te maak met wat[ter] afdeling van die woordeboek ek tans besig was.”
- “[D]aar was tye waar ek gesukkel het met die uiteensetting van die woordeboek en ek kon byvoorbeeld nie ‘back’ kliek nie, want daar het ’n ‘error’ verskyn.”

Inhoud in onderskeie afdelings en ander skakels

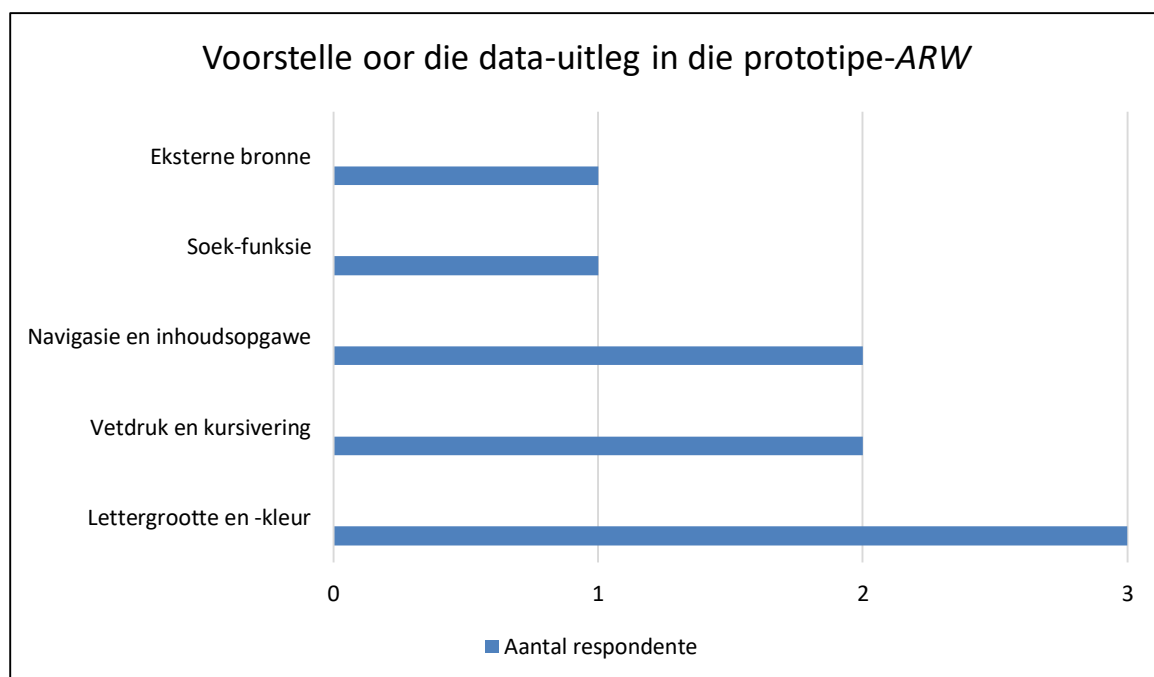
- “Soms was daar ook ekstra inligting wat my soektog vertraag het omdat ek eers deur alles moes lees. Die belangrikste inligting kan dalk bo geplaas word en die ekstra inhoud in ’n kleiner woordgrootte geskryf word.”
- “Dit was soms ’n hindernis om na ander skakels te gaan en al daai werk volledig deur te lees en na te vors waar ’n mens eerder net ’n vinnige oorsig wil bekom en dan die betrokke inligting daaruit te onttrek.”

- “[Die] afdelings wat reeds te make het met velde soos wiskunde, regte, ens. [het] my verwar omdat ek ver wag het dit sou onder vakwoordeboeke wees.”

Opskrifte en subopskrifte

- “Die groot oranje woorde soos ‘+ Voorbeeld’ of ‘+ Antwoord’ was vir my te groot – ek voel dat die betrokke term, bv. ‘foto-elektriese effek’ amper verdwyn tussen al die groot oranje woorde, wat baie aandag trek. Ek sou graag wil sien dat die terme of opskrif soos ‘leestekens’ groter is as die subopskrifte soos ‘+ Antwoorde’ ens.”

Vraag 26: Het jy enige ander kommentaar/voorstelle oor die uitleg van die verskillende afdelings in die woordeboek?

Figuur 4.8: Respondente se voorstelle oor die data-uitleg in die prototipe-ARW ná afloop van die loodsstudie

Lettergrootte en -kleur

- “Die lettergrootte is te groot, en dit maak dit vir my persoonlik moeiliker om te lees.”
- “Die font is baie groot en verhinder vinnige lees. Ek hou wel van die gebruik van kleur en die onderafdelings wat jy kan ‘minimize’ en weer kan wegneem sodat daar nie te veel inligting op die blad is nie.”
- “Ek sou verder voorstel om miskien die etiek-gedeelte as ’n gekursiveerde paragraaf – in ’n kleiner lettertype en miskien ’n ligter kleur (soos grys) – in te voeg, aangesien dit eerder agtergrondmateriaal is tot waarna die redigeerder tydens ’n praktiese gebruik van die bron op soek is.”

Vetdruk en kursivering

- “Die ‘sien voorbeeld’-opsie na die verduidelikings is vetgedruk en het die indruk geskep dat dit geklik kan word, wat nie die geval is nie. Dit moet liever weggehaal word, aangesien die gebruiker tog by die voorbeeld sal uitkom.”
- “Die woordeboek self dui nie kursief aan nie. Ek moes soms my eie aanpassings maak i.t.v. kursief-tik en het nie die verwysingsafdeling heeltemal soos aangedui gevolg nie – weens die afwesigheid van kursiewe teks.”

Navigasie en inhoudsopgawe

- “Dit sal nog meer gerieflik wees om deurgaans te kan sien waar in die woordeboek ek my bevind. [B]yvoorbeeld: Afkortings en Akronieme>DNA/DNS>Nota.”
- “[D]it sal dalk nuttig wees om ’n permanente inhoudsopgawe in ’n tipe boomdiagramstyl aan die linkerkant van die bladsy te hê, sodat mens makliker kan spring tussen die verskeie onderafdelings sonder om elke keer terug te gaan na die tuisblad.”

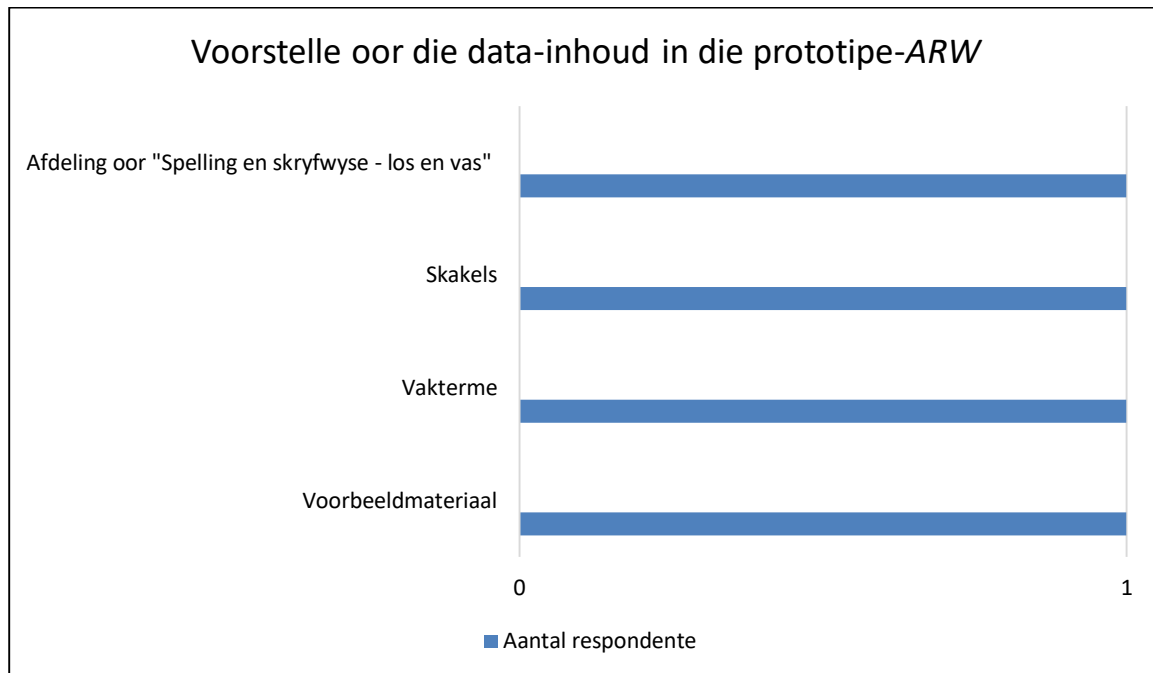
Soekfunksie

- “[E]k het nooit agtergekom dat daar ’n soek/search-funksie bestaan het tot ek die vraelys begin voltooi het nie – dalk is dit omdat ek nie daarvoor gesoek het nie, maar dit kan dalk duideliker aangedui word.”

Eksterne bronne

- “[D]alk langs elke eksterne bronne wat ’n boek is en ’n voorblad het, kan daar ’n klein prentjie van die voorblad wees. Ek het al boeke gewysig wat ek die voorblad van onthou, maar ek kan nie die spesifieke naam onthou nie (veral woordeboeke waar titels gereeld dieselfde klink).”

Vraag 27: Het jy enige ander kommentaar/voorstelle oor die inhoud van die woordeboekinskrywings?

Figuur 4.9: Respondente se voorstelle oor die data-inhoud in die prototipe-ARW ná afloop van die loodsstudie

Voorbeeldmateriaal

- “Dit sal lekker wees as daar meer voorbeelde kan wees, van byvoorbeeld al die verskillende tabel[le] wat jy kry en wat presies moet in die op/onderskrif staan. Soos watter inligting moet jy gebruik om jou opskrif te formuleer.”

Vakterme

- “’n Lys van algemene vakterme vir elke vakgebied sal handig te pas kom.”

Skakels

- “Van die skakels het nie gewerk nie of na die verkeerde webtuiste gegaan.”

Afdeling oor “Spelling en skryfwyse – los en vas”

- “Die heel eerste voorbeeld wat gegee is onder woorde wat los/vas geskryf moet word, is foutief (Onder ‘Selfstandige naamwoord + selfstandige naamwoord’ verskyn: ‘fynbos + streek = grondslagfase’).”

Vraag 28: Sal hierdie woordeboek vir jou, as student wat nog nie in die redigeerpraktik is nie, help om vinniger vertrouwd te raak met akademiese redigering in die praktik? Motiveer jou antwoord.

Motivering vir “ja”

- “Behalwe vir die feit dat dit sal dien as leiding om te bepaal of veranderinge wat gemaak is in die proses geldig is, bied dit ook ’n goeie etiese agtergrond wat help om die praktik van redigering beter te begryp.”
- “[D]it sal ook handig wees om te gebruik vir self-redigering van my eie akademiese skryfwerk.”
- “[V]eral aangesien daar verwys word na akademiese terme soos ‘stilistiese redigering’, ‘inhoudelike redigering’ ens. Dit help die student om meer uit te vind oor hoe redigering werk en wat al die reëls in redigering is.”
- “[D]it is ’n mikrokosmos van al die algemeenste en praktiese inligting wat iemand benodig om enige akademiese artikel of opstel korrek te redigeer en dit kan eintlik enige iemand se vaardighede verbeter en opskerp.”
- “[A]angesien die ekstra inligting en bronne jou kennis verbreed. So leer mens ook die reëls en etiek rondom redigering en taalgebruik. Dis ’n interaktiewe manier om te leer.”
- “Die inligting is alles bymekaar en goed uiteengesit. Mens sien goed raak wat jy nie geweet het probleme kan voortbring in ’n teks nie. Dit spesifiseer goed die rol van die redigeerder.”
- “Ja, as ek eers heeltemal weet hoe dit werk.”
- “[A]angesien dit verskillende fasette van akademiese redigering aan ’n mens voorhou en jy dus kan sien watter verskillende komponente van die teks jy as redigeerder moet aanspreek.”
- “[V]eral omdat dit verwys na ander bronne, en veral omdat dit poog om voorbeelde op ’n baie eenvoudige en praktiese manier te verduidelik.”
- “Sommige notasies sal mens net nooit uit jou kop uit kan onthou nie, maar hierdie gids sal mens help om vinnig te vind waarna jy soek.”
- “Veral gegewe die notas en die ekstra hulpbronne wat ek hierin tot my beskikking het. Ek vind die riglyne leersaam en dit is handig om aanlyn wenke tot my beskikking te hê vir hoe om te redigeer.”

4.2.1.3 *Bespreking van die resultate van die loodsstudie*

Die kwantitatiewe prestasiepunte van die 14 respondente se uitslae vir redigeertoets 1 en 2, asook hulle prestasies in die onderskeie take en subtake in elke redigeertoets dui aan dat die respondente heelwat beter gevaar het in die tweede toetsessie (met behulp van die prototipe-ARW) vir redigeertoets 1. In redigeertoets 2 het die respondente nie wesenlik beter presteer met behulp van die prototipe-ARW nie. In figuur 4.4 wys die blou lyn op die grafiek dat die totaal vir redigeertoets 1 gestyg het en die rooi lyn op die grafiek wys dat die totaal vir redigeertoets 2 min of meer dieselfde gebly het in die tweede toetsessie wat met behulp van die prototipe uitgevoer is. Soos reeds genoem, dui die p-waarde van hierdie grafiek aan dat die uitslae nie statisties beduidend is nie en daarom kan die navorser nie die gevolgtrekking maak dat die beskikbaarheid van die prototipe-ARW die verbeterde prestasie in redigeertoets 1 in die tweede toetsessie veroorsaak het nie. Die respondente se prestasie in die onderskeie take en subtake gee meer duidelikheid oor of die prototipe-ARW enigsins van hulp was en, indien wel, in watter redigeertake.

Die respondente se prestasie in die onderskeie subtake in tabel 4.1 toon aan dat die enigste subtaak wat volledig deur meer as 70% van die respondente voltooi kon word, die kopieredigeringsaspekte in taak 1 (spelling, interpunksie, woordorde en getalle, syfers en simbole) van redigeertoets 1 en die kopieredigeringsaspekte in taak 3 (hoof- en kleinletters) van redigeertoets 1 en 2 was. Soos aangetoon in die grafieke in figuur 4.1 en 4.3 wys die gemengdemodel-variansie-analise dat die uitslae van taak 1 en 3 hierby aansluit: die respondente het in taak 1 van redigeertoets 1 beter in die tweede toetsessie gevaar toe hulle die prototipe-ARW kon gebruik, en ook in taak 3 van redigeertoets 2 beter in die tweede toetsessie gevaar. Die p-waardes van hierdie twee grafieke dui egter daarop dat die uitslae nie statisties beduidend is nie. Die feit dat 70% van die respondente die kopieredigeringsaspekte in taak 1 van redigeertoets 1 suksesvol voltooi het (sien tabel 4.1), kan nie noodwendig uitsluitlik aan die gebruik van die prototipe-ARW toegeskryf word nie. Die kopieredigeringsaspekte in taak 3 is ook nie noodwendig korrek beantwoord omdat die respondente die prototipe-ARW kon gebruik nie. Die respondente kon hulle voorkennis oor hierdie kopieredigeringsaspekte gebruik het om hierdie take te voltooi.

Hierteenoor is die grafiek in figuur 4.2 die enigste grafiek wat statisties beduidende uitslae aandui. In hierdie grafiek wys die blou lyn dat die respondente met behulp van die prototipe-ARW beter in taak 2 van redigeertoets 1 in die tweede toetsessie gevaar het. Tydens taak 2 van redigeertoets 1 moes die respondente die definisies vir die vakterme “fototropisme”, “eutrofikasie” en “titrasie” voltooi deur ’n ontbrekende woord in te vul. Die kwantitatiewe

data-analise dui aan dat alhoewel die prototipe-ARW nie noodwendig gebruik is om die kopieredigeringsaspekte korrek te beantwoord nie, dit wel van hulp was om die definisies van sekere vakterme weer te gee. Die kwalitatiewe data-analise toon aan dat een van die respondente se menings hierdie gevolgtrekking staaf: “Ek het egter gevind dat ek slegs op die vakspesifieke gedeeltes van die woordeboek gekonsentreer het en dit nie veel gebruik het vir ander areas van redigering waarmee ek meer vertrouwd voel nie (bv. spelling, syfers en simbole ens.).” Alhoewel die respondente in redigeertoets 1 dit kon regkry om die kopieredigeringsaspekte met behulp van hulle voorkennis te beantwoord, kon die respondente in redigeertoets 2 dit nie regkry nie, en kon meer as 70% van die respondente die ander subtake nóg met behulp van hulle voorkennis, nóg deur gebruik van die prototipe-ARW, korrek voltooi (sien tabel 4.1). Die navorser het dus hierdie niekriteria-take in tabel 4.2 gelys en kon met behulp van die terugvoer³⁷ in die posttoetsvraelys vasstel watter produkverwante probleme die oorsaak vir die swak prestasie was. Daaruit kon ’n voorlopige stel verbeteringsriglyne vir die prototipe-ARW opgestel word.

Die eerste niekriteria-subtaak in tabel 4.2 is die op- en onderskrifte van tabelle en grafieke wat die respondente moes korreger. Die respondente se swak prestasie is as gevolg van die feit dat hulle óf op- en onderskrifte nie op die korrekte plek (bo of onder die tabel of grafiek) aangebring het nie, óf die nommering en vetdruk weggelaat het. Die volgende voorstel ten opsigte van die data-inhoud van die prototipe-ARW by vraag 27 van die posttoetsvraelys kan ook as rede vir hierdie swak prestasie aangevoer word:

“Dit sal lekker wees as daar meer voorbeelde kan wees, van byvoorbeeld al die verskillende tabel[le] wat jy kry en wat presies moet in die op/onderskrif staan. Soos watter inligting moet jy gebruik om jou opskrif te formuleer.”

Tweedens het die respondente nie al die bronnelysinskrywings volgens die Harvard-metode gekorrigeer nie, en meestal die verkeerde kursivering aangebring en nagelaat om al die inligting (soos die plekname) in Afrikaans weer te gee. By vraag 26 van die posttoetsvraelys is een van die aspekte oor die data-uitleg van die prototipe-ARW waarop die respondente kommentaar gelewer het die feit dat die prototipe nie kursief aangedui het nie. Dit het volgens die respondent veroorsaak dat “[e]k soms my eie aanpassings [moes] maak i.t.v. kursief-tik en nie die verwysingsafdeling heeltemal soos aangedui gevolg [het] nie – weens die afwesigheid van kursiewe teks.” Verder kon die navorser ook vasstel dat

---

³⁷ Die navorser fokus in die besprekings van die loods- en finale studie se resultate meestal op die negatiewe verwysings na die prototipe-ARW, sodat ’n stel verbeteringsriglyne op grond hiervan saamgestel kan word (sien tabel 4.3 en afdeling 5.3). In afdeling 4.2.2.3 en hoofstuk 5 word sommige van die positiewe verwysings na die prototipe-ARW ook uitgelig.

die afdeling oor akademiese verwysingstelsels nie duidelik genoeg onderskeid tref tussen die verskillende onderafdelings nie en dat daar nie 'n nota is wat die gebruiker herinner om al die nodige inligting in die verwysing in Afrikaans aan te bring nie.

Die derde niekriteria-subtaak in taak 1 is die kopieredigeringsaspekte, wat die respondente wat redigeertoets 2 met behulp van die prototipe-ARW afgelê het, nie volledig kon korreger nie. Die meeste respondente het nie “CO₂-konsentrasie” en “1,5 °C en 5,8 °C” korrek geskryf nie. Een van die produkverwante redes wat daarvoor aangevoer kan word, is dat hulle nie geweet het om in die afdeling “Getalle, syfers en simbole” onder die lemmas “chemiese bindings” en “grade Celsius” na hierdie inligting te soek nie en as gevolg van die tydsbeperking nagelaat het om dit te korreger. Een van die respondente het by vraag 23 genoem dat hulle die inhoud van die onderskeie afdelings van die prototipe-ARW met mekaar verwar het en “soms onseker [was] presies waar om dit te soek bv. by simbole of by wiskunde en wetenskap.”

Die respondente kon nie die inhoudelike redigering wat hulle deur middel van kommentaarblokkies op Microsoft Word moes aanbring en die stilistiese redigering waar hulle die woordkeuses en sinstruktuur vir die akademiese konteks moes aanpas (die eerste en tweede subtake van taak 3 in redigeertoets 1 en 2) voltooi nie. In al twee redigeertoetse het sommige van die respondente óf die inhoudelike veranderinge aangebring sonder om dit eers in 'n kommentaarblokkie voor te stel, óf nagelaat om die inhoudelike sowel as stilistiese foute te korreger.

Die respondente se terugvoer oor die inligting wat die prototipe bied oor verskillende soorte redigering was meestal positief. Een van die respondente het by vraag 28 genoem dat die woordeboek studente wat minder vertrou is met akademiese redigering sal help, “veral aangesien daar verwys word na akademiese terme soos ‘stilistiese redigering’, ‘inhoudelike redigering’ ens.” Die produkverwante tekort is dat alhoewel die respondente hierdie inhoud nuttig vind, die riglyne oor etiese inhoudelike en stilistiese redigering slegs in die afdeling “Spesialisveld van akademiese redigering” verskyn en die respondente nie noodwendig geweet het dat hulle eers moet oplees oor hierdie riglyne voordat hulle die paragraaf in taak 3 begin redigeer nie.

Die rede waarom die inhoudelike en stilistiese foute nie in elke toets gekorreger is nie, is in elke toets beïnvloed deur die inligting in die prototipe-ARW oor die spesifieke vakgebied waaroor die akademiese teks in die redigeertoets handel. In redigeertoets 1 moes hulle 'n paragraaf redigeer wat uit 'n akademiese teks in die Regsveld geneem is en in redigeertoets

2 uit 'n akademiese teks in die Natuurwetenskappeveld. Die produkverwante probleme wat kon bydra tot die swak prestasie in redigeertoets 1 is die feit dat die respondente nie by al die nodige inligting kon uitkom nie en nie altyd die inligting in die afdeling “Wette en verwysings na wette” verstaan het nie. Een van die respondente het by vraag 25 gesê: “By die afdeling oor ‘wette en verwysings na wette’ was die skakels na die lys van Suid-Afrikaanse wette en ekstra bronne foutief, dit het gelei tot ‘bad request’.” Nog 'n respondent het by vraag 25 die volgende rede gegee waarom hulle met die regsafdeling gesukkel het:

“Ek het gesukkel met die regsafdeling, en ek dink dit is omdat ek geen regs kennis het nie. Ek het nie al die verskillende afkortings, simbole en verwysings verstaan nie, en het ook nie geweet wat presies [die] korrekte uitdrukking vir bv. ‘die reg het om’ [is nie].”

Die rooi lyn op die grafiek in figuur 4.3 wys dat die respondente in die tweede toetsessie in taak 3 van redigeertoets 2 beter met behulp van die prototipe-ARW gevaar het, maar die subtake kon steeds nie deur meer as 70% van die respondente suksesvol voltooi word nie. By vraag 27 van die posttoetsvraelys het een van die respondente voorgestel dat die data-inhoud van die prototipe kan verbeter indien “'n [l]ys van algemene vakterme vir elke vakgebied” ingesluit word. Die navorser vermoed dat die prototipe 'n tekort aan vakterme in die Natuurwetenskappeveld het, wat onder andere kon bydra tot die feit dat die respondente in redigeertoets 2 met die inhoudelike en stilistiese redigering van die paragraaf uit 'n akademiese teks in die Natuurwetenskappeveld gesukkel het.

Die probleme in die derde niekriteria-subtaak in taak 3 van redigeertoets 1 en 2 is soortgelyk aan die probleem van ontbrekende kursivering wat die respondente met die bronnelysinskrywings ondervind het en kan ook toegeskryf word aan die feit dat die prototipe-ARW nie kursivering aandui nie. In die geval van redigeertoets 2 is die artikelinskrywing vir gene heel waarskynlik oorlaai met data, wat veroorsaak dat die respondente nie die nodige inligting oor kursivering kon opspoor nie. In hierdie opsig kan die produkverwante probleem weereens teruggevoer word na die uitleg van sommige artikelinskrywings. Dit is dus iets wat moet verander. Een van die respondente het by vraag 25 genoem dat die manier waarop die ekstra inligting aangebied word, soms 'n hindernis was:

“Soms was daar ook ekstra inligting wat my soektog vertraag het omdat ek eers deur alles moes lees. Die belangrikste inligting kan dalk bo geplaas word en die ekstra inhoud in 'n kleiner woordgrootte geskryf word.”

Teen die agtergrond van die respondente se prestasiepunte en terugvoer in die posttoetsvraelys soos hier bo bespreek, asook ander terugvoer en voorstelle in die posttoetsvraelys, is die volgende voorlopige stel verbeteringsriglyne saamgestel en gebruik om die prototipe-ARW vir die finale toetsronde te verbeter. Die riglyne is georganiseer volgens die verskillende bladsye in die prototipe-ARW waarop die verandering aangebring moet word, byvoorbeeld “Tuisbladsy” of “Gebruikersgids”, asook die verskillende afdelings wat aangepas moet word, byvoorbeeld die afdelings “Akademiese verwysingstelsels” en “Wette en verwysings na wette”.

Tabel 4.3: Voorlopige verbeteringsriglyne vir die samestelling van die prototipe-ARW

Bladsy/afdeling in prototipe-ARW	Verbeteringsriglyne
Tuisbladsy	<ul style="list-style-type: none"> • Voeg skakel in wat verduidelik hoe om 'n kommentaarblokkie op Microsoft Word in te voeg • Plaas die verskillende onderafdelings van die gebruikersgids, naamlik “soekroetes”, “uitleg”, “ikone”, “inhoud” en “etiek” op die tuisbladsy
Gebruikersgids	<ul style="list-style-type: none"> • Verdeel die gebruikersgids in verskillende onderafdelings en gee vir die gebruikers 'n uiteensetting van: hoe die verskillende soekroetes in die prototipe werk, hoe die uitleg van die afdelings lyk, wat elke ikoon in die prototipe beteken, watter inhoud daar in die onderskeie afdelings is en watter etiese riglyne in verskillende redigeersituasies toegepas moet word
Afdelings	
Afkortings en akronieme	<ul style="list-style-type: none"> • Voeg ekstra afkortings en akronieme by
Akademiese verwysingstelsels	<ul style="list-style-type: none"> • Voeg die nodige kursivering by elke onderafdeling • Herverdeel die onderafdelings en maak 'n onderskeid tussen die verskillende soorte verwysings, byvoorbeeld boeke, vaktydskrifte en internetbronne • Voeg 'n nota by om aan te dui watter inligting in die verwysing in Afrikaans aangebring moet word
Algemene woordeboeke	<ul style="list-style-type: none"> • Voeg foto's van woordeboeke se logo's by elke hiperskakel • Voeg meer skakels na algemene woordeboeke by
Getalle, syfers en simbole	<ul style="list-style-type: none"> • Voeg ekstra inligting by inskrywing vir chemiese elemente
Interpunksie	<ul style="list-style-type: none"> • Voeg nog skakels na ekstra bronne oor skryftekens by

Spelling en skryfwyse – los en vas	<ul style="list-style-type: none"> • Korrigeer inskrywing vir “fynbosstreek” • Voeg onderafdeling oor sinsbou in Afrikaans by
Spesialisveld van akademiese redigering	<ul style="list-style-type: none"> • Plaas “Etiese maatreëls” aan die begin van die afdeling en voeg tabel met riglyne vir etiese redigering by • Plaas by elke onderafdeling oor redigering klem op die etiese oorwegings wat in ag geneem moet word
Tabelle en grafieke	<ul style="list-style-type: none"> • Voeg ekstra inligting by inskrywing • Voeg etiek-blok by hierdie afdeling
Vakwoordeboeke	<ul style="list-style-type: none"> • Verdeel hierdie afdeling en skep ’n ekstra afdeling vir vakterminologie • Korrigeer die skakels na die verskillende vakwoordeboeke • Voeg ekstra skakels na vakwoordeboeke by • Voeg foto’s van vakwoordeboeke se logo’s by elke hiperskakel • Lys die vakwoordeboeke/ekstra bronne wat by elke webtuiste gevind kan word
Vakterminologie	<ul style="list-style-type: none"> • Voeg ekstra vakterme by • Korrigeer die “ekstra bronne”-skakels van “Periodieke tabel” en “Titrasië”
Wetenskap, wiskunde en rekenaars	<ul style="list-style-type: none"> • Voeg ekstra inligting by inskrywing vir gene • Voeg nodige kursivering by
Wette en verwysings na wette	<ul style="list-style-type: none"> • Voeg lys van afkortings by • Voeg ekstra inligting en voorbeelde by “Verwysings na sake/wetgewing” • Korrigeer skakels na “Suid-Afrikaanse wette” en “Ander aanlyn hulpbronne”

4.2.2 Volledige data-analise: Finale studie

Die volledige data-analise van die resultate van die loads- en finale studie word in hierdie afdeling uiteengesit. Hierdie volledige uiteensetting help die navorser om die twee toetsrondes se resultate te vergelyk en te bepaal of die voorlopige verbeteringsriglyne (sien tabel 4.3 in die vorige afdeling) wat in die prototipe-*ARW* aangebring is, wel gehelp het om die betrokke bruikbaarheidsprobleme op te los. Ná afloop van die finale data-analise word die bruikbaarheidsprobleme wat steeds nie opgelos is nie asook alle nuwe bruikbaarheidsprobleme as riglyne gebruik om ’n volledige stel verbeteringsriglyne saam te stel (sien hoofstuk 5).

4.2.2.1 *Kwantitatiewe prestasiedata*

In die finale studie het 17 tweedejaarstudente van die Universiteit Stellenbosch redigeertoets 1 en 2 van die loodsstudie afgelê met behulp van die verbeterde prototipe-ARW. Die redigeertake en subtake waaruit hierdie toetse bestaan, is dus gemerk met behulp van die dieselfde memorandum wat in die loodsstudie gebruik is. Die persentasie respondente wat in die loodsstudie elke subtaak in redigeertoets 1 en 2 volledig volgens die memorandum kon korrigeer, is in afdeling 4.2.1.1 in tabel 4.1 opgesom. Tabel 4.4 hier onder is 'n aanpassing van tabel 4.1 en bevat die persentasie respondente wat in die loodsstudie, asook die persentasie respondente wat in die finale studie elke subtaak in redigeertoets 1 en 2 met behulp van die prototipe-ARW kon regkry. Die blokke in tabel 4.4 wat in grys gemerk is, dui die subtake van redigeertoets 1 of 2 aan wat minder respondente in die finale studie kon regkry. Hierdie subtake, asook die ander subtake wat steeds nie deur meer as 70% van die respondente in die finale studie korrek voltooi kon word nie, is in tabel 4.5 gelys sodat die navorser die moontlike produkverwante probleem vir elke gebruikersfout kan uitlig. In sommige van die gevalle waar die respondente steeds sukkel met 'n redigeerprobleem, alhoewel die navorser intussen die aanvanklike probleem in die prototipe-ARW probeer oplos het, is die moontlike oorsaak (gemerk met 'n * in tabel 4.5) teruggeneem na die respondente se voorkennis van en praktiese ervaring in akademiese redigering. Daar sal in afdeling 4.2.2.3 meer hieroor uitgebrei word wanneer die respondente se kwalitatiewe voorkeurddata ook in ag geneem word.

Tabel 4.4: Persentasie respondente wat elke subtaak in redigeertoets 1 en 2 korrek kon voltooi tydens die tweede toetssessie van die loods- en finale studie (met behulp van die prototipe-ARW)

Take waaruit redigeertoets 1 en 2 bestaan	Subtake	Persentasie deelnemers wat subtaak volgens memo kon regkry			
		Redigeertoets 1		Redigeertoets 2	
		Loods	Finaal	Loods	Finaal
Taak 1: Teksregstelling	1. Korrigeer op- en onderskrifte in figure en tabelle	29%	63%	43%	44%
	2. Korrigeer bronnelysinskrywings volgens die Harvard-metode	43%	88%	57%	67%
	3. Pas kopieredigering toe en korrigeer: - spelling en skryfwyse (insluitend los en vas) - interpunksie - woordorde - getalle, syfers en simbole	71%	50%	14%	33%
Taak 2: Teksvoltooiing	Voltooi sinne sodat definisie van vakterme volledig is	43%	88%	43%	33%
Taak 3: Tekservanging	1. Pas inhoudelike redigering toe en lewer kommentaar op die skryfwyse van wette (redigeertoets 1) of gene (redigeertoets 2)	29%	0%	14%	44%

	2. Pas stilistiese redigering toe en verander: - woordkeuses vir akademiese konteks - sinstruktuur	43%	75%	57%	56%
	3.(a) Bring hoof- en kleinletters konsekwent aan	71%	63%	71%	44%
	(b) Bring kursivering konsekwent aan	57%	38%	29%	0%

Tabel 4.5: Produkverwante rede vir gebruikersfoute en/of swak prestasie behaal tydens die tweede toetsessie van die finale studie (met behulp van die prototipe-ARW)

Niekriteria-subtaak	Redigeertoets 1 of 2	Gebruikersfoute	Produkverwante oorsaak van fout
Korrigeer op- en onderskrifte in figure en tabelle	1 en 2	- Posisie en nommering van op- en onderskrif foutief	- In die afdeling “Tabelle en grafieke” veroorsaak ’n oorlading van data dat die respondente steeds nie by die inligting oor die posisie en nommering van op- en onderskrifte kan uitkom nie

Korrigeer bronnelynskrywings volgens die Harvard-metode	2	Bronnelynskrywings verkeerd vir: - boek met 'n redakteur - vaktydskrif	* Respondente weet moontlik nie na watter artikelinskrywing om in hierdie twee gevalle te gaan nie
Pas kopieredigering toe en korrigeer: - spelling en skryfwyse (insluitend los en vas) - interpunksie - woordorde - getalle, syfers en simbole	1 en 2	- Spelling nie gekorrigeer nie (veral "bydra", "impak" en "koolstofvoetspoor") - Getalle, syfers en simbole foutief (spesifiek die korrekte skryfwyse van "CO ₂ -konsentrasie")	* Respondente gebruik as gevolg van tydsbeperking nie die woordeboek vir spelkwessies nie - Artikelinskrywing vir chemiese bindings is oorlaai met data en respondente kom steeds nie by inligting oor die korrekte skryfwyse van chemiese bindings uit nie
Voltooi sinne sodat definisie van vakterme volledig is	2	- Die definisie van Newton se 2de bewegingswet (N2), elemente (van die periodieke tabel) en foto-elektriese effek is meestal verkeerd	- Die soekblok gee nie direk toegang tot hierdie vakterme nie
Pas inhoudelike redigering toe en lewer kommentaar op die skryfwyse van wette (toets 1) of gene (toets 2)	1 en 2	- Respondente bring veranderinge aan sonder om dit eers in kommentaarblokkies voor te stel	- Die inligting oor etiese redigering en die gebruik van 'n kommentaarblokkie is steeds te versteek in die afdeling "Spesialisveld van akademiese redigering"

<p>Pas stilistiese redigering toe en verander:</p> <ul style="list-style-type: none"> - woordkeuses vir akademiese konteks - sinstruktuur 	2	<ul style="list-style-type: none"> - In toets 2 is die woordkeuses (vir die Natuurwetenskappe-konteks) en sinstruktuur nie korrek aangepas nie 	<p>*Respondente verwar afdelings oor “Afkortings en akronieme”, “Vakterminologie” en “Wetenskap, wiskunde en rekenaars” en kom dus nie by die nodige woordkeuses vir die Natuurwetenskappe-konteks uit nie</p>
<p>Bring hoof- en kleinletters en kursivering konsekwent aan</p>	1 en 2	<ul style="list-style-type: none"> - Hoof- en kleinletters is nie konsekwent aangebring nie - Die verkeerde kursivering van regsterme in toets 1 is nie gekorrigeer nie - Die ontbrekende kursivering van gene is nie aangebring nie 	<p>*Respondente voel oorlaai met data in die afdeling “Wette en verwysings na wette” en lees nie al die inligting oor kursivering en hoofletters deur nie</p> <p>*Respondente is nie bewus daarvan dat kursivering van gene ontbreek nie en gaan raadpleeg dus nie die afdeling “Wetenskap, wiskunde en rekenaars” vir riglyne oor kursivering in gene nie</p>

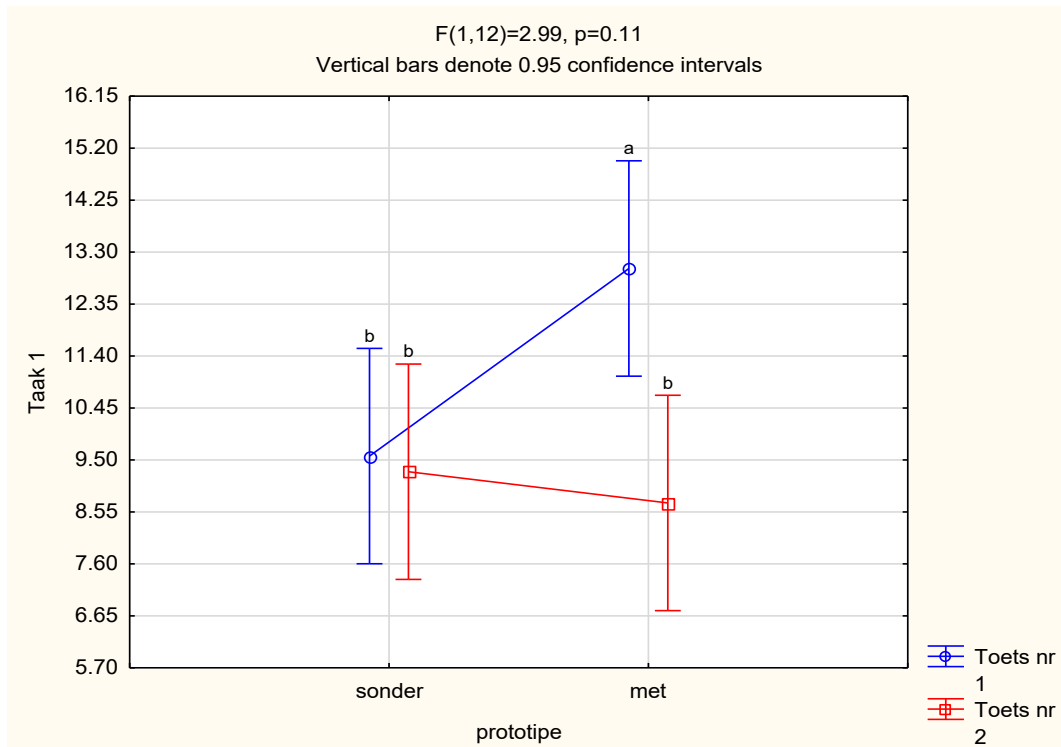
*Die oorsaak van hierdie gebruikersfoute kan gedeeltelik toegeskryf word aan die respondente se vlak van opvoeding – hulle is tweedejaarstudente wat in Taalpraktyk vir die eerste keer meer omtrent die basiese riglyne van redigering leer. Die produkverwante verbetering wat onder andere hiermee kan help, is ’n meer uitgebreide gebruikersgids en beter onderverdeling van afdelings.

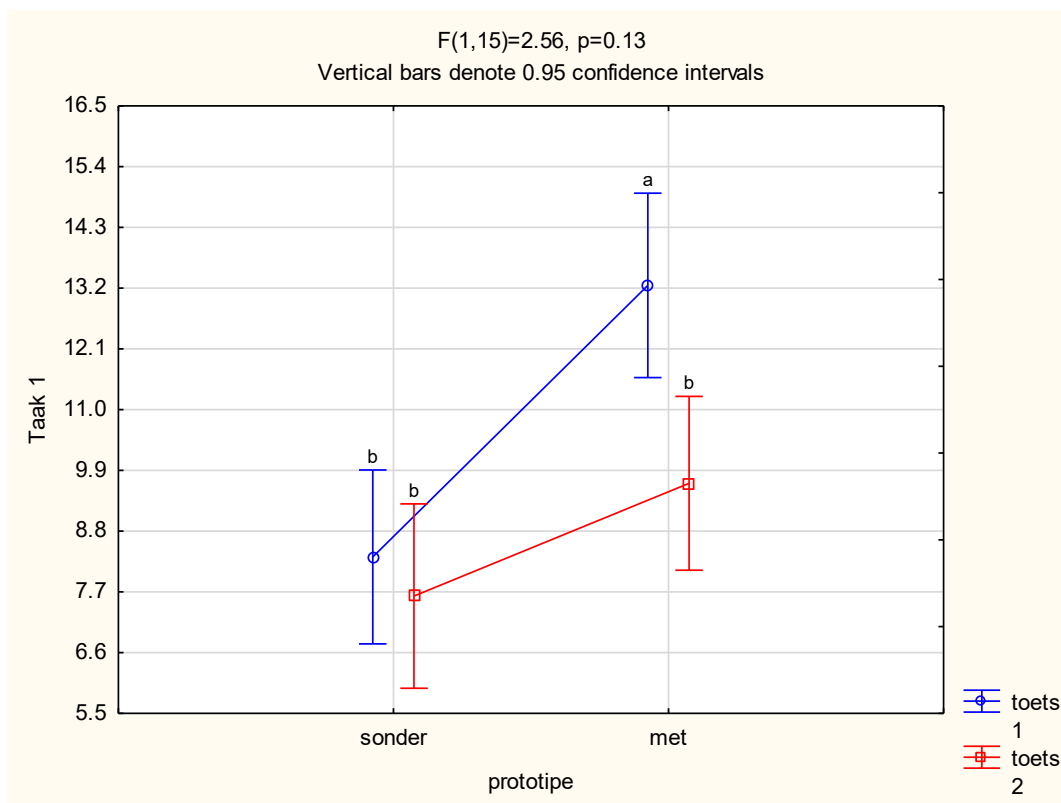
Ná afloop van die finale studie is inferensiële statistiek en 'n gemengdemodel-variëansie-analise gebruik om te bepaal of die 17 respondente beter toetsuitslae met behulp van die prototipe-ARW behaal het en of hierdie uitslae statisties beduidend is. Die grafieke (figuur 4.1, 4.2, 4.3 en 4.4) wat die uitslae van respondente in taak 1, 2, 3 van die loodsstudie asook hulle totale punte aantoon, word weer in hierdie afdeling gebruik om die uitslae wat die respondente in die finale studie vir taak 1, 2, 3 en in totaal behaal het (figuur 4.10, 4.11, 4.12 en 4.13), daarmee te vergelyk.

Wanneer figuur 4.1 en 4.10 vergelyk word, is dit eerstens duidelik dat die p-waarde in figuur 4.10 $p=0.13$ is, wat beteken dat die resultate van die finale studie steeds nie statisties beduidend is nie. Die navorser kan wel in figuur 4.10 sien dat die respondente in die finale studie met behulp van die verbeterde prototipe-ARW beter as in die loodsstudie in taak 1 gevaar het. Die resultate vir taak 2 in die finale studie (figuur 4.11) is statisties beduidend aangesien die p-waarde kleiner as 0.01 is. Daar kan ook afgelei word dat die respondente in die finale studie beter in taak 2 van redigeertoets 1 gevaar het indien hulle resultate vergelyk word met dié in figuur 4.2. In taak 2 van redigeertoets 2 het die respondente in die finale studie swakker as in die loodsstudie gevaar. Indien figuur 4.12 en 4.3 met mekaar vergelyk word, is dit duidelik dat die respondente in die finale studie se redigeertoets 1, taak 3 heelwat beter met behulp van die prototipe-ARW gevaar het as in dieselfde taak in die loodsstudie. Respondente het egter swakker met behulp van die prototipe-ARW gevaar in die finale studie se redigeertoets 2, taak 3. Die p-waarde in figuur 4.12 is $p=0.04$ wat beteken dat die uitslae vir taak 3 in die finale studie statisties beduidend is, en daar kan ook afgelei word dat die verbeterde prototipe-ARW hiermee gehelp het, aangesien die uitslae vir taak 3 van die loodsstudie nie statisties beduidend was nie.

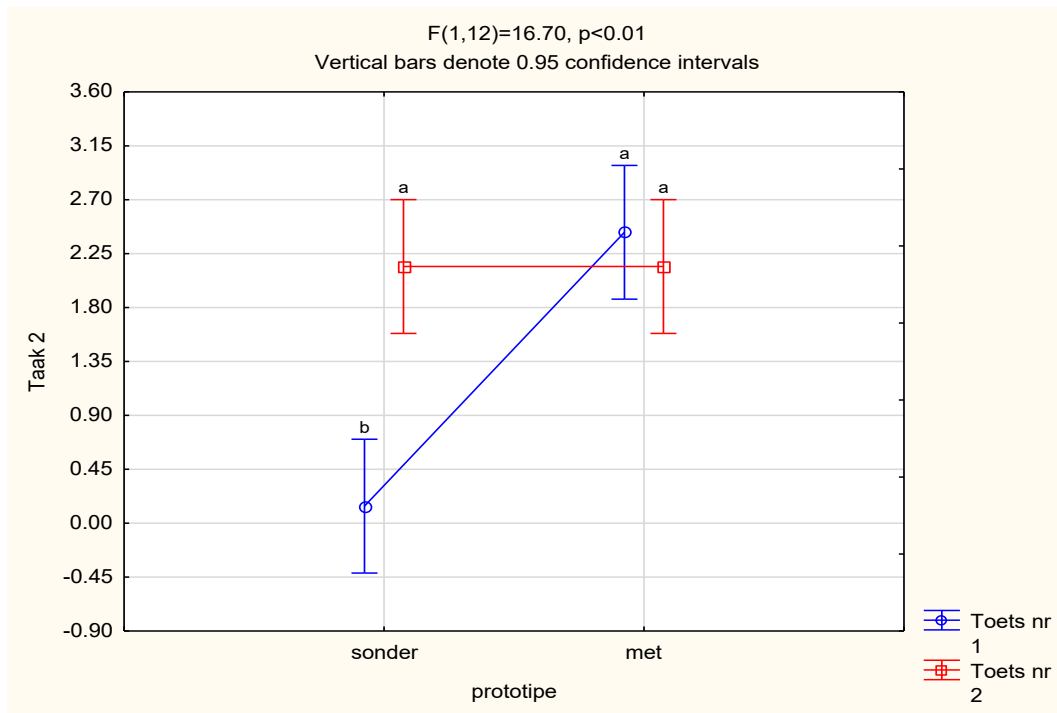
Wanneer die totaal vir al drie take in redigeertoets 1 en 2 ná afloop van die loods- en finale studie (sien figuur 4.4 en 4.13) vergelyk word, is dit eerstens duidelik dat die p-waarde in figuur 4.13 nou kleiner as 0.01 is, en aangesien hierdie uitslae statisties beduidend is, kan daar afgelei word dat die verbeterde prototipe-ARW 'n beduidende verskil aan die respondente se toetsuitslae gemaak het. Tweedens kan daar in figuur 4.13 gesien word dat die respondente in die finale studie met behulp van die verbeterde prototipe-ARW heelwat beter in redigeertoets 1 gevaar het. In afdeling 4.2.2.3 word die moontlike verskille tussen redigeertoets 1 en 2 en die resultate van die onderskeie redigeertake vir die loods- en finale studie meer in diepte bespreek.

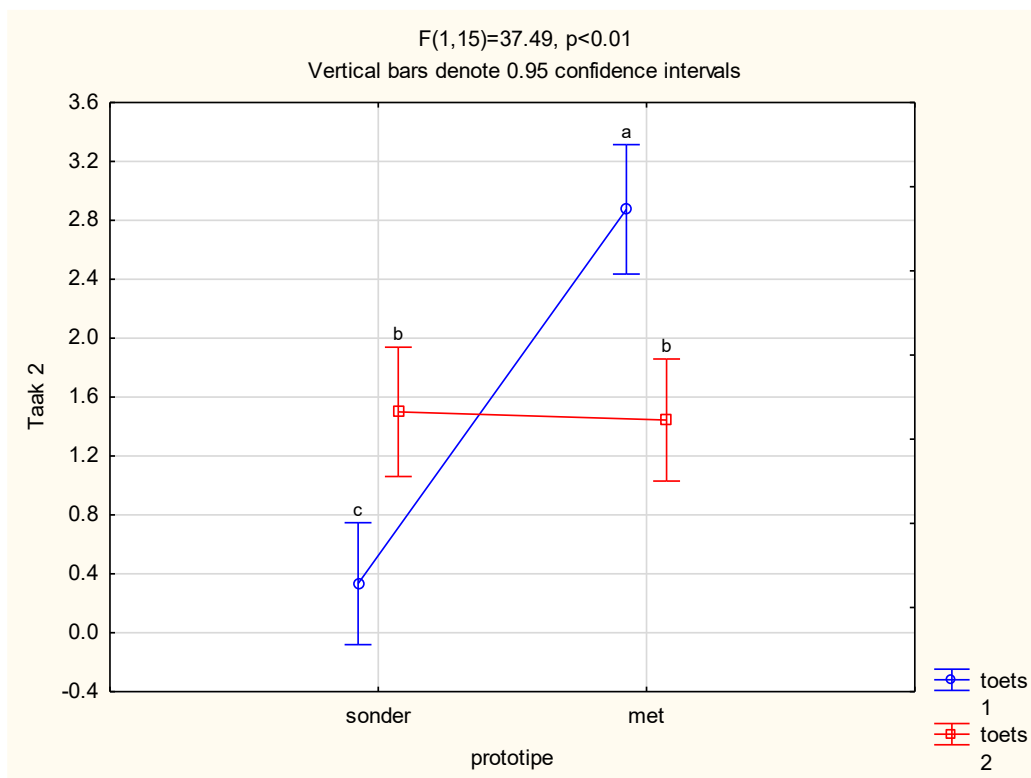
Figuur 4.1: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir taak 1 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

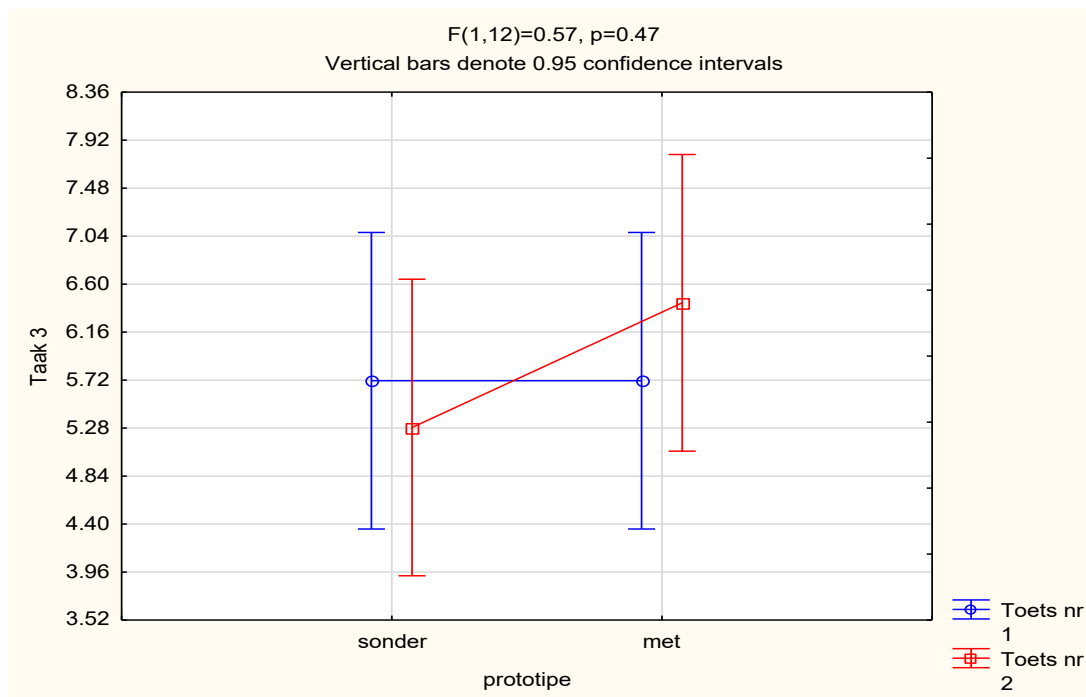
Figuur 4.10: Resultate wat respondente in die finale studie vir taak 1 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

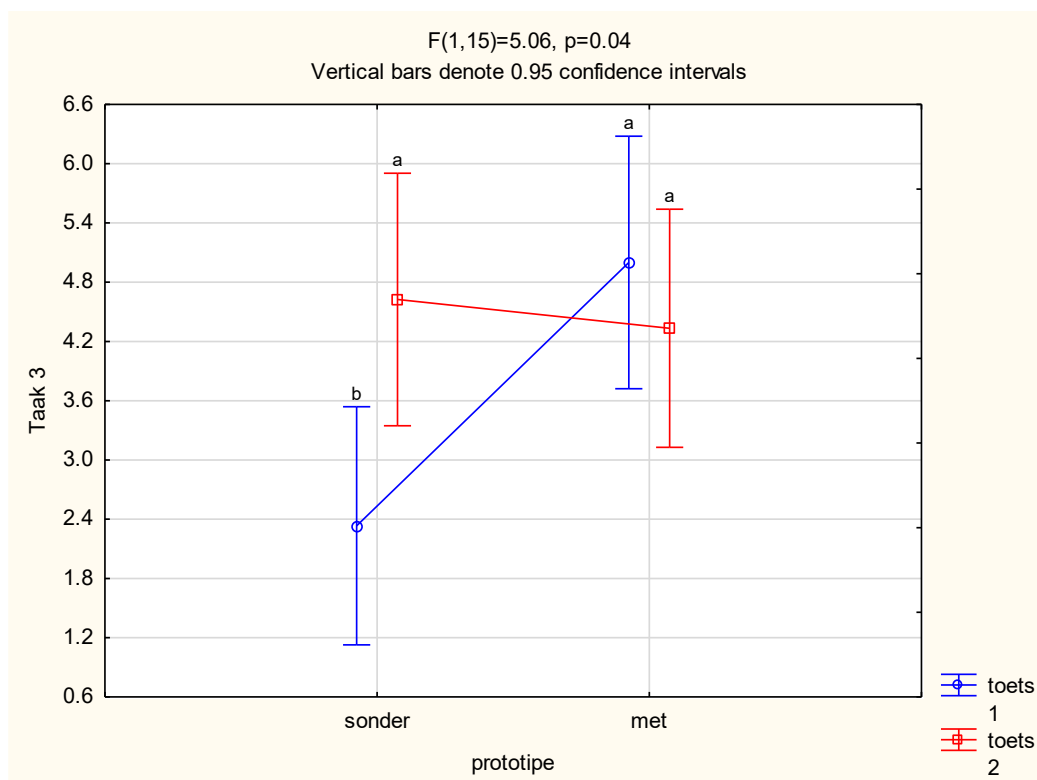
Figuur 4.2: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir taak 2 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

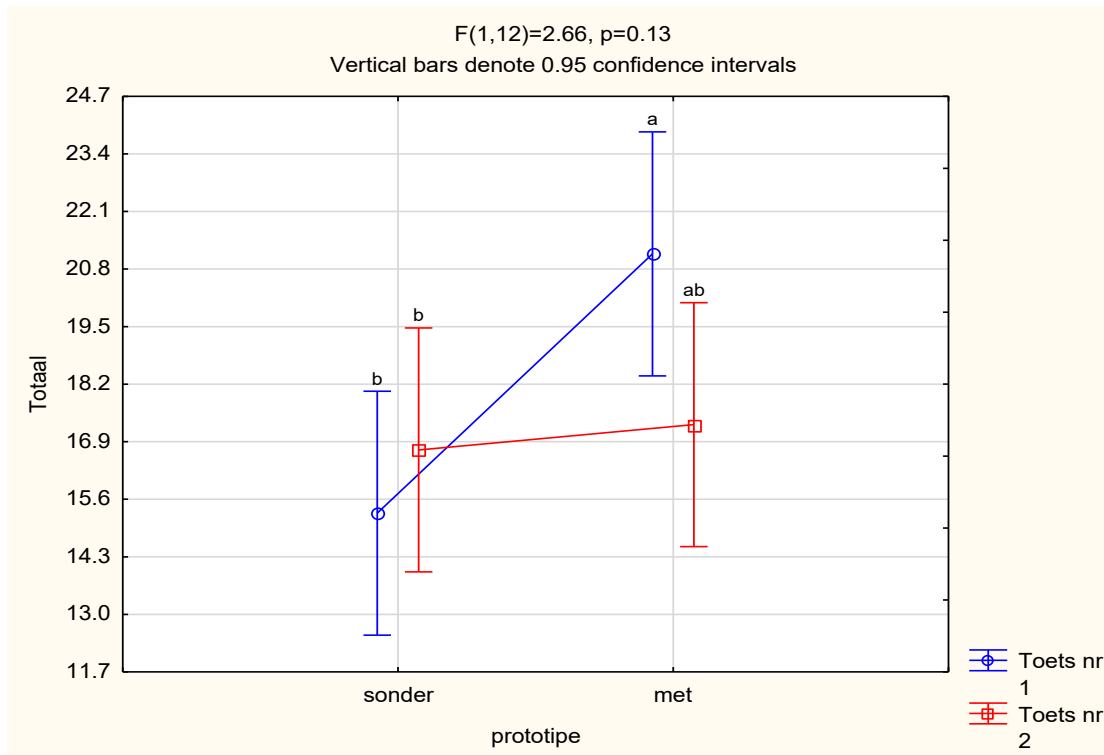
Figuur 4.11: Resultate wat respondente in die finale studie vir taak 2 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

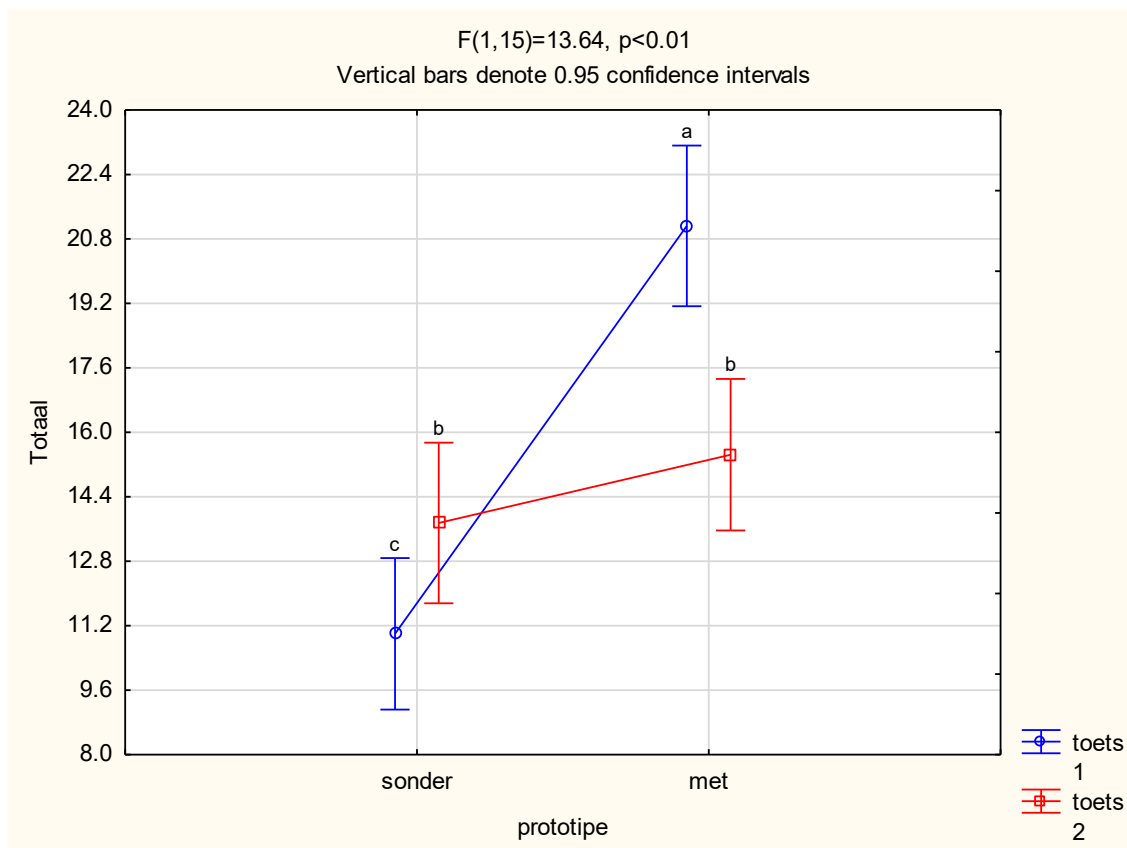
Figuur 4.3: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir taak 3 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.12: Resultate wat respondente in die finale studie vir taak 3 van redigeertoets 1 en 2 sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.4: Resultate wat respondente in die loodsstudie vir redigetoets 1 en 2 (taak 1, 2 en 3) sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

Figuur 4.13: Resultate wat respondente in die finale studie vir redigetoets 1 en 2 (taak 1, 2 en 3) sonder en met behulp van die prototipe-ARW behaal het

4.2.2.2 *Kwalitatiewe voorkeurdadata*

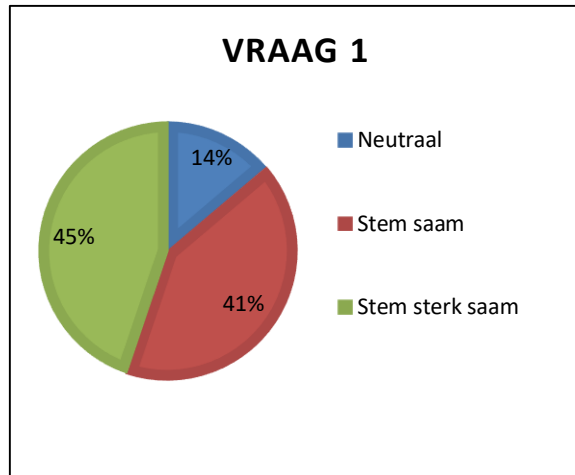
In afdeling 4.2.1.2 is die resultate van die ses oop vrae van die posttoetsvraelys wat ná afloop van die loodsstudie ingevul is, uiteengesit. Soos reeds genoem, word die resultate van die eerste 22 vrae van die loods- en finale studie gesamentlik in hierdie afdeling in sirkeldiagramme uiteengesit om die gemiddelde tellings vir elke vraag te bereken. Die antwoorde van die 31 respondente wat die posttoetsvraelys oor die inhoud van die prototipe-ARW ingevul het, word in figuur 4.14 – 4.22 aangedui. Die respondente se terugvoer oor die aanbieding van die data in die prototipe-ARW word in figuur 4.23 – 4.26 aangedui en die terugvoer oor navigasie in die prototipe-ARW word in figuur 4.27 – 4.29 aangedui. Verder word die terugvoer oor die toegang in die prototipe in figuur 4.30 – 4.33 aangedui en die terugvoer oor die ekstra hulp in die prototipe in figuur 4.34 en 4.35 aangedui.

Die resultate van die oorblywende ses oop vrae word op dieselfde manier as die resultate van die loodsstudie in kolomgrafieke uiteengesit. In figuur 4.36 word die respondente se aanvanklike indruk van die prototipe, soos beantwoord by vraag 23, uiteengesit. By vraag 24 het al 17 respondente wat ná afloop van die finale toets die posttoetsvraelys ingevul het, genoem dat hulle die volledige woordeboek in die toekoms sal gebruik en hulle bykomende motiverings vir hulle antwoorde word in hierdie afdeling gelys. Die hindernisse wat die respondente ná afloop van die finale toets met die prototipe-ARW ervaar het, is net soos dit by vraag 25 gelys is in figuur 4.37 uiteengesit. In figuur 4.38 en 4.39 word die respondente se voorstelle vir die data-uitleg (vraag 26) en data-inhoud (vraag 27) in die prototipe-ARW uiteengesit en gelys. Die respondente se redes waarom die ARW hulle sal help om vinniger vertrouwd te raak met akademiese redigering in die praktyk (vraag 28) word ook gelys.

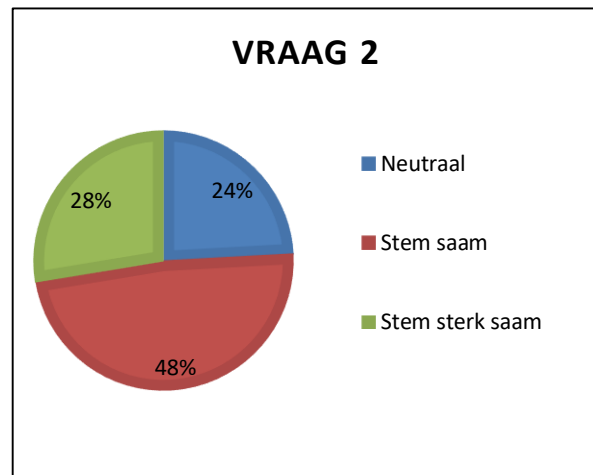
Vrae oor inhoud

Vraag 1: Die woordeboek se inligting is korrek en relevant vir die redigeertake wat ek moes doen.

Vraag 2: Die moeilikheidsgraad/kompleksiteit van die inligting in die woordeboek is gepas.

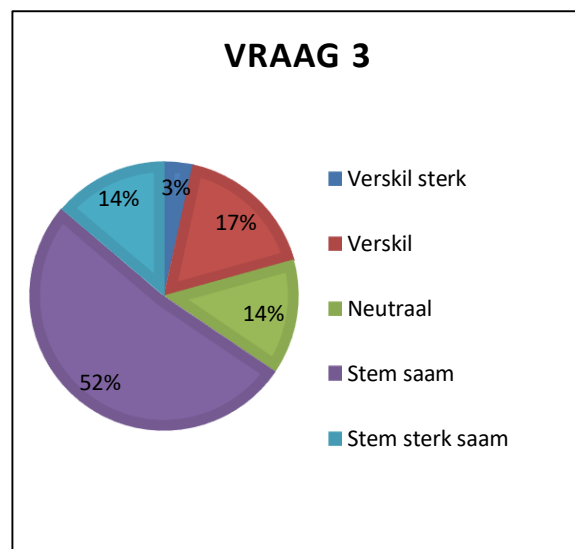
Figuur 4.14: Relevansie van die inhoud

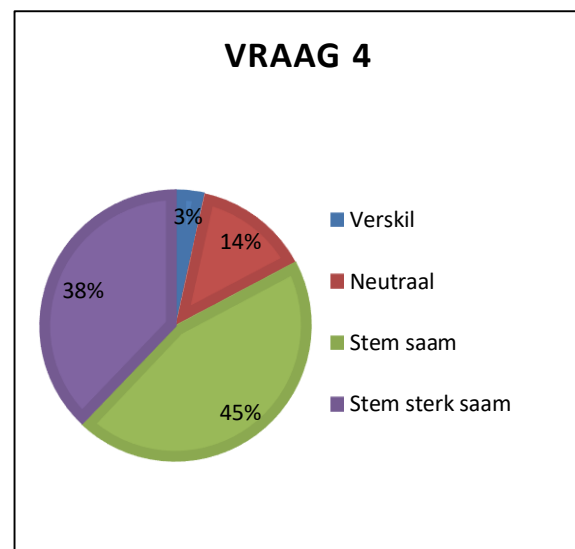
Figuur 4.15: Moeilikheidsgraad van die inhoud

Vraag 3: Die hoeveelheid detail wat aan elke aanduiding in die woordeboek gegee is, is gepas.

Vraag 4: Die “Etiek”-blokkies wat op elke blad verskyn, verskaf genoegsame en verstaanbare hulp om die redigering dan op ’n etiese manier te doen.

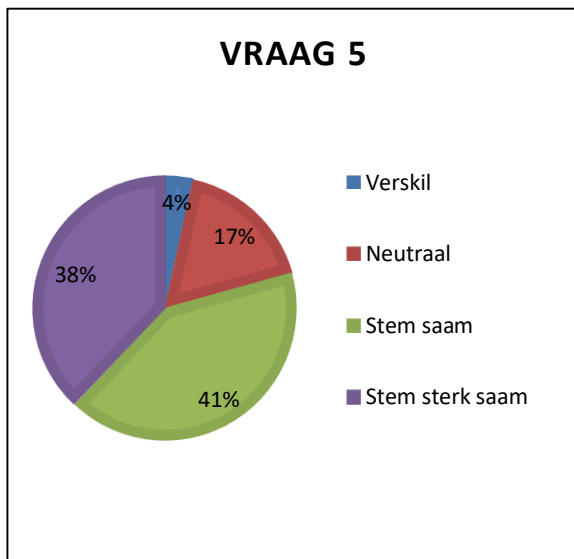
Figuur 4.16: Gepastheid van die detail

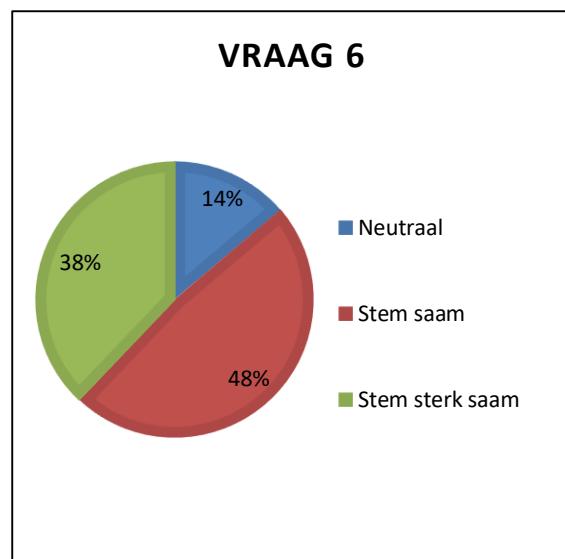
Figuur 4.17: Hulp van die “Etiek”-blokkies

Vraag 5: Die voorbeeldsinne is helder en help my om die terme te verstaan.

Vraag 6: Die voorbeeldsinne help my om die terme in die akademiese konteks te gebruik.

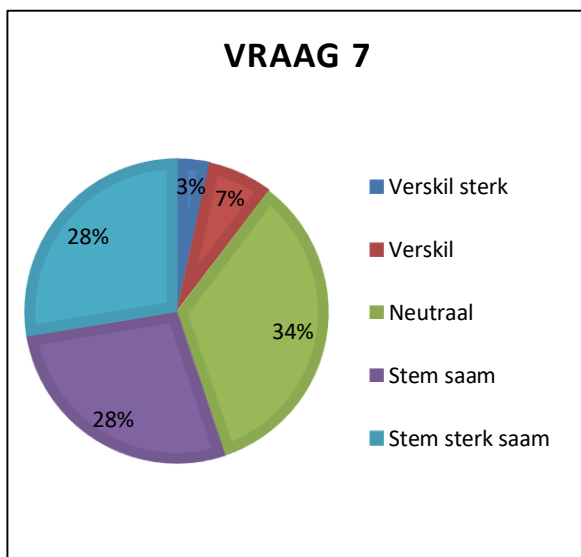
Figuur 4.18: Hulp van voorbeeldsinne

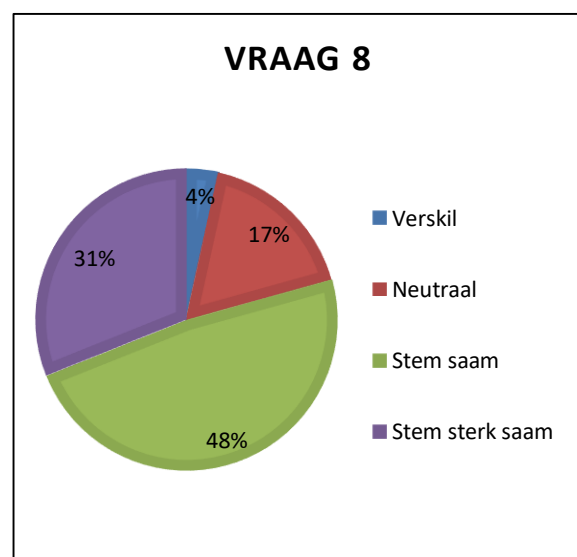
Figuur 4.19: Toepassing van voorbeeldsinne

Vraag 7: Die skakels na eksterne bronne wat inligting oor 'n spesifieke aanduiding gee, is bruikbaar.

Vraag 8: Die ekstra inligting of aanbevelings wat in die notas gegee word, help my om 'n term beter te verstaan.

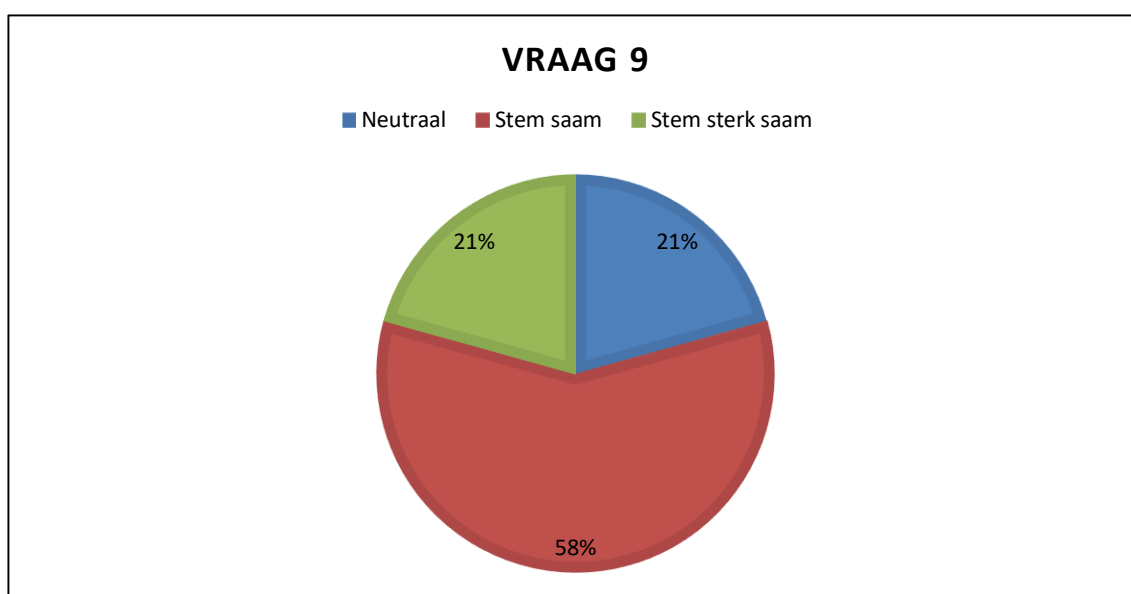
Figuur 4.20: Bruikbaarheid van skakels

Figuur 4.21: Ekstra hulp van notas

Vraag 9: Ek verstaan die etikette wat gebruik is vir knoppies, opskrifte, ens. in die woordeboek.

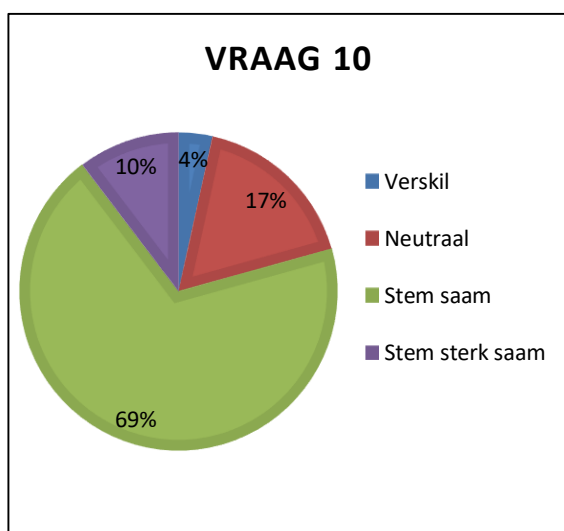

Figuur 4.22: Verstaanbaarheid van die etikette

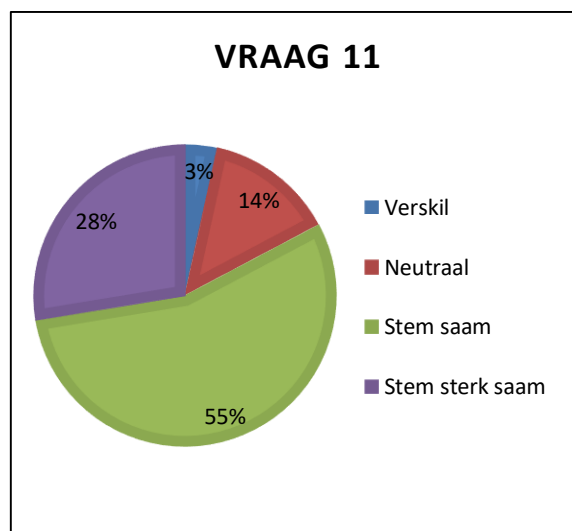
Vrae oor aanbieding

Vraag 10: Die algehele organisasie van die woordeboek is logies uiteengesit en maklik om te volg. (Ek het geweet watter afdeling om in watter situasie te kies.)

Vraag 11: Die inligting vir elke aanduiding in 'n woordeboekartikel was goed georganiseer en die kolpunte en vetgedrukte woorde het gehelp daarmee.

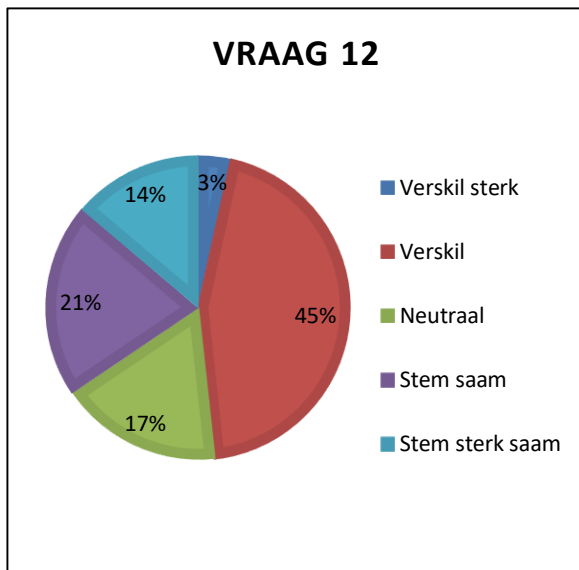
Figuur 4.23: Algehele organisasie van ARW

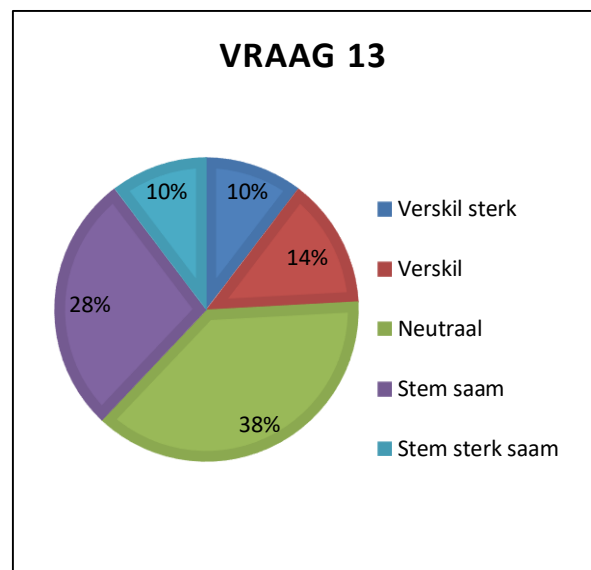
Figuur 4.24: Organisasie van inligting vir elke aanduiding

Vraag 12: Ek moes deur te veel vlakke klik om die inligting te kry waarna ek gesoek het.

Vraag 13: Ek verkies dat ek eers op die betrokke ikoon, byvoorbeeld “Nota”, moet klik voordat die inligting op die bladsy verskyn.

Figuur 4.25: Hoeveelheid vlakke in ARW

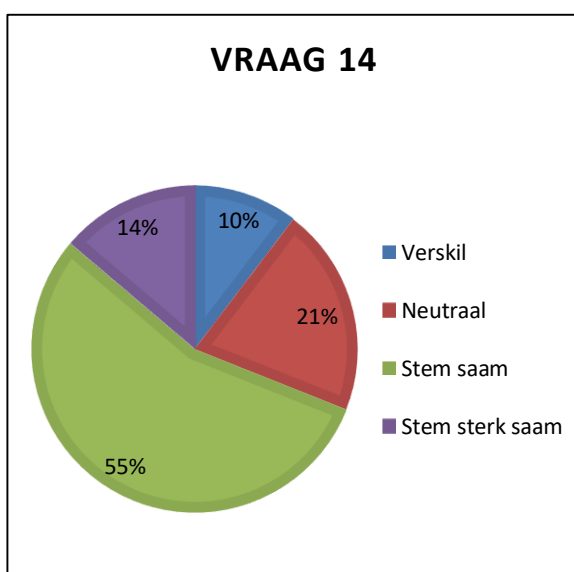

Figuur 4.26: Hoeveelheid inligting wat in openingskerm verskyn

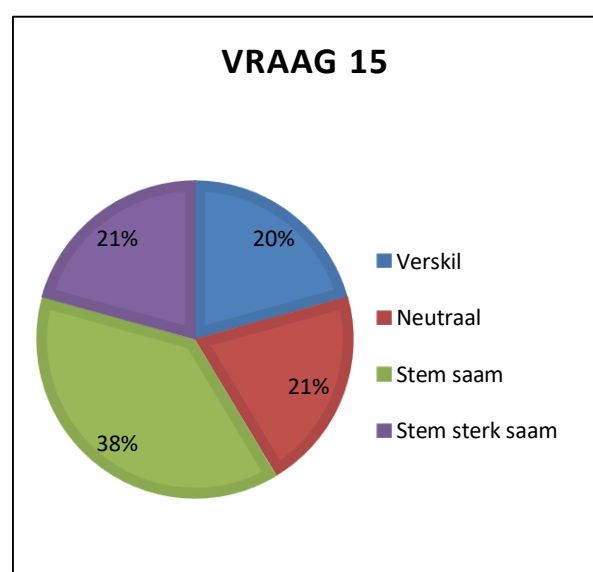
Vrae oor navigasie

Vraag 14: Ek kon die inligting wat ek gesoek het, maklik kry.

Vraag 15: Ek was altyd bewus van waar in die woordeboek ek was. (Ek het nie verlore gevoel nie.)

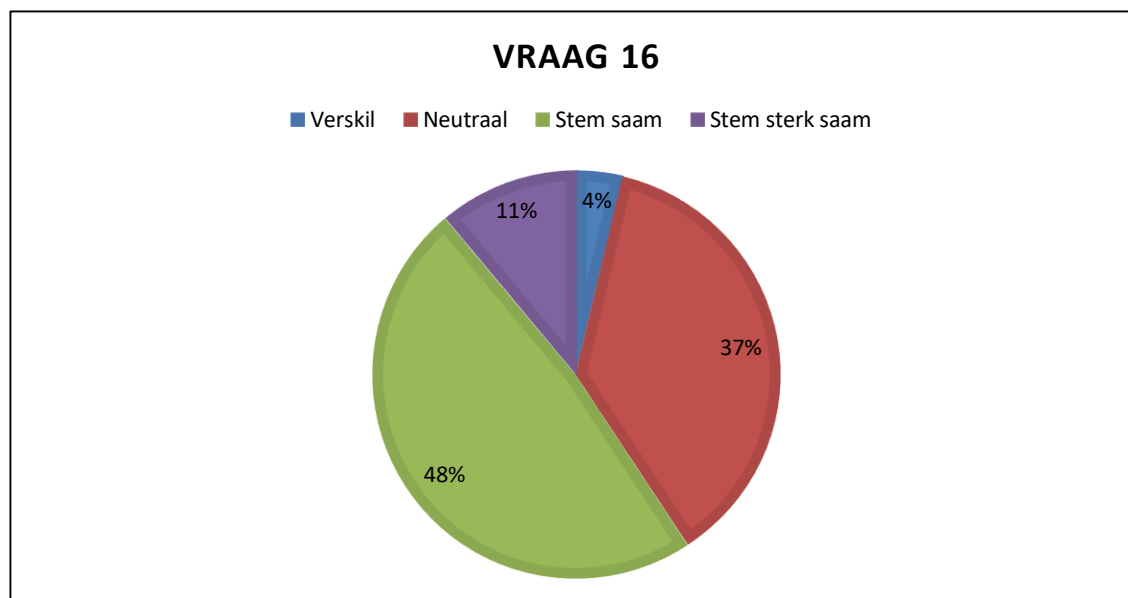

Figuur 4.27: Opspoorbaarheid van inligting

Figuur 4.28: Oriëntasie in die ARW

Vraag 16: Dit was vir my duidelik hoe die skakels werk en ek het geweet waarheen die skakel my sou neem.

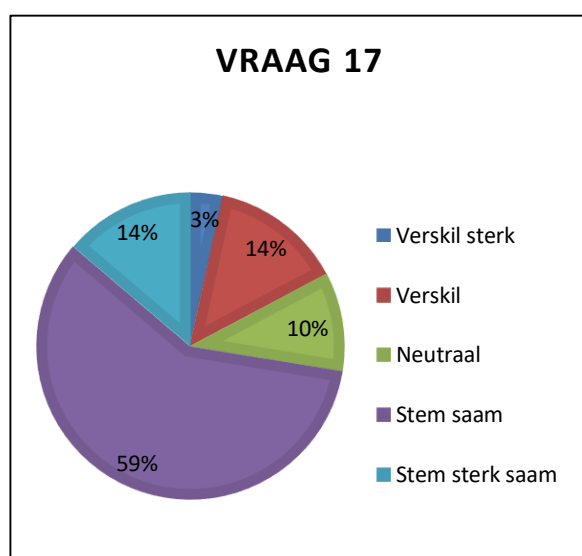

Figuur 4.29: Bruikbaarheid en navigasie deur middel van skakels in ARW

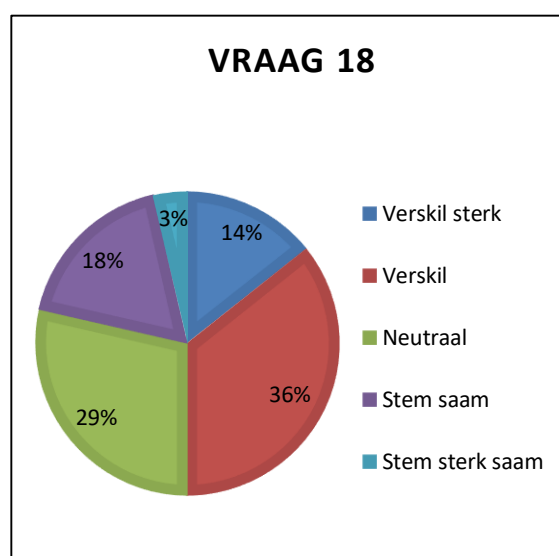
Vrae oor toegang

Vraag 17: Dit is maklik om die soekblok te kry.

Vraag 18: Die soekopsies is te tydrowend.

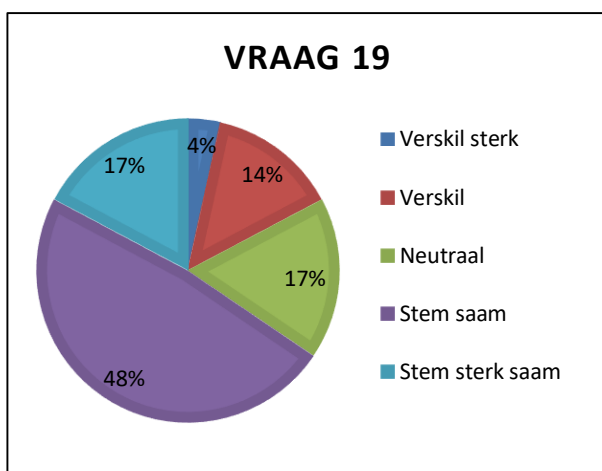
Figuur 4.30: Opspoorbaarheid van soekblok

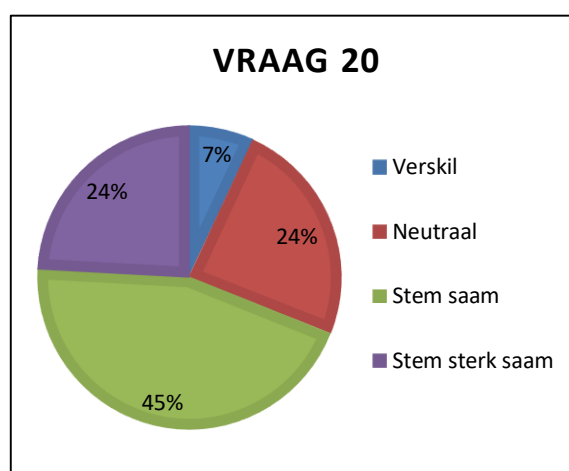
Figuur 4.31: Naslaantyd van soekopsies

Vraag 19: Dit is nuttig om deur 'n lys items te snuffel ("browse").

Vraag 20: Wanneer daar 'n aantal resultate in 'n soektog is, is hulle logies georden.

Figuur 4.32: Die nut van 'n lys items

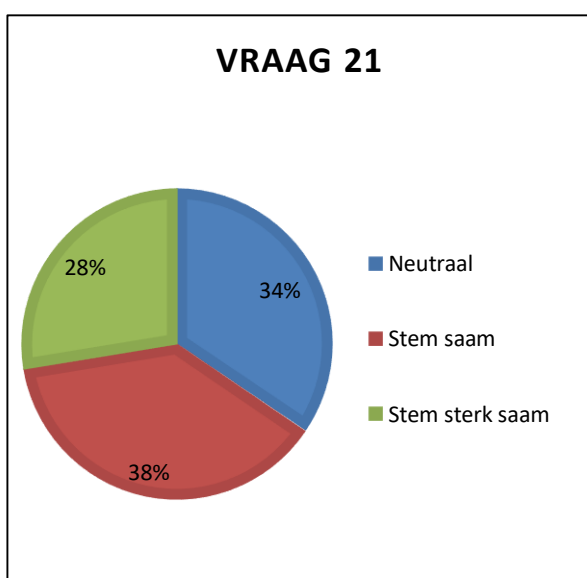

Figuur 4.33: Organisasie van resultate

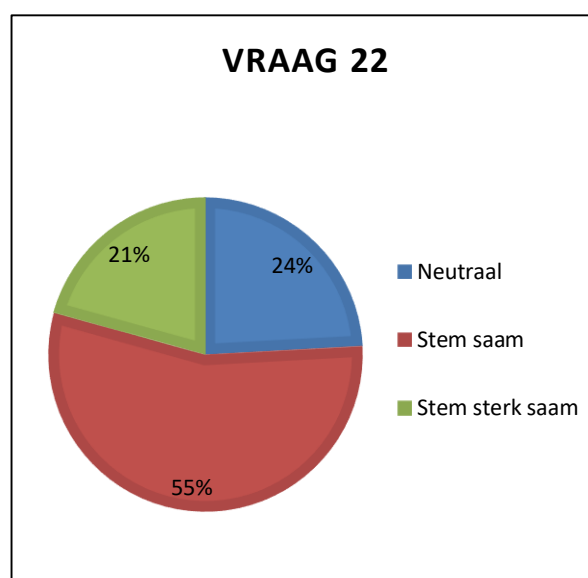
Vrae oor ekstra hulp

Vraag 21: Dit is maklik om die gebruikersgids in die woordeboek te kry.

Vraag 22: Die gebruikersgids in die woordeboek verskaf genoegsame en verstaanbare hulp.

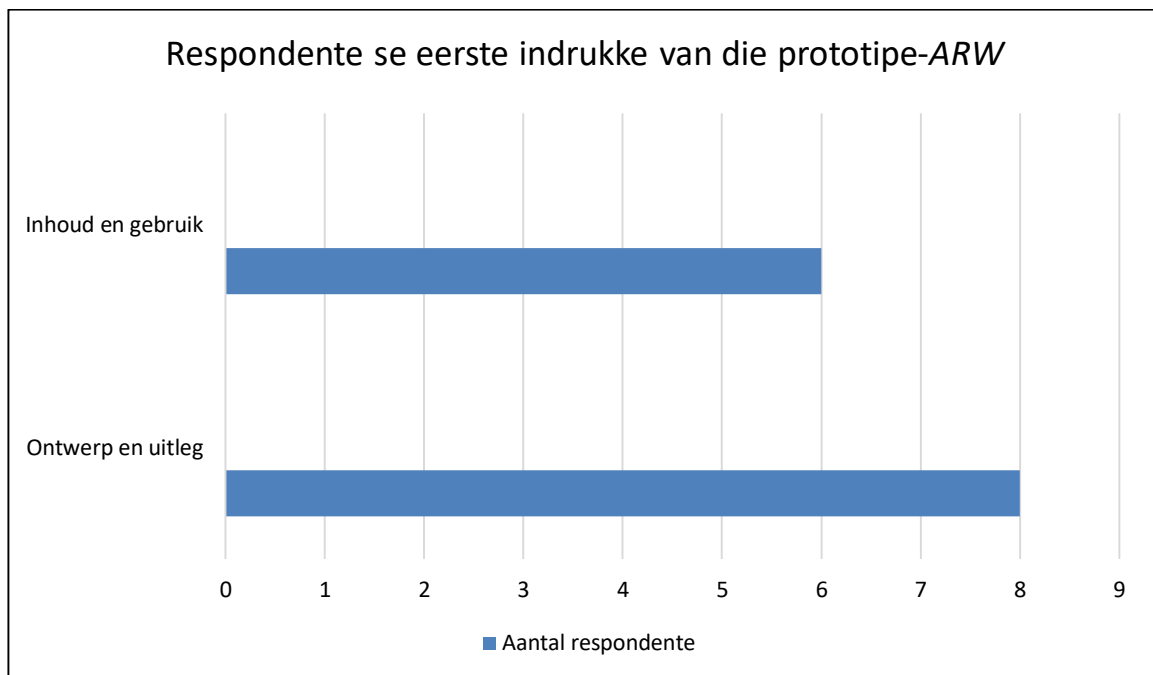

Figuur 4.34: Opspoorbaarheid van die gebruikersgids

Figuur 4.35: Hulp van die gebruikersgids

Vraag 23: *Beskryf jou aanvanklike indruk van die woordeboek.*

Figuur 4.36: Respondente se eerste indrukke van die prototipe-ARW ná afloop van die finale studie

Ontwerp en uitleg

- “Ek hou van die ontwerp – baie vars en eenvoudig. Daar is ’n baie goeie balans tussen die groottes van woorde en kieslyste. Opsies is duidelik en die blad lyk oor die algemeen vriendelik!”
- “Dit is mooi en skoon en daar is nie te veel onnodige prente en opskrifte nie. Dit is vars en modern en esteties mooi uiteengesit.”
- “Die wit agtergrond laat dit skoon en professioneel lyk, maar die oranje opskrifte is miskien ’n bietjie te groot (of miskien was die wit ruimte te veel?) en dit het ’n bietjie met my gebruik van die woordeboek ingemeng, omdat ek nie geweet het waarop om te fokus nie.”
- “Dit het ’n toeganklike uitleg en is aanloklik vir die gebruiker omdat dit nie te vol en besig is nie.”
- “Dit lyk netjies en is baie goed georden. Jy weet dadelik waarop jy moet klik en al die skakels is duidelik gemerk.”
- “Dit is maklik leesbaar en die woordeboek het groot visuele impak wat dit aangenaam maak om te gebruik.”
- “Dit is netjies en op ’n logiese manier uiteengesit.”

- “Die woordeboek is toeganklik en mooi uiteengesit.”

Inhoud en gebruik

- “Dis baie nuttig en redelik maklik om te gebruik, maar kan nog makliker gemaak word.”
- “Dit lyk glad nie intimiderend om te gebruik nie, en kom terselfdertyd vreeslik professioneel oor.”
- “Ek is regtig baie beïndruk met die woordeboek. Dit het my vreeslik geïnteresseer en ek sal dit graag wil gebruik in my persoonlike akademiese werk.”
- “Dit is ’n goeie platform om studente te help met redigering. Dit was egter nie so gedetailleerd soos ek gedink het dit sou wees nie.”
- “[E]ffens tydrowend en ingewikkeld om te verstaan.”
- “Dit was maklik om te gebruik en het my, as redigeerder, se kennis oor die veld en materiaal se kennis verbreed.”

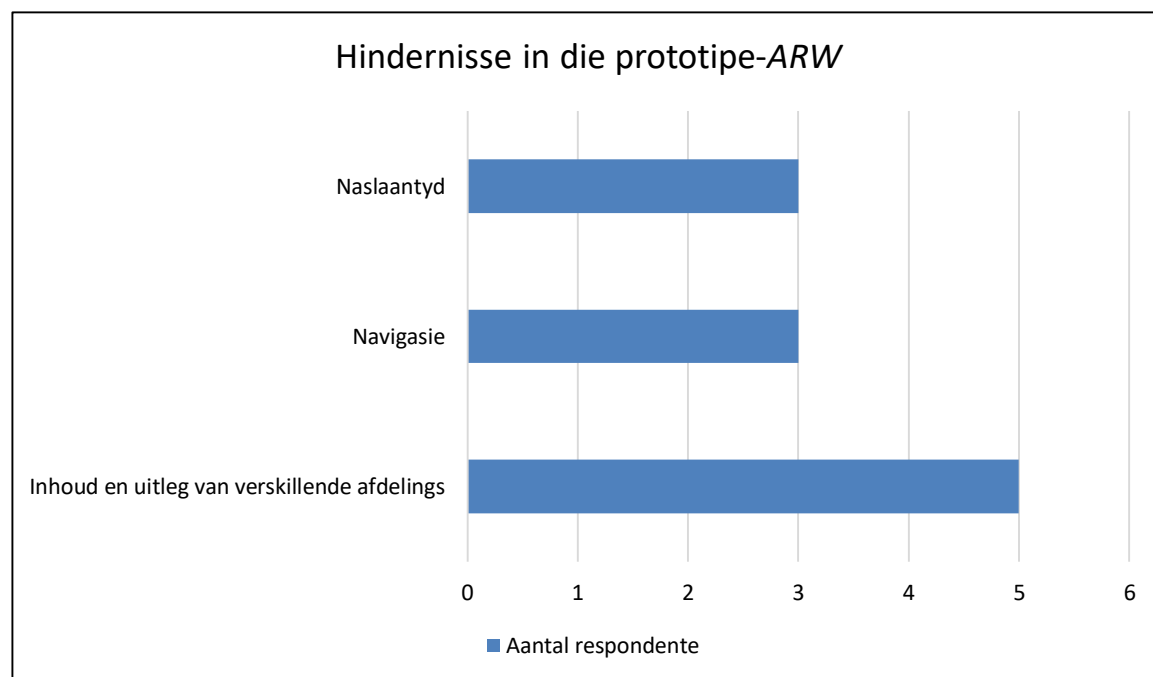
Vraag 24: Sal jy die volledige woordeboek in die toekoms gebruik wanneer jy ’n teks moet redigeer? Motiveer jou antwoord.

Motivering vir “ja”

- “Die manier waarop dit gestruktureer is, maak dit so maklik om te gebruik en het my baie vinnig laat klaarkry. Daar is ’n versekerende gevoel wat jy kry wanneer jy terugkyk na die antwoord en die woordeboek se notas vergelyk. Dit is beslis ’n MOET-HÊ vir akademiese redigering!”
- “Ja, die woordeboek het baie gehelp met die beantwoording van die redigeertoets. Dit was maklik om te navigeer en die inligting op te soek en te kry waarvoor ek gesoek het. Dit het alles bevat wat relevant was tot die redigering van ’n teks en wat mens sal nodig hê om ’n teks te redigeer.”
- “Die woordeboek lewer genoegsame inligting om ’n mens te help met redigering, asook vir algemene taalreëls wat nuttig sal wees in akademiese werk. Dit is ook maklik en prakties om te gebruik.”
- “Dit bied die regte hoeveelheid inligting wat ek sou benodig om ingeligte en korrekte redigering toe te pas. Die feit dat dit ’n sentrale platform vir al hierdie inligting bied, laat dit ook meer betroubaar voel as om te gaan rondsoek vir inligting van onbekende bronne.”

- “Ja, omdat dit toeganklik is en hoe meer ek daarvan gebruik maak, hoe beter sal ek raak met die woordeboek.”
- “Ja, al wat ek nodig het, is in een bron as wat ek verskeie bronne moet deursoek om iets te kry. Dit vergemaklik die redigering.”
- “Ja, dit bevat al die gepaste inligting wat ek benodig om ’n teks op tweedejaarsvlak te kan redigeer.”
- “Beslis, die digitale platform is ook gerusstellend omdat dit altyd ‘opdateerbaar’ is. Dit sal ook maklik vir die behoeftes van die verbruiker kan aanpas. Die woordeboek is ook omvattend en volledig in sy huidige vorm. Dit is ook toeganklik vir mense van verskillende ouderdomme (ek glo as ’n hoërskoolkind dit wou gebruik om ’n werkstuk of taak te redigeer, hy/sy ook baat sou vind by die woordeboek.)”

Vraag 25: Kon jy maklik regkom met die verskillende afdelings van die woordeboek en die interaktiwiteit daarvan? Bespreek enige aspek van die woordeboek wat dalk vir jou ’n hindernis was.

Figuur 4.37: Hindernisse wat die respondente in die finale studie met die prototipe-ARW ervaar het

Inhoud en uitleg van verskillende afdelings

- “Dit het alles redelik maklik gewerk en mens kon uit die afdelingname aflei wat staan onder wat en waar om te gaan soek. By ’n paar goed het ek verwag gaan

onder 'n sekere afdeling staan, maar dan was dit by 'n ander een, maar steeds was dit logies en prakties.”

- “Soms het die URL nie gelaai nie en het dit gesê dat dit nie kan oopmaak nie.”
- “[S]oms was die eerste klik-opsie nie presies wat ek gedink het nie, bv. verkeerde opsie gekies a.g.v. die naam en toe verkeerde inligting veral by wetenskap en vaktaal was dit bietjie soek en hit or mis.”
- “Met die definisies in die toets was ek soms onseker oor watter woordeboek ek moet gebruik.”
- “[A]s ek sekere terme in die soekfunksie intik. dan gee dit ‘no results found’.”

Navigasie

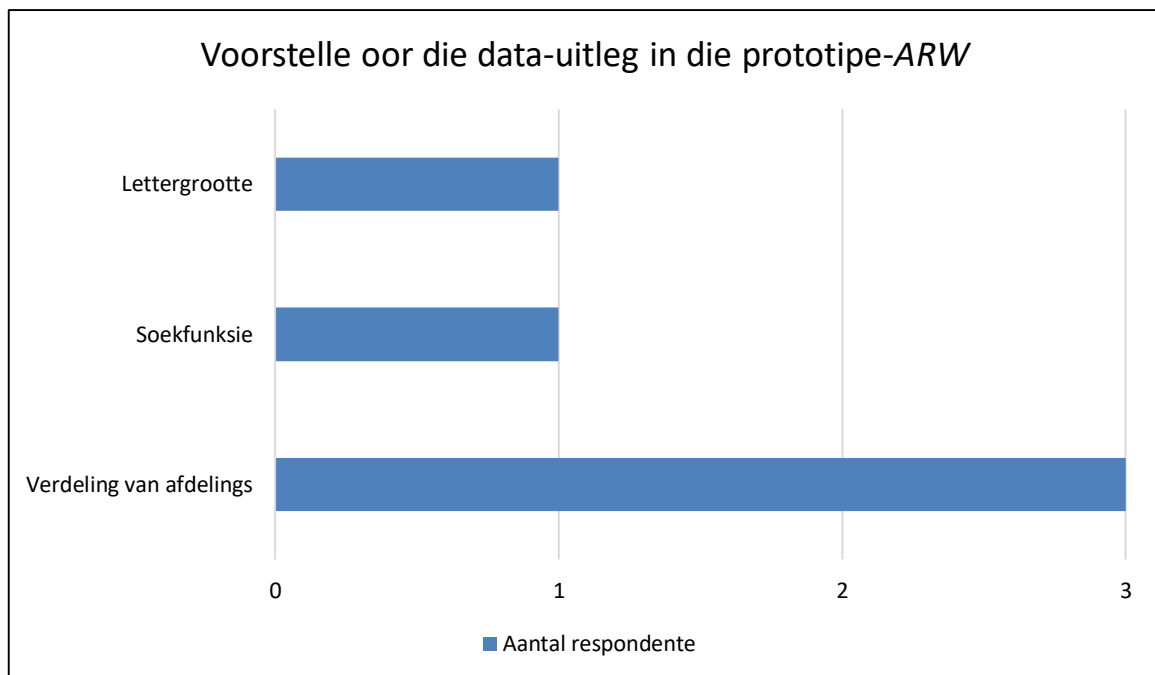
- “Redelik maklik, maar ek dink dit sou doeltreffend wees om 'n tipe ‘kaart’ in te sluit wat aandui waar in die woordeboek jy jou tans bevind. Byvoorbeeld: ARW > Afdelings > Interpunksie; of ARW > Gebruikersgids > Inhoud.”
- “Wanneer 'n mens nie kry waarvoor jy soek nie, is dit moeilik om jouself te oriënteer, omdat jy eers al die notas moet toemaak om weer 'n skoner bladsy te hê.”
- “Daar was 'n paar goed wat ek sou voorstel vir verbetering: -die soekopsie moet op elke bladsy sigbaar wees. -die afdelings moet in die menu tab gewys word wanneer die ‘cursor’ daarop ‘hover’.”

Naslaantyd

- “Maklik genoeg, maar effens tydrowend. Soos byvoorbeeld om eers na ‘vakterminologie’ te gaan om 'n term op te soek.”
- “Ek kon regkom, maar dit het my 'n tydjie gevat.”
- “Ja, dit is egter belangrik dat mens vooraf weet hoe om die woordeboek te gebruik om jou ervaring te optimaliseer.”

Vraag 26: Het jy enige ander kommentaar/voorstelle oor die uitleg van die verskillende afdelings in die woordeboek?

Figuur 4.38: Respondente se voorstelle oor die data-uitleg in die prototipe-ARW ná afloop van die finale studie

Verdeling van afdelings

- “[N]og meer integrasie tussen die verskillende afdelings en verskillende blaaie sal die ervaring self meer vaartbelyn maak. ’n Leemte wat ek ervaar het, is die gebrek aan onderverdeling – van taal- en inhoudelike hulpbronne, sowel as tussen die vakgebiede wat bespreek word. (M.a.w. om, byvoorbeeld, die ‘Vakterminologie’ te verdeel in wiskunde, wetenskap, kunste ens.) (of om onder ‘Afdelings’ slegs ’n skakel vir ‘Taalreëls’ te hê wat, na ’n mens daarop klik, weer verdeel in temas soos ‘Getalle, syfers en simbole’, ‘Hoof- en kleinletters’ en ‘Interpunksie’).”
- “Die afdelings is by eerste opsie-naam net te vaag; ek het die soekgids verkies.”
- “Dit sal dalk ook help om die subopskrifte van die onderafdelings onder ‘Gebruikersgids’ in skakels te verander (bv. die ‘Afkortings en Akronieme’ onder ‘Inhoud’).”

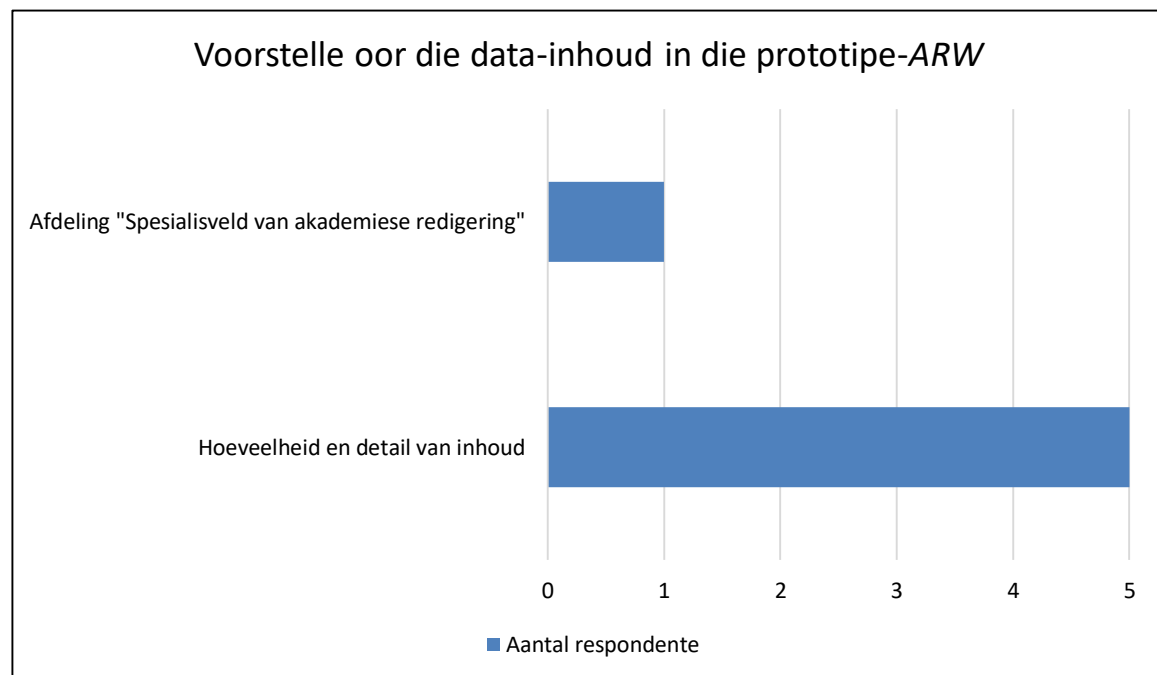
Soekfunksie

- “Dit sal handig wees as jy by die ‘search bar’ net ’n woord of afkorting kan intik en dan vat dit vir jou dadelik na die relevante inligting.”

Lettergrootte

- “Die teks kan dalk ’n bietjie kleiner wees, want baie keer is te groot teks ook moeilik om te lees.”

Vraag 27: Het jy enige ander kommentaar/voorstelle oor die inhoud van die woordeboekinskrywings?

Figuur 4.39: Respondente se voorstelle oor die data-inhoud in die prototipe-ARW ná afloop van die finale studie

Hoeveelheid en detail van inhoud

- “Daar kan nog meer inhoud wees.”
- “Die inhoud is goed en volledig, maar kan dalk meer bondig wees. Die bronverwysingsafdeling het baie goed gewerk en is lekker uiteengesit om presies te weet hoe om te verwys in watter situasie.”
- “[D]aar moet meer besprekings wees, meer inligting gee.”
- “Miskien ’n skakel van sinonieme en antonieme byvoeg.”
- “Gee dalk die element se simbool saam met die element van die periodieke tabel sodat ’n mens nie nodig het om na ’n ander webtuiste te gaan vir dit nie.”

Afdeling “Spesialisveld van akademiese redigering”

- “Op die blad ‘Spesialisveld van akademiese redigering’, onder ‘Stilistiese redigering’, by die laaste kolpunt staan daar ‘Bondgheid’ in plaas van ‘Bondigheid’.”

Vraag 28: Sal hierdie woordeboek vir jou as student wat nog nie in die redigeerpraktik is nie, help om vinniger vertrouwd te raak met akademiese redigering in die praktik? Motiveer jou antwoord.

Motivering vir “ja”

- “Ek voel asof ek baie geleer het in daardie baie kort toetse oor redigering en stilistiese skryfwyse veral. Ek sal dit beslis wil gebruik vir redigeerwerk as ek in die praktik werk. Dis maklik, dit spaar jou tyd, dit is ’n effektiewe en praktiese manier om te leer en dit voel te goed om waar te wees!”
- “Ja, want die voorbeeldsinne asook die verduidelikings is baie goed en help baie om dit toe te pas in die redigeerstuk. Dit leer ons hoe dinge in praktik gedoen word en is spesifiek.”
- “Dit het my so opgewonde gemaak, want dit is so netjies en maklik uiteengesit. Die bronne is goed en die inligting is volledig en baie behulpsaam.”
- “Omdat hierdie woordeboek ontwerp word vir die redigeerder in die praktik, is dit ’n uitstekende voorbeeld vir studente vir wat hulle kan verwag en hoe hulle dinge behoort te doen.”
- “Dit lyk na ’n toeganklike manier om jou te help met redigering en as ek meer vertrouwd sal raak met dit dan sal dit ook makliker raak.”
- “Dit is lekkerder en makliker om dadelik iets uit te vind waaroor jy onseker was op die internet, as om deur ’n boek te blaai daarvoor. Dit is ’n lekker opsomming van alles wat jy nodig het vir redigering.”
- “Dis baie vinniger om te gebruik as die AWS en meer toeganklik.”
- “Die woordeboek is toeganklik vir iemand wat nie reuse kennis dra oor die veld van redigering nie en dien as ’n goeie hulpmiddel om daardie persoon daarvoor op te lei. Die boek is maklik om na te slaan en verbreed beslis jou kennis oor die spesifieke onderwerp.”
- “Ja, dit help met enige onsekerhede wat ’n mens het, in terme van taal- en spelreëls, en dit is ’n manier om vinnig antwoorde te kry.”

4.2.2.3 *Bespreking van die finale studie se resultate*

Die navorser kon met behulp van die kwantitatiewe prestasiepunte van die loods- en finale studie (sien tabel 4.4) vasstel in watter take en subtake van watter redigeertoets die 17 tweedejaarstudente wat deelgeneem het aan die finale studie óf swakker gevaar het as in die loodsstudie, óf steeds nie die kriteria van 'n 70% voltooiingskoers bereik het nie. Die grafieke in figure 4.10 – 4.13 wat ná afloop van die gemengdemodel-variansie-analise verkry is, dui ook aan vir watter redigeertoets die prototipe-ARW die meeste van hulp was en vir watter take daar steeds ekstra inligting of veranderinge aan die prototipe-ARW aangebring moet word. Die soort veranderinge wat aangebring moet word, is met behulp van die kwalitatiewe voorkeurdata wat in die posttoetsvraelyste versamel is (in die geslote vrae van die loods- en finale studie sowel as in die oop vrae van die finale studie) in tabel 4.5 as produkverwante redes vir die respondente se swak prestasie opgesom.

Eerstens is dit ooglopend dat respondente in die finale studie nie in die twee subtake wat in die loodsstudie deur meer as 70% van die respondente suksesvol voltooi is (die kopieredigeringsaspekte in taak 1 van redigeertoets 1 en taak 3 van redigeertoets 1 en 2) dieselfde prestasie kon behaal nie. Hierdie verskil in prestasie versterk die navorser se vermoede dat die respondente eerder hulle voorkennis as die inligting in die prototipe-ARW gebruik het om die kopieredigeringsaspekte te doen. Aangesien die tweedejaarstudente minder vakkennis oor en ervaring in redigering het as die derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente, is eersgenoemdes se uitslae in hierdie twee subtake swakker. Alhoewel die resultate van die subtaak oor kopieredigeringsaspekte in taak 1 van redigeertoets 1 swakker in die finale studie is en in taak 1 van redigeertoets 2 steeds nie die verlangde prestasie ná afloop van die finale studie behaal het nie, wys die blou en rooi lyne op die grafiek in figuur 4.10 dat die respondente oor die algemeen beter in taak 1 van redigeertoets 1 en 2 in die finale studie as in die loodsstudie gedoen het. Die resultate vir die subtake in figuur 4.4 dui daarop dat die respondente se prestasie in taak 1 van redigeertoets 1 en taak 2 in die finale studie verbeter het as gevolg van die verbeterde prestasie in die subtake oor tabelle en grafieke en bronnelysinskrywings, en alhoewel die uitslae in figuur 4.10 steeds nie statisties beduidend is nie, kan die navorser onder andere uit die respondente se terugvoer aflei dat die aanpassings in die prototipe-ARW se afdelings “Tabelle en grafieke” en “Akademiese verwysingstelsels” tot 'n verbetering in hierdie subtake gelei het. Een van die respondente het by vraag 27 van die posttoetsvraelys spesifiek uitgelig dat “[d]ie bronverwysingsafdeling het baie goed gewerk en is lekker uiteengesit om presies te weet hoe om te verwys in watter situasie.”

Tweedens wys die grafiek in figuur 4.11 dat die respondente se uitslae vir taak 2 in die finale studie statisties beduidend is. Daarbenewens, soos aangedui in tabel 4.4, kon meer as 70% van die respondente taak 2 van redigeertoets 1 met behulp van die prototipe-ARW suksesvol voltooi. Die respondente het egter swakker in taak 2 van redigeertoets 2 gevaar en kon nie die definisies van die vakterme “Newton se 2de bewegingswet (N2)”, “elemente (van die periodieke tabel)” en “foto-elektriese effek” korrek met behulp van die prototipe-ARW voltooi nie. Die produkverwante redes wat kon bydra tot hierdie swak prestasie (sien tabel 4.5) is soos volg by vraag 25 van die posttoetsvraelys deur respondente uitgelig as hindernisse in die prototipe-ARW: Die respondente kon nie met behulp van die soekfunksie direk toegang tot bogenoemde drie vakterme kry nie, want “as [hulle] sekere terme in die soekfunksie intik dan gee dit ‘no results found’” en indien hulle dan eers na ’n spesifieke afdeling in die woordeboek moes gaan, was hulle “[m]et die definisies in die toets soms onseker oor watter woordeboek [hulle] moet gebruik”, met ander woorde in watter afdeling van die ARW hulle die definisie moet soek.

In die derde taak het die respondente in redigeertoets 1 heeltemal nagelaat om die inhoudelike redigering met behulp van kommentaarblokkies op Microsoft Word aan te bring en in redigeertoets 2 is die inhoudelike en stilistiese redigering ook nie deur meer as 70% van die respondente korrek voltooi nie. Hierdie uitslae wys weereens daarop dat die inligting oor kommentaarblokkies steeds te versteek is of dat die respondente as gevolg van tydsbeperkinge nie die agtergrondinligting oor akademiese redigering deurgelees het nie. In redigeertoets 2 het die terme wat gekorrigeer moes word, meestal bestaan uit afkortings en akronieme uit die Natuurwetenskappeveld en die produkverwante rede waarom die respondente nie by hierdie terme in die prototipe kon uitkom nie, is soortgelyk aan die probleem met die soekblok wat veroorsaak het dat die respondente nie die vakterme in taak 2 kon opspoor nie. Een van die respondente het by vraag 26 genoem dat hulle nie die afkortings en akronieme vinnig genoeg kon opspoor nie en voorgestel dat “[d]it handig [sal] wees as jy by die ‘search bar’ net ’n woord of afkorting kan intik en dan vat dit vir jou dadelik na die relevante inligting.”

Die blou lyn op die grafiek in figuur 4.12 wys dat die respondente, afgesien van bogenoemde kopie- en inhoudelike redigering, heelwat beter in taak 3 van redigeertoets 1 met behulp van die prototipe-ARW gevaar het. In tabel 4.4 kan daar gesien word dat meer as 70% van die respondente die subtaak oor stilistiese redigering in redigeertoets 1 kon voltooi, en een van die respondente het by vraag 28 van die posttoetsvraelys juis uitgelig dat die prototipe-ARW van hulp was met hierdie soort redigering: “Ek voel asof ek

baie geleer het in daardie baie kort toetse oor redigering en stilistiese skryfwyse veral.” Hierdie verbeterde prestasie in taak 3 van redigeertoets 1 het ook veroorsaak dat die p-waarde van die grafiek daarvan statisties beduidend is en die navorser kan dus aflei dat die verbeterde prototipe-ARW van hulp was tydens hierdie redigeertaak. Aangesien taak 3 van redigeertoets 1 uit ’n paragraaf van ’n akademiese teks uit die Regsveld bestaan, en die regsafdeling in die prototipe-ARW nie juis vir die respondente van hulp was tydens taak 3 van redigeertoets 1 van die loodsstudie nie, kan daar ook afgelei word dat die aanpassings wat aan die afdeling oor “Wette en verwysings na wette” aangebring is, suksesvol was.

In die laaste grafiek in figuur 4.13, wat die respondente se totale punte vir redigeertoets 1 en 2 bevat, is die p-waarde in hierdie finale toetsronde statisties beduidend, waar dit in die grafiek in figuur 4.4 ná afloop van die loodsstudie nie statisties beduidend was nie. Die verbeterde prototipe-ARW het dus oor die algemeen die tweedejaarstudente met te min vak- en redigeerkennis gehelp om beter resultate in die redigeertoetse te behaal. Die respondente het in die posttoetsvraelys uitgelig dat die prototipe-ARW genoeg inligting vir studente op tweedejaarsvlak bevat, asook genoeg leiding bied om studente op te lei wat min kennis van redigering het. Een van die respondente het by vraag 24 van die posttoetsvraelys genoem dat hulle die volledige woordeboek in die toekoms sal gebruik, want “dit bevat al die gepaste inligting wat ek benodig om ’n teks op tweedejaarsvlak te kan redigeer.” By vraag 28 het een van die respondente genoem “[d]ie woordeboek is toeganklik vir iemand wat nie reuse kennis dra oor die veld van redigering nie en dien as ’n goeie hulpmiddel om daardie persoon daarvoor op te lei.”

Die kwalitatiewe voorkeurdata wat ná afloop van die finale studie met behulp van die posttoetsvraelys ingesamel is, toon oor die algemeen ook dat die respondente minder hindernisse met die verbeterde prototipe-ARW ervaar het. Nie een van die 17 respondente wat aan die finale studie deelgeneem het, kon egter selfs met behulp van die verbeterde prototipe-ARW die drie redigeertake en subtake volledig voltooi nie (sien tabel 4.4). Om ’n volledige stel verbeteringsriglyne in hoofstuk 5 saam te stel, is dit dus nodig om in diepte na die respondente se terugvoer in die posttoetsvraelys te kyk. Die antwoorde vir die geslote vrae oor die inhoud, aanbieding, navigasie, toegang en ekstra hulp in die prototipe-ARW, soos opgesom in die sirkeldiagramme in figuur 4.14 – 4.35, dui daarop dat verskeie areas in die ARW aandag en moontlike verbetering verg. In sommige gevalle dien die respondente se terugvoer in die langer vrae ook as bykomende redes waarom hulle probleme met sekere aspekte in die prototipe-ARW ondervind.

In die vrae wat handel oor die inhoud in die prototipe-*ARW* is die twee aspekte waarmee 10% of meer van die respondente 'n probleem gehad het, die detail en die skakels in die prototipe-*ARW*. Volgens vraag 3 (figuur 4.16) voel 20% van die respondente dat die detail van die inhoud nie gepas is nie. Twee van die respondente het by vraag 27 uitgebrei oor die detail van die inhoud en genoem dat daar meer besprekings en inligting in die onderskeie artikels gegee moet word, asook 'n ekstra inskrywing vir sinonieme en antonieme. By vraag 7 (figuur 4.20) het 10% van die respondente uitgelig dat die skakels na die ekstra bronne nie bruikbaar is nie en by vraag 25 het 'n respondent dit ook as 'n hindernis in die prototipe beskryf en gesê: “Soms het die URL nie gelaai nie en het dit gesê dat dit nie kan oopmaak nie.”

Die probleme wat die respondente met die aanbieding in die prototipe-*ARW* gehad het, is die aantal vlakke waardeur hulle moes klik om by die inligting uit te kom en die hoeveelheid inligting wat in die openingskerm van elke soektog verskyn het. By vraag 12 (figuur 4.25) het 35% van die respondente gevoel dat hulle deur te veel vlakke moes klik om by die inligting uit te kom waarvoor hulle gesoek het. Volgens die respons by vraag 13 (figuur 4.26) wil 24% van die respondente nie eers op die betrokke ikoon klik om by die verlangde inligting uit te kom nie en verkies hulle dat al die inligting met die eerste soektog verskyn. Buiten die hoeveelheid vlakke en inligting wat verskyn, het die respondente by vraag 23 ook as een van hulle eerste indrukke van die prototipe-*ARW* en by vraag 26 as kommentaar oor die uitleg en aanbieding in die prototipe uitgelig dat die teks en meer spesifiek die oranje opskrifte te groot is en die leesbaarheid van die inligting en hulle fokus op die belangrikste aspekte belemmer het. Afgesien van die lettergrootte het die meerderheid van die respondente by vraag 23 as hulle eerste indruk van die prototipe klem geplaas op die ontwerp en uitleg en onder andere genoem dat “die woordeboek [’n] groot visuele impak [het] wat dit aangenaam maak om te gebruik” en dat dit “vars en modern en esteties mooi uiteengesit [is].” Die netjiese aanbieding het ongelukkig nie noodwendig daartoe gelei dat die respondente die inligting in die prototipe maklik kon opspoor nie en sommige respondente het probleme met navigasie ervaar wat in die volgende paragraaf bespreek word.

Met betrekking tot navigasie was die opspoorbaarheid van inligting in die prototipe-*ARW* en die respondente se algehele oriëntasie in die prototipe 'n probleem tydens die loods- sowel as finale studie. By vraag 14 (figuur 4.27) het 10% van die respondente gevoel dat hulle die inligting waarna hulle gesoek het, nie altyd maklik kon opspoor nie. Drie van die respondente het by vraag 25 as 'n hindernis uitgelig dat hulle sekere inligting op grond

van die benaming van die afdelings (veral “Wetenskap, wiskunde en rekenaars” en “Vakterminologie”) in ’n ander afdeling vermag het as waarin dit in die prototipe verskyn. By vraag 26 het een van die respondente voorgestel dat die afdelings soos volg beter onderverdeel kan word:

“’n Leemte wat ek ervaar het, is die gebrek aan onderverdeling – van taal- en inhoudelike hulpbronne, sowel as tussen die vakgebiede wat bespreek word. (M.a.w. om, byvoorbeeld, die ‘Vakterminologie’ te verdeel in wiskunde, wetenskap, kunste ens.) (of om onder ‘Afdelings’ slegs ’n skakel vir ‘Taalreëls’ te hê wat, na ’n mens daarop klik, weer verdeel in temas soos ‘Getalle, syfers en simbole’, ‘Hoof- en kleinletters’ en ‘Interpunksie’).”

Verder was die oriëntasie ook ’n probleem en by vraag 15 (figuur 4.28) het 20% van die respondente aangedui dat hulle soms verlore gevoel het in die prototipe-ARW. By vraag 25 het een van die respondente uitgelig dat “[w]anneer ’n mens nie kry waarvoor jy soek nie is dit moeilik om jouself te oriënteer, omdat jy eers al die notas moet toemaak om weer ’n skoner bladsy te hê.” Een van die respondente het by vraag 25 voorgestel dat die gebruikers hulleself beter sal oriënteer en dit “doeltreffend [sal] wees om ’n tipe ‘kaart’ in te sluit wat aandui waar in die woordeboek jy jou tans bevind. Byvoorbeeld: ARW > Afdelings > Interpunksie of ARW > Gebruikersgids > Inhoud.”

In die vrae wat handel oor die toegang in die prototipe-ARW het 17% van die respondente by vraag 17 (figuur 4.30) aangedui dat hulle gesukkel het om die soekblok in die prototipe-ARW op te spoor en een van die respondente het by vraag 25 voorgestel: “[D]ie soekopsie moet op elke bladsy sigbaar wees.” By vraag 18 (figuur 4.31) het 21% van die respondente ook aangedui dat die soekopsies tydrowend is en by vraag 23 en 25 het vier respondente uitgelig dat hulle die naslaantyd in die prototipe as ’n negatiewe eerste indruk en hindernis ervaar het wat veroorsaak het dat die prototipe ingewikkeld was om te gebruik. By vraag 19 (figuur 4.32) het 18% van die respondente ook gevoel dat dit nie nuttig is om deur ’n lys items te soek nie. Die feit dat die respondente nog nie voorheen die prototipe-ARW gebruik het nie en nie vooraf ’n verduideliking gekry het oor hoe dit werk nie, kan onder andere een van die redes vir die tydrowendheid wees. Die respondente het by vraag 25 en 28 gesê: “[D]it is egter belangrik dat mens vooraf weet hoe om die woordeboek te gebruik om jou ervaring te optimaliseer” en: “[A]s ek meer vertrouwd sal raak met dit dan sal dit ook makliker raak.” Die ARW sal dus meer toeganklik wees indien die gebruikers presies weet hoe dit werk, en in hierdie opsig kan die gebruikersgids help om sommige van die gebruikers se onsekerhede uit te skakel.

Laastens was die meeste van die respondente ná afloop van die loods- en finale studie tevrede met die ekstra hulp in die prototipe-ARW, maar as gevolg van die feit dat sommige van die respondente, soos in die paragrafe hier bo bespreek, gesukkel het met die navigasie en toegang in die prototipe-ARW, kan 'n verbeterde gebruikersgids ook help om hierdie probleme op te los. Die respondente kon ook nie almal met sekerheid sê dat hulle die gebruikersgids kon opspoor en gebruik nie, want by vraag 21 (figuur 4.34) het 34% van die respondente aangedui dat hulle neutraal voel oor die opspoorbaarheid van die gebruikersgids en by vraag 22 (figuur 4.35) het 24% van die respondente aangedui dat hulle neutraal voel oor die hoeveelheid hulp en verstaanbaarheid van die gebruikersgids. Die hoofbevindinge en gepaardgaande aanbevelings wat die navorser ná afloop van die loods- en finale studie kon maak, asook die maniere waarop die inhoud, aanbieding, navigasie, toegang en gebruikersgids in die prototipe-ARW steeds aangepas en verbeter kan word, word in hoofstuk 5 in 'n stel verbeteringsriglyne vir die prototipe-ARW uiteengesit.

4.3 Samevatting

In hierdie hoofstuk is daar eerstens 'n bespreking van die voorlopige data-analise van die kwantitatiewe en kwalitatiewe resultate van die loodsstudie. Dit is ingesamel ná afloop van die twee toetsessies en die posttoetsvraelys wat 14 derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente afgelê en ingevul het. Die kwantitatiewe prestasiepunte het aangedui dat die respondente slegs in taak 2 van redigeertoets 1 en 2 vir seker die prototipe-ARW gebruik het om die definisies van die vakterme in hierdie taak korrek te voltooi. Vir redigeertoets 1 en 2 was die algehele verbetering in prestasie met behulp van die prototipe-ARW nie statisties beduidend nie, maar die respondente se prestasie in die onderskeie subtake het meer duidelikheid gegee oor die probleme in die prototipe-ARW wat tot hierdie uitslae kon lei. 'n Voorlopige stel verbeteringsriglyne vir die samestelling van die prototipe-ARW is in tabel 4.3 op grond van die respondente se kwantitatiewe prestasiepunte en terugvoer in die posttoetsvraelys opgestel. Hierdie verbeteringsriglyne is gebruik om die prototipe-ARW vir die finale studie aan te pas, sodat die navorser kon vasstel of die respondente in die finale studie beter uitslae in redigeertoets 1 en 2 met behulp van die verbeterde prototipe-ARW kon behaal.

Die tweede bespreking in hierdie hoofstuk het dus bestaan uit die data-analise van die kwantitatiewe en kwalitatiewe resultate wat ingesamel is ná afloop van die twee toetsessies en die posttoetsvraelys wat 17 tweedejaarstudente afgelê en ingevul het. Die respondente het in die finale studie in taak 2 en 3 en ook in totaal statisties beduidend

beter resultate behaal. Daaruit kon die navorser aflei dat die respondente die prototipe-ARW gebruik het om die definisies van die vakterme in taak 2 te voltooi en ook die afdeling “Wette en verwysings na wette” geraadpleeg het om die stilistiese redigering in taak 3 van redigeertoets 1 te voltooi. Die prototipe het dus oor die algemeen beslis ’n bydrae gelewer tot verbeterde resultate. Die kwalitatiewe voorkeurdata wat ná afloop van die finale studie ingesamel is, het ook uitgelig dat die verbeterde prototipe-ARW steeds probleme in terme van die navigasie en oriëntasie in verskillende afdelings het, en dat dit ook nie vinnig genoeg toegang bied tot die nodige inligting in ’n spesifieke afdeling nie. Die volgende stel verbeteringsriglyne sal dus meer fokus plaas op makliker navigasie in die prototipe-ARW en voorstelle maak ten opsigte van vinniger toegang tot die nodige inligting in ’n spesifieke afdeling.

5 Hoofstuk 5. Bevindinge, aanbevelings en verbeteringsriglyne

5.1 Inleiding

Die doel van hoofstuk 5 is om as laaste stap van die data-analise die navorser se bevindinge te beskryf en sekere aanbevelings te maak (Rubin en Chisnell, 2008:246). Nadat die data van die bruikbaarheidstoets opgesom en geanaliseer is (sien hoofstuk 4), is die resultate omgeskakel, soos Rubin en Chisnell (2008:276) voorstel, in algemene en spesifieke bevindinge en aanbevelings. Hierdie bevindinge en aanbevelings word in afdeling 5.2 beskryf en in afdeling 5.3 volgens Ball (2016) en Ball en Bothma (2018) se sewe hoofkategorieë van evalueringskriteria vir aanlyn woordeboeke as 'n stel verbeteringsriglyne vir die prototipe-ARW weergegee.

In afdeling 5.4 beantwoord die navorser dan die navorsingsvrae van die studie na aanleiding van hierdie bevindinge, aanbevelings en verbeteringsriglyne. In hoofstuk 1 is drie navorsingsvrae geformuleer. Om die eerste vraag te beantwoord, is die akademiese redigeerders se behoeftes bepaal en vir die opstel van die prototipe-ARW gebruik. Die tweede en derde vraag het vasgestel hoe effektief die prototipe-ARW is om akademiese redigeerders te help om redigeertake suksesvol te voltooi, asook hoe tevrede akademiese redigeerders met die datavoorlegging en databeskrywing in die prototipe-ARW is.

Ten slotte word daar in afdeling 5.5 verdere navorsingsmoontlikhede vir onder andere die uitbreiding van die ARW en alternatiewe metodes van bruikbaarheidstoetsing vir die ARW verskaf.

5.2 Bevindinge en aanbevelings

In die eerste gedeelte van hierdie afdeling word die algemene bevindinge bespreek wat ná afloop van die samestelling en bruikbaarheidstoetsing van die prototipe-ARW gemaak is. Dit sluit onder andere 'n bespreking van die algemene problematiek van aanlyn woordeboeksamestelling, bruikbaarheidsevaluasie, teikengebruikers en gebruikersopleiding in, en daarom kan hierdie bevindinge en aanbevelings ook in ag geneem word wanneer ander aanlyn woordeboeke opgestel en geëvalueer word. Die spesifieke bevindinge en aanbevelings wat daarna volg, beskryf meer gedetailleerde veranderinge wat aan die ARW gemaak moet word. Die aanbevelings vir hierdie veranderinge word bespreek of met behulp van skermgrepe aangedui en in afdeling 5.3 in 'n stel verbeteringsriglyne vir die verdere samestelling van die ARW uiteengesit.

5.2.1 Algemene bevindinge en aanbevelings

5.2.1.1 Aanlyn woordeboeksamestelling

Ná afloop van die ondersoek na en toepassing van leksikografieteorieë tydens die samestelling van Blom se 2018-woordeboekmodel, asook die daaropvolgende samestelling van die prototipe-ARW, kan die navorser bevestig dat dit, soos Gouws (2005) voorstel, noodsaaklik is om aandag te gee aan al drie komponente van die metaleksikografie (met ander woorde die funksies, data en strukture) wanneer 'n nuwe aanlyn woordeboek saamgestel word.

Eerstens is dit belangrik om volgens die kernbeginsels van die funksieteorie die eienskappe, behoeftes en ooreenstemmende gebruikssituasies en leksikografiese funksies van die gebruiker, in hierdie geval die akademiese redigeerder, te bepaal (sien Tarp, 2000 se beginsels vir 'n volledige verduideliking van die funksieteorie). In Blom (2018) is daar vasgestel dat die leksikografiese funksies as vertrekpunt gebruik moet word vir die samestelling van byvoorbeeld 'n aanlyn Afrikaanse *Akadiese Redigeerwoordeboek* (ARW). Sonder hierdie inligting oor die teikengebruiker van die ARW sou die navorser nie weet watter tipe en hoeveelheid data in die woordeboek opgeneem moet word sodat dit uiteindelik aan die akademiese redigeerders se behoeftes kan voldoen nie. Fuertes-Olivera en Tarp (2014:193-238) se funksieteorie vir gespesialiseerde aanlyn woordeboeke onderskei tussen drie fases³⁸ vir die samestelling van 'n gespesialiseerde aanlyn woordeboek en volgens hierdie fases is dit belangrik om voor, tydens en ná die samestelling van 'n aanlyn woordeboek die volgende stappe te doen:

Tydens die presamestellingsfase word daar soos reeds genoem besluite geneem oor die potensiële gebruiker se leksikografiese relevante inligtingsbehoefte in spesifieke gebruikssituasies. Die samestellingsfase behels eerstens dat 'n leksikografiese databasis saamgestel word en daar besluite geneem word oor moontlike datatipes wat in hierdie databasis ingesluit kan word. In hierdie opsig bied die funksieteorie, naas hulp met die bepaling van die funksies van die aanlyn woordeboek, ook 'n metodologie wat gevolg kan word vir die seleksie van datatipes en hulle hoof funksies (Blom, 2018:26). Voordat die derde fase (postsamestellingsfase) van 'n aanlyn woordeboek afgehandel en die woordeboek aan die teikengebruikers bekendgestel kan word, moet daar op grond van

---

³⁸ Sien Fuertes-Olivera en Tarp (2014) vir 'n uiteensetting van die presamestellings-, samestellings- en postsamestellingsfase wat noodsaaklik is in die samestelling van 'n gespesialiseerde aanlyn woordeboek.

die funksies en datatipes besluite geneem word oor die woordeboekstrukture wat nodig is om te voldoen aan gebruikers se behoeftes binne byvoorbeeld 'n kommunikatiewe, kognitiewe en/of operatiewe situasie.

Vervolgens bied die studies van Müller-Spitzer (2013), Gouws (2014a; 2014b; 2018a; 2018b; 2018c; 2018d) en Klosa en Gouws (2015) insig oor die kenmerke van die dataverspreiding-, makro-, artikel-, mikro-, toegang-, medio- en skermkootstruktuur wat vir die samestelling van aanlyn woordeboeke geld. Dit is belangrik om hierdie strukture eers krities te beoordeel en te besluit watter strukture spesifiek bydra tot die vervulling van die reeds vasgestelde leksikografiese funksies, aangesien alle aanlyn woordeboeke nie noodwendig dieselfde funksies en strukture gaan vertoon nie. In hierdie opsig kan die toestel (selfoon, tablet of rekenaar) waarop die aanlyn woordeboek gaan verskyn, ook byvoorbeeld keuses ten opsigte van die toegang- en skermkootstruktuur beïnvloed. Verder is dit belangrik dat die woordeboekstrukture behoorlik en konsekwent aangewend word, aangesien dit sal bepaal of die gebruiker toegang tot verskillende datatipes kan kry en of dit sal voldoen aan hulle moontlike behoeftes binne byvoorbeeld 'n kommunikatiewe, kognitiewe en/of operatiewe situasie. In hierdie studie is die prototipe-ARW nie slegs volgens leksikografiese beginsels saamgestel nie, maar is daar ook aandag aan die bruikbaarheidsbenadering gegee. In die studies van (Rundell, 2015; Du Plessis, 2015; 2017) word daar onder andere uitgelig dat dit belangrik is om tydens die samestelling van 'n aanlyn woordeboek die standaardpraktyke en -benaderings van die web te volg om aan te pas by die internetkonteks en -eienskappe wat gebruikers daagliks ervaar. Die funksie- en algemene leksikografieteorie gee egter nie aandag aan die tegnologiese eienskappe en bruikbaarheid van elektroniese naslaanbronne nie.

Die beginsels van die ISO-standaarde (ISO-standaard 9241-110; ISO-standaard 9241-11 en ISO-standaard 9241-12) en die interaksie-ontwerp (Sharp, Rogers & Preece, 2007) is ook toegepas tydens die samestelling van die prototipe-ARW. Die bruikbaarheidsbenadering, ISO-standaarde en interaksie-ontwerp help spesifiek om 'n aanlyn woordeboek op te stel wat maklik is om te gebruik en 'n aangename ervaring vir die gebruiker skep. Die navorser stem dus saam met Du Plessis (2015; 2017) dat daar van 'n geïntegreerde teorie gebruik gemaak moet word om gebruikersvriendelike aanlyn woordeboeke saam te stel. Behalwe dat die ideaal van bruikbaarheid as deel van die samestellingsproses van 'n aanlyn woordeboek nagestreef moet word, is dit ook nuttig om die aanlyn woordeboek deur middel van verskillende bruikbaarheidsevaluasiemetodes te evalueer. Ná afloop van 'n ondersoekende bruikbaarheidstoets waarin die effektiwiteit en

gebruikertevredenheid van die prototipe-ARW bepaal is, kon die navorser tot sekere gevolgtrekkings kom en sekere aanbevelings maak. Hierdie bevindinge en aanbevelings word in die volgende paragraaf beskryf.

5.2.1.2 *Bruikbaarheidsevaluasie*

Die bruikbaarheidsevaluasiemetode wat gebruik is om die prototipe-ARW te evalueer, is 'n bruikbaarheidstoets wat 'n ondersoekende navorsingsontwerp behels. In hoofstuk 3 is daar aangetoon dat bruikbaarheidstoetsing 'n spesifieke metode van evaluasie is waar die eind- of teikengebruikers as toetsdeelnemers gebruik word om 'n stel take te voltooi, sodat daar vasgestel kan word tot watter mate die produk aan spesifieke bruikbaarheidskriteria voldoen. (Sien Rubin en Chisnell, 2008:21-25 vir 'n volledige verduideliking van bruikbaarheidstoetsing.) Die bruikbaarheidstoets in hierdie studie het, soos verder uiteengesit in hoofstuk 3, behels dat tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente wat akademiese redigering as deel van hulle studieverpligtinge moet doen, verskillende redigeertake met behulp van die prototipe-ARW moes voltooi.

Die resultate van die bruikbaarheidstoetse oor die prototipe-ARW is uiteengesit in hoofstuk 4. Dit het onder andere die respondente se positiewe en negatiewe ervarings met die gebruik van die prototipe-ARW aangetoon. Een van die respondente se positiewe terugvoer oor die prototipe-ARW het aangedui “dit bevat al die gepaste inligting wat ek benodig om 'n teks op tweedejaarsvlak te kan redigeer”, en hierdeur kon die navorser dadelik 'n idee vorm oor die gepastheid van die ARW vir ten minste 'n gedeelte van die beoogde teikengebruikers (die ander beoogde teikengebruikers is professionele akademiese redigeerders). Aan die ander kant kon die navorser uit die respondente se negatiewe terugvoer aflei watter aspekte van die ARW verbeter moet word, en sy kon dus ná afloop van die voorlopige toetsing van die prototipe-ARW (tydens die loodsstudie) voorlopige verbeteringsriglyne vir die samestelling van die prototipe-ARW opstel. In die finale toetsronde het die respondente beter toetsuitslae met behulp van die verbeterde prototipe-ARW behaal (sien figuur 4.13 in afdeling 4.2.2.1). Hierdie studie ondersteun die idee dat herhaalde bruikbaarheidstoetsing deur die loop van die ontwikkelingsiklus van 'n aanlyn woordeboek moet plaasvind om gereelde opdatering van die woordeboek te verseker, asook dat toetsing met die beoogde eindgebruikers van die woordeboek noodsaaklik is om ten minste tot 'n mate vas te stel hoe die woordeboek in 'n werklike gebruikssituasie vir die gebruiker van hulp sal wees. In afdeling 3.2.3 is daar reeds as een van die beperkinge van hierdie studie uitgelig dat die prototipe-ARW benewens evaluering deur middel van bruikbaarheidstoetse ook baat sou vind by 'n heuristiese evaluasie

(evaluasie deur 'n kenner of kenners). Sodoende sou meer potensiele probleme in 'n vroeë stadium van die woordeboek se ontwikkelingsfase geïdentifiseer kon word. Die navorser stel dus voor dat aanlyn woordeboeke aan die begin van hulle ontwikkelingsfase eerstens so dikwels as moontlik geëvalueer moet word, en tweedens dat soveel moontlik evaluasie-metodes gebruik word, byvoorbeeld bruikbaarheidstoetsing en heuristiese evaluasie. (Sien Fernandez, Insfran en Abrahao, 2011 vir 'n verduideliking van verskillende bruikbaarheidsevaluasie-metodes.)

5.2.1.3 *Teikengebruikers*

Die teikengebruikers van die *ARW* is reeds in Blom (2018) beskryf as professionele redigeerders in die praktyk van Afrikaanse akademiese redigering sowel as studente wat as deel van hulle studieverpligtinge redigeerprobleme in Afrikaanse akademiese tekste moet hanteer. Hierdie teikengebruikers se profiel kan verder in verskillende kategorieë, volgens hulle ervaring as akademiese redigeerders, verdeel word. Die professionele redigeerders kan onder andere op grond van die aantal jaar wat hulle spesifiek akademiese tekste redigeer as ervare of beginner-redigeerders geklassifiseer word. Die kundigheid van die studente van die Universiteit Stellenbosch wat as deelnemers in hierdie studie gebruik is, kan omskryf word deur hulle in groepe te verdeel volgens hulle akademiese jaar. Die tweedejaarstudente neem Afrikaans en Nederlands 278 as vak en leer in die module Afrikaanse Taalpraktyk onder andere hoe om basiese redigering te doen. Hierteenoor leer die derdejaarstudente in die module Afrikaanse Vertaling en Redigering ('n komponent van Afrikaans en Nederlands 318) onder andere hoe om akademiese redigering te doen, terwyl die studente wat Honneurs in Vertaling of die kortkursus Redigering doen in Redigeermetodiek en -praktyk ook onder andere leer hoe om akademiese redigering te doen.

Met hierdie gebruikersprofiel in ag genome en met behulp van die professionele akademiese redigeerders se behoeftes in kommunikatiewe, kognitiewe en operatiewe situasies (soos vasgestel in Blom, 2018) is die prototipe-*ARW* wat in hierdie studie gebruik is, opgestel en in 'n redigeertoets tot die teikengebruikers (studente) se beskikking gestel. Ná afloop van die eerste toetsronde kon die navorser vasstel dat die derdejaar-, honneurs- en kortkursusstudente 'n goeie kennis van kopieredigeringsaspekte het en nie noodwendig die *ARW* daarvoor nodig het nie. Een van die respondente het aangedui dat hy/sy "slegs op die vakspesifieke gedeeltes van die woordeboek gekonsentreer het en dit nie veel gebruik het vir ander areas van redigering waarmee ek meer vertrouwd voel nie (bv. spelling, syfers en simbole ens.)"

Hierteenoor word die tweedejaarstudente wat die minste agtergrondkennis van akademiese redigering het, volgens Rubin en Chisnell (2008:146-147) se benaming as die “least competent users” (“LCUs”) beskryf, aangesien hulle nie noodwendig sal weet watter inligting om in die *ARW* te soek, of byvoorbeeld sal weet dat hulle die afdeling oor die spesialisveld van akademiese redigering moet raadpleeg voordat hulle ’n teks kan redigeer nie. Die beperkte redigeervermoëns van die tweedejaarstudente is ná afloop van die finale studie bevestig omdat die meerderheid van hulle die kopieredigeringsaspekte (sien tabel 4.4) nie suksesvol kon voltooi nie. Die feit dat die tweedejaarstudente (met minder redigeerkennis) swakker as die derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente in die kopieredigeringstake gevaar het, dui weereens daarop dat die studente meestal op hulle eie kennis staatmaak en nie noodwendig die *ARW* gebruik om hul vrae oor kopieredigering op te los nie. Dit is ook uit die ander foute van die tweedejaars duidelik dat hulle in Taalpraktyk slegs die basiese riglyne vir redigering geleer het (sien tabel 4.4 en 4.5). Die tweedejaarstudente wat byvoorbeeld redigeertoets 1 met behulp van die prototipe-*ARW* afgelê het, het in taak 3 inhoudelike redigering op die regstekse toegepas sonder om dit deur middel van ’n kommentaarblokkie aan te dui. In hierdie opsig het die prototipe-*ARW* nie die tweedejaars se gebrek aan redigeerkennis oorbrug nie en moet die inligting oor onder andere etiese akademiese redigering meer prominent vir hierdie studente aangedui word. Behalwe dat spesifieke produkverwante aanpassings hierdie “LCUs” kan help, kan opleiding in aanlyn woordeboekgebruik ook handig te pas kom om hulle vaardighede te verbeter.

5.2.1.4 Onderrig en opleiding in aanlyn woordeboekgebruik

Ball en Bothma (2017:99) noem dat alhoewel die evaluasie van goeie ontwerp en bruikbaarheid aanlyn woordeboeke kan produseer wat gebruikersvriendelik is, moet die waarde van onderrig en opleiding in aanlyn woordeboekgebruik nie onderskat word nie. Gebruikers moet opgelei word om byvoorbeeld gevorderde soekfunksies en ander innoverende tegnologieë in aanlyn woordeboeke te gebruik (Ball & Bothma, 2017:99). Die saak van opleiding in aanlyn woordeboekgebruik is spesifiek ook ná afloop van die bruikbaarheidstoetsing van die prototipe-*ARW* in die posttoetsvraelys uitgelig. Een van die respondente het genoem “dit is egter belangrik dat mens vooraf weet hoe om die woordeboek te gebruik om jou ervaring te optimaliseer” en juis daarom sal ’n vooraf verduideliking en demonstrasie van die *ARW* saam met algemene aanlyn woordeboekopleiding handig te pas kom. Nog ’n respondent het genoem dat “as ek meer vertrouwd sal raak met dit dan sal dit ook makliker raak” en in hierdie opsig word daar klem

geplaas op die feit dat gebruikers gereeld moet oefen om byvoorbeeld data volgens verskillende soek- en toegangsroetes in aanlyn woordeboeke op te soek, sodat hulle op grond van vorige ervaring vinniger vertrouwd met 'n nuwe aanlyn woordeboek se soekroetes kan raak.

Een manier om aanlyn woordeboekgebruik vir akademiese redigeerders aan te leer, is om dit op tweedejaarsvlak in die module Afrikaanse Taalpraktyk as 'n onderafdeling aan te bied. Hierdie onderafdeling sal die studente leer hoe om aanlyn woordeboeke effektief te gebruik en, indien hulle die *ARW* as hulpmiddel gebruik, sal hulle terselfdertyd meer leer oor die spesialisveld van akademiese redigering en etiese redigering in daardie veld. In afdeling 5.6 word daar meer uitgebrei oor verdere navorsingsmoontlikhede op die gebied van woordeboekopleiding as instrument om nuwelingredigeerders in die akademiese veld op te lei.

5.2.2 *Spesifieke bevindinge en aanbevelings*

Hier onder volg 'n uiteensetting van spesifieke bevindinge oor die prototipe-*ARW* se datavoorlegging/uitleg en databeskrywing/inhoud wat die navorser na aanleiding van die resultate van die bruikbaarheidstoetse en posttoetsvraelyste kan maak. Die positiewe bevindinge word eerstens kortliks bespreek om aan te dui watter aspekte van die datavoorlegging en databeskrywing van die prototipe-*ARW* effektief is. Daarna word die negatiewe bevindinge omtrent die prototipe-*ARW* se soekfunksie, afdelings, navigasie en operatiewe funksie gelys. Aanbevelings word daarna in die vorm van 'n kort verduideliking of ter illustrasie by wyse van 'n skermgreep gemaak. In hierdie bespreking word daar slegs op moontlike verbeterings ten opsigte van bogenoemde vier aspekte van die prototipe gefokus, aangesien sodanige aanpassings die grootste impak op die verbetering van die prototipe-*ARW* sal hê, en ook sal help om ander, kleiner probleme uit te skakel.

5.2.2.1 *Positiewe bevindinge*

Alhoewel die tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente ná afloop van die loods- en finale studie verskeie hindernisse met die prototipe-*ARW* aangedui het, was die meerderheid se eerste indrukke van die prototipe-*ARW* positief. Die ontwerp, uitleg en kleurskema het die grootste indruk by die respondente gemaak. In hierdie opsig is daar spesifiek kommentaar gelewer oor die wit agtergrond wat die woordeboek professioneel laat lyk; die eenvoudige uitleg wat nie te vol en besig met prente is nie en die woordeboek aantreklik maak om te gebruik; en die opsies en skakels wat duidelik gemerk is. Die visuele impak van 'n aanlyn woordeboek is dus net so belangrik soos die inhoud en kan daartoe

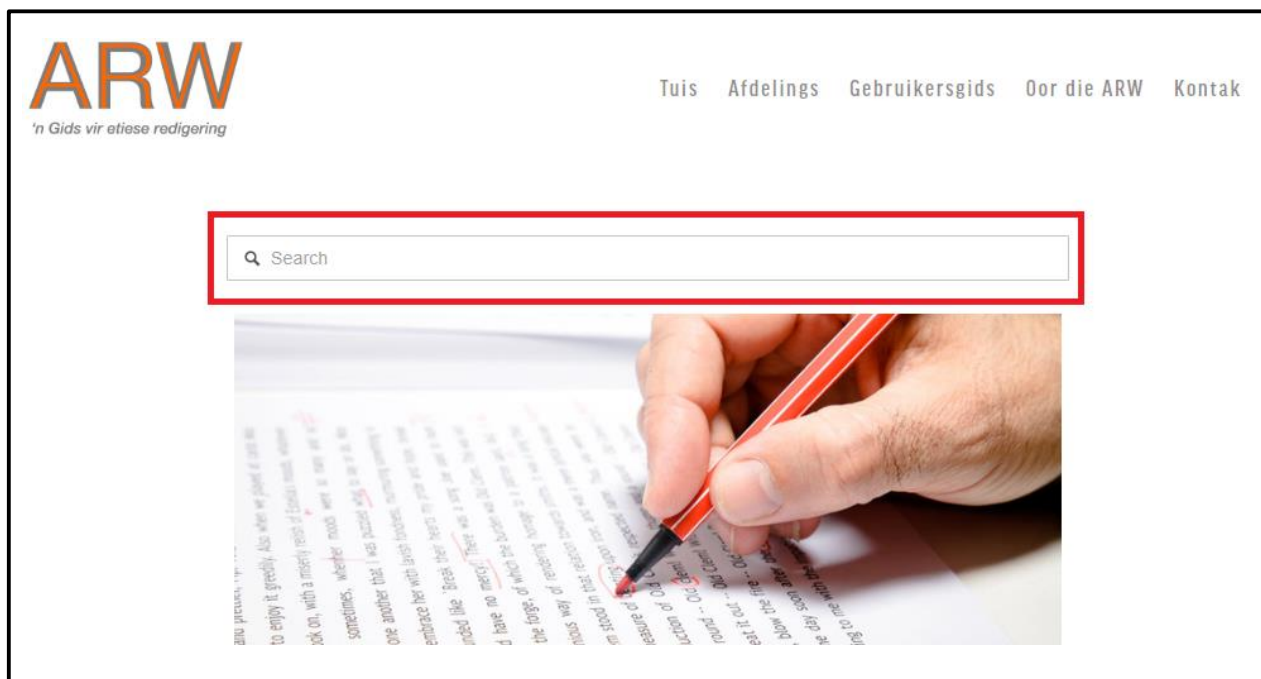
bydra dat gebruikers, ongeag ander probleme met bruikbaarheid, steeds 'n positiewe woordeboekkonsultasie het.

Verder het die respondente uitgelig dat die inhoud van die prototipe-ARW toeganklik vir beginner-redigeerders is en as 'n goeie hulpmiddel kan dien om nuweling op te lei. Volgens die respondente is die redigeertoetse ook leersaam in terme van redigering en spesifiek stilistiese redigering. Die soort inligting en bronne wat by die prototipe-ARW ingesluit is, is ook effektief en die respondente meen dat die redigeerproses versnel en vergemaklik word omdat alles wat 'n redigeerder nodig het in een bron saamgebring is. In die vorige afdeling is daar in die bespreking van die ARW se teikengebruikers genoem dat die inhoud van die prototipe-ARW hoofsaaklik na aanleiding van professionele akademiese redigeerders se behoeftes saamgestel is, en een van die respondente het dit juis as positief beskou en genoem, “[o]mdat hierdie woordeboek ontwerp word vir die redigeerder in die praktyk, is dit 'n uitstekend[e] voorbeeld vir studente vir wat hulle kan verwag en hoe hulle dinge behoort te doen.”

5.2.2.2 Negatiewe bevindinge

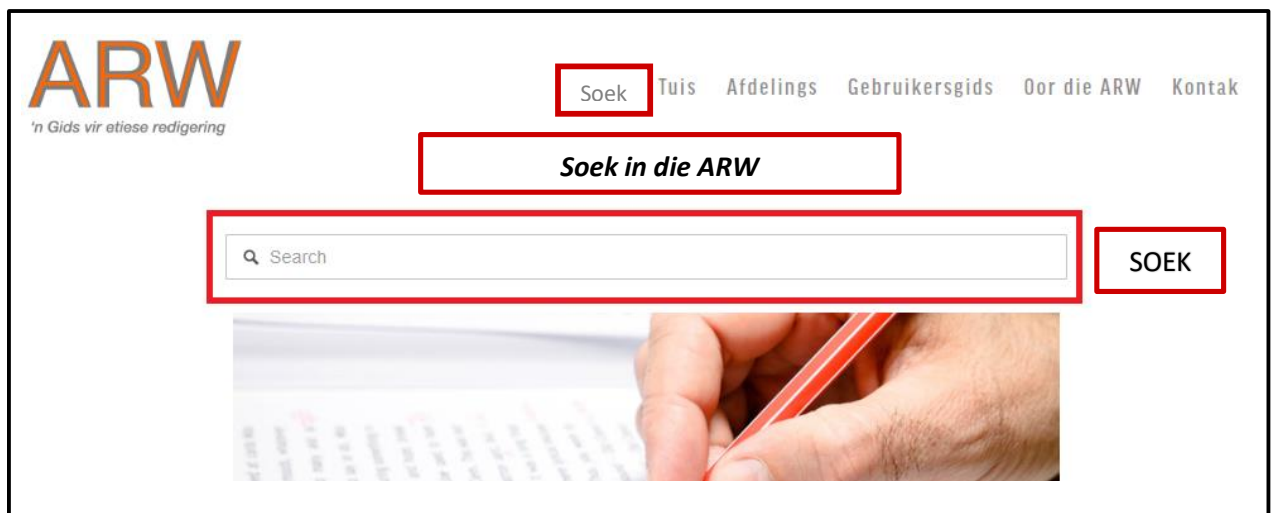
5.2.2.2.1 Soekfunksie in die prototipe-ARW

Eerstens ervaar die gebruikers 'n probleem met die opspoorbaarheid van die soekfunksie. Die soekfunksie in die prototipe-ARW verskyn soos op die onderstaande skermgreep op die tuis-, afdelings- en gebruikersblad net bo die foto.

Skermgreep 5.1: Gedeeltelike skermgreep van die tuisblad van die prototipe-ARW

Die sigbaarheid van die soekfunksie kan moontlik verbeter word deur die foto effens te verklein, meer aandag na die soekfunksie te trek en deur middel van die boonste balk met 'n soek-skakel vir die gebruikers toegang tot hierdie funksie op 'n aparte bladsy te gee (soos aangedui op die onderstaande skermgreep). *Pharos Aanlyn* se tuisblad kan onder andere ook as voorbeeld hiervoor gebruik word: bokant die soekblok is die frase “soek op PharosAanlyn”, wat dadelik die gebruikers se aandag daarop rig. 'n Soortgelyke opsie kan op die *ARW* se tuisblad geplaas word (sien onderstaande skermgreep 5.2). Langs *Pharos Aanlyn* en vele ander aanlyn woordeboeke se soekblokke is 'n soek-knoppie geplaas, wat vir die gebruikers aandui dat hulle in die soekblok 'n woord/frase kan intik en daarvoor kan soek deur op hierdie knoppie te klik. In hierdie opsig was die navorser se vermoede verkeerd, en die vergrootglas-ikoon in die soekblok was nie genoeg om die gebruikers te laat verstaan dat hulle hulle soektog kon begin deur 'n woord/frase in die blok te tik nie. 'n Soek-ikoon moet dus langs die *ARW* se soekblok aangebring word.

Skermgreep 5.2: Aanbevelings vir verbeterde soekblok

Tweedens het die gebruikers aangedui dat die soekfunksie nie direk toegang tot byvoorbeeld spesifieke afkortings en akronieme of vakterme gegee het nie en dit het veroorsaak dat die soekfunksie tydwend en ingewikkeld was. Wanneer 'n woord of frase by die soekblok ingetik word, verskyn 'n soort spyskaart wat aandui watter afdelings in die *ARW* die woord/e as komponent bevat. Die probleem wat hiermee ontstaan het, is dat die opsie wat die gebruiker kies, slegs vir hom/haar na die betrokke afdeling neem en nie na die spesifieke lemma nie. Die oplossing is natuurlik om die gebruiker deur middel van die soekblok na die spesifieke afkorting of vakterm te neem, maar hier is dit ook belangrik om ander aspekte soos spelling en verwarring tussen verskillende afdelings in ag te neem. 'n Sogenaamde “fuzzy matching function” of die outomatiese voltooiing van teks sal

byvoorbeeld handig wees vir gebruikers wat nie seker is oor die korrekte spelling van 'n woord/frase nie. Die verskillende resultate vir 'n woord/frase kan ook, buiten die spyskaart met opsies, op 'n aparte bladsy aangebied word om vir die gebruiker wat sommige afdelings verwar meer data te gee sodat hy/sy met sekerheid op die korrekte aanduiders kan klik. Die outomatiese voltooiing van teks en 'n bladsy met verskillende resultate is funksies wat onder andere soortgelyk aan Google is. Aangesien die meerderheid van die ARW se teikengebruikers ook van Google gebruik maak, sal hulle vertrouwd met hierdie soekfunksies wees. Indien daar besluit word om 'n aparte bladsy met verskillende resultate aan te bied, moet daar ook vir die gebruiker wat meer sekerheid oor die soektoeg het, 'n opsie gegee word om óf deur al die afdelings in die ARW te soek, óf slegs deur 'n spesifieke afdeling in die ARW te soek. Daar kan ondersoek ingestel word na verskillende filtreeropsies waaruit die gebruikers kan kies om hulle soektoeg meer af te baken en hulle nie oorlaai word met data nie. Die gebruikers kan onder andere die volgende blokkies (sien skermgreep 5.3) in 'n gevorderde soektoeg selekteer om die resultate en vertoonopsies af te baken volgens hulle inligtingsbehoefte en hul ervaring as akademiese redigeerders.

Skermgreep 5.3: Aanbevelings vir gevorderde soek- en vertoonopsies

Buiten die soekfunksies is dit ook belangrik dat daar 'n deurblaai-opsie ("browsing option") vir die gebruikers gegee word. Indien die gebruikers in die prototipe-ARW nie regkom met die soekfunksie nie, of nie 'n duidelik gedefinieerde inligtingsbehoefte het nie, kan hulle dan deur die lys afdelings blaai. Die ARW kan ook baat by nog 'n deurblaai-opsie, byvoorbeeld 'n alfabetbalk wat net onder die soekblok of aan die linker- of regterkant van

die tuisbladsy geplaas word. Indien die gebruiker op 'n spesifieke letter klik, sal hy/sy toegang kry tot 'n register van woorde wat met die betrokke letter begin en waardeur daar dan geblaai kan word.

5.2.2.2.2 Afdelings in die prototipe-ARW

Volgens die gebruikers veroorsaak die benaming van die afdelings in die prototipe-ARW verwarring en is hulle nie seker waar hulle iets spesifiek in die ARW moet soek nie. 'n Opskietspyskaart wat langs elke afdelingnaam verskyn wanneer die gebruiker sy/haar rekenaarwyser daarop rus (sien skermgreep 5.4), is een manier om hierdie probleem op te los. Verder kan die gebruikers se mening dat daar 'n tekort is aan onderverdeling in die spesifieke afdelings (veral die afdeling oor vakterminologie) ook 'n rede wees waarom die afdelingname verwarring veroorsaak. Indien die gebruiker weet (na aanleiding van die opskietspyskaart) dat hy/sy byvoorbeeld in die afdeling "Vakterminologie" vakterme in verskillende onderafdelings, soos wiskunde, wetenskap en kunste kan kry, sal aanvanklike verwarring tot 'n mate uitgeskakel word. In hierdie opsig sal onderverdeling van die afdeling "Wetenskap, wiskunde en rekenaars" ook help, aangesien gebruikers spesifiek hierdie afdeling en die afdeling "Vakterminologie" met mekaar verwar het. Die afdeling "Wetenskap, wiskunde en rekenaars" kan onder andere uit die volgende onderafdelings bestaan: algemene beginsels; biologiese benamings; chemie; rekenaars; wiskunde en astronomie.

Klik op een van die onderstaande **afdelings** om die verskillende onderafdelings te sien en/of tik die **woord** by die soek-blok, bo-aan die bladsy, in:

Afkortings en akronieme	Hierdie afdeling bevat 'n lys afkortings en akronieme wat tipies in akademiese tekste voorkom. Elke afkorting/akroniem word onder die "antwoord-ikoon" volledig uitgeskryf en daar word in sommige gevalle ook 'n omskrywing van die afkorting/akroniem gegee. Sien meer...
Akademiese verwysingstels	
Algemeenste foute in akad	
Algemene woordeboeke	
Getalle, syfers en simbole	
Hoof- en kleinletters	Vakterminologie
Interpunksie	Vakwoordeboeke
Kursivering en romeinse syfers	Wetenskap, wiskunde en rekenaars
	Wette en verwysings na wette
	Wiskundige notasie

Skermgreep 5.4: Aanbevole opskietspyskaart wat by elke afdeling kan verskyn

5.2.2.2.3 Oriëntasie en navigasie in die prototipe-ARW

Die gebruikers het probleme ten opsigte van hul oriëntasie in die prototipe-ARW ervaar. Een van die respondente het uitgelik dat “[w]anneer ’n mens nie kry waarvoor jy soek nie is dit moeilik om jouself te oriënteer, omdat jy eers al die notas moet toemaak om weer ’n skoner bladsy te hê.” ’n Moontlike oplossing hiervoor is om ’n kaart soortgelyk aan dié van *Lexikos* se webblad (skermgreep 5.5) in te sluit. Dit sal doeltreffend wees om vir die gebruikers aan te dui waar in die ARW hulle tans is, asook ’n roete bied waarmee hulle kan teruggaan indien hulle op een van die vorige skakels klik. In die ARW sal so ’n kaart byvoorbeeld roetes soos die volgende bevat: Afdelings > Interpunksie > Skryftekens > Ekstra bronne.

Skermgreep 5.5: Voorbeeld van *Lexikos* se navigasiekaart

Soos reeds as deel van die soekfunksies in die ARW bespreek, kan ’n alfabetbalk ook ’n bykomende toegangsroete na die lemmas in die ARW bied en die gebruikers help om makliker tussen verskillende lemmas te navigeer.

5.2.2.2.4 Die operatiewe funksie van die prototipe-ARW

Die operatiewe funksie van die prototipe-ARW is om onder andere aan akademiese redigeerders redigeerriglyne te verskaf wat instruksies gee ten opsigte van die mate waarin dit eties aanvaarbaar is om ’n akademiese teks te redigeer. Ná afloop van die loodsstudie het die derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente se resultate in redigeertaak 3, waar hulle met behulp van kommentaarblokkies in MS-Word moes redigeer, aangedui dat hulle nie genoeg voorafkennis het om dit korrek te doen nie en ook nie die gepaste inligting in die ARW kon opspoor nie. Vir die finale toetsronde is ’n herinnering en skakel soos aangedui in skermgreep 5.6 op die prototipe-ARW se tuisblad geplaas. Dit moes gebruikers aan die begin van hulle konsultasie attent maak op die etiek-

blok, met die veronderstelling dat hulle dit sou lees en dus agterkom hoe om kommentaarblokkies te gebruik.

WELKOM BY DIE AKADEMIESE REDIGEERWOORDEBOEK

*Die ARW is ontwerp om redigeerders van Afrikaanse akademiese tekste te help om **kopie-, strukturele, inhoudelike en stilistiese redigering** op 'n etiese wyse aan te bring.*

Dit is baie belangrik dat u op die onderstaande **etiek-blok** klik en seker maak of 'n redigeerkwessie met of sonder 'n **kommentaarblokkie** hanteer moet word.

Skermgreep 5.6: Voorbeeld waarin redigeerders herinner word aan die gebruik van die kommentaarfunksie tydens redigering

Die finale studie se resultate het egter aangedui dat die tweedejaarstudente die redigeertaak oor etiese redigering nog swakker as die loodsstudie se deelnemers voltooi het (sien tabel 4.5). Die inligting oor die gebruik van kommentaarblokkies is dus steeds te versteek en daar kan veral in die geval van nuwelingredigeerders ondersoek ingestel word na die moontlikheid van 'n soort verpligte bevoegdheidstoets wat hulle op die ARW se webblad moet aflê voordat hulle die ARW verder kan gebruik. In die volgende afdeling sal daar meer uitgebrei word oor die riglyne wat gevolg kan word om hierdie aanbevelings op die samestelling van die ARW toe te pas, asook riglyne om ander bruikbaarheidsprobleme wat ook na die verbeteringe in die prototipe-ARW nie die gebruikers se prestasies verbeter het nie, opgelos kan word.

5.3 Verbeteringsriglyne vir die samestelling van 'n ARW

5.3.1 Inhoud

Eerstens moet daar oor die algemeen meer data in die onderskeie afdelings van die ARW gevoeg word en die afdelings wat nog geen data bevat nie, moet opgedateer word. Die inligting in die etiek-blokke, wat op elke blad verskyn, moet gekontroleer en moontlik getoets word om seker te maak dit verskaf genoegsame en verstaanbare hulp om redigering op 'n etiese manier te kan doen. Vakspecialiste moet ook genader word om die data in elke afdeling, veral die afdelings “Vakterminologie”, “Wetenskap, wiskunde en rekenaars” en “Wette en verwysings na wette” te kontroleer. Die onderskeie aanduiders moet in meer besonderhede bespreek word, deur onder andere meer voorbeeldsinne of 'n inskrywing na sinonieme en antonieme te bied waar dit gepas sou wees. In die afdelings

“Getalle, syfers en simbole” en “Wetenskap, wiskunde en rekenaars” moet die onderskeie inskrywings vir die lemmas “chemiese elemente” en “gene” hersien word om seker te maak hierdie inskrywings is nie oorlaai met data nie, maar bied inligting wat relevant vir die akademiese redigeerder se inligtingsbehoefte is. Die inskrywing vir “periodieke tabel” in die afdeling “Wetenskap, wiskunde en rekenaars” moet benewens al die elemente ook die atoomgetal, elektronkonfigurasie en chemiese eienskappe van elke element gee, sodat gebruikers nie na ’n ander webtuiste hoef te gaan om hierdie inligting op te spoor nie.

Sodra die *ARW* meer data bevat en die aanduiders in meer detail bespreek is, moet daar soos reeds gedemonstreer (sien skermgreep 5.3) vir die gebruikers ’n opsie gebied word om hierdie data volgens hulle inligtingsbehoefte te filtreer. Die filtreeropsie sal ook help om die moeilikheidsgraad van die data aan te pas, aangesien sommige gebruikers ná afloop van die finale studie ’n probleem met die moeilikheidsgraad van onder andere die afdeling “Wette en verwysings na wette” ondervind het. Verder moet die skakels na eksterne bronne weer (en gereeld) nagegaan word, sodat dit vervang kan word indien dit foutief is.

5.3.2 Aanbieding (inligtingsargitektuur)

Die verskillende afdelings moet eerstens onderverdeel word. Die afdelings “Algemeenste foute in akademiese tekste”, “Kursivering en Romeinse syfers” en “Vakterminologie” moet volgens verskillende vakgebiede, byvoorbeeld wetenskap, mediese wetenskap, regte, kunste, ensovoorts verdeel word. Verder moet daar ’n filtreeropsie vir die vertoning van die resultate gebied word, sodat gebruikers uit verskillende opsies in die gevorderde soekblok kan kies. Hulle word byvoorbeeld óf direk na die woord/frase geneem waar al die data in die artikel met die eerste soektog verskyn (hulle hoef nie eers op die betrokke ikoon te klik nie); óf die resultate vertoon eers op ’n aparte bladsy en bied soortgelyk aan Google ’n uittreksel van die inligting in die woordeboekartikel soos wat dit in ’n spesifieke afdeling voorkom. Die gebruikers moet ook die lettergrootte en -kleur met hierdie filtreerder kan selekteer indien hulle dit wil verander. Hierdie filtreeropsies en onderliggende aanbiedingstruktuur moet duidelik aan die gebruikers gekommunikeer word. ’n Opskietspyskaart moet by elke afdelingnaam gevoeg word wat aandui watter inligting in die betrokke afdeling voorkom, en daar moet as deel van die *ARW* se ekstra hulp vir die gebruikers verduidelik word hoe die gevorderde soek- en vertoonopsies werk.

5.3.3 Navigasie

Bogenoemde aanpassings aan die aanbieding behoort gebruikers te help om byvoorbeeld makliker in die onderskeie afdelings te navigeer. Verder sal verbeterde eksterne skakels ook help om meer doeltreffend tussen die *ARW* en ander aanlyn bronne te beweeg. 'n Navigasiekaart, soos gedemonstreer in skermgreep 5.5, moet as bykomende skakel aangebring word sodat gebruikers vinniger deur die *ARW* kan beweeg. Daar moet ook interne skakels in die *ARW* aangebring word, sodat die woorde/frases in die woordeboekinskrywings wat na 'n ander afdeling in die *ARW* of 'n ander inskrywing in dieselfde artikel verwys, die gebruikers direk soontoe neem indien hulle daarop klik. Hierdie interne skakels sluit in woorde/frases soos “Sien voorbeeld 1”, “Sien ook nota” of “Sien ook Wetenskap, wiskunde en rekenaars vir 'n meer indieptebespreking van die ontstaan en uitleg van die periodieke tabel”. In die gebruikersgids se afdeling “Inhoud” moet die opskrifte of elke afdelingsnaam na interne skakels verander word, sodat die gebruikers deur middel van die gebruikersgids direk toegang tot die spesifieke afdeling kan kry.

5.3.4 Toegang

Die soekblok moet, soos gedemonstreer in skermgreep 5.2, meer sigbaar vir die gebruikers gemaak word. Verder moet die soekblok op elke bladsy aangebring word, insluitend die onderskeie bladsye vir elke afdeling in die *ARW*, sodat die gebruikers nie elke keer na die tuisbladsy hoef terug te keer nie. Die gevorderde soekopsie (sien skermgreep 5.3) is reeds bespreek as deel van die verbeteringsriglyne vir die inhoud. Dit moet op die *ARW* se tuisbladsy aangebring word. 'n Alfabetbalk moet ook op die tuisbladsy aangebring word om die gebruikers 'n ekstra soek- en deurblaai-opsie te gee. In elke onderskeie afdeling moet daar onder die soekblok ook vir die gebruikers 'n skakel na Google gegee word waar hulle meer inligting kan vind, sou hulle 'n behoefte daaraan hê.

5.3.5 Ekstra hulp

Die ekstra hulp oor die soekroetes wat in die *ARW* gevolg kan word, moet nader aan die soekblok aangebring word sodat die gebruikers daarvan bewus is wanneer hulle die soekblok gebruik. Daar moet ook 'n ekstra verduideliking oor spesifiek die gebruik van die soekblok en die gevorderde soekopsie onder die soekblok aangebring word met behulp van 'n “help my soek”-frase.

5.3.6 *Aanpassing (customisation)*

Die ARW moet aan gebruikers die opsie gee om die moeilikheidsgraad en detail van die inhoud en die aanbieding van die data volgens hulle eie gebruikersprofiel aan te pas. Die gebruikers moet hierdie aanpassing aanbring deur eerstens vir hulle 'n profiel te skep waarmee hulle elke keer kan inteken. In die proses om 'n profiel te skep, moet hulle drie kort geslote vrae beantwoord, naamlik in watter jaargroep hulle is (student/professionele redigeerder); hoeveel jare ervaring hulle as akademiese redigeerder het en watter aanbiedingstyl hulle vir byvoorbeeld die tuisbladsy en ander bladsye in die ARW verkies. Elke gebruiker se opsies moet dan gestoor word, sodat die inhoud en aanbieding in die ARW volgens sy/haar gebruikersprofiel vertoon. Nadat die gebruiker se profiel geskep is, moet hy/sy 'n kort bevoegdheidstoets skryf om onder andere te bepaal hoe vertrouwd die gebruiker met die riglyne van etiese akademiese redigering is. Die uitslae van die toets moet dan byvoorbeeld bepaal hoeveel ekstra inligting die gebruiker oor die riglyne van etiese akademiese redigering in elke afdeling of soektog benodig. Verder moet die gebruikers ook die opsie gebied word om soektogte of spesifieke resultate as boekmerke onder hulle gebruikersprofiel te stoor.

5.3.7 *Innoverende tegnologieë*

Eerstens moet gebruikersprofiel en 'n gevorderde soek- en vertoonblok, soos reeds bespreek as deel van aanpassing en aanbieding, in die ARW aangebring word. Tweedens moet aanpasbare hipermedia op inhoudelike en aanbiedingsvlak aangebring word, sodat die gebruikers met behulp van hulle gebruikersprofiel en gevorderde soek- en vertoonopsies kan kies om byvoorbeeld die moeilikheidsgraad van die inhoud aan te pas of die lettergrootte van die lemmas te vergroot. Behalwe om spesifieke soektogte of resultate te stoor, moet gebruikers woordeboekartikels as PDF-dokumente kan aflaai, sodat hulle vir eie gebruik byvoorbeeld 'n nota by 'n artikel kan voeg, of gedeeltes daarvan in kleur kan merk. Hierdeur kan gebruikers die gevoel van 'n gedrukte woordeboek kry waar hulle belangrike inligting vir toekomstige gebruik kan merk. Laastens moet 'n gespreksforum ook op die ARW se webblad gevoeg word, sodat gebruikers mekaar kan help of kommentaar op spesifieke redigeerprobleme kan lewer. In hierdie opsig kan De Schryver en Prinsloo (2000) se konsep van “gelyktydige terugvoer” (“simultaneous feedback”) ook toegepas word om gereelde terugvoer van die gebruikers te kry terwyl die ARW steeds in die samestellingsproses is.

5.4 Beantwoording van die navorsingsvrae

In hierdie studie het die navorser ten doel gehad om te bepaal hoe bruikbaar 'n prototipe-ARW vir studente is wanneer hulle akademiese redigeertake moet voltooi. Ten einde die bruikbaarheid van die prototipe-ARW te bepaal, is drie stappe op grond van die volgende drie navorsingsvrae gevolg:

1. Watter verwagtinge het die akademiese redigeerders van die aanlyn Afrikaanse *Akademiese Redigeerwoordeboek (ARW)*?
2. Hoe effektief help die prototipe-ARW akademiese redigeerders om hul redigeertaak suksesvol te voltooi?
3. Watter probleme of tekortkominge ondervind akademiese redigeerders ten opsigte van die datavoorlegging en databeskrywing in die prototipe van dié aanlyn woordeboek?

Die eerste navorsingsvraag het gevra wat akademiese redigeerders van die ARW verwag. Hierdie vraag is beantwoord deur 'n pretoetsvraelys te gee aan derdejaar- en honneursstudente wat akademiese redigering as deel van hulle studieverpligtinge aan die Universiteit Stellenbosch moet doen. Ná afloop van die resultate van hierdie pretoetsvraelys is daar eerstens vasgestel dat die respondente 'n redelike mate van raadplegingservaring van aanlyn woordeboeke het, maar dat daar tog 'n behoefte aan 'n gebruikersgids is waarin soekroetes onder andere bespreek word. Die respondente is ook as leke ten opsigte van die Natuurwetenskappeveld geïdentifiseer waarvolgens die navorser die vakkundige inhoud in die prototipe-ARW so eenvoudig moontlik probeer saamstel het. Buiten die respondente se gebruikerseienskappe is hulle voorkeur ten opsigte van die data-uitleg van die prototipe-ARW se tuisbladsy, die vertoonopsies van 'n woordeboekartikel en die uitleg van die gebruikersgids vasgestel. Laastens is daar ten opsigte van die inhoud in die prototipe-ARW vasgestel dat die respondente genoeg data in hierdie woordeboek verwag om hulle gebrek aan vakkennis te oorbrug. Die terugvoer van die pretoetsvraelys, asook Blom se 2018-woordeboekmodel, die kenmerke van die algemene leksikografieteorie en die beginsels van die ISO-standaarde (ISO-standaard 9241-110; ISO-standaard 9241-11 en ISO-standaard 9241-12) en die interaksie-ontwerp (Sharp, Rogers & Preece, 2007) is aan die begin van hierdie studie as agtergrond gebruik om die prototipe-ARW saam te stel. (In hoofstuk 3 word 'n volledige uiteensetting daarvan gegee.)

Nadat die prototipe-*ARW* opgestel is, kon die effektiwiteit en gebruikertevredenheid van die prototipe-*ARW* ná afloop van die loods- sowel as finale studie beantwoord word. Daarmee is die tweede en derde navorsingsvraag beantwoord. Die loodsstudie se resultate het eerstens aangedui dat die prototipe-*ARW* tot 'n mate effektief is, maar nie so effektief dat meer as 70% van die derdejaar-, kortkursus en honneursstudente die volgende redigeertake volledig kon voltooi nie: op- en onderskrifte van tabelle en grafieke; bronnelysinskrywings volgens die Harvard-metode; definisies van verskillende vakterme; inhoudelike redigering met behulp van kommentaarblokkies op MS-Word en stilistiese redigering (woordkeuses en sinstruktuur). Die posttoetsvraelys wat ná afloop van die loodsstudie ingevul is, het onder andere aangedui dat die respondente ten opsigte van die data-uitleg hoofsaaklik probleme gehad het met die oranje letters wat te groot is, die ontbrekende kursivering en die versteekte soekblok. Verdere probleme wat hulle aangedui het, is die gebrek aan 'n navigasiekaart of permanente inhoudsopgawe en die feit dat daar nie 'n foto of ikoon langs elke eksterne woordeboekskakel geplaas is nie. Die respondente het met die data-inhoud probleme ervaar met foutiewe skakels en 'n foutiewe inskrywing in die afdeling oor "Spelling en skryfwyse – los en vas". Hulle het ook gemeen dat daar te min voorbeelde is, en was ontevrede oor die gebrek aan 'n lys algemene vakterme vir elke vakgebied.

Die prototipe-*ARW* was beslis meer effektief om die tweedejaarstudente in die finale studie te help om hul redigeertake suksesvol te voltooi. Hulle kon in hierdie toetsronde die op- en onderskrifte van tabelle en grafieke korreger, die bronnelysinskrywings volgens die Harvard-metode aanbring en stilistiese redigering toepas deur die woordorde en sinstruktuur te korreger. Die prototipe-*ARW* was egter steeds nie effektief genoeg om die nodige hulp te bied ten opsigte van die gebruik van kommentaarblokkies by inhoudelike redigering nie, en het ook nie die studente gehelp om die nodige kopieredigeringstake korrek uit te voer nie. Ten slotte het die respondente ook minder probleme en tekortkominge met die prototipe-*ARW* ervaar. Hulle het steeds aangedui dat die oranje letters te groot is, dat daar meer gedoen moet word om die verskillende afdelings met mekaar te integreer en dat daar oor die algemeen meer inhoud in die *ARW* opgeneem moet word.

Die antwoorde op al drie navorsingsvrae het die navorser in staat gestel om die spesifieke stappe van die bruikbaarheidstudie uit te voer. Die antwoorde op die tweede en derde navorsingsvraag het ná afloop van die loodsstudie genoeg inligting gebied om die finale toetsronde af te lê. Die probleme en tekortkominge wat ná afloop van die finale toetsronde

aangedui is, maak verdere navorsingsmoontlikhede in die veld van aanlyn woordeboeke oop. Dit word in die volgende afdeling bespreek.

5.5 Samevatting en verdere navorsingsmoontlikhede

Die samestelling van en ondersoek na die bruikbaarheid van die prototipe-ARW het die ruimte geskep om in hierdie hoofstuk algemene en spesifieke bevindinge, asook moontlike aanbevelings en verbeteringsriglyne vir die verdere samestelling van die ARW en ander aanlyn woordeboeke te maak. Daar is eerstens uitgelig dat daar, soos Du Plessis (2015; 2017) voorstel, van 'n geïntegreerde teorie gebruik gemaak moet word om gebruikersvriendelike aanlyn woordeboeke saam te stel. In hierdie opsig is Fuentès-Olivera en Tarp (2014) se funksieteorie vir gespesialiseerde aanlyn woordeboeke gepas om die aanlyn woordeboek se funksies en datatipes te bepaal en Gouws (2014a; 2014b; 2018a; 2018b; 2018c; 2018d) se navorsing oor moontlike struktuuraanpassings vir die elektroniese leksikografie is baie nuttig wanneer besluite oor die aanlyn woordeboek se strukture geneem moet word. Die beginsels van die ISO-standaarde (ISO-standaard 9241-110, ISO-standaard 9241-11 en ISO-standaard 9241-12) en die interaksie-ontwerp (Sharp, Rogers & Preece, 2007) kan gebruik word om die tegnologiese eienskappe en bruikbaarheid van die aanlyn woordeboek te selekteer. Tweedens is die voordele van herhaalde bruikbaarheidstoetsing met die eind- of teikengebruikers as toetsdeelnemers vir die samestelling van 'n prototipe aanlyn woordeboek uitgelig. Herhaalde toetsing het die navorser in hierdie studie in staat gestel om voorlopige verbeteringsriglyne saam te stel en die prototipe-ARW te verfyn vir die finale toetsronde. Die navorser kon ná afloop van hierdie toetsing ook vasstel dat die studente-gebruikers van die prototipe-ARW positief oor die woordeboek is en dit in die toekoms sal gebruik. Verder is hierdie teikengebruikers se vermoëns ook ná afloop van die bruikbaarheidstoets bevestig en kon die navorser aflei dat veral die tweedejaarstudente 'n behoefte aan onderrig en opleiding in aanlyn woordeboekgebruik het.

Die produkspesifieke bevindinge oor die prototipe-ARW het eerstens daarop gedui dat die woordeboek 'n groot visuele impak op die studente gemaak het. Die meerderheid studente het uitgelig dat die gekose ontwerp, uitleg en kleurskema die prototipe-ARW professioneel laat voorkom. Daar is ook vasgestel dat die studente hoofsaaklik probleme ten opsigte van die prototipe-ARW se soekfunksie, afdelings, oriëntasie en operatiewe funksie ervaar het. As moontlike oplossings hiervoor het die navorser aanbevelings gemaak om onder andere die aandag op die soekblok te vestig en ekstra funksies soos die outomatiese voltooiing van teks en 'n gevorderde soekblok in te stel. Die navorser het

aanbeveel dat beter onderverdeling en aanvanklike bekendstelling van die verskillende afdelings in die *ARW* aangebring moet word, asook dat 'n navigasiekaart en alfabetbalk gebruik moet word om makliker tussen die afdelings te beweeg. Die navorser het ook voorgestel dat die operatiewe funksie van die *ARW* na aanleiding van elke gebruiker se redigeerkennis en -vermoëns aangepas word. Naas hierdie aanbevelings het die navorser in die verbeteringsriglyne vir die volgende stap in die samestelling van die *ARW* onder andere aangedui dat die hoeveelheid en detail van die data in die onderskeie afdelings en woordeboekartikels vermeerder moet word, maar dat die gebruikers dan opsies gebied moet word om die moeilikheidsgraad en detail van die inhoud en die aanbieding van die data volgens hulle eie gebruikersprofiel aan te pas. Verder is daar uitgelig dat die integrasie tussen die verskillende afdelings en bladsye in die *ARW* verbeter moet word deur interne skakels in te voeg. Daar is ook klem geplaas op die gebruik van innoverende tegnologieë in die *ARW*, soos aanpasbare hipermedia en die stoor- en aflaai van woordeboekartikels. Die afgehandelde studie en hierdie aanbevelings en verbeterings kan gebruik word as riglyne vir die voortgesette samestelling en bruikbaarheidstoetsing van die *ARW*, en daar kan ook as volg meer navorsing oor die verhouding tussen die samestelling van 'n *ARW* en die standaardisering van akademiese redigering in Suid-Afrika gedoen word.

In hoofstuk 2 is daar vasgestel dat Lourens (2014; 2016) se voorlopige riglyne vir die etiese redigering van akademiese tekste vinniger kan versprei indien dit byvoorbeeld as deel van die operatiewe funksie in die *ARW* opgeneem word. Alhoewel die prototipe-*ARW* reeds gepoog het om "'n gids vir etiese redigering" te wees, en die studente se positiewe terugvoer onder andere daarop gedui het dat die *ARW* 'n goeie hulpmiddel is om nuwelingredigeerders op te lei en hulle kennis in 'n spesifieke vakgebied te verbreed, kan daar in verdere studies meer gedoen word om die operatiewe funksie van die *ARW* uit te brei. Aalbrecht en Wagenaar (2015) se *Handboek voor de redacteur* kan onder andere as beginpunt gebruik word en soortgelyke onderafdelings kan in die afdeling "Spesialisveld van akademiese redigering" opgeneem word. Die tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente se lesinginhoud oor redigering en spesifiek akademiese redigering kan ook in hierdie afdeling opgeneem word. Dit is belangrik dat die inhoud in hierdie afdeling, soos Lourens (2014:295) voorstel, die eise van akademiese redigering as 'n spesifieke soort redigering behandel en die nuwelingredigeerders toerus om akademiese tekste op 'n eenvormige wyse te redigeer en die grense van etiese akademiese redigering te ken en te respekteer. Die funksies en inhoud van die *ARW* kan ook uitgebrei word deur die

moontlikheid te ondersoek om Engelse ekwivalente in te voeg; om Afrikaanse terme via hul Engelse ekwivalente te vind, of om vanaf die Afrikaans die Engelse vertaalekwivalent te kry. Dit sou nog 'n kommunikatiewe funksie kon byvoeg, naamlik die van vertaling.

Na die uitbreiding wat hier bo beskryf is, kan die bruikbaarheid van die prototipe-*ARW* weer getoets word, maar hierdie keer met akademiese redigeerders in die praktyk. In hierdie bruikbaarheidstoetsing kan daar spesifiek ook aandag aan Lourens (2014; 2016) se voorlopige riglyne vir die etiese redigering van akademiese tekste gegee word, en kan die bruikbaarheid van die prototipe en die riglyne tydens praktiese akademiese redigeertake deur die akademiese redigeerders getoets word. Die moontlikheid van die ontwikkeling van die *ARW* as toepassing ("app") kan ook getoets word. Die navorser kan onder andere toets of die woordeboek wat vir die rekenaar ontwikkel is, net so na 'n kleiner skerm (tablet of selfoon) oorgedra kan word. Hierdeur kan die navorser vasstel watter vereistes professionele redigeerders sowel as studente-regideerders stel, en sodoende bepaal wie heel moontlik van die toepassing gebruik sal maak.

Sodra die prototipe-*ARW* en riglyne vir etiese akademiese redigering ná afloop van bogenoemde bruikbaarheidstoetsing verfyn is, kan hierdie prototipe, soos reeds in afdeling 5.2.1.4 genoem, as onderrigmiddel gebruik word om tweedejaar-, derdejaar-, kortkursus- en honneursstudente op te lei om onder andere akademiese redigering op 'n eenvormige en etiese wyse in die praktyk uit te voer. Die prototipe-*ARW* kan gebruik word om vir hierdie studente opleiding in aanlyn woordeboekgebruik en etiese akademiese redigering te bied.

Bronnelys

- Aalbrecht, H. & Wagenaar, P. 2015. *Handboek voor de redacteur*. Amsterdam: Boom.
- Alberts, M. 2017. Prolingua se bydrae tot terminologieontwikkeling in Afrikaans. *Lexikos*, 27:16-49.
- Atkins, B.T.S. & Rundell, M. 2008. *The Oxford guide to practical lexicography*. Oxford / New York: Oxford University Press.
- Ball, L.H. 2016. *An Evaluative study to determine to what extent technology can be used in e-dictionaries to provide relevant information on demand*. MA-thesis. Pretoria: Universiteit Pretoria. 1-337.
- Ball, L.H. & Bothma, T.J.D. 2017. A usability evaluation of the prototype “Afrikaanse idiome-woordeboek”. *Lexikos*, 27:78-106.
- Ball, L.H. & Bothma, T.J.D. 2018. Establishing evaluation criteria for e-dictionaries. *Library Hi Tech*, 36(1):152-166.
- Barben, T, Burch, V, Linnegar, J, Lotz, S & Lourens, A. 2019. Towards devising a set of PEG guidelines for editing research theses in a South African context. Ongepubliseerde weergawe 3. The Professional Editors’ Guild.
- Bergenholtz, H. 2011. Access to and presentation of needs-adapted data in monofunctional internet dictionaries, in P.A. Fuertes-Olivera & H. Bergenholtz (reds.). *e-Lexicography: The internet, digital initiatives and lexicography*. Londen: Continuum. 30-53.
- Bergenholtz, H. & Agerbo, H. 2015. Lexicographical structuring: The number and types of fields, data distribution, searching and data presentation. *Lexicographica*, 31(1):5-37.
- Bergenholtz, H. & Bergenholtz, I. 2011. A dictionary is a tool, a good dictionary is a monofunctional tool, in P.A. Fuertes-Olivera & H. Bergenholtz (reds.). *e-Lexicography: The internet, digital initiatives and lexicography*. Londen: Continuum. 187-207.
- Bergenholtz, H. & Bothma, T.J. 2011. Needs-adapted data presentation in e-information tool. *Lexikos*, 21:53-77.
- Bergenholtz, H. & Nielsen, J.S. 2013. What is a lexicographical database? *Lexikos*, 23:77-87.
- Bergenholtz, H. & Tarp, S. 2002. Die moderne lexikografiese Funktionslehre. Diskussionsbeitrag zu neuen und alten Paradigmen, die Wörterbücher als Gebrauchsgegenstände verstehen. *Lexicographica*, 18:253-263.
- Bergenholtz, H. & Tarp, S. 2003. Two opposing theories: On H.E. Wiegand’s recent discovery of lexicographic functions. *Hermes Journal of Linguistics*, 31:171-196.
- Bergenholtz, H & Tarp, S. 2004. The concept of dictionary usage. *Nordic Journal of English Studies*, 3:23-36.
- Billingham, J. 2002. *Editing and revising text*. New York: Oxford University Press.
- Blaauw, J. & Boets, E. 2003. Towards a code of ethics for text editors, in K. Van de Poel (red.). *Antwerp papers in Linguistics 103: Text editing – From a talent to a scientific discipline*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen. 1-84.
- Blom, M. 2018. ’n Teoretiese model vir die ontwerp van ’n Afrikaanse aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerdoeleindes. Honneurswerkstuk. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch.
- Carstens, W.A.M. & Van de Poel, K. 2012. *Teksredaksie*. Hersiene uitgawe. Stellenbosch: African Sun Media.

- Cerritos College. 2016. A brief guide to the analysis of open-ended survey questions. [Internet].
 Beskikbaar: http://cms.cerritos.edu/uploads/researchandplanning/brief_guide_to_open-ended_survey_questions.pdf. [13 November 2017].
- Denscombe, M. 2010. *The good research guide for small-scale social research projects*. Berkshire: Open University Press.
- De Schryver, G. 2003. Lexicographer's dreams in the electronic dictionary age. *International Journal of Lexicography*, 16(2):143-199.
- De Schryver, G. & Prinsloo, D.J. 2000. The concept of "simultaneous feedback": Towards a new methodology for compiling dictionaries. *Lexikos*, 10: 1-31.
- Dumas, J.S. & Redish, J.C. 1999. *A practical guide to usability testing*. Exeter: Intellect.
- Du Plessis, A.H. 2015. 'n Analise van die selfoon-WAT: 'n Grondslag vir die verbetering van selfoonwoordeboeke. MA-tesis. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch. 1-221.
- Du Plessis, A.H. 2017. Die rol van die bruikbaarheidsbenadering binne die e-leksikografie. *Literator*, 38(2):1-11.
- Engelberg, S. & Müller-Spitzer, C. 2013. Dictionary portals, in R.H. Gouws, U. Heid, W. Schweickard & H.E. Wiegand. (reds.) *An international encyclopedia of lexicography. Supplementary volume: Recent developments with focus on electronic and computational lexicography*. Berlyn: De Gruyter. 1023-1035.
- Fernandez, A., Insfran, E. & Abrahao, S. 2011. Usability evaluation methods for the web: A systematic mapping study. *Information and Software Technology*, 53(8):789-817.
- Fuertes-Olivera, P.A. 2015. Lexicographical storing: A key lexicographical task in the era of the internet. *Lexicographica*, 31:68-90.
- Fuertes-Olivera, P.A. & Tarp, S. 2014. *Theory and practice of specialised online dictionaries: Lexicography versus terminography*. Berlyn / Boston: De Gruyter.
- Gouws, R.H. 2005. Oor die verhouding tussen woordeboekstrukture, woordeboekinhoud en leksikografiese funksies. *Lexikos*, 15:52-69.
- Gouws, R.H. 2014a. Article structures: Moving from printed to e-dictionaries. *Lexikos*, 24:155-177.
- Gouws, R.H. 2014b. Makrostruktuuraanpassings vanaf gedrukte na e-woordeboeke. *Tydskrif vir Geesteswetenskappe*, 54(3):481-504.
- Gouws, R.H. 2018a. Accessibility, access structures and access procedures, in V. Jesenšek & E. Milka (reds.). 2018. *Wörterbuchstrukturen zwischen Theorie und Praxis*. Berlyn: De Gruyter. 35-56.
- Gouws, R.H. 2018b. Internet lexicography in the 21st Century, in S. Engelberg, H. Kämper & P. Storjohann (reds.). *Wortschatz: Theorie, Empirie, Dokumentation*. Berlyn: De Gruyter. 215-236.
- Gouws, R.H. 2018c. 'n Leksikografiese datatrekkingstruktuur vir aanlyn woordeboeke. *Lexikos*, 28:177-195.
- Gouws, R.H. 2018d. Dictionaries and access, in P.A. Fuertes-Olivera & A. Pedro (reds.). *The Routledge Handbook of Lexicography*. Londen: Routledge. 43-58.
- Gouws, R.H. & Prinsloo, D.J. 2005. *Principles and practice of South African lexicography*. Stellenbosch: SUN PReSS.

- Heid, U. 2011. Electronic dictionaries as tools: Towards assessment of usability, in P.A. Fuertes-Olivera & H. Bergenholtz (reds.). *e-Lexicography: The internet, digital initiatives and lexicography*. Londen: Continuum. 287-304.
- Heid, U. & Zimmerman, J.T. 2012. Usability testing as a tool for e-dictionary design: Collocations as a case in point, in R.V. Fjeld & J.M. Torjusen (reds.). *Proceedings of the 15th EURALEX International Congress*. Oslo: University of Oslo. 661-671.
- International Organisation of Standardisation. 2017. (1998b). ISO 9241-12. [Internet]. Beskikbaar: <https://www.iso.org/standard/64839.html> [20 Oktober 2020].
- International Organisation of Standardisation. 2018. (1998a). ISO 9241-11. [Internet]. Beskikbaar: <https://www.iso.org/standard/63500.html> [20 Oktober 2020].
- International Organisation of Standardisation. 2020. (2006). ISO 9241-110. [Internet]. Beskikbaar: <https://www.iso.org/standard/75258.html> [20 Oktober 2020].
- Janse van Rensburg, C. 2020. E-gids hulpbronne vir Afrikaanse teksredigering. [Internet]. Beskikbaar: <https://www.editors.org.za/Documents/E-gids%20Hulpbronne%20vir%20Afrikaanse%20Teksredigering%20Junie%202020.pdf> [4 September 2020].
- Kaptelinin, V. & Nardi, B. 2006. *Acting with technology: Activity theory and interaction design*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Kimberlin, C.L. & Winterstein, A.G. 2008. Validity and reliability of measurement instruments used in research. *American Society of Health-System Pharmacists*, 65:2276-2284.
- Klosa, A. 2013. The lexicographical process (with special focus on online dictionaries), in R.H. Gouws, U. Heid, W. Schweickard & H.E. Wiegand (reds.). *An international encyclopedia of lexicography. Supplementary volume: Recent developments with focus on electronic and computational lexicography*. Berlyn: De Gruyter. 517-524.
- Klosa, A. & Gouws, R.H. 2015. Outer features in e-dictionaries. *Lexicographica*, 31:18.
- Kruger, H. & Bevan-Dye, A. 2010. Guidelines for the editing of dissertations and theses: A survey of editors' perceptions. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 28(2):153-169.
- Kruger, H. & Bevan-Dye, A. 2013. The language editor's role in postgraduate research: A survey of supervisors' perceptions. *South African Journal of Higher Education*, 27(4):875-899.
- Kwary, D. 2013. Principles for the design of business dictionaries on mobile applications. *Journal of Language and Communication in Business*, 50:69-81.
- Law, M. 2011. The development of core standards for editing in South Africa. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 29(3):275-292.
- Law, M. 2014. Factors influencing editorial work within the sectors of the South African editing industry. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 32(3):285-299.
- Law, M. & Kruger, H. 2008. Towards the professionalization of editing in South Africa. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 26(4):479-493.
- Lew, R. 2012. How can we make electronic dictionaries more effective?, in S. Granger & M. Paquot (reds.). *Electronic lexicography*. Oxford: Oxford Linguistics. 343-361.
- Lourens, A. 2014. Produk teenoor proses tydens akademiese redigering: Opmerkings as aanduiders van redigeergerigtheid. *Stellenbosch Papers in Linguistics Plus*, 43:261-296.

- Lourens, A. 2016. Die gebruik van opmerkings as 'n strategie tydens die verantwoordbare redigering van akademiese tekste. *Literator*, 37(2):1-14.
- Macdonald, M. 2008. Editing theses and dissertations. Part 1: Ethical issues. *Editing Matters*, Jan/Feb 2008: 3-4.
- McLeod, S. 2019. Likert scale definition, examples and analysis. [Internet]. Beskikbaar: <https://www.simplypsychology.org/likert-scale.html> [27 Mei 2020].
- Mossop, B. 2014. *Revising and editing for translators*. Derde uitgawe. Manchester: St. Jerome.
- Mouton, J. 2007. Post-graduate studies in South Africa: Myths, misconceptions and challenges. *South African Journal of Higher Education*, 21(8):1078-1091.
- Müller-Spitzer, C. 2013. Textual structures in electronic dictionaries compared with printed dictionaries: A short survey, in R.H. Gouws, U. Heid, W. Schweickard & H.E. Wiegand (reds.). *An international encyclopedia of lexicography. Supplementary volume: Recent developments with focus on electronic and computational lexicography*. Berlyn: De Gruyter. 367-380.
- Nielsen, J. 1990. Evaluating the thinking-aloud technique for use by computer scientists, in H.R. Hartson and D. Hix (reds.). *Advances in human-computer interaction 3*. Norwood, NJ: Ablex. 197-216.
- Nielsen, S. 2010. The relevance of lexicographic functions, in I.A. Aminova & N. Fattakhova (reds.). *Comparative philology and multilingualism: Materials of the international scientific conference*. Kazan, Rusland: Kazan Universiteit. 132-135.
- Nielsen, S. 2015. Data presentation structures in specialised dictionaries: Law dictionaries with communicative function. *Lexicographica*, 31:200-216.
- Nielsen, S. & Almind, R. 2011. From data to dictionary, in P.A. Fuertes-Olivera & H. Bergenholtz (reds.). *e-Lexicography: The internet, digital initiatives and lexicography*. Londen: Continuum. 141-167.
- Preece, J., Rogers, Y. & Sharp, H. 2011. *Interaction design: Beyond human computer interaction*. Derde uitgawe. Chichester: John Wiley.
- Prinsloo, D.J., Heid, U., Bothma, T.J. & Faaß, G. 2012. Devices for information presentation in electronic dictionaries. *Lexikos*, 22:290-320.
- Rouse, M. 2019. Relational database management system guide: RDBMS still on top. [Intyds]. Beskikbaar: <https://searchsqlserver.techtarget.com/definition/database-management-system>. [23 November 2019].
- Rubin, J. & Chisnell, FD. 2008. *Handbook of usability testing: How to plan, design, and conduct effective tests*. Indianapolis, IN: John Wiley.
- Rundell, M. 2015. Moving from print to digital: Implications for dictionary policy and lexicographic conversations. Ongepubliseerde referaat gelewer by die African Association for Lexicography 20th International Conference. 7 Julie, Durban.
- SciELO South Africa. SciELO Analytics. 2017. [Internet]. Beskikbaar: <https://analytics.scielo.org/w/publication/article?collection=sza>. [11 November 2017].
- Sharp, H., Rogers, Y. & Preece, J. 2007. *Interaction design: Beyond human computer interaction*. Chichester: John Wiley.
- Tarp, S. 2000. Theoretical challenges to practical specialised lexicography. *Lexikos*, 10:189-208.

- Tarp, S. 2008a. *Lexicography in the borderland between knowledge and non-knowledge. General lexicographical theory with particular focus on learners' lexicography*. Lexicographica Series Maior 134. Tübingen: Max Niemeyer.
- Tarp, S. 2008b. Revival of a dusty old profession. *Hermes, Journal of Language and Communication in Business*, 41:175-188.
- Tarp, S. 2015. Structures in the communication between lexicographer and programmer: Database and interface. *Lexicographica*, 31:217-246.
- Thomas, C. 2009. *Your house style*. Londen: Society for Editors and Proofreaders.
- Universiteit Stellenbosch Taalsentrum. 2019. Redigering van jou tesis of navorsingsverslag. Internet. [Beskikbaar]: http://www0.sun.ac.za/taalsentrum/assets/files/TaaldiensDokumente/Tesisredigering_2019_Okt.pdf [28 Maart 2020].
- Van Aswegen, E.S. 2007. Postgraduate supervision: The role of the (language) editor: Sed quis custodiet ipsos custodes? *South African Journal of Higher Education*, 21(8):1139-1151.
- Virzi, R.A. 1992. Refining the test phase of usability evaluation: How many subjects is enough? *Human Factors*, 34(4):457-468.
- Wiegand, H.E. 1984. On the structure and contents of a general theory of lexicography, in R.R.K. Hartmann (red.). *LEXeter '83 Proceedings. Papers from the International Conference on Lexicography at Exeter, 9-12 September 1983*. Lexicographica Series Maior 1. Tübingen: Max Niemeyer. 13-30.
- Wiegand, H.E. 1989a. Aspekte der Makrostruktur im allgemeinen einsprachigen Wörterbuch: Alphabetische Anordnungsformen und ihre Probleme, in F.J. Hausmann, O. Reichmann, H.E. Wiegand & L. Zgusta (reds.). *Dictionaries: An international encyclopedia of lexicography*. Berlyn: De Gruyter. 371-409.
- Wiegand, H.E. 1989b. Arten von Mikrostrukturen im allgemeinen einsprachigen Wörterbuch, in F.J. Hausmann, O. Reichmann, H.E. Wiegand & L. Zgusta (reds.). *Dictionaries: An international encyclopedia of lexicography*. Berlyn: De Gruyter. 462-501.
- Wiegand, H.E. 1991. Printed dictionaries and their parts as texts. An overview of more recent research as an introduction. *Lexicographica*, 6:1-126.
- Wiegand, H. E. 1996. A theory of lexicographic texts. An overview. *SA Journal of Linguistics*, 14(4):134-149.
- Wiegand, H.E. 1998. *Wörterbuchforschung*. Berlyn: De Gruyter.
- Wiegand, H.E. 2002a. Über textuelle Strukturen der Wörterbuchartikel und Artikelnischen im "de Gruyter Wörterbuch Deutsch als Fremdsprache". Zugleich ein Betrag zur Weiterentwicklung einer Theorie der Wörterbuchform, in H.E. Wiegand (red.). *Perspektiven der pädagogischen Lexiko-graphie des Deutschen II. Untersuchungen anhand des "de Gruyter Wörterbuchs Deutsch als Fremdsprache"*. Lexicographica Series Maior 110. Tübingen: Max Niemeyer. 497-595.
- Wiegand, H. E. 2002b. Altes und neues zur Mediostruktur in Printwörterbüchern. *Lexicographica*, 18:168-252.
- Wiegand, H. E. 2009. Hybrid text constituent structures of dictionary articles. A contribution to the expansion of the theory of textual dictionary structures, in S. Nielsen & S. Tarp (reds.). *Lexicography in the 21st Century: In honour of Henning Bergenholtz*. Amsterdam: John Benjamins.

- Wiegand, H.E. & Gouws, R.H. 2013. Macrostructures in printed dictionaries, in R.H. Gouws, U. Heid, W. Schweickard & H.E. Wiegand (reds.). *An international encyclopedia of lexicography. Supplementary volume: Recent developments with focus on electronic and computational lexicography*. Berlyn: De Gruyter. 73-109.
- Wiegand, H.E. & Smit, M. 2013. Microstructures in printed dictionaries, in R.H. Gouws, U. Heid, W. Schweickard & H.E. Wiegand (reds.). *An international encyclopedia of lexicography. Supplementary volume: Recent developments with focus on electronic and computational lexicography*. Berlyn: De Gruyter. 149-214.

Bronne in skermgrepe

- Biley, C. 2015. *Thermodynamic and kinetic modelling of iron(III) reduction with sulfur dioxide gas*. PhD-proefskrif. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch.
- Garcia, N. 2017. What is a chemical formula? – Definition, types & examples. [Internet]. Beskikbaar: <http://study.com/academy/lesson/what-is-a-chemical-formula-definition-types-examples.html> [11 November 2017].
- InnovUS. 2017. Innovus-Lisensieooreenkoms tot voordeel van plaaslike wingerdbedryf. [Internet]. Beskikbaar: <https://www.innovus.co.za/afrikaans-archived-news/afrikaans-innovus-licence-agreement-to-benefit-local-grapevine-industry.html> [12 Mei 2019].
- Khan Academy. 2019. Polymerase chain reaction (PCR). [Internet]. Beskikbaar: <https://www.khanacademy.org/science/biology/biotech-dna-technology/dna-sequencing-pcr-electrophoresis/a/polymerase-chain-reaction-pcr0> [13 Mei 2019].
- Maree, J.G.; Olivier, E.C. & Swanepoel, A.C. 2004. Die 2004 senior Harmony Suid-Afrikaanse Wiskundeolimpiade: 'n Analise van die resultate van die senior groep, tweede ronde. *Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Natuurwetenskap en Tegnologie*, 23(3):52–60.
- Mqoco, T.V, Repsold, L., Wolmarans, E., Nkandeu, S., Theron, A.E. & Stander, B.A. 2014. *Ex vivo* effekte van estradiol analoë op bloed: 'n Loodsstudie. *Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Natuurwetenskap en Tegnologie*, 33(1).
- Pot Shot. 2011. DNS-monsters teen stropers, in “Op die tuisfront: wat gons?”. *Veeplaas* 2(2):6-7.
- Siyavula Education. 2019. Hoofstuk 5: Die periodieke tabel. In: *Everything science: graad 10 Fisiese Wetenskappe*. [Internet]. Beskikbaar: <https://www.siyavula.com/read/science/grade-10/the-periodic-table/05-the-periodic-table-01> [16 Mei 2019].

Bronne in bylaes

- Departement van Basiese Onderwys. 2016. Nasionale Senior Sertifikaat Lewenswetenskappe vraestel 1. [Internet]. Beskikbaar: https://www.up.ac.za/media/shared/434/ZP_Files/Winterskool/lebenswetenskappe_alle-vraestelle-en-memorandums.zp124286.pdf [27 Oktober 2020].
- Germishuys, Z. 2017. *The occurrence of Shiga-toxin producing Escherichia coli in South African game species*. MA-tesis. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch. 1-114.
- Hendriks, R. 2004. *Die aard van borgverrigtinge met spesifieke verwysing na die toepassing van die reëls van die bewysreg op sodanige verrigtinge*. MA-tesis. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch. 1-117.

- Henrico, D. 2004. *Vergelyking tussen die kodlingmot (Cydia pomonella) se fenologiese ontwikkeling in 'n chemies behandelde-, onbehandelde- en organise boord in die Wes-Kaap*. MA-tesis. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch. 1-9.
- Neethling, J. 2003. *Biologiese beheer van plantparasitiese nematodes met die swam Paecilomyces lilacinus by aartappels, sitrus en wingerd*. MA-tesis. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch. 1-59.
- Ngadze, M. 2016. *Assessing the chemical ecology and shelter-seeking behaviour of the grain chinch bug, Macchiademus diplopterus (Hemiptera: Lygaeidae) for optimisation of trapping during aestivation*. MA-tesis. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch. 1-92.
- Siyavula Education. 2019. Hoofstuk 9: Sure en basisse. In: Everything science: Graad 12 Fisiese Wetenskappe. [Internet]. Beskikbaar: <https://ctutrainig.ac.za/study-guides/Everything-Science-Graad-12-Afrikaans.pdf> [14 Mei 2019].
- Vrystaat Departement van Onderwys. 2014. Nasionale Senior Sertifikaat Lewenswetenskappe vraestel 1. [Internet]. Beskikbaar: https://www.up.ac.za/media/shared/434/ZP_Files/Winterskool/lebenswetenskappe_alle-vraestelle-en-memorandums.zp124286.pdf [27 Oktober 2020].

Bylaag A

Dankie dat u bereid is om die onderstaande vraelys in te vul. Die doel van hierdie vraelys is om die voorlopige uitleg en inhoud van die leksikografiese data in die prototipe van 'n Afrikaanse aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerdoeleindes te ondersoek. Die vraelys behoort minder as 30 minute te neem om te voltooi. Indien jy enige probleme met die beantwoording van die vrae het, kontak my gerus by 18316077@sun.ac.za

AFDELING 1: Algemene vrae

1. Het jy Fisiese Wetenskappe (Skeinat) en/of Lewenswetenskappe (Biologie) tot in graad 12 gehad?

(a) - Albei

(b) - Slegs Fisiese Wetenskappe

(c) - Slegs Lewenswetenskappe

(d) - Geen

2. Het jy al ooit 'n aanlyn woordeboek geraadpleeg?

Indien ja, noem die woordeboek(e):

Indien nee, watter ander aanlyn hulpmiddels gebruik jy:

---

3. Merk al die onbekende woorde in die onderstaande teks 1 en teks 2 (Jy kan in geel merk):

TEKS 1: Die pH-skaal (Siyavula Education, 2019)

Die konsentrasie van spesifieke ione in oplossing bepaal of die oplossing suur of basies is. Sure en basisse kan beskryf word as stowwe wat óf die konsentrasie waterstof (H^+) of hidronium (H_3O^+) ione in 'n oplossing laat toeneem óf laat afneem. 'n Suur laat die waterstofioon konsentrasie in 'n oplossing toeneem, terwyl 'n basis die waterstofioon konsentrasie laat afneem. pH word gebruik om die konsentrasie van H^+ ione ($[H^+]$) te meet en gevolglik of 'n stof suur of basies (alkalies) is. Oplossings met 'n pH van minder as sewe is suur, terwyl dié met 'n pH groter as sewe basies (alkalies) is. Die pH skaal wissel van 0 tot 14 en 'n pH van 7 word beskou as neutraal.

TEKS 2: Die assessering van die chemiese ekologie en skuiling-soekende gedrag van die graanstinkluis (Ngadze, 2016)

Vlugtige organiese verbindings in die bodamp van saamgetrosde stinkluis is deur gaschromatografie-massaspektrometrie (GC-MS)-ontleding geïdentifiseer. Altesaam 14 vlugtige verbindings is van mannetjies en wyfies in wisselende relatiewe konsentrasies geïdentifiseer. Vir albei geslagte was tridekaan, (*E*)-2-heksanaal

en (E)-2-oktenaal die drie hoofkomponente; (E)-2-heksenol, (E)-2-oktenol, dekanaal en pentadekaan was in mediumhoeveelhede teenwoordig terwyl dekanoësuur, dodekaan, heksadekanal, heksanaal, ikosaan, nonanal en tetradekanoësuur mindere komponente was.

AFDELING 2: Uitleg van die woordeboekartikels

4. Kies die tuisbladsy in bylaag 1 waarin jy die maklikste na inligting sal kan soek en gee rede(s) vir jou keuse:

- (a) - Tuisbladsy met uitgebreide afdelings
- (b) - Tuisbladsy met uitgebreide afdelings en verfynde soekproses
- (c) - Tuisbladsy met "Typeahead search" en "soek verder" opsie
- (d) - Tuisbladsy met breër afdelings

Rede(s): _____

5. Kies in bylaag 2 die weergawe van resultate waarvan die uitleg vir jou die mees toeganklike antwoord sal gee en gee rede(s) vir jou keuse:

- (a) - Stap-vir-stap resultate
- (b) - Resultate na aanleiding van 'n datafilter
- (c) - Volledige resultate met eerste soekproses

Rede(s): _____

6. Kies die soort ekstra hulp in bylaag 3 wat vir jou van nut sal wees tydens die naslaanproses en jou sal inlig oor hoe om 'n artikel in die woordeboek op te soek. Gee rede(s) vir jou keuse(s):

- (a) - Hulpbalk met 'n navigasiestruktuur
- (b) - Gebruikersgids
- (c) - Hulp deur voorafbepaalde vrae

Rede(s): _____

AFDELING 3: Inhoud van die woordeboekartikels

7. Redigeer die paragraaf op die volgende bladsy met behulp van die data in die skermgrepe wat in bylaag 2 gegee word. Watter skermgreep het jy gebruik en hoekom:

UITTREKSEL (aangepas uit Germishuys, 2017): Die doelwitte van hierdie studie was om 'n DNA ekstraksie protokol vir die isolasie van die Shiga-toksien produserende *Escherichia coli* (STEC) positiewe kontrole asook die Polimerase Ketting Reaksie (PKR) kondisies vir die amplifisering van die *stx1*, *stx2* en *eaeA* virulensie gene te optimiseer; om die voorkoms van STEC kontaminasie in Suid-Afrikaanse wildspesies te bepaal; om die mikrobiologiese populasie teenwoordig op Suid-Afrikaanse wildsvleis karkasse na afslag te bepaal; en om 'n organiese suur spuitmiddel te ontwikkel en te implementeer om mikrobiese groei op wildsvleis karkasse te verminder. Gedurende die mikrobiologiese populasie studie is gevind dat die voorkoms van aerobiese bakterieë op die vleis gewissel het tussen 1.60 en 4.97 log kve • sm⁻² terwyl totale kolivorme gewissel het tussen 5.04 – 5.59 log kve • sm⁻². Die voorkoms van *Escherichia coli* het gewissel vanaf 0.00 tot 1.71 log kve • sm⁻² terwyl *Staphylococcus aureus* gewissel het tussen 0.00

ANTWOORD:

8. Hoe help die verduidelikings in die skermgrepe in bylaag 3 jou? Watter ekstra hulp inligting sou jy nog wou hê?

Bylaag 1: Tuisbladsye

(a)

AKADEMIESE REDIGEERWOORDEBOEK

TUIS

OOR ONS

SOEK

HULP

KONTAK ONS

AFKORTINGS EN AKRONIEME

AKADEMIESE VERWYSINGSTELSELS

ALGEMEENSTE FOUTE IN AKADEMIESE TEKSTE

ALGEMENE WOORDEBOEKE

GETALLE, SYFERS EN SIMBOLE

Tik hier

SOEK

Help my soek

TABELLE EN GRAFIEKE

VAKWOORDEBOEKE

WETenskap, WISKUNDE EN REKENAARS

WETTE EN VERWYSINGS NA WETTE

WISKUNDIGE NOTASIE

Kies een van die onderstaande afdelings en/of tik die woord/frase by die *soek* blok in.

HOOF- EN KLEINLETTERS

KURSIVERING EN ROMEINSE SYFERS

INTERPUNKSIE

SPELLING EN SKRYFWYSE - LOS EN VAS

SPECIALISVELD VAN AKADEMIESE REDIGERING

(b)

AKADEMIESE REDIGEERWOORDEBOEK

TUIS

SOEK

HELP MY SOEK

KONTAK ONS

Kies een van die onderstaande afdelings en/of tik die woord/frase by die *soek* blok in.

AFKORTINGS EN AKRONIEME

AKADEMIESE VERWYSINGSTELSELS

ALGEMEENSTE FOUTE IN AKADEMIESE TEKSTE

ALGEMENE WOORDEBOEK

GETALLE, SYFERS EN SIMBOLE

HOOF- EN KLEINLETTERS

INTERPUNKSIE

KURSIVERING EN ROMEINSE SYFERS

SPELLING EN SKRYFWYSE - LOS EN VAS

SPECIALISVELD VAN AKADEMIESE REDIGERING

TABELLE EN GRAFIEKE

VAKWOORDEBOEKE

WETenskap, WISKUNDE EN REKENAARS

WETTE EN VERWYSINGS NA WETTE

WISKUNDIGE NOTASIE

Tik hier

SOEK

Jy soek tans deur 15/15 afdelings.

[Verfyn soekproses](#)

AFDELINGS (kies een)	DETAIL (kies een)
☐ Kies almal	☐ Slegs antwoord
☐ Maak kieslys skoon	☐ Antwoord & voorbeeld
☐ Aanvaar	☐ Antwoord, voorbeeld en nota

(c)

AKADEMIESE REDIGEERWOORDEBOEK

pH skaal

SOEK

[Help my soek](#)

pH-skaal definisie

PH-skaal van melk

pH-skaal kleure

pH-skaal voorbeelde

SOEK VERDER

Presiese frase

Enige van hierdie woorde

Jy soek tans deur 15/15 afdelings. [Verander](#)

TUIS

OOR ONS

SOEK

AFDELINGS

HULP

KONTAK ONS

(d)

GRAMMATIKA ^

ALGEMENE WOORDEBOEKE v

VAKWOORDEBOEKE v

SPECIALISVELD VAN AKADEMIESE REDIGERING ^

Afkortings en akronieme

Hoof- en kleinletters

Interpunksie

Kursivering en Romeinse syfers

Spelling en skryfwyse - los en vas

Akademiese verwysingstelsels

Algemeenste foute in akademiese tekste

Die rol van die akademiese redigeerder

Grammatika

Algemene woordeboeke

Vakwoordeboeke

Spesialisveld van Akademiese redigering

Tik 'n woord of frase

[Help my soek](#)

Akademiese redigeerwoordeboek

Bylaag 2: Resultate

(a)

GRAMMATIKA	ALGEMENE WOORDEBOEKE	VAKWOORDEBOEKE
Afkortings en akronieme 2 Hoof- en kleinletters Interpunksie Kursivering en Romeinse syfers Spelling en skryfwyse - los en vas	A B 3 C D E F G H	DMil Doctor Militaris DMus Doctor Musicae 4 d.m.v deur middel van DNA kyk DNS ← dnr. dienaar DNS deoksiribonukleïensuur ← DO. (i) direkteur van onderwys (ii) dataoorsending

Albei akronieme word in die praktyk gebruik, maar DNS is Afrikaans en DNA is Engels.
Die akroniem word sonder enige punte geskryf.

Moet DNA of DNS in Afrikaans gebruik word?
Moet daar punte tussen of na die letters geskryf word? 1 **SOEK**

(b) Hoe word gene in Afrikaans geskryf? **SOEK**

AFDELINGS (kies een)	DETAIL (kies een)
☐ Tabele en grafieke ☐ Vakwoordeboeke ☒ Wetenskap, wiskunde en rekenaars ☐ Wette en verwysings na wette	☐ Slegs antwoord ☒ Antwoord & voorbeeld ☐ Antwoord, voorbeeld en nota

ANTWOORD

Gene en mRNA-simbole moet kursief geskryf word en proteïen-simbole moet in normale teks geskryf word. Sien voorbeeld 1.

Die volle naam van elke geen moet in normale teks geskryf word wanneer die simbool die eerste keer in die teks verskyn. Sien voorbeeld 2.

VOORBEELD

1. *EPO*-, *GH1*- en *TNF*- mRNA-uitdrukking is geanaliseer deur gebruik te maak van RT-PCR. VEGF-, TGFB1- en P53-proteïenuitdrukking is ondersoek deur gebruik te maak van immunohistochemie.

2. "Vloeisitometrie-analise is uitgevoer deur gebruik te maak van 'n angiogenese-merker, naamlik **vaskulêre endoteelgroeifaktor (VEGF)**, en die invloed van ESE-15-ol en ESE-16 op angiogenese is bestudeer. SEM- en vloeisitometrie-resultate het geen noemenswaardige verandering in **VEGF**-vlakke van die bloedselle wat aan ESE-15-ol en ESE-16 blootgestel is, getoon nie."

(c)

GETALLE, SYFERS EN SIMBOLE

Wat is die korrekte formaat van chemiese bindings?

SOEK**ANTWOORD**

Die chemiese binding van 'n element kan op die volgende twee maniere aangedui word:

1. Die oksidasie-toestand van 'n chemiese element word aangedui met oksidasiegetalle wat aan elke element toegeskryf word om aan te dui hoeveel elektrone die element sal verloor of bykry indien dit met ander atome bind. Hierdie toestand word met Romeinse syfers, tussen hakies, direk ná die elementnaam of elementsimbool geskryf. Yster(II) is byvoorbeeld yster met 'n +2 oksidasie-toestand. Sien voorbeeld 1 en 2.
2. 'n Chemiese formule dui op die aantal atome van elke element in 'n verbinding. Die formule bevat die simbole van die chemiese elemente se atome wat in die verbinding voorkom, asook die aantal vir elke chemiese element, in die vorm van subskrifte. Sien voorbeeld 2.

VOORBEELD

1. "Termodinamiese oorwegings stel 'n streng raamwerk voor vir die interpretasie van chemiese reaksies, alhoewel daar egter min eksperimentele data openlik beskikbaar is vir die gepaardgaande oplossingspesies [sic] in suur **yster(III)** sulfaatstelsels [sic]."
2. "Enkellading en kontinue **yster(III)** verminderingskinetika is gemeet en die gevolge van die aanvanklike $\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3$ - en H_2SO_4 -konsentrasies, temperatuur en in-situ-neutralisasie [sic] is gekwantifiseer."

Bylaag 3: Ekstrahulp

(a)

HULP

- + Hulp met intekening
- Gebruik van die redigeerwoordeboek
  - Wat is nuut bygevoeg?
  - Redigeerwoordeboek inhoudelike hulp
- Funksies
  - Soektog
  - Tegniese hulp
- + Woordeboeke

HELP MY SOEK**1. Om afdeling(s) te kies:**

Jy kan een of meer van die onderskeie afdelings selekteer om jou soektog af te baken.

Tik dan 'n woord/frase in die soekblok om vir spesifieke data in jou gekose afdelings te soek.

2. Die soek verder-opsie:

Die *presiese frase*-opsie laat jou toe om frases te soek wat die presiese woorde bevat wat jy ingetik het.

Die *enige van hierdie woorde*-opsie sal vir jou afsonderlike inskrywings gee vir elke woord wat jy ingetik het.

GEBRUIKERSGIDS

(b)	IKOON	FUNKSIE
	SOEK	Tik 'n woord/frase in die <i>soek</i> -blok indien jy nie seker is in watter afdeling die antwoord vir die vraag sal voorkom nie.
	SOEK VERDER	Tik 'n sin in die <i>soek verder</i> -blok indien jy nie seker is in watter afdeling die antwoord vir die vraag sal voorkom nie.
	GETALLE, SYFERS EN SIMBOLE	Indien jy 'n vraag het wat binne 'n spesifieke afdeling val, klik op die afdeling se ikoon, byvoorbeeld <i>getalle</i> , <i>syfers en simbole</i> . Indien die kleur van die volgende skerm ooreenstem met die kleur van die afdeling se ikoon, is jy op die regte pad!
	ANTWOORD	Klik op die <i>Antwoord</i> -ikoon om 'n uitgebreide definisie van die woord, frase of sin binne die konteks van Afrikaanse akademiese tekste te kry.
	NOTA	Klik op die <i>Nota</i> -ikoon vir ekstra inligting oor die woord, frase of sin, asook aanbevelings vir die gebruik van die spesifieke woord, frase of sin.
	VOORBEELD	Klik op die <i>Voorbeeld</i> -ikoon vir volsinne wat die woord of frase in 'n akademiese konteks aantoon.
	EKSTRA BRONNE	Klik op die <i>Ekstra bronne</i> -ikoon vir hiperskakels na eksterne tekste of woordeboeke om meer inligting oor die spesifieke woord of frase te kry.
	SIEN OOK	Klik op die <i>Sien ook</i> -ikoon vir hiperskakels na interne tekste om die woord of frase binne die konteks van 'n ander afdeling aan te dui.

(c)	HULP
Hoe soek ek deur slegs sekere afdelings? Ek wil byvoorbeeld nie die uitslae van die interpunksie-afdeling hê nie.	⤴
Klik op die "Verander"-knoppie om jou keuses uit te oefen. Klik op "Maak kieslys skoon" om al die afdelingkeuses uit te vee. Selekteer jou gekose afdelings deur op die blokkie langs elke afdeling te klik. Klik op "Kies alles" om alle afdelings te kies. Klik op "Aanvaar" om jou keuses te stoor.	
Kan ek 'n frase soek?	⤵
Hoe soek ek vir 'n woord as ek onseker is oor die spelling?	⤴
Gebruik 'n asterisk (*) in plek van die letter(s) waaroor jy twyfel. Die resultate sal inskrywings wat die letters bevat wat jy ingetik het en letters in plek van die asterisk insluit. Byvoorbeeld, as jy *oom in die soekbalk intik, sal dit resultate soos boom, soom, room lewer, en resultate soos vroom, droom, skroom ens.	
Hoe werk die <i>soek verder</i> -funksie?	⤵

Bylaag B

TOETS 1: AKADEMIESE REDIGERING

TYD: 1 uur

INSTRUKSIES EN RIGLYNE:

1. Vul asseblief jou deelnemernommer in, asook die presiese tyd toe jy met jou toets begin het.
2. Jou selfoon moet afgeskakel voor jou op die tafel lê vir die volle duur van die sessie.
3. Jy mag geen woordeboeke of ander aanlyn bronne soos Google tydens die redigeertoets gebruik nie.
4. Jy mag slegs die prototipe van die aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerders (beskikbaar op die “desktop”) gebruik, indien dit die **tweede** toetssessie is.
5. Alle redigeertake moet in die blokke in hierdie dokument voltooi word.
6. **Maak seker jy stoor jou dokument gereeld onder jou deelnemernommer, op die rekenaar se “desktop”.**
7. Stuur ná afloop van die toetssessie jou toets per e-pos aan:
18316077@sun.ac.za

DEELNEMERNOMMER:

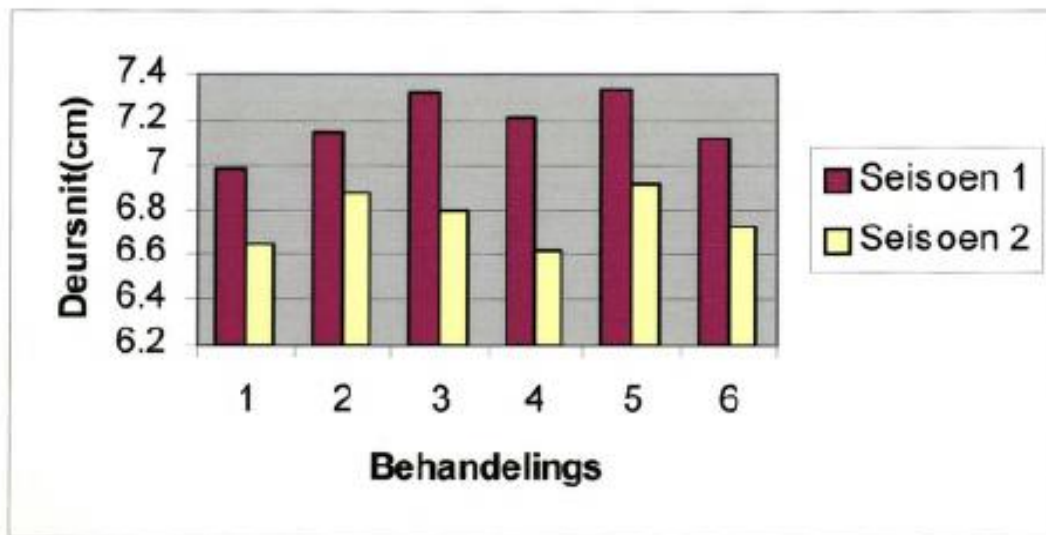
TYD MET TOETS BEGIN:

TAAK 1: TEKSREGSTELLING

- a) Pas **kopie- en strukturele redigering** op die eksterne struktuur van 'n akademiese teks toe, deur die korrekte **op/onderskrif** in die onderstaande **figuur** aan te bring:

Hoofstuk 4

Die onderstaande figuur toon die vruggroottes na twee seisoene

Bron: Neethling (2003)

Antwoord:

- b) Pas **kopie- en strukturele redigering** op die eksterne struktuur van 'n akademiese teks toe, deur die korrekte **op/onderskrif** vir die onderstaande **tabel** aan te bring:

Hoofstuk 5

Die onderstaande tabel toon die behandelings- en toedieningstye oor twee seisoene sedert September 1999

Behandelings	Toedieningstyd						
	Seisoen 1				Seisoen 2		
	Sep.1999	Okt. 1999	Nov. 1999	Jan. 2000	Sep. 2000	Okt. 2000	Des. 2000
1.Kontrole							
2.	kadusafos		kadusafos	kadusafos	kadusafos	kadusafos	kadusafos
3.	kadusafos		PI Plus	PI Plus	kadusafos	PI Plus	PI Plus
4.	fenamifos		kadusafos	kadusafos	fenamifos	kadusafos	kadusafos
5.	fenamifos		PI Plus	PI Plus	fenamifos	PI Plus	PI Plus
6.		PI Plus	PI Plus	PI Plus	PI Plus	PI Plus	PI Plus

Bron: Neethling (2003)

Antwoord:

c) Korigeer die onderstaande **bronnelysinskrywings** vir 'n **Afrikaanse akademiese teks** volgens die riglyne van die **Harvard-verwysingsmetode**:

Paige, R. R. 2012. *Description of three environmental co-management systems in the Western Cape*. Unpublished MSc thesis. Stellenbosch University, Stellenbosch, South Africa.

Antwoord:

Darwin, C. (1859) *On the Origin of Species by Means of Natural Selection; or, The Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life*. London, uK: John Murray.

Antwoord:

d) Pas **kopieredigering** op die onderstaande paragraaf toe en korrigeer die **spelling en skryfwyse (los en vas), interpunksie, woordorde, sowel as getalle, syfers en simbole**:

Alkoholpetrol is 'n mengsel van 10 % ethanol en 90 % petrol. Die etanol in alkoholpetrol word dikwels deur suikeriet of mielies te fermenteer, verkry. Etanol wat van mielies gemaak word is duur en energie-intensief om te vervaardig. Dit is ook belangrik dat die persentasie etanol korrek moet wees want, indien dit te hoog is kan dit rubber seëls en verf beskadig van voertuie.

Bron: aangepas uit Departement van Basiese Onderwys, NSS Lewenswetenskappe vraestel 1, November 2016

Antwoord:

TAAK 2: TEKSVOLTOOIING

*Voltooi die sinne in die volgende paragrawe sodat die definisie van die vetgedrukte **vakterme** volledig en korrek is:*

- a.) _____ is die groeihormoon wat verantwoordelik is vir **fototropisme** om in plante en fungi plaas te vind.

Antwoord:

- b.) **Eutrofikasie** is 'n ooraanbod van chemiese voedingstowwe in 'n ekosisteem, wat lei tot die uitputting van _____ in 'n watersisteem deur die oormatige groei van plante.

Antwoord:

- c.) **Titrasie** is die metode wat gebruik word om die konsentrasie van 'n bekende stof te bepaal deur gebruik te maak van 'n _____ van 'n ander stof.

Antwoord:

TAAK 3: TEKSVERVANGING

Vervang die vetgedrukte woorde/frases met behulp van die “*track changes*”-funksie in Microsoft Word. Pas *inhoudelike en stilistiese redigering* toe en verseker dat die gebruik van *hoof- en kleinletters konsekwent is*. (Let op die etiese oorweginge wat in ag geneem moet word tydens die redigering van ’n akademiese teks.)

Die begrip “*belang van geregtigheid*” in die konteks van borgverrigtinge is in a **25(2)(D)** van die *oorgangsgrondwet*³⁹ gebruik. Die artikel het bepaal dat elke persoon wat in hegtenis geneem is **nie die reg het** om vrygelaat te word uit aanhouding tensy die **belange** van geregtigheid anders vereis. Hierdie bepaling is opgeneem in die *wysigingswet 1995 van die strafproseswet*.⁴⁰ Artikel **35(1)(F)** van die *oorgangsgrondwet* is deur a 25(2)(d) van die *grondwet 1996* vervang. Alhoewel die begrip nie in a **25(2)(D)** van die *oorgangsgrondwet* gedefinieer is nie, is daar in die *De Kock*⁴¹-uitspraak gesê dat die begrip op die gewone oorwegings wat by borgverrigtinge in ag geneem word **dui**.

Bron: Hendriks (2004)

Antwoord:

³⁹ *Die Oorgangsgrondwet van die Republiek van Suid-Afrika, Wet 200 van 1993.*

⁴⁰ *Die Wysigingswet van die Strafproseswet, Wet 75 van 1995.*

⁴¹ *S v De Kock* 1995 (1) SASV 299 (T).

TOETS 1 MEMO: AKADEMIESE REDIGERING

TAAK 1: TEKSREGSTELLING

- a) **Figuur 4.1:** Vruggroottes ná twee seisoene (onderskrif) (1)
- b) **Tabel 5.1:** Behandelings- en toedieningstye oor twee seisoene (sedert September 1999) (opskrif) (1)
- c) Paige, R. R. 2012. **Description of three environmental co-management systems in the Western Cape.** Ongepubliseerde MSc-tesis. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch. (3)
- Darwin, C. 1859. *On the origin of species by means of natural selection; or, the preservation of favoured races in the struggle for Life.* Londen, VK: John Murray. (3)
- d) Alkoholpetrol is 'n mengsel van **10% etanol** en **90% petrol**. Die etanol in alkoholpetrol word dikwels [**verkry**] deur suikerriet of mielies te fermenteer. Etanol wat van mielies gemaak word, is duur en energie-intensief om te vervaardig. Dit is ook belangrik dat die persentasie etanol korrek moet wees, want [**komma nie nodig**] indien dit te hoog is, kan dit **rubberseëls** en verf van voertuie [**beskadig**]. (9)

TOTAAL: (17)

TAAK 2: TEKSVOLTOOIING

- a) Ouksien/(e) (1)
- b) Suurstof (1)
- c) Standaardoplossing (1)

TOTAAL: (3)

TAAK 3: TEKSVERVANGING

Die begrip "**belang van geregtigheid**" in die konteks van borgverrigtinge is in a **25(2)(d)** van die **Oorgangsgrondwet**¹ gebruik. Die artikel het bepaal dat elke persoon **wat in hegtenis geneem is** **nie** die reg het om vrygelaat te word uit aanhouding tensy die **belange** van geregtigheid anders vereis. Hierdie bepaling is opgeneem in die **Wysigingswet 1995 van die Strafproseswet**.² Artikel **35(1)(f)** van die **Oorgangsgrondwet** is deur a 25(2)(d) van die **Grondwet 1996** vervang. Alhoewel die begrip nie in a **25(2)(d)** van die **Oorgangsgrondwet** gedefinieer is nie, is daar in die **De Kock**³-uitspraak gesê dat die begrip op die gewone oorwegings **dui** wat by borgverrigtinge in ag geneem word **dui**.

TOTAAL: (12)

TOETS TOTAAL: (32)

Formatted: Font: (Default) +Body (Calibri), 12 pt, Not Italic**Commented [M1]:** Maak seker dat al die wette in hoofletters aangebring word. Wette word ook nie in kursief aangebring nie. Verder moet die volle titel van die wet in die eerste verwysing gebruik word.**Formatted:** Default Paragraph Font, Font: (Default) +Body (Calibri), 12 pt, Not Italic**Commented [M2]:** Dalk eerder "gearresterde persoon"?**Formatted:** Font: (Default) +Body (Calibri), 12 pt, Not Italic**Commented [M3]:** Maak seker van wat presies hierdie artikel in die Oorgangsgrondwet bepaal.**Commented [M4]:** "Die Wysigingswet van die Strafproseswet, Wet 75 van 1995"**Commented [M5]:** "Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996"**Formatted:** Font: (Default) +Body (Calibri), 12 pt, Not Italic**Formatted:** Font: (Default) +Body (Calibri), 12 pt, Not Italic**Commented [M6]:** Volgens die US-skryfreglyne moet die name van sake in kursief aangebring word. Die volle naam (soos in die voetnota) moet met die eerste verwysing gebruik word.**Formatted:** Font: (Default) +Body (Calibri), 12 pt, Italic**Formatted:** Font: (Default) +Body (Calibri), 12 pt, Italic¹ Die Oorgangsgrondwet van die Republiek van Suid-Afrika, Wet 200 van 1993.² Die Wysigingswet van die Strafproseswet, Wet 75 van 1995.³ *S v De Kock* 1995 (1) SASV 299 (T).**Formatted:** Font: Not Italic**Formatted:** Font: Not Italic

TOETS 2: AKADEMIESE REDIGERING

TYD: 1 uur

INSTRUKSIES EN RIGLYNE:

1. Vul asseblief jou deelnemernommer in, asook die presiese tyd toe jy met jou toets begin het.
2. Jou selfoon moet afgeskakel voor jou op die tafel lê vir die volle duur van die sessie.
3. Jy mag geen woordeboeke of ander aanlyn bronne soos Google tydens die redigeertoets gebruik nie.
4. Jy mag slegs die prototipe van die aanlyn woordeboek vir akademiese redigeerders (beskikbaar op die “desktop”) gebruik, indien dit die **tweede** toetssessie is.
5. Alle redigeertake moet in die blokke in hierdie dokument voltooi word.
6. **Maak seker jy stoor jou dokument gereeld onder jou deelnemernommer, op die rekenaar se “desktop”.**
7. Stuur ná afloop van die toetssessie jou toets per e-pos aan:
18316077@sun.ac.za

DEELNEMERNOMMER:

TYD MET TOETS BEGIN:

TAAK 1: TEKSREGSTELLING

a.) Pas **kopie- en strukturele redigering** op die eksterne struktuur van 'n akademiese teks toe, deur die korrekte **op/onderskrif** in die onderstaande **tabel** aan te bring:

HOOFSTUK 2

Die onderstaande tabel toon die persentasie kodlingmotuitkoms per maand

Vrugte versamel	Boord	Jan-02	Feb-02	Mrt 02	Okt 02	Nov-02	Des 02	Jan-03
Des 01	Brae 14A (Spuut)	82.25%	14.04%		0.77%	2.93%		
	Proefplaas (Ongespuut)	80.91%	1.74%		1.89%	14.04%	1.42%	
	Kromvlei (Spuut)	76.86%	22.73%		0.41%			
Feb-02	Lorraine Plaas (Organies)		66.26%	27.80%	0.50%	3.90%	1.33%	0.22%
Mrt 02	Brae GS (Spuut)				12.26%	64.19%	22.90%	0.65%
	Proefplaas (Ongespuut)				23.68%	57.89%	18.42%	
	Kentucky (Spuut)				21.05%	36.84%	39.47%	2.63%

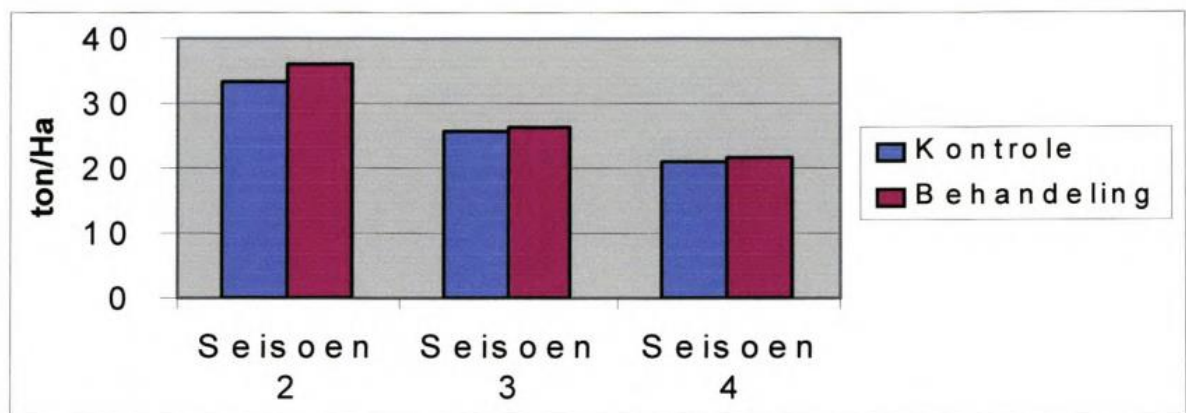
Bron: Henrico (2004)

Antwoord:

b.) Pas **kopie- en strukturele redigering** op die onderstaande **figuur** toe deur die korrekte **op/onderskrif** aan te bring:

HOOFSTUK 4

Die onderstaande figuur toon die oesopbrengste (ton/ha)

Bron: Neethling (2003)

Antwoord:

c.) Korigeer die onderstaande **bronnelysinskrywings** in 'n **Afrikaanse akademiese teks** volgens die **Harvard-verwysingsmetode**:

H. Schmidbaur, A. Grohmann, M.E. Olmos. Organogold chemistry. In Gold: Progress in Chemistry, Biochemistry and Technology, H. Schmidbaur (ed.). John Wiley, Weinheim, **1999**, 647-746.

Antwoord:

Morris, K.V. (2009) Long antisense non-coding RNA function to direct epigenetic complexes that regulate transcription in human cells, Epigenetics. 4, 5, December: 296-301.

Antwoord:

*d.) Pas **kopieredigering** op die onderstaande paragraaf toe en korrigeer die **spelling en skryfwyse (los en vas), interpunksie, woordorde, asook getalle, syfers en simbole**:*

Koolstofdioksied is een van die 'kweekhuisgasse' wat tot aardverwarming bydrae. Mense en hul aktiwiteite speel 'n besliste rol in die toename in CO(II) konsentrasie in die atmosfeer. Ons koolstof voetspoor is 'n kragtige instrument, wat help om die inpak van ons lewenstyl op aardverwarming te verstaan. Dit word bereken dat teen die jaar 2 100 die atmosferiese temperatuur sal toeneem met tussen 1,4°C en 5,8°C.

Bron: aangepas uit Vrystaat Departement van Onderwys, NSS Lewenswetenskappe vraestel 1, Junie 2014

Antwoord:

TAAK 2: TEKSVOLTOOIING

*Voltooi die sinne in die volgende paragrawe sodat die definisie van die vetgedrukte **vakterme** volledig en korrek is:*

- a.) Volgens **Newton se tweede bewegingswet (N2)** is die netto of resultante krag wat op 'n liggaam inwerk _____ aan die tempo waarteen sy momentum verander.

Antwoord:

- a.) Alhoewel koolstof teenwoordig is in alle organiese verbindings, is ander **elemente (van die periodieke tabel)** soos waterstof (H), suurstof (O), _____ (N), swael (S) en _____ (P) ook algemeen in hierdie molekules.

Antwoord:

- b.) Die **foto-elektriese effek** is die proses waardeur 'n _____ vrygestel word deur 'n stof wanneer lig daarop skyn.

Antwoord:

TAAK 3: TEKSVERVANGING

*Vervang die vetgedrukte woorde/frases met behulp van die “**track changes**”-funksie in Microsoft Word. Pas inhoudelike en stilistiese redigering toe en verseker dat die gebruik van hoof- en kleinletters konsekwent is. (Let op die etiese oorweging wat in ag geneem moet word tydens die redigering van ’n akademiese teks.)*

Die doelwitte van hierdie studie **was gewees** om 'n **DNA Ekstraksie Protokol** vir die isolasie van die **Shinga**-toksienproduserende **Escherichia coli (sTEC)** positiewe kontrole asook die **Polimeriese Ketting Reaksie (PKR) kondisies** vir die amplifisering van die **stx1, stx2** en **eaeA** virulensiegene te optimaliseer; om die voorkoms van **STEC-besoedeling** in **Suid-afrikaanse** wildspesies te bepaal; om die mikrobiologiese populasie teenwoordig op Suid-Afrikaanse wildsvleiskarkasse **te bepaal na afslag**; en om 'n organiesesuurspuitmiddel te ontwikkel en te implementeer om mikrobiese groei op **wildsvleis karkasse** te verminder.

Bron: Germishuys (2017)

Antwoord:

TOETS 2 MEMO: AKADEMIESE REDIGERING

TAAK 1: TEKSREGSTELLING

- a) **Tabel 2.1:** Persentasie kodlingmotuitkoms per maand (opskrif) (1)
- b) **Figuur 4.1:** Oesopbrengste (ton/ha) (onderskrif) (1)
- c) Schmidbaur, H. ,Grohmann, A. & Olmos, M.E. **1999**. Organogold chemistry. In: H. Schmidbaur (**red.**). *Gold: Progress in Chemistry, Biochemistry and Technology*, Weinheim: John Wiley. 647–746. (3)
- Morris, K.V. **2009**. Long antisense non-coding RNA function to direct epigenetic complexes that regulate transcription in human cells, *Epigenetics*. 4(5), Desember: 296–301. (3)
- d) Koolstofdioksied is een van die "kweekhuiskasse" wat tot aardverwarming bydra. Mense en hul aktiwiteite speel 'n besliste rol in die toename in **CO₂** -konsentrasie in die atmosfeer. Ons **koolstofvoetspoor** is 'n kragtige instrument (**geen komma**) wat help om die **impak** van ons lewenstyl op aardverwarming te verstaan. Dit word bereken dat die atmosferiese temperatuur [**teen die jaar 2100**] met tussen **1,4 °C** en **5,8 °C** [**sal toeneem**]. (9)

TOTAAL: (17)

TAAK 2: TEKSVOLTOOIING

- a) Gelyk (1)
- b) stikstof; fosfor (1)
- c) elektron (1)

TOTAAL: (3)

TAAK 3: TEKSVERVANGING

Die doelwitte van hierdie studie ~~is was gewees~~ om 'n ~~DNSA- e~~Ekstraksie-~~p~~Protokol vir die isolasie van die ~~Shinga~~-toksienproduserende *Escherichia coli* (~~Ss~~TEC) positiewe kontrole asook die ~~Polimeriese-k~~Ketting-~~r~~Reaksie (PKR) ~~toestandekondisies~~ vir die amplifisering van die ~~stx1, stx2~~ en ~~eaeA~~ virulensiegene te optimeer; om die voorkoms van STEC-~~b~~esoedeling in Suid-~~A~~frikaanse wildspesies te bepaal; om die mikrobiologiese populasie teenwoordig op Suid-Afrikaanse wildsvleiskarkasse ~~te bepaal-ná afslag te bepaal~~; en om 'n ~~organiesesuurspuitmiddel~~ te ontwikkel en te implementeer om mikrobiese groei op wildsvleis-karkasse te verminder.

TOTAAL: (12)**TOETS TOTAAL: (32)****Commented [M1]:** Die korrekte benaming is "Shiga-toksiene".**Formatted:** Font: (Default) +Body (Calibri), Italic**Commented [M2]:** Maak seker van die akroniem. Volgens "Bronne" is dit "polimerasekettingreaksie".**Commented [M3]:** Die paragraaf bestaan uit een lang sin. Herformuleer dalk die hele paragraaf deur gebruik te maak van merkers soos "die eerste doelwit", "vervolgens", ens.**Commented [M4]:** Gebruik dalk eerder "kontaminasie" in hierdie konteks.**Formatted:** Font: (Default) +Body (Calibri), Italic**Formatted:** Font: (Default) +Body (Calibri), Italic**Formatted:** Font: (Default) +Body (Calibri), Italic**Commented [M5]:** Dalk eerder organiese-suurspuitmiddel om lees te vergemaklik?

Bylaag C

		Verskil sterk	Verskil	Neutraal	Stem saam	Stem sterk saam
	INHOUD					
1.	Die woordeboek se inligting is korrek en relevant vir die redigeertake wat ek moes doen.					
2.	Die moeilikhedsgraad/kompleksiteit van die inligting in die woordeboek is gepas.					
3.	Die hoeveelheid detail wat aan elke aanduiders in die woordeboek gegee is, is gepas.					
4.	Die “etiket”-blokkies wat op elke blad verskyn, verskaf genoegsame en verstaanbare hulp om die redigering dan op 'n etiese manier te doen.					
5.	Die voorbeeldsinne is helder en help my om die terme te verstaan .					
6.	Die voorbeeldsinne help my om die terme in 'n akademiese konteks te gebruik .					
7.	Die skakels na eksterne bronne wat inligting oor 'n spesifieke aanduiders gee, is bruikbaar.					
8.	Die ekstra inligting of aanbevelings wat in die notas gegee word, help my om 'n term beter te verstaan .					
9.	Ek verstaan die etikette wat gebruik is vir knoppies, opskrifte, ens. in die woordeboek.					
	AANBIEDING					
10.	Die algehele organisasie van die woordeboek is logies uiteengesit en maklik om te volg . (Ek het geweet watter afdeling om in watter situasie te kies.)					
11.	Die inligting vir elke aanduiders in 'n woordeboekartikel was goed georganiseer en die kolpunte en vetgedrukte woorde het gehelp daarmee.					

12.	Ek moes deur te veel vlakke klik om die inligting te kry waarna ek gesoek het.					
13.	Ek verkies dat ek eers op die betrokke ikoon, byvoorbeeld “Nota” moet klik voordat die inligting op die bladsy verskyn.					
	NAVIGASIE					
14.	Ek kon die inligting wat ek gesoek het, maklik kry.					
15.	Ek was altyd bewus van waar in die woordeboek ek was. (Ek het nie verlore gevoel nie.)					
16.	Dit was vir my duidelik hoe die skakels werk en ek het geweet waarheen die skakel my sou neem.					
	TOEGANG (SOEK EN SNUFFEL/“BROWSE”)					
17.	Dit is maklik om die soekblok te kry.					
18.	Die soekopsies is te tydrowend.					
19.	Dit is nuttig om deur 'n lys items te snuffel (“browse”).					
20.	Wanneer daar 'n aantal resultate in 'n soektog is, is hulle logies georden.					
	EKSTRA HULP					
21.	Dit is maklik om die gebruikersgids in die woordeboek te kry.					
22.	Die gebruikersgids in die woordeboek verskaf genoegsame en verstaanbare hulp.					

23. Beskryf jou aanvanklike indruk van die woordeboek.

24. Sal jy die volledige woordeboek in die toekoms gebruik wanneer jy 'n teks moet redigeer? Motiveer jou antwoord.

25. Kon jy maklik regkom met die verskillende afdelings van die woordeboek en die interaktiwiteit daarvan? Bespreek enige aspek van die woordeboek wat dalk vir jou 'n hindernis was.

26. Het jy enige ander kommentaar/voorstelle oor die uitleg van die verskillende afdelings in die woordeboek?

27. Het jy enige ander kommentaar/voorstelle oor die inhoud van die woordeboekinskrywings?

28. Sal hierdie woordeboek vir jou, as student wat nog nie in die redigeerpraktyk is nie, help om vinniger vertrouwd te raak met akademiese redigering in die praktyk? Motiveer jou antwoord.